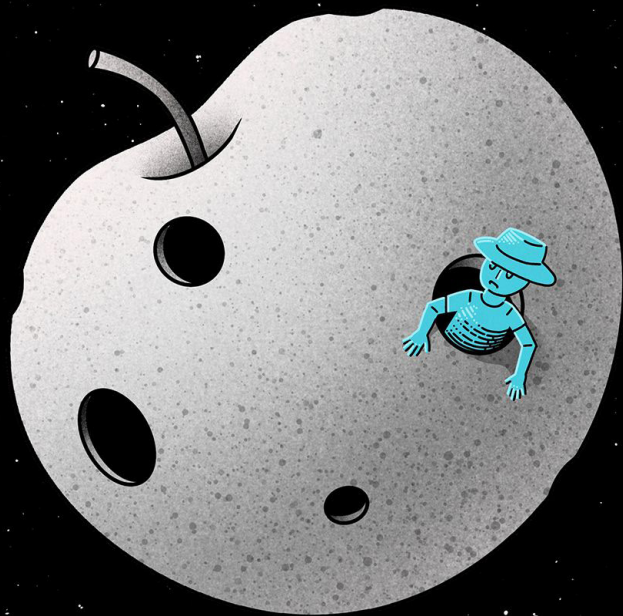

NEJVĚTŠÍ SKANDÁL V DĚJINÁCH LIDSTVA

Eduard Martin

Městská knihovna v Praze

půjčuje

knihy, audioknihy,
obrazy, deskové hry...

nabízí prostory pro

samostatné studium,
skupinová setkání,
přednášky, konference...

pořádá

autorská čtení, přednášky,
koncerty, filmové projekce,
akce pro děti...

poskytuje online služby

e-knihy, digitalizované dokumenty,
přednášky, kurzy...

podporuje tvoření v kreativních dílnách

DOK16 pro práci se dřevem a papírem
Atelier pro šití a vyšívání

Suterén pro 3D tisk, knižní vazbu, kaligrafii a pyrografii

mlp.cz
e-knihovna.cz
knihovna@mlp.cz
facebook.com/knihovna

Největší skandál v dějinách lidstva

Eduard Martin

Znění tohoto textu vychází z díla [Největší skandál v dějinách lidstva](#) tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Svoboda v Praze v roce 1984.

§

Text díla (Eduard Martin: Největší skandál v dějinách lidstva), publikovaného [Městskou knihovnou v Praze](#), je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno [Autorským zákonem](#) č. 121/2000 Sb.

Verze 1.0 z 15. 11. 2024.

OBSAH

Nová hvězda	6
Já nám mladým nerozumím	33
Stále stejný tón neboli bakterie.	61
Největší skandál v dějinách lidstva	79
Já a ty neboli odejít a zůstat	111
Paměť	153
Nálada	183
Dítě	216
Milovala jsem tě, protože jsem byl hloupý	238

Nová hvězda

1

27. května 2112

Začínám si psát deník na Nové hvězdě.

Rozhodl jsem se, že si zaznamenám setkání s člověkem, o kterém jsem vůbec nevěděl, nejen že žije, ale že vůbec kdy žil – i když jsem o něm věděl od dětství.

Včera jsem přijel na Novou hvězdu, abych se podílel na montáži klimatizačních zařízení, která zde naše firma zavádí.

Cestou do hotelu mi tlumočnick ukázal malého suchého staříka. Spěchal po chodníku do kopce.

„To je Tihamér.“

Usmál jsem se. Pokládal jsem to samozřejmě za vtip.

„Básník Tihamér,“ dodal tlumočnick.

Nikdy mě nenapadlo, že básník Tihamér skutečně existoval. Pokládal jsem ho jen za legendu. Za vymyšlenou, téměř pohádkovou bytost, a když jsem sledoval tlumočnickův napřažený ukazováček ukazující za staříkem, který mizel v ohybu cesty, stále jsem všechno považoval za žert.

Jako kdyby tlumočnick ukázal na některého jiného chodce a řekl Don Quijote nebo baron Prášil.

Pojem „básník Tihamér“ jsem znal od dětství jako každé dítě v naší galaxii. Znal jsem říkanky o něm i Tihamérovo rozpočítadlo. Znal jsem rčení „vymýšlíš si jako Tihamér“ nebo „je to lhář jako Tihamér“. I přísloví o Tihamérovi jsem pochopitelně znal. Jako všichni na mezigalaktických raketách jsem říkával „to by si ani

Tihamér nevymyslel, kdyby přemýšlel celý den“ nebo „bez Tihaméra na to nepřijde ani šéfpilot“.

O hezkých dívkách jsem i já říkával „ta je krásná, jako kdyby si ji vymyslel Tihamér“.

Teprve dnes jsem se dověděl, že Tihamér opravdu žil a žije. Bylo to pro mě tak překvapivé zjištění, jako kdyby vás někdo na pláži seznámil s vousatým mužem a prohlásil, že je to Robinson Crusoe.

A ten zarostlý rozvážný cizinec by opravdu Robinson Crusoe byl.

Pokusím se s Tihamérem seznámit.

Do tohoto deníku si zapíšu všechno, co se o něm nebo od něho dovím.

Jak sešit nadepsat?

Asi – Život a dílo básníka Tihaméra.

2

28. května

Nejvíc mě zarazilo, že Tihamér nevypadá na víc než na osmdesát let. Pamatuji se, že už můj dědeček říkal, když se mu zdálo, že lžu: „Náš malý Tihamér.“ A mně to znělo velmi starobyle.

Když jsem dnes cestou do montážní haly opět zahlédl Tihaméra, zeptal jsem se tlumočnicka, jak je možné, že tato mudroslovná postava není tak stará, jak by měla vypadat podle svého věhlasu. Ten přece zasáhl nejméně třetí generaci.

Tlumočnick se v reáliích Nové hvězdy dobře vyznal. Vysvětlil mi, že Tihamér se sem dostal v devatenácti letech, a že tedy, když je mu dnes dvaosmdesát, žije zde už třiašedesát let.

Za tu dobu se jeho věhlas rozrostl po celém vesmíru. Ovšem v poněkud zkreslené, paradoxní podobě. Jeho dílo prý nezná nikdo, ale z jeho osoby se stal mýtus. Tragikomický mýtus.

Tlumočník ukázal Tihaméra celé řadě návštěvníků na Nové hvězdě a všichni se divili zrovna jako já, že Tihamér není jen postava z lidové tvořivosti. Všichni jej považovali za bájnou literární postavičku, jakou je například Sancho Panza.

Tlumočník využil toho, že mám zítra volno, a nabídl mi, že mě s Tihamérem seznámí.

Je to milý starý pán. Uvítá každé rozptýlení. Je to navíc – není-li zrovna opilý – výborný společník.

A výborný kuchař.

Pokud se s ním spřátelím, budu mít postaráno během své montáže na Nové hvězdě nejen o zábavu a o výborného průvodce, ale i o kuchaře. Geniálního kuchaře. Téměř geniálního.

Rád jsem využil tlumočnickovy nabídky a těším se na zítřek. Budu se muset oholit a pečlivě upravit. Budu mluvit s básníkem. V životě jsem žádného neviděl, ale slyšel jsem, že jsou velcí estéti.

3

29. května

Dnes, při procházce parkem, mě tlumočník představil Tihamérovi. Stál u lavičky a krmil z kornoutu holuby.

Nebyl vůbec nafoukaný, ani pyšný, ani povznesený. Kdyby neměl na hlavě velký černý širák a kdyby neměl širokou nápadnou vázanku, ani bych snad nevěřil, že je básník. Ale podle těch dvou poznávacích znaků jsem hned poznal, že to básník je.

Na požádání mi zarecitoval pár slok. Předtím se uklonil, odkašlal si.

Recitoval dojemně. Nejprve vždy řekl název básně a pak dodal jméno.

Pozval mě na zítřejší večeři. Připraví mi protlak ze zdejších, jak slýchám, velice chutných bakterií na křenu.

Těším se... Nikdy jsem ještě nejedl jídlo, které připravil básník.

4

29. května

Píšu až o půlnoci.

Před chvílí jsem se vrátil do hotelu.

Do té doby jsem se nemohl odtrhnout od Tihamérova vyprávění. Jeho příběh je tak poutavý, tragický i směšný zároveň, že nechápu, proč jej dosud nikdo nezpracoval.

Když se zamyslím nad důvody, které k tomu vedly, chápu, proč se Tihamérovi vyhýbají čítanky.

Tenhle suchý žoviální stařík je ztělesněný paradox, vousatý paradox v lidské podobě.

Nevím, jak jinak toho básníka nazvat. Stal se na určitou dobu nejvydávanějším a nejslavnějším autorem, aniž vymyslel jedinou beletristickou zápletku nebo napsal jediný vlastní verš.

Sám o sobě Tihamér prohlašuje, že je už dávno vychladlý – a nejenže se s tím, jak se zdá, smířil, dokonce si ve svém zapomenutí i libuje. Ukázal mi několik stohů výstřížků z novin i několik knižních prací vydaných asi před půl stoletím. Jsou to články zajímavé hlavně ve své genealogii: od naprostého Tihamérova zbožnění

přecházejí k úctě, k povinné úctě, ke kritické úctě, k rozpakům, až nakonec k naprostému odmítnutí.

Příznávám, je to trochu ostuda, že jsem o Tihamérovi dosud věděl tak málo. Nezaslechl jsem nic ani o „bojích o Tihaméra“, které po několik měsíců zaměstnávaly zřejmě celou generaci a stály na výsluní literárního i společenského zájmu.

Ale jsem technokrat a mám dojem, že na Tihaméra a jeho oslnivou a nepravděpodobnou epizodku zapomněli už i literární kritici. To snad mohu uvést na svou omluvu.

Tihamér vaří výborně. Jeho protlak z bakterií je prostě výtečný. Budu na něj vzpomínat asi mnohem déle než na Tihamérovu tvorbu.

O tom, jaký byl básník, je už rozhodnuto navěky – ale jako laubovník je Tihamér nepřekonatelný.

Geniální mlsout.

5

1. června

Včera jsme byli s Tihamérem na pstruzích. Večer mi je smažil. Poznám, že se zajímám o jeho literární osud, a když jsem mu nabídl, že bych o něm napsal monografii, byl nadšený.

Vybídl mě, ať se ho optám na cokoliv. Já toho hned využil a přišel jsem z návštěvy s tlustým notesem docela popsáným.

Zkusím si zde v deníku uspořádat své poznámky dřív, než se pustím do monografie.

Život a dílo básníka Tihaméra.

Poprvé se dostal Tihamér na Novou hvězdu v devatenácti letech. Dostal se na ni náhodou. A velmi nepříjemnou náhodou.

Jeho nákladní raketa se srazila s meteorem a stala se neovladatelnou. Několik týdnů proseděl Tihamér u zničených navigačních přístrojů a díval se na podivné neznámé hvězdy, míhající se nad palubní deskou.

Naštěstí vezl potraviny, a nemusel se obávat, že zemře hlady.

Smířil se s tím, že svůj život dožije na lodi propadající se vesmírem. Co mu také zbývalo jiného než se smířit. Uhnětl si z chlebové střídky šachové figurky a hrál na palubní desce jednu partii za druhou.

Tihamér byl výborný šachista. Dřív neměl na hru dost času. Týdny mu utíkaly docela rychle a docela zábavně. Měl bych připomenout, že na samostatné pilotáže nákladních raket se tehdy vybírali lidé podle speciálních testů. Jen ti, kterým test potvrdil, že netrpí samotou. Bylo to v těch pravěkých dobách v první polovině jedenadvacátého století.

Když se Tihamér jednoho dne hmoždil s důsledky rošády, rozsvítila se na palubní desce světla. Hlásila, že přistávací aparatura je opět v provozu.

Snad se po srážce s meteorem přerušil nějaký kontakt a po čase se opět náhodou propojil. Tihamér si to neuměl přesně vysvětlit ani tehdy, ani teď. Ale to nebylo podstatné, podstatné bylo, že mohl přistát.

Pár měsíců uvažoval, váhal. Během letu mu vlastně nic nechybělo. Naděje, že zde, v mezihvězdném prostoru, ho objeví záchranná nebo pátrací raketa, byla větší, než kdyby přistál na některé hvězdě.

Zapomněl jsem dodat, že Tihamérův koráb mohl libovolně automaticky přistát, ale nemohl odletět.

A přistát mohl jen na některé z hvězd, kterým se přiblížil ve svém pádu vesmírem na dosah. Nemohl se vrátit k Zemi a přistát na ní.

Tihamér namátkou sondoval hvězdy, kolem kterých prolétal. Tehdy se už vědělo, že ve vesmíru je celá řada hvězd obydlených

lidmi. Dávno se opustila pověra, že na planetách žádný život být nemůže nebo že na nich vznikají různá monstra.

Vznik života na Zemi byl zřejmě zcela modelová situace; do doby, než Tihamér vzlétl na svoji nešťastnou cestu, bylo objeveno osmnáct hvězd obydlených lidmi.

Jistě, měli své zvláštnosti a někdy exotické podivnosti; jedni měli pleť s oranžovým odstínem, jiní červené oči – ale rozdíly byly v podstatě jen pigmentové. Netýkaly se tvarů těl ani psychických schopností. Život může vznikat za určitých podmínek, a když se tyto podmínky naplní, může vznikat opět jen jediným způsobem. A jeho projevy jsou pak stejné, až nudně stejné, jako na Zemi.

Tihamér uvažoval, že přistát na některé z takových hvězd, je-li vůbec nějaká taková v cestě lodi, by bylo zábavnější než jeho věčný let.

Hrát sám se sebou šachy bylo sice zajímavé, ale po půl roce vyčerpal všechny své intrikánské schopnosti. A zkoušet stále rafinovaněji vyhrát sám nad sebou, hrát stovky partií sám se sebou, začínalo na něj působit nepříjemně schizoidně.

Cvičil, četl těch pár knih z palubní knihovny, které v ní byly. Jedl nezřízeně – byl tlustý, až se bál, aby ho neranila mrtvice. Netrpěl sice přímo samotou, ale napadlo ho, že pobyt na některé skorolidské hvězdě by mohl být vítaným zpestřením. Třeba by i našel možného spoluhráče. Naučil by ho hrát šachy.

Rozhodně nechával pro všechny případy vyhodnocovací aparaturu stále zapnutou. Automaticky mu dodávala zprávy o každé hvězdě, které se přiblížil natolik, že mělo význam pokusit se o přistání.

Po dalších dvou měsících – za tu dobu prolétl kolem bezpočtu hvězd – mu jednou zadrnčel zvonek na palubní desce. Tihamér právě dal sám sobě šach mat věží a sám nad sebou vyhrál.

Čekal na zazvonění tak dlouho, že málem zapomněl, proč zvonek zvoní.

Zvonek oznamoval, že se loď přiblížila hvězdě, která odpovídá zemským podmínkám.

Prohlédl přístroje a zapnul přistávací aparaturu.

Fungovala.

Za pár hodin přistál na Nové hvězdě. Jméno Nová jí dal po svém přistání.

Zůstalo jí i v nejnovějších kartografických atlasech a toto jméno je také asi jediné, co z Tihamérova literárního díla přežije do budoucnosti.

Dvě slova.

Ale po někom nezbudou ani dvě slova.

6

Přistání nedopadlo dobře, část aparatur byla po srážce vyřazena z provozu. Tihamér si vykloubil nohu a rozsekl hrudník, krvácel a nadával.

Ale rány šly dobře ošetřit, nebyly vážné.

Tihamér provedl rozbor ovzduší, teploty, složení půdy a zajásal. Byla to opravdu jedna z hvězd, na kterých život vznikl podobně jako na Zemi. Mohl dýchat beze všech přístrojů a mohl – i když tu bylo chladněji než na Zemi – chodit bez skafandru.

Dalo mu dost práce uvolnit výstup z rakety.

Vystoupil. Byl dojatý. Krajina připomínala krajinu jeho dětství, skotská vřesoviště, která miloval a na kterých u dědečka prožil největší část života.

Pigmentové a barevné změny nastaly i zde, ale byly mírné. Snesitelné, byly dokonce občas půvabné. Na jabloni v údolí, v němž Tihamér přistál, asi tři sta metrů od jeho rakety, rostla modrá jablka.

Nepůsobila přitom strašidelně jako surrealistické obrazy Salvadora Dalího. Byla skutečná, a co je skutečné, neznepokojuje tak jako představy.

Za chvíli k raketě přiskákal klokan, ohnivě žlutý, až oranžový, a zvědavě ji očichával.

Ani on nevypadal výhrůžně, jeho divoká žluť Tihamérovi připomínala zvířátka z měkkých plyšů, s kterými si hrál, když byl malý.

Nová hvězda vypadala mile, útulně. Ze všech stran dýchalo bezpečí.

Tihamér litoval, že není hudebník, přímo cítil melodii Nové hvězdy.

Neuměl ji zazpívat ani zaznamenat do not. To se mu stávalo často... Každá jeho nálada měla svou melodii.

Kdyby byl hudebník, jistě by se už teď, usazený na azurovém kameni, pustil do skládání symfonie Z Nové hvězdy.

7

Několik dní žil ve své raketě a bavil se. Připadal si jako Robinson. Podnikal výpravy na různé strany od rakety – ale jen jednodenní, aby na noc byl opět v bezpečí a pohodlí v raketě.

Raketa, trochu ohořelá a pomačkaná, zůstala stejně komfortním příbytkem.

Tihamér zkusil lovit a jíst zvířata, která ulovil. Zvláště jeden modrobílý klokan měl výtečné maso, mlsnému Tihamérovi připomínalo sluky.

Lidé zřejmě na Nové hvězdě nebyli. Tihamérovi to ani nevadilo. Zryl si kousek půdy u rakety, pěstoval obilí a zeleninu ze sazenic.

Sazenice byly součástí nákladu, který na své nákladní raketě převážel.

Jednoho klokanu si ochočil. Chodil za Tihamérem jako pejsek a naučil se jíst mu z ruky. Ten dotyk růžového čumáčku na dlani měl Tihamér rád. Klokan ho dojímal a nahrazoval mu přátele. Staral se prý o klokanu jako o nikoho na světě. Vařil mu a podstrojoval.

Když bylo Tihamérovi jednadvacet, podnikl jednou, i s klokanem, několikadenní výpravu na sever od rakety. Klokan kolem něj vesele poskakoval. Tančil.

Tihamér užasl, když došel k zvláštnímu betonovému pruhu, který ubíhal do nekonečna. Zprvu ho napadlo, že pruh vypadá jako silnice, a usmál se svému nápadu. Ale pak se v ohybu cesty vynořil první automobil. Uháněl po betonovém pásu. Za prvním automobilem se vynořil druhý a Tihamér si uvědomil, že po několik let žil asi v cípu jakési rezervace. Pár dní cesty pěšky od silnice.

Klokan se díval na automobily řachtající kolem nich a nevěděl, co si o nich má myslet. V rozpacích nad nimi lomil tlapkama.

Tihamér měl také chuť lomit rukama.

Sám nad sebou.

8

Jedno auto zastavilo, vystoupil z něj mladý muž a cosi Tihamérovi říkal. Tihamér nerozuměl ani slovo.

Muž mu nabídl, aby nastoupil, a užaslý Tihamér nasedl do vozu. Ujel klokanovi, který bezmocně a rozpacitě poskakoval za automobilem a pokoušel se ho několik set metrů sledovat.

Muž dovedl Tihaméra do kanceláře – pravděpodobně jakési tamější policejní strážnice. Tihamér předložil své průkazy, hodinky,

pistoli. Nevěděli, co s podivným cizincem, a předali ho dál. Jak se Tihamér dověděl později, nejvíc je rozčiloval a bavil jeho jazyk, zdál se jim jako nepochopitelné kvokání.

Tihaméra rozladovalo, že všechno – až na jazyk, pár kovů a určité barevné deviace – je na Nové hvězdě stejné. Když jsem na jiné planetě, mělo by přece všechno být jiné, myslíval si.

Jen s jedním byl naprosto spokojený – dívky na Nové hvězdě byly tak krásné, až se tajil dech. A všechny.

I dnes, kdy už míšením pomalu na Nové hvězdě zanikla stará rasa, se potká na ulici hodně hezkých děvčat. Když na Novou hvězdu vstoupil Tihamér jako na panenskou půdu, byla prý hezkými děvčaty zaplavena.

Do čtyřiaadvaceti let trvalo Tihamérovi, než se naučil bezpečně ovládat jazyk Nové hvězdy a pochopil její zvyklosti. Učení mu dělalo velké potíže. Ale jinak mu zde nic nevadilo, chovali ho jako v bavlnce. Stal se atrakcí Nové hvězdy, atrakcí prvního řádu, a na výzkumných pracovištích si ho považovali a hýčkali ho.

Hlavně mladé laborantky, jak vzpomínal.

Tehdy byl Tihamér mladý muž, za kterým se ženy jistě rády ohlížely. I teď, v osmdesátce, měl ušlechtilé, jen lehce unavené, jakoby rozmazané rysy.

Když vědecká pracoviště ukončila s Tihamérem základní výzkumy, dostal vlastní dům. Žil v něm s půvabnou laborantkou, kterou si zvláště oblíbil. Ukázal mi její maličkou fotografii, celý život nosí její miniaturku v otevíracím prstenu.

Objev abecedy, který Tihamér na Novou hvězdu donesl, všechny obyvatele uchvátil. Objev, který mohl donést každý školák, žák první třídy. Ale z Tihaméra udělal ten objev na Nové hvězdě posvátné stvoření.

Vzpomínal na první ohlasy svého daru. Přirovnával se sám k Prométheovi. Na Nové hvězdě, jakkoli je to zvláštní, nikdo neznal do Tihamérova příchodu ani písmeno. Nikdo tím netrpěl. Novohvězďané měli tak vynikající paměť, že Tihamérovi připomínali počítače. Když získali abecedu, úžasnou paměť rychle ztratili. Zlenivěli. Ale tenkrát jim sloužila v plné slávě.

Tihamér sedal ve svém novém domě, na klíně Novohvězďanku.

Cítil, jakou má před sebou možnost. Na tom přece nic není, dát jim abecedu. U toho nesmí skončit. Teď jim musí dát a dá literaturu.

9

2. června

Rozložený v lenošce, popíjel Tihamér jeden drink za druhým. Vzpomínal přede mnou na mládí, usmíval se nedůvěřivě a plaše, jako by sám pochyboval o svém životě. Jako by i jemu připadaly vlastní vzpomínky tak vzdálené a neuvěřitelné, že se téměř ostýchal jim uvěřit.

Rozhodně se nechvástal. Spíš se snažil sám sebe přesvědčit o své minulosti. Celý zjhl. Oč víc byl v rozpacích, o to víc pil.

Moje dnešní návštěva skončila... Tihamér seděl u stolu celý tuhý a před ním stála prázdná láhev.

Odešel jsem po špičkách. Alkoholismus mu nemám za zlé. Kdo zažil takové příhody jako básník Tihamér, potřebuje pro svou minulost měkký alkoholický polštářek, aby ho příliš netlačila.

Při stálém styku s obyvateli Nové hvězdy nabyl Tihamér velkou zběhlost v jejich jazyce, naučil se používat i ty nejjemnější odstíny. A jak vzpomínal, často bavil své přátele jazykovými hříčkami.

Prvními jazykovými hříčkami, které se na Nové hvězdě objevily.

Bylo to zvláštní. Obyvatele Nové hvězdy rozhodně nebylo možné označit za zaostalé, a obešli se v celém svém civilizačním vývoji bez písma. Tihamér se divil, jak mohla tato epocha bez písma vůbec vzniknout, vysvětloval si to jen fenomenální pamětí Novohvězdanů.

Jakési záznamové možnosti sice měli, ale velice primitivní. Tihamérovi připomínaly uzlové písmo indiánů, o kterém kdysi slyšel. Ale nevěřil, že by indiánské uzlové písmo mohlo být tak neumělé.

Litoval, že není specialistou v nějakém oboru. Mohl by na Nové hvězdě udělat obrovskou kariéru. Stát se jejich Edisonem. Kupříkladu, na Nové hvězdě nebyl telefon. Tihamér vůbec nevěděl, jakým kouzlem telefon funguje. Když se zamyslel nad svými znalostmi, které mohl předat, přepadl ho silný pocit méněcennosti. Připadal si jako cvičený šimpanz. Nedokázal by vysvětlit téměř nic z civilizačních vymožeností, které po celý pozemský život běžně používal. Ani televizi, ani rádio, ani automobily, ani pračku. Dokonce mnohem primitivnější technické záležitosti jako vodovod nebo hodinky mu byly zcela neznámé – nemohl je vysvětlit. S hrůzou si uvědomoval, že obyvatelům Nové hvězdy by nebyl ze své civilizační úrovně schopný předat ani jeden vynález. Naštěstí téměř všechny znali.

Jen v jediné oblasti byl Tihamér naprostý vynálezce, dárce, Prométheus. Dal Nové hvězdě písmo.

Nikdo si neuměl představit, jak takový objev může zapůsobit... Tihamér připadal obyvatelům Nové hvězdy jako kouzelník.

Když sestavil abecedu a upravil ji pro hlásky jejich řeči, seznámil s ní nejdříve vybrané odborníky. Hodili si ho na ramena, křiče-

li nadšením. Běhali s Tihamérem po posluchárně. Během několika týdnů seznámili s abecedou celou hvězdu a Tihamér měl závrat z opojení a nadšení, které hvězdu ovládlo.

Tři noci trvaly slavnostní ohňostroje a tři dny karneval – Tihamérovi byly prokazovány božské pocty. Tihamérův den, čtyřřadvacátý květen, se na Nové hvězdě slaví dosud. Nebyl dřív jako dnes dnem recesí, čímsi jako u nás první apríl, byl dnem, kdy se Tihamérovi udělovaly oficiální pocty. Dnem díkůvzdání. Akademie ho zvolila za svého čestného prezidenta a všechny tři novohvězdné univerzity ho jmenovaly čestným rektorem.

Ale pravá sláva teprve měla přijít.

Tihamér žil po měsíce bezstarostně. Jako playboy. Za jedinou přednášku dostával závratné sumy. Za několikařádkovou poznámku o vztahu samohlásek k souhláskám dostal Řád za rozkvet vědy I. stupně s řetězem. Trávil čas v přepychových hotelích s krásnými studentkami nebo se celé dny opíjel.

Když se obával, že jeho věhlas trochu opadl, rozhodl se, že dá konečně Nové hvězdě literaturu.

První novohvězdné literární začátky byly víc než skromné.

Tihamér jednou z dlouhé chvíle upravil do novohvězdného jazyka říkanku

Skákal pes
přes oves
přes zelenou louku –

dál si pro své delirium na pokračování pozemské říkanky nemohl vzpomenout, a dodal:

– do klobouku.

Slova pes a oves se kupodivu v novohvězdném jazyce také rýmovala, a tak převod prvních dvou veršů nedal Tihamérovi práci. S druhými dvěma verši to bylo složitější. Ale když použil výraz u'chumi, který Novohvězďané používali pro horní záklopnou část svých skafandrů, mohl pak snadno utvořit rým – na louku, u'chuchuchumi – vznikl tak téměř absolutní rým a Tihamér se divil, jak mu překládání krásně vychází.

Úspěch říkanky byl zdrcující. Lidé žasli, smáli se, přeříkávali si ji znovu a znovu. Byla nesčetněkrát zhudebněna, stala se z ní i skladba, při které tančila celá generace Novohvězďanů. Ta primitivní říkanka se prostě stala šlágreem, hitem, jedinou písní, která na Nové hvězdě dosud zazněla. Zatím znali jen hudbu, a i když byli velice muzikální, první zpívající hlas, který slyšeli, byl Tihamérův. Okamžitě se vyprodalo první vydání desky, na které píseň sám nazpíval, a dolisky, které následovaly, byly statisícové.

Když Tihamér vzpomínal na svůj bleskový literární start, připomínal, že si stále připadal jako klamaný podvodník. Nemohl se zbavit dojmu, že co se s ním děje, je jen velkolepý žert. Novohvězďané se baví tím, že předstírají, jak je Tihamér moudrý, vtipný, zábavný.

Pamatuji se, že Tihamér použil příměr: Představte si, že byste kýchl a hned by o vašem kýchnutí vznikaly monografie, lidé by si vaše kýchnutí kupovali na deskách a všichni by se snažili kýchat po vás.

Úspěch první skladby Tihamérem sice otrásl, ale povzbudil k nové tvorbě.

Za neděli přeložil do jazyka Nové hvězdy několik rozpočítadel a písničky *Ovčáci*, *čtveráci* a *Kočka leze dírou, pes oknem*.

Předal je svému agentovi (úspěch první říkanky byl tak oslnivý, že na vyřizování obchodních práv si Tihamér musel zjednat obchodního agenta). Čekal, že se agent dá do smíchu a hodí převody, ostatně

velmi neumělé a kostrbaté, Tihamérovi na hlavu. Ale pohled, jakým ho agent obdařil, když si veršovánky přečetl, byl pohledem, jakým se turista dívá na Niagarské vodopády. Okouzlená bezmoc, zájkllost.

Tyto verše byly vytištěny (podle Tihamérových pokynů) na ruční papír, na který se dříve jen malovalo nebo tiskly závěrečné součty důležitých výpočtů. Obě písně ilustrovali přední malíři. Podle *Ovčáků, čtveráků* byl natočen celovečerní film. Lidé při něm plakali dojetím. Píseň o kočce a psu byla dokonce po několik let národní hymnou. Zněly při ní čestné salvy, přísahali vojáci a obyvatelé Nové hvězdy si stoupali do pozoru.

A Tihamér se namlsal.

Neminul téměř den, aby nepřeložil další říkadlo, píseň nebo epigram.

Přesto na začátku svého rozletu narazil na velkou nepříjemnost. Novohvězdané byli velice inteligentní a už po pár měsících se objevila generace mladých autorů, v dějinách Nové hvězdy nazývaná poněkud pateticky Otcové básníci.

Tihamér se zděšením zjistil, že veršují mnohem plynněji než on. Veršovali pilněji, a protože se vyjadřovali svou mateřtinou, nepůsobily jejich skladby tak násilně, jak některé Tihamérovy převody musely uchu Novohvězdanů připadat.

Tihamér přestal pít, uzavřel se na jednom ze svých letovisek, na výstavném zámku na pobřeží.

Jen s mladou sekretářkou, která mu byla na státní útraty přidělena k literární práci. Ze zámku začal vytékat nepřetržitý proud děl a díla Novohvězdanů ohromovala.

Tihamér zahájil rozlet bajkami, které si ze Země pamatoval. Pak sepsal několik pohádek. Sice je popletl, ale to vůbec nebránilo, aby nefascinovaly čtenáře Nové hvězdy. Pohádka *O perníkové chaloupce* stála u kolébky novohvězdné hororové literatury, která

v pozdějších letech některé její autory proslavila i v celogalaktické literatuře.

A ohlas, jaký vzbudila pohádka *O Popelce*, byl zcela ojedinělý a nepředstavitelný. Vypočítavý Tihamér ji rozdělil na dvacet pokračování (jen jednostránkových). Každý den před vydáním nového pokračování se tísnila u bran Tihamérova tiskového koncernu fronta. Jak zachytili pamětníci – byla osmnáctý den (Popelčin útěk z plesu) naměřena v délce pěti kilometrů. A po vyjití dvacátého sešitu (svatba Popelky a prince) byl dokonce vyhlášen státní svátek.

Tihamér zůstal bez konkurence.

Blížil se konec druhého roku jeho literární dráhy a u mladých novohvězdných autorů vznikla protireakce. A když Akademie pořádala oslavu Tihamérova literárního jubilea, přibil kdosi na bránu Akademie ošklivou Tihamérovu karikaturu. Nikomu nešlo o to, zlehčovat Tihamérův literární věhlas, o to by se tehdy nikdo na Nové hvězdě ani ve snu nepokusil. Šlo o závist. Z Tihaméra se stal finanční nabob. Nadutým způsobem života proti sobě mnohé literáty popuzoval. Sypal písňe, bajky, pohádky z rukávu. Tím proti sobě poštvál literáty, kteří se s největší pílí a neustálým škrtním v rukopisech nedostali zpravidla k ničemu lepšímu než k epigonské době Popelky.

Na první generaci autorů se silně projevalo, že po tisíciletí neznali na Nové hvězdě nejen písmo, ale ani epické zápletky. Otcové básníci si jen pomalu cvičili fantazii, sbírali zkušenosti a osvojovali si slohové možnosti, kterými se tolik vyznamenaly generace jejich následovníků.

Na konci čtvrtého roku Tihamérova triumfálního autorského úsilí se objevil mladý autor U'chumi – jeho ovlivnění Tihamérem je vidět už z toho, že si svůj literární pseudonym zvolil podle první Tihamérovy básně, podle druhého rýmu, jaký se v novohvězdném

jazyce objevil. Napsal velice poutavý román, první skutečné umělecké dílo novohvězdné literatury. Vylíčil v něm své těžké dětství u sedláka. Jeho román okamžitým nečekaným úspěchem přispěl nejen k proměně zemědělské politiky a k pádu ministra zemědělství, ale rázem zastínil Tihamérovu slávu.

Už tím, že to byl román o sto dvaceti stránkách, a nejdelší Tihamérova práce – pohádka o Popelce – měla sotva dvacet celých stran.

V novinách dokonce vyšel fejeton nazvaný Žák nad učitele. Byl to sice jen desetiřádkový fejeton (literární formy byly tehdy ještě miniaturní), ale na Tihaméra mohutně zapůsobil.

Tihamér odpověděl po svém. Uzavřel se na několik měsíců do svého letního sídla. Přemýšlel, jak se zachránit. Nebyl nikdy zvláště velký čtenář a mnoho si nepamatoval. Jeho oblíbená chlapecká četba byli Tři mušketýři, hltal je po celé dětství a přečetl je mnohokrát. Za tři měsíce napsal první dva díly Tří mušketýřů. Neumělým slohem se směšnými dialogy, ale byli to koneckonců přece jen Tři mušketýři.

Pouze jeden vlastní Tihamérův zásah do díla se dal rozpoznat: d'Artagnana poslal na konci prvního dílu na pevnost d'If, protože v zápalu psaní si spletl Tři mušketéry se vzpomínkou na Hraběte Monte Cristo. Celý rukopis měl pět set zmatených, sláтанých stránek.

Úspěch díla překvapil i Tihaméra, který byl čtyři roky zvyklý na božské pocty.

V některých novohvězdných továrnách se na několik dní zastavil provoz. Zaměstnanci, kteří se do obřího svazku začetli, se od něj nedokázali odtrhnout. Někteří čtenáři se do díla dokonce tak ponořili, že zapomínali jíst a pít a padali nad knihou vysílením. Je třeba dodat, že tehdy četli Novohvězdané velice pomalu, ti nejrychlejší z nich asi čtyřikrát pomaleji než my dnes.

Oč pomaleji četli, o to víc nad knihou snili a o to víc prožívali její děj.

Ostatně abeceda, kterou Tihamér vymyslel, nebyla praktická, některé znaky si byly tak podobné, že člověk někdy musel jednu větu číst několikrát za sebou, aby ji pochopil.

Nic z toho první generaci novohvězdných čtenářů příliš nevažilo a ještě žádné dílo (a už žádné po něm) nezaznamenalo na Nové hvězdě tak pronikavý úspěch.

Ctitelé vykonali k Tihamérovu domu pochodňový průvod. Jeho popularitu nezmenšilo ani to, že armáda román konfiskovala a vydávala jen na volné dny – byly obavy, že hospodářství Nové hvězdy se kvůli zarytým čtenářům zhroutí.

10

Ještě dva roky žil Tihamér na Nové hvězdě v naprostém obdivu.

Uchumi, jinak nadějný mladý autor, rezignoval na vlastní tvorbu a nechal se zaměstnat jako Tihamérův sekretář. Celé dny trávil opisováním a redigováním mistrových děl.

Díla následovala v překotném sledu. Pro jejich překotné přibývání by se spíš hodilo říci: následovala v rychlém deliriu.

Paní Bovaryová na patnáct stránek, Ferda Mravenec na třicet, Don Quijote na šestnáct stránek, pět detektivních románů, které na pár dní přivedly celou Novou hvězdu do varu, sborník anekdot, pohádka O Červené Karkulce, eseje o umění a literatuře, básnička o mravenečkovi, který se polámal, Othello... Zvláště divadlo znamenalo nový vzestup Tihamérovy slávy, je-li možno ještě hovořit o jejím vzestupu.

Úpravy divadelních her, nejprimitivnější, jaké si lze představit, s dřevěnými dialogy, s absurdními charaktery tak okouzly diváky, že po premiéře hry Hamletovo záletné dobrodružství v lázních zůstalo publikum sedět v hledišti a tleskalo po tři hodiny.

Někteří z diváků museli dokonce navštívit lékaře, aby jim ošetřil dlaně poničené potleskem.

Tihaméra se zmocnila bezradnost. Nedokázal si už namlouvat, že je velký autor, nedokázal cítit uspokojení.

Ohlas a chvála byly tak velké, že i on, namyšlený autor, se jich nakonec zalekl. Snad každý velký umělec si v koutku srdce nese přesvědčení, že nevykonal nic velkého. Trpí představou, že vlastně ztroskotal. Chválu kritiků i čtenářů přijímá s nedůvěrou a plachostí, i pokud svou nedůvěru umí dobře maskovat.

Tihamér nenesl jen představu, že nic velkého nevykonal. Byl si tím jist.

Ke konci svého literárního působení si nad prací tak zoufal, že přestal psát vůbec. Ale – příliš pozdě.

Ve městech Nové hvězdy stálo dvaatřicet jeho pomníků, v každém městě i v každé vesnici se snadno našla Tihamérova ulice – bývala to ta nejvýstavnější ulice v místě.

Jméno Tihamér se stalo nejobvyklejším jménem, kterým matky pojmenovávaly své děti.

Ale ten, který byl takto nelidsky oslavován, nadčlověk Tihamér, sedal u psacího stolu a pil. Naslouchal provolávání slávy. Znělo mu pod okny ve dne v noci. A naslouchal zvuku vytahovaných zátek – ten zněl v jeho pokoji také ve dne v noci.

Tihamér čekal.

A nevěděl na co.

Trpěl a pil.

Když jsem se dnes díval na vyprávějíčího Tihaméra, který se rozplýval v oblacích kouře ze své dlouhé bílé hliněné dýmky, chápal jsem, že Tihamér mohl fascinovat. Stát se idolem čtenářů Nové hvězdy. Idolem spisovatelů i kritiků.

I teď, ve stáří, ztělesňoval Tihamér banální, přímo operetní představu básníka a génia. Skuteční velcí umělci, jak slýchám, prý vůbec na umělce nevypadají, a naopak často zcela podprůměrní tvůrci dokonale ztělesní typus umělce. Když se měla za Muškina provdat jeho nevěsta, byla bez sebe zoufalstvím. Dnes ho milují celé generace krásných rusistek. Shakespeare prý vypadal jako ospalý řezník. Když mladá dívka spatřila Rickiewiczze, kterého zbožňovala podle jeho básní, divže se před ním zklamáním nerozplakala.

V naší představě se všichni tito umělci jeví i svou podobou obdivuhodní. Mohl bych ve výčtu pokračovat – ale proč. Stačí se podívat na Tihaméra a máme důkaz z opačné strany. I na fotografích z mládí vypadá báječně – dlouhovlasý, zasněný, vášnivý.

K tomu všemu byl bohém.

V těch oslnivých časech božského mládí vytloukal bary, pral se, rozhazoval peníze. Přepadala ho nesmírná úzkost a nuda, taková nuda, až se jí zalykal.

Ještě jednou se vzpamatoval ze svého taedium vitae. Napsal dlouhou řadu knih, na které si vzpomněl. Jak litoval, že se mu při přistání zničila palubní knihovna. Musel se spokojit jen se svou pamětí. Během půl roku nového období – třetího období, jak je nazvali literární badatelé Nové hvězdy – vychrlil všechno, na co si vzpomněl z gymnaziálních znalostí literatury i z dětské četby.

Napsal Sirotku lowoodského, několik galantních románů, Kašpárkovy nezbednosti, dva indiánské příběhy, jeden rytířský, jednu duchaplnou historii, pět nemravných písní, Matoušovo evangelium, cyklus anekdot o panu Roubíčkově, palubní navigační řád, Romea a Julii... Chrlil své adaptace bez ladu a skladu, mrzačil jedno dílo za druhým – a zažíval nad tím prý tvůrčí vytržení, jak říkal, nejméně jako všichni jeho autoři, Shakespeare, evangelista Matouš a markýz de Sade dohromady.

Po půl roce tohoto beletristického ohňostroje, kterým ohromil Novou hvězdu, Tihamér vyschl. Nemohl si vzpomenout na nic.

Zkusil kombinovat, ale bez úspěchu. Celé dny se snažil na něco vzpomenout. Marně.

V záchvatu melancholie si dával nejhroznější jména, vyčítal si, proč nečetl víc. Cítil bolestnou odpovědnost, jako by právě on byl odpovědný za předání pozemského kulturního dědictví, a připadal si toho žalostně nehodný.

Jeho práce, často na úrovni ubohých dějových zkratků nebo nejapně líčených situací, uváděly čtenáře Nové hvězdy do vytržení. Novohvězdané plakali nad neumělými větami, smáli se k nezastavení nad Tihamérovými anekdotami.

Koneckonců nemusel psát. I kdyby nenapsal ani řádek, měl vystaráno. Byl klasik. Veletvůrce. Jednička. Vynořovali se noví a noví autoři, Tihamérovo postavení bylo však neohrožitelné.

Konečně všichni mladí autoři se k němu hlásili jako ke svému magnu parens. Tak žil a pil několik let – v aristokratické samotě, jak říkali novináři.

Ať přišel, kam přišel, všude a vždy byl středem pozornosti. Jeho osamění ho činilo tajemným. Dřív měl radost a rozkoš z práce, tak velkou radost a rozkoš jako všichni jím vysávaní autoři dohromady. Teď trpěl steskem jako všichni velcí mistři dohromady.

Míval sny, ve kterých se mu autoři zjevovali a posmívali, zvláště Shakespeare se mu nepříjemně smál. Když Tihamér slyšel jeho rezavý drnčivý smích, zažíval i ve snu bolest. Jako by Shakespearův smích byl pilou, která mu lehce přebíhá po kůži a rozdírá ji.

Toužil uniknout všem poctám. Jednou v noci se vykradl ze svého paláce, vrátil se na místo, na kterém před lety přistál.

Po ránu dorazil na dávné vřesoviště. Tam, kde se vylodil, stál velký památník. Nalezl v něm řadu průvodců. Vykládali o Tihamérovi školním výpravám.

Zašel na místo, kde ho naložil neznámý automobilista; na rozcestí stál obelisk na paměť Tihamérova příchodu. Vedle obelisku pamětní síň a kiosk se suvenýry.

Prodávali tu Tihamérovy busty a figurky Tihaméra a jeho nejslavnější postavy, Popelky. Stály na sádrovém podstavečku, zdobeném nápisem Mistr a jeho múza. Držely se za ruce. Je ze mne trpaslík, trpaslík, nařikal Tihamér a trávil noci tím, že se brouzдал po vřesovištích a snil, jak by bylo krásné být neznámý. A létat s nákladní raketou a na dálkových letech si hrát šachy sám se sebou.

Tihamér přes všechny své naivní podvody a hochštaplerství byl velice inteligentní. A když se jednou začel do svých spisů, které vyšly ve třiceti obřích komentovaných svazcích, říkal si, že nepomohl nikomu a ničemu. Jen poškodil, zesměšnil a zmrazil pozemskou literaturu. Neuvědomil si veliký dar, který obyvatelům Nové hvězdy přinesl. Fantazii.

Opera omnia Tihameri Magni, broukal si posměšně a bubnoval prsty o kožené hřbety svých spisů. A měl pocit méněcennosti, jako by byl analfabet.

Bloudíval za nocí po vřesovištích a natáčel tvář do vesmíru. Tam, kdesi tam, je jeho domov. Země, která mu dala tolik darů, které on zesměšnil. Tak si to myslíval, když se brouzдал vlhkým vřesem

a díval se na vesmírná světla, daleká, vzdálená - a přece Země byla ještě dál, daleko, že ji ani v těch stříbrných hvězdných zrnech na obloze nemohl spatřit, i kdyby měl nejsilnější dalekohled.

12

Jednou za své pouti údolím zaslechl kroky.

Napadlo ho, že přichází vrah, nějaký autor, který si myslí, že v mohutném vyzvánění Tihamérova tvůrčího zvonu není slyšet jeho rolnička. Nebo nějaký fanatický čtenář, který se nemůže smířit s tím, že Tihamér nechal zahynout paní Bovaryovou nebo Julii, a přichází smrt některé z těch dvou žen odčinit smrtí Tihamérovou. Smýt smrtí autora smrt jeho postavy?

Byl to jen Tihamérův klokan.

Zestárl.

Byl třaslavý. Už neskákal a pohyboval se třaslavými krůčky. Podíval se na klasika zjihle. Vložil svou pracičku do Tihamérový dlaně a tak šli, bok po boku, k velkému oslnivému světlu na obloze. Šli vřesovým údolím. Kupředu, ke kulaté mrazivé záři. K měsíci, jak si Tihamér sentimentálně namlouval. Ačkoli to divné světlo bylo pětkrát tak velké jako pozemská luna a polévalo celé údolí zeboucím trpytem, studeným stříbrem.

13

Tihamér krmil klokana krajícem chleba. Klokan mu tiskl měkké pysky do dlaně a Tihamér vzpomínal, jak krmil koně. Kdysi, v dětství, na Zemi.

Vzal si klokana do svého přepychového sídla. A tam žili, oba dva o samotě. A oba pili. Když se klokán opil, bubnoval pacičkami do stolu jako na buben a plakal.

Tihamér také plakal. Nevěděl proč, a plakal. Možná že plakal právě proto, že nevěděl proč. Kdyby to věděl, jistě by našel, co ve svém životě změnit.

Za noci odvážel klokana na vřesoviště a bloumali spolu. Cizinci, kteří se nemohou vrátit domů, chodívají tesknit na nádraží. Nebo do přístavů. Tihamér chodil tesknit na místo svého příchodu na Novou hvězdu.

Jednou, když seděl na azurovém kameni a díval se do oblohy, uviděl na obloze rychle kanoucí světlo.

Nejdřív se domníval, že je to přelud. A mnul si oči. Pak ho napadlo, že je to meteor nebo padající hvězda, a honem si myslel přání, které se prý ve chvíli, kdy padá meteor, vždycky splní.

Teprve za okamžik pochopil, že se blíží raketa.

Vyskočil a začal tancovat.

A opakoval si své nesmyslné říkanky, vykřikoval je vstříc tmě nad svou hlavou, znovu a znovu, drmolil, blábolil a křičel stále hlasitěji, stále šťastněji.

14

Světlo kanoucí po obloze byla australská expediční raketa.

Během několika týdnů se na všechno přišlo. Celý Tihamérův podvod vyšel najevo. Expediční raketa měla, jako expediční rakety mívají, bohatou knihovnu, kterou věnovala akademii Nové hvězdy.

Do měsíce byl Tihamér v opovržení.

Literární vědci se zprvu snažili dokázat, že všechno, co jim Tihamér vydával za své dílo, není jen opis a kompilace nebo velice neumělá napodobenina. Ale jedno dílo po druhém bylo odkrýváno a odsuzováno. Za měsíc byl Tihamér zcela odhalen.

Všechny pomníky mu bývalí čtenáři roztloukli během jediné noci, všechny ulice byly přejmenovány a na Tihamérův den, čtyřicetý druhého května, nastalo velké pálení jeho děl.

Všichni zapomněli na léta okouzlení, která jim dopřál. A káli se ze své důvěřivosti.

Majetek Tihamérovi zkonfiskovali zvláštním vládním dekretem. Jak k němu dřív byli velkomyslní a nekritičtí, tak k němu teď byli bezohlední.

Ale Tihamér si na Novou hvězdu zvykl. Zůstal zde, i když se mohl vrátit na Zemi. Smířil se s tím, že ho opustily děti.

Seděl tiše v malé garsoniéře a díval se z okna na daleký obzor. Bylo mu teskno. A zároveň cítil podivné ulehčení.

Za nocí se dál procházel a prochází se starým klokanem, kdoví kolikátým, po vřesovišti zalitém zeboucí září.

15

20. června

Odlétám z Nové hvězdy.

Tihamér mi až k raketě donesl sklenici nakládáných žampionů. Viděl jsem, jak ho lidé cestou uctivě zdraví. Na všechno zapomněli a sotvakdo si pamatuje jak jeho slávu, tak jeho opovržení. Je pro ně jen starý učený pán.

Když jsem se chystal zabouchnout dvířka rakety, pošeptal mi:

„Nejsmutnější je, že vím, že jsem mohl něco velkého vykonat. Ale já se k tomu nedostal. Je nás asi moc takových, co můžeme udělat něco velikého, ale už nám nezbude čas.“

A pak pomalu odcházel po nedozírné betonové ploše od naší rakety. Někde na něj čekal jeho oranžový klokan.

Asi se večer budou procházet po vřesovišti. A kdo ví, třeba o tom všem, o vší té kráse, které nebyl hoden, napíše jednou Tihamér opravdu báseň.

Svou.

Báseň, která dá smysl jeho směšné existenci.

Má tu možnost, pravěkou lidskou možnost. A třeba ta báseň, která ho přežije, bude v něčem jiném než ve slovech.

Dobrou noc, Tihamére, ať vám dnes na vřesovišti není chladno, dobrou noc, básníku Tihamére, tam kdesi ve tmě, nad našimi hlavami.

Já nám mladým nerozumím

1

David Tussinsky přišel do galaktického hotelu jako doktor srovnávacích kuchařských věd.

Ve třiatvacátém století pokročila věda o chutích a potřeba vyznat se v jídelničkách tolika hvězd a civilizací natolik, že byla konečně založena fakulta kuchařských věd a David byl jedním z jejích prvních absolventů. Byl premiant, zvláště na katedře koření si ho pochvalovali, a na katedře omáček dokonce pracoval jako pomocná vědecká síla.

Po absolvování fakulty se před ním otevřelo několik širokých cest. Na pohovoru s děkanem mu bylo nabídnuto, aby zůstal na fakultě, kde se právě uvolnilo místo asistenta na stoličce pudinků. Děkan Davida přemlouval, aby si nekazil budoucnost a nezahazoval univerzitní kariéru. Profesor vyučující pudinky zestárl a je naděje, že nebude přesluhovat déle než dvacet let – pak by se před Davidem otevřela celá katedra pudinků.

Ale David chtěl do praxe.

Mohl nastoupit jak na kterékoli planetě, tak v kterémkoli létajícím galaktickém hotelu. Po skončení studií dostal přes osm set nabídek. Vybral si galaktický hotel U Černého koníčka, líbil se mu název, vypadal mile starosvětsky, a David byl jako většina gurmetů poněkud konzervativní.

Jeho skvělé studijní výsledky nevyvolala pilnost nebo vrozený talent – celý Davidův studijní úspěch způsobila jeho mlsnost. Jako dítě jej rodiče vyháněli ze spíže, zakazovali mu sladkosti a nutili

ho, aby své tlusté tělo proháněl po hřištích. Jako mladému muži mu rodiče prorokovali špatný konec, protože každou volnou chvíli trávil David v cukrárně a tloustl a tloustl.

Ale David měl velké umění géniů – ze svých nedostatků dělat výhodu a ze svých slabostí přednost. Vystudoval gastronomickou fakultu, fakultu mlsnosti, jak se jí mezi studenty jiných fakult zlomyslně přezdívalo. Když promoval, jeho rodiče slzeli a matka mu po promoci řekla, že kdyby věděla, kam až to přivede, nikdy by mu nenaplácala, když jí snědl ve spíži kremrole a ananasové koláčky, a místo na hřiště by ho už v dětství zaháněla do spíže.

David se usmíval šťastnou tučnou tvář a naslouchal varhanám. Byly fanfárami ohlašujícími nový život.

Přiložil prst na univerzitní žezlo a přísahal, že se celý život bude věnovat jen chuti svých bližních.

Už aby promoce skončila.

Už aby mohl něco sníst.

2

Galaktický hotel *U Černého koníčka* se Davidovi okamžitě zalíbil. Nebyl to ten strohý hotel, jaké v poslední době vyrůstaly mezi hvězdami, architekti se už poučili, že lidé netouží po ničem tak jako po idyle, a budovali hotely ve stylu dávných dickensovských hostinců. Bylo to trochu komické pro člověka zvyklého na studené hotelové pokojíky, když najednou vešel do hotelu, který byl obrovský, s mnoha tisíci pokoji se vznášel v prostoru, a přitom zařízený stylově, s tapetami, hlubokými ušáky... V krbech praskala polena. I personál vypadal stylově, číšníci nosili licousy a měli nařízeno tvářit se dobrácky.

Hotely jako tento se staly hitem Mléčné dráhy a David byl velmi rád, že se právě do takového hotelu dostal jako gastronomický poradce. Jedinou potíž mu dělal knír, který měl nosit. Často si ho namáčel do jídel.

Iluze, v jakých musel žít, mu vyhovovaly, kdesi na dně srdce měl jistotu, že jeho vlastní není třiadvacáté století, ve kterém se narodil, ale devatenácté století. Představoval si je podle svého hotelu jako výsostně útulnou dobu.

Koneckonců i s knírem se dá žít.

A pokud jídla, do kterých si knír namáčíme, jsou tak dobrá jako ta, do kterých si svůj knír máčel David, pak se dá i s knírem žít docela dobře.

3

Hvězdy, jejichž jídelničky David prostudoval, zásobovaly hotel *U Černého koníčka* tisíci turistů. Někteří se tu rozhodli strávit celou dovolenou, jiní, a těch byla většina, používali galaktický hotel jen ke krátkému odpočinku, jeden dva dny si zde vydechovali na přestupní stanici k dalším letům napříč vesmírem.

Každý den se David setkával s novými a novými lidmi. Vyhovovalo to jeho přátelské povaze, tlusté povaze, jak ji se smíchem nazýval. Rád stále s někým hovořil.

Tlustí lidé vzbuzují důvěru a bývají oblíbeni.

David byl velmi tlustý, a tak ho měli lidé velmi rádi.

K jeho oblíbeným úslovím patřilo, že hubený kuchař je špatný kuchař a hubený gastronomický poradce je hochštapler. David se nikdy nevyjádřil „jdu obědvat“, říkával: „jdu si zvyšovat kvalifikaci...“

Jeho úsloví, pronášená přívětivým, měkkým hlasem, působila po čase únavně, ale pro ty, kdo je slyšeli poprvé, byl David vysoce milým společníkem.

Jediné, co mu pobyt v galaktickém hotelu znepríjemňovalo, byla nespavost. Zaskočila ho, vždycky spával dobře – jen tady, mezi hvězdami, se celé noci převaloval na lůžku a pozoroval odlesk hvězd v mosazných čelech své postele.

Snad to byla prázdnota, ve které hotel koloval, snad to byla kořeněná jídla, která David musel ochutnávat a připravovat pro turisty z jižních galaxií.

Bloudíval po hotelu, nahlížel pod pokličky, posedával v dlouhých chodbách. V noci byly liduprázdné. Díval se úzkými okny na vesmír, který se prostíral do dálky. Davidovi, zatíženému povoláním, připomínal datlový dort posypaný cukrem.

Po čase začal David chodit do nočního baru, který býval v tu noční hodinu zvláště útulný, vydechoval idylu. Ve velkém krbu praskal oheň, po stěnách se vinuly měkké stíny – opravdu se vinuly, jako ve starém líčení biedermeierovského románu.

David sedal na barové židličce, klátil krátkýma tučnýmá nohama ve vzduchu a pil jeden drink za druhým.

Tehdy za těch osamělých nocí začal chuť rozebírat filozoficky. Přišel na to, že myšlení, i myšlení o zcela zbytečných věcech, je nejlepší lék proti nudě.

Chuť, to je přece náš vztah ke světu vyjádřený názornou zkratkou, uvažoval David. Sladké mají rádi lidé určitého druhu, slané lidé jiného druhu, kořeněné opět jiní. Sestavoval si tabulky a zjistil, že zkoumá-li, co kdo jí, zjistí jeho charakter, sklony – v galaktickém hotelu byl tak dokonalý repertoár jídel, že si každý mohl vybrat, co opravdu chtěl. Jídelníček byl tak bohatý, že nebyla možná přetvářka.

Za těchto Davidových osamělých nocí vznikla řada testů, kterými zásoboval letní přílohy časopisů – a nazýval ty testy *Řekni mi, co jíš, a já ti řeknu, kdo jsi* nebo *Podívejte se, co váš snoubenec jí, než se za něj provdáte*. Staří mládenci si zpravidla zvolí místo ženy nějakého koníčka a Davidovi jeho koníček vyhovoval. Rozpracoval si svá pozorování o vztahu chutí a lidského nitra tak pečlivě, že mu stačilo jen sledovat, co která žena nebo muž během týdne jedí, a mohl o nich napsat zevrubné psychologické pojednání. David je nenapsal, jen se svou schopností bavil.

Chuťový obraz člověka se jmenovala učebnice, kterou vydal pro chuťovou psychologii. Nikdo ho nebral vážně, ale kniha se stala bestsellerem.

Může mít vůbec úspěch něco, co se bere vážně? ptával se David sám sebe, když sedal na barové stoličce, upíjel brčkem ze sklenice a snil.

David byl snílek.

Ale nesnil o tom, o čem snívají obyčejní lidé – nesnil o úspěchu, o ženách, o cestách...

David snil o chutích.

Přehrával si ve své chuťové paměti nejrůznější chuti, jako si skladatel přehrává melodie. David chuti kombinoval a mísil jako skladatel melodie, hrál si s jednotlivými tóny, mazlil se s nimi...

Jednou, když zase tak klátil krátkýma nohama na barové židličce a přehrával si odstíny kakaových zmrzlin, všiml si, že v baru je nová dívka. Byla docela hezká a co hlavní, velmi plnoštíhlá. David neměl hubené dívky rád. Říkával o nich, že jsou nespolehlivé a pořád se hádají.

Na nové ženě v baru ho zaujalo, co jedla – lámala si do hrnečku s kávou chléb a jedla ho lžící. Davidovi, který poznal rafinované chuti filmových hvězd i prosté chuti sedláků z Venuše, připadalo zvláštní, že sotva osmnáctileté děvče se v baru živí něčím takovým.

Pamatoval si, že tak se stravovala jeho babička. Ta byla ale bezzubá, kdežto dívka v baru měla zdravé a dravé zuby. Radost pohledět, napadlo Davida. Pod vlivem svých článků někdy myslíval v novinářských rčeních.

Kolem dívky bylo tolik lahví s nejlepšími nápoji z několika galaxií, že pít zde bílou kávu s chlebovými drobečky bylo chuťové kacírství.

Dívka žmoulala drobečky a David žasl.

Aby se tomu nedostal na kobylku.

4

Trávil pak v baru většinu bezesných nocí a věnoval je pozorování podivné dívky. Mohl se jí samozřejmě zeptat, ale to ho nelákalo. Bavilo ho uvažovat o tom, co viděl. Kombinovat – jako se křížovkář moří s křížovkou, i když by mohl počkat pár dní na řešení, které v novinách stejně vyjde. Dívka ho zajímala víc a víc.

Večer byl v baru malý provoz. Dívka neobsluhovala, seděla za pultem a pletla. Vydržela plést celé noci. David si všiml, že si dává na nohy jakýsi kus látky, takový mívala jeho babička a říkala mu pléd. Občas si dívka přejela ukazováčkem po nose, jako by si chtěla srovnat padající brýle, žádné brýle přitom nenosila. Nos měla pikantní, sladce zdvihnutý... Dvakrát týdně se v baru tančilo, mladí lidé tančili divoké tance, ti zvláště pohybově nadaní při nich metali salta přes stoly – dívku v baru tanec vyloženě nezajímal, dívala se na tanečnický mdle, bez zájmu, s jakýmsi nechápavým ironickým úsměvem.

David se dívce věnoval pozorně, sledoval ji jako stopař. Dny, kdy měla volno, netrávila jako její vrstevnice a kolegyně servírky. Ne-

chodila na zábavy, nechodila do palubního kina... Sedala u stolku v kavárně a dívala se před sebe ochablým pohledem.

David tušil, že v té dívce je něco nepřírozeného.

Někdy mu připadalo, že dokonce něco mrtvého.

Chápal by, kdyby si zájmem o jednu věc vytěsnila zájem o ostatní svět. On si také vytěsnil svou chuťovou vášní mnohé. A pro většinu známých také platil za podivína.

Sice milého.

Ale podivína.

Ta zvláštní dívka neměla zájem o nic. Dokonce ani o sebe příliš nedbala, vedení hotelu ji muselo upozornit, ať si žehlí krajky na sukni a zástěrce a ať se myje.

Jiná dívka by se urazila, nebo aspoň odmlouvala.

Edita ne.

Vyžehlila si zástěrku a posadila se zase netečně do baru.

Žmoulala rozmáčený chléb a dívala se před sebe.

David si zapisoval po čtyři týdny její jídelníček a byl zmatený. Takhle se nestravovala ještě žádná mladá žena, která hotelem prošla. Byl to jídelníček, jaký si vyžadovaly cestovní kanceláře pro výpravy důchodkyň.

5

David se rozhodl, že se dívky zeptá, co jí chutná na chlebu máčném v bílé kávě, ale v poslední chvíli už pootevřená ústa zavřel.

Zkoušel si všechno vysvětlit bez jakékoli pomoci.

Z toho zkoumání se stala posedlost. Dosud všechno v jeho psychologii chuti bylo jednoduché, dosud mu stačilo přiložit k týden-

nímu jídelníčku jakékoli osoby své tabulky, provést pár výpočtů a byl si jistý, kdo v hotelu sedí.

Tak jistý, že věděl, že by své znalosti mohl dát do služeb detektivní kanceláře.

Ale tahle dívka –

Nakonec David nemohl myslet na nic jiného. Jeho zaujetí přerostlo v utkvělou představu, nemohl se jí zbavit, ať o dívce přemýšlel sebevíc. Snažil se vyložit její chuti a její chování psychoanalyticky, uvažoval o tom, že mezi ní a mezi její babičkou vznikl pevný citový vztah – Ať vymýšlel cokoli, i to, že dívka jí oblíbená jídla své babičky ze sympatie k ní, na její památku nebo že je jí ze šílenství – nemohl se dobrat takového řešení, kterým by mohl odhalit její chuťové tajemství.

Jednou pozval dívku na večeři.

Přijala nabídku rozpačitě, ale když jí řekl, že by s ní chtěl probrat nové přípravy koktejlů, neváhala. David byl jako gastronomický poradce vážený ve všech kuchyních a restauracích hotelu. Dívka dokonce pípla, že si to bude považovat za čest.

Řekla to tak. Starobyle.

David se nemohl dočkat večeře.

Ta dívka ho lákala jako už dlouho žádná.

Pokud se žena nepojila s tajemstvím, neměla pro Davida půvab.

Ale tahle měla tajemství.

Nebo ne?

David si zamyšleně vázal kravatu.

Rovnal knír –

6

Seděla v restauraci a apaticky zírala před sebe.

David se na ni chvíli díval ode dveří, než se vydal k jejímu stolu.

Byla shrbená.

Seschlá.

Zvláštní bylo, že přitom její tělo přímo kypělo mládím. Za poslední týdny, jak David se zalíbením pozoroval, dívka ztloustla, a stejně působila křehce.

Mžourala před sebe – a zase, zase si přejela po nose, jako by si rovnala brýle.

Na objednávání jídel si dával David záležet. Dívka ho nezklamala. Objednala si nějaké hašé, bramborovou kaši a pivo, do kterého chtěla ohříváček.

David se kochal.

Tak se asi raduje filatelista, když objeví na půdě obálky se známkami – pomalu známky vytahuje a prohlíží, jednu po druhé, a čeká, nadšeně čeká, že poslední známka, kterou z obálky vytáhne, bude mauritius.

Ta dívka předváděla jedno chuťové tajemství za druhým a nakonec – David si byl jistý – si objedná malý měkký karamelový koláček, obvyklý moučník tolika starých dam.

Objednala.

„Proč si nedáte něco,“ začal David a hlas se mu chvěl vzrušením, „proč si nedáte něco jako jiné mladé dívky?“

„Já nám mladým nerozumím,“ pípla Editka, zimomřivě se stáhla do sebe a žmoulala karamelový koláček.

Během příštích týdnů se David s Editou sblížil. Edita, jako každý člověk v tom hotelu, i ten nejsamotářštější, měla potřebu se svěřovat.

A David tak vyslechl nejpodivnější příběh, jaký se za své chuťové kariéry dověděl.

7

Edita se poprvé vdávala v jedenadvaceti.

„Vypadáte na mnohem méně,“ zalichotil jí.

Edita se usmála a vyprávěla o svých dětech, jedno je inženýrem a druhé lékařkou. David žasl. A žasl, když mu Edita řekla, že obě její děti jsou v penzi, a dala se do vyprávění o vnucích. David považoval všechno za žert. Líčila mu rodinný život vnuků – byli montéry na dálkových plavbách. Když se pustila do líčení života svých pravníků, usoudil David, že už je toho dost –

Pak ho napadla myšlenka, které se nedovedl zbavit.

„Vy jste –“

Edita přikývla.

David se rozhlédl po baru, jako by v něm hledal oporu pro to, co se dověděl. Oči mu klouzaly po setmělém sálku, po hvězdách, které pomalu plynuly nekonečnem, nakonec se zadíval do krbu. Oheň ho vždycky uklidňoval.

Teď ho neuklidnil ani oheň.

„Vy jste neměla strach,“ řekl po chvíli tlusté dívce, řekl to tak, bez otazníku. Věděl, že strach neměla.

„Hrozně jsem se nudila,“ zamyslíla se Edita. „Víte, v domově důchodců byli samí staří.“

A pak vyprávěla a dívala se na jiskřící hvězdy, jako by se dívala na krásné chvíle svého života.

V osmaosmdesáti se dostala Edita do domova důchodců. Měla tam všechn komfort, samostatný pokoj s příslušenstvím a navíc pokoj na přijímání návštěv, protože správci domova věděli, že většina starých lidí nerada uklízí.

Dva roky žila v tom komfortním domě docela spokojeně, dívala se na televizi, povídala si s přítelkyněmi, pokud ještě byly schopny mluvit... Četla noviny a psala dopisy dětem, vnukům a pravnu-
kům. Zprvu jí nevadilo, že nikdo na dopisy neodpovídá – Edita si říkala, mají hodně práce. Když slavila devadesáté narozeniny a nikdo jí nenapsal, nikdo ze známých ani nikdo z rodiny, padla na Editu tíseň.

Považovala za samozřejmé, že člověk zapomene na své předky, ona neznala ani jméno své prababičky, ale ta byla mrtvá. Považovala za slušnost, když už ne za akt lidskosti, občas se o své staré příbuzné starat – aspoň tím, že jim dvakrát třikrát do roka pošleme pohled...

Přání.

Pozdrav.

Zatím považovala Edita celý svůj život za přirozený. Narodila se, stárla, vychovala děti, vychovala vnuky – přece všechno bylo zcela obvyklé. Teď, když o svých devadesátých narozeninách seděla u hrnečku kávy v prázdném pokoji pro návštěvy, cítila, že všechno vůbec nebylo normální.

Cítila, že vlastně nemůže zemřít –

Protože –

Nebylo jí jasné, proč, ale věděla jasně, proč ne. Vždyť její život nekončí, teprve by měl začít.

Přece nemůžu skončit takhle osamělá, opakovala si nad styd-
noucí kávou – teď se musím pustit do života –

Lékař, kterému si stěžovala, jí předepsal prášky na uklidněnou.
Prý to jsou obvyklé pocity starých lidí. Těch, co na ně jejich rodina
nezapomene, je prý podle statistik jen pět procent –

Celý život jsem žila, abych byla sama?

Edita cítila marnost.

Zkoušela vyšívát, plést – Vykládala si pasiáns, vyprávěla si
s několika starými ženami, jak si zkazily život –

Hrozné, říkala si, copak staří lidé v naší době nemohou mluvit
o ničem jiném, než jak si zkazili život? A chápala stále silněji, že
je jediný recept, jak si nezkazit život – mít někoho rád.

Žili. Žili v domově důchodců, sytí, umytí, ošetření.

Jediné Editě to nestačilo.

Doktor si s ní nevěděl rady.

Plakávala mu v ordinaci.

„A tak se nechte omladit –,“ řekl jí jednou, vykřikl to rozzlobeně,
jen aby se jí zbavil.

Edita se tou myšlenkou začala zabývat, i když to doktora ani
vážně nenapadlo. V časopisech se objevovaly inzeráty na omla-
zení, znala je. Do té doby jí nepřišlo, že by je mohla i ona použít,
odepsat –

V jejím okolí neměl o omlazení nikdo zájem. Starci jen mávali
rukama – dlouhý pobyt v nemocnici je děsil a proslýchalo se, že
omlazení je hodně bolestivé. „To nechám těm mladým,“ říkal nej-
sklerotičtější chovanec, starý pilot, „to už pro mě není.“

Edita dokonce v novinách četla, že se prý omlazovací salóny
pro nepochopitelný nedostatek zájemců zavřou. Lékaři jim ne-
důvěřovali, označovali omlazovací lékaře za šarlatány a těch pár

omlazených lidí, kteří ze salónů vyšli, varovali před komplikacemi, které mohou nastat.

Ale Edita za dlouhých procházek v ústavní zahradě věděla, že se nebojí. Našlapovala na spadané zlátnoucí listí a měla chuť do listí kopat.

Tancovat po něm.

Poskakovat –

Aspoň je vířila hůlkou.

Je přece mladá.

Její tělo je jen omyl.

Příroda se zmýlila. Tyhle staré nohy mají běhat, běhat, lézt po stromech, našlapovat na větve jako v mládí, když Edita sedala na dědečkově třešni a snila a dívala se na daleké hory –

Tyhle ruce mají mávat a objímat, a ne se chvět –

Došla k bráně.

Dlouhá cesta vedla od brány až na obzor.

Edita neviděla na konec, ale jejím krátkozrakým očím se zdála cesta o to víc nekonečná.

K Editě vedla nekonečná cesta.

A nikdo na ní už nebyl.

Nikdo nikdy už nepřijde.

9

Ten večer odepsala Edita na inzerát.

Za týden ji odvezli a půl roku se potloukala po jednotlivých pavilónech omlazovacího ústavu. Vytrpěla dost – prodělala někdy i dvě operace denně.

Začali s hlavou. Napínali ji, modelovali jako sochař hlínu – a z Editiny vrásčité zhnědlé tváře vyklouzla dívčí hlava s našpulenými rudými rty a drzým nosem. Když se pozorovala při koupeli v zrcadle, žasla – její devadesátileté tělo končilo osmnáctiletou hlavou, korunovala jí tělo, koruna mládí a naděje –

Na řadu přišly nohy, ruce, trup a nakonec vnitřnosti. Někdy Edita provzlykala noci bolestí a jen si opakovala musíš, musíš... Kvůli mládí se musí trpět. Přece už nechceš být sama. A věděla, když si představila svůj pokoj v ústavu, že by si nechala uříznout radši obě nohy, než aby se měla zase odšourat do starobince a ploužit se ústavním parkem k té bráně –

Bráně, která pro ni nevede nikam.

Bylo to děsivé – mít osmnáctileté dlaně a devadesátiletá zápěstí. Děsivé – ale ne nepříjemné.

10

Během omlazování Editu napadlo, že její tělo je jen kukla a z té kukly vyjde nový člověk. Svě mladé tváře a dlaně považovala za části toho nového mladého člověka, který z ní vychází. Někdy jí připadalo, že ta hlava a dlaně nejsou její, že její jsou jen scvrklá lýtka, ale ne půvabné kotníky a nártý – chvílemi se svého nového těla bála. Pak jí zase připadalo nepřírozené její staré vrásčité tělo a počítala před spaním dny, kdy bude mít zase osmnáctiletý loket, kdy rameno, kdy krk – mládí jí nasazovali po vrstvách, jednak to prý nebylo jinak možné a jednak by ani nebylo psychologicky únosné, aby se najednou probrala a byla o dvaasedmdesát let mladší.

S psychologii si ale v omlazovacím ústavu příliš starostí nedělali. Lékaři byli nepříjemní, byli to jiní lékaři, než s kterými se dosud

setkala. Říkalo se, že omlazovací lékaři jsou ti, které vyhodili z klinik, nebo nedostudovaní medicí, ale považovala to za pomluvy.

Kdyby neměla Edita těžký život, byla by jednání v nemocnici těžko snášela – takhle jí hrubosti nevadily...

„Budete mít hnáty jako nové,“ řekl jí šéflékař, když jí při vizitě rozcvičoval kotníky, a Edita měla dojem, že jí řekl velkou lichotku.

Nevnímalala to, co se dělo, jako skutečnost, dívala se na svět skrze svůj sen a ten jí ukazoval hrany oblé a hroty neukazoval vůbec.

Měla dost času na to, aby uvažovala o svém budoucím životě, o té době, které říkala „až vyletím z kukly“. Jako by byla motýl, jako by byla ve svém stáří uvězněna jako v kukle. Její stáří bylo jen klecí, do které neopatrně vběhlo její mládí, a tito dobří, i když cyničtí lidé vylamují z té klece jednu mříž po druhé.

Uvažovala také o svém minulém životě a chápala, že chce podruhé žít jen proto, že poprvé nežila – Byla provdána, vychovala děti, pracovala, to ano – Byla dokonce odměňovaná a zažila různé hezké chvíle – Ale nepodařilo se jí, aby na cestě, která vedla k domovu důchodců, čekal člověk, čekal na ni –

Není samota rozsudek, který vynáší nad člověkem jeho život?

A je-li samota opravdu rozsudek –

Edita chtěla vyběhnout znovu na začátek své trestné činnosti, tedy svého života, a žít znovu –

Teď už budu vědět jak, usmívala se, když usínala, usmívala se kyprými osmnáctiletými rty.

A pak se probouzela, šátrala o hůlce k oknu a dívala se do ulice – mladíci na ni mávali, nevěděli, že jen ta hlava, která se dívá na ně z okna –

Že jen ta hlava je živá.

Edita se začala považovat za dvoudílnou. Za mrtvou část – to byla ta devadesátiletá – a za část živou, svou, přirozenou – to byla část nová, osmnáctiletá –

Lékařům, kteří jí navlékali mládí, líbala ruce.

„S tou vděčností počkejte, babo, za půl roku,“ smáli se lékaři. Nechápala to jako hrubý žert, ale jako úžasnou a opojnou věštbu.

11

Nevracel se jí jen mladý vzhled, ale i mrštnost, síla, pružnost – po pěti měsících mohla v tělocvičně kliniky dělat kotrmelce – ona, která se bála sejít pět schůdků z ústavní terasy domova důchodců v parku –

Když bylo na schůdkách spadané vlhké listí, opatrně je hůlkou shrabovala, než se na schůdky odvážíla, teď létala na hrazdě, šplhala o závod ještě s jednou stařenkou, která se uvolnila k omlazení. Běhávaly pět kilometrů v parčíku u kliniky, pak si vždycky zaběhly, dvě uhihnané osmnáctileté slečny, na zmrzlinu.

Šestý měsíc na klinice byl měsícem posledních úprav. Obě byly už docela omlazené až na drobné detaily. Pilovali jim zuby, povzbuzovali růst vlasů, snažili se změnit lesk očí – s očima byla největší práce. I když je změnili, jak to jen šlo – přece oči zůstaly jiné než oči osmnáctiletých dívek a David si na tomto místě Editina vyprávění vzpomněl, že to byly právě její oči, co ho na ní poprvé zarazilo.

Šestý měsíc na klinice byl nejhezčí. Edita a druhá sedmaosmdesátiletá stařenka běhaly po chodbách, klouzaly se po nich v ústavních papučích. Až jim šéflékař řekl, že jestli s tím „holky nezvedený“ nepřestanou, tak jim napláca – Všemmu se smály. Tolik věcí je na světě k smíchu, když člověk závratně omládne. Tolik

věcí je na světě k smíchu, když je dívce osmnáct. Autority, věda, ale i lidé, stromy – Edita si pamatovala, co se nasmály starému jasanu u ústavní brány, připomínal jí svou korunou tvář ženy jejího nejstaršího vnuka... Jednou utekly obě stařenky oknem z kliniky a tancovaly v zahradní restauraci – obě si našly kavalíry, kteří je doprovodili až k ústavu – Nedovolily jim ani polibek, měly podvědomý nesmyslný strach, že všechno je jen sen a že se probudí –

12

Ten den, kdy se s kamarádkou vloupaly do ústavní kuchyně a snědly kuchařce oříšky, zavolal si je šéflékař.

„Myslím, holky, že jste hotový.“

Vyprskly smíchy.

Šéflékař byl tak legrační. Byl vážný a všechno vážné se jim zdálo legrační.

„Žádný hihňání,“ rozkázal šéflékař. Přejel si po čele kapesníkem.

Obě dvě se opět rozkuckaly.

„Kam chcete jít?“ zeptal se šéflékař.

Měly budoucí život promyšlený do detailů. Ta druhá babička odjela za svou první láskou – chtěla se provdat za jeho pravnuka, kterého znala jen z fotografií. Edita to považovala za zmatený dívčí sen a popřála jí šťastnou cestu –

Sama chtěla poznat moderní svět a už z kliniky si vykorespondovala místo v baru v hotelu U Černého koníčka –

Dřív se těch létajících kolosů bála, říkaly si s kamarádkami v domově důchodců „holka, tam bych nesedla ani za nic“, ale teď ji právě takový hotel lákal –

V baru byla zaměstnaná ještě za svobodna a pamatovala si, jaký to byl veselý život – a těch ctitelů, co měla – a té legrace, co si užila, než se vdala –

Šéflékař jim předal doklady.

„Nikde to neztraťte, třeštidla,“ napomínal obě dívky, dívaly se na své devadesátileté fotografie v průkazech totožnosti, „nikde to neztraťte,“ a podával jim doklady o omlazení, „jinak vás zašijou na nejbližším rohu, že jste zavraždily dvě stařenky a vydáváte se za ně...“ Díval se na obě takovým zvláštním pohledem, jaký nezažily dobrých padesát let a který jim byl oběma příjemný – vzpomínaly na něj, ten pohled přece dávno znají, dívaly se šéflékaři do očí, jako by se dívaly do krajiny, ve které nebyly už půlstoletí –

Přesto odmítly, když je pozval na večeri.

13

Při odchodu z ústavu měla Edita nepříjemnost s vrchní sestrou. Tak překypovala energií, že sjela po zábradlí, místo aby sešla ze schodů, a vrchní sestra, která ji považovala za některou z nových ošetřovatelek, ji zpražila, až se Edita celá rudá div nerozplakala.

„Mohla bych být vaší matkou,“ dodala nakonec vrchní sestra.

„Leda vnučkou,“ odsekla Edita a vyšla ze dveří.

Vrchní sestra za ní ještě dlouho vykřikovala.

Edita si ničeho nevšímala.

Slunce jí pražilo do očí.

Ale Edita nesklonila pohled.

Šla.

A cítila, že jí z očí tečou slzy.

Jak je krásné plakat.

Když šla přes most od ústavu k nádraží, dívala se do řeky.

Můj život teče zpátky, napadlo ji.

Dívala se do vody a zdálo se jí, že tam po hladině připlouvají všechny tváře, které potkala, které milovala, že na tom lesklém pruhu se k ní blíží podoba všech, kterým ublížila a kterým chtěla něco hezkého říct – a už to nešlo – Celý život připlouval na zlaté planoucí hladině, celý život se všemi cestami, které ji minuly, ale na které teď může vyskočit celý život se všemi možnostmi – všemi úkoly, rolemi, krajinami, lidmi, hlasy, vůněmi, se všemi rty –

Se všemi slovy –

Stále nesla v ruce taštičku s věcmi, které odevzdala před půl rokem, když přišla do ústavu.

Umělý chrup –

Paruka.

Brýle.

Rozmáchla se a mrštila taškou do řeky.

Edita se bláznivě rozesmála, smála se v slzách a chápala, jak krásné je smát se. Takhle se nesmála už nějakých čtyřicet let.

Starší dáma, která viděla, jak hází tašku do řeky, nazvala Editu holkou nevyčválanou, ukázala na odplouvající tašku a dodala: „Ti mladí si dnes ničeho neváží.“

První věc, kterou si Edita koupila, byly plavky. Vlezla do řeky pod mostem a cákala kolem sebe, plavala a slunila se až do večera, kdy jí odjížděl vlak.

Bylo úžasné ležet v trávě a jen se soustředit na své tělo – cítit, jak je tlačí stébla a kamínky, soustředit se na jednotlivé části těla –

A vědět, že nebolí –

Že je osmnáctileté.

Sedmdesát let jsem musela čekat na to, až mi bude zase osmnáct, napadlo Editu a litovala těch let, kdy jí nebylo osmnáct –

15

Než odjela na své nové pracoviště v hotelu U Černého koníčka, navštívila svou rodinu.

Nepředstavila se nikomu, trochu se za své mládí styděla. Bylo to zvláštní setkání, když potkávala své děti, které jí připadaly nesmyslně staré.

Zmocnila se jí trapnost, jako kdyby její mládí bylo něco nemravného.

I vnuci, čtyřicetiletí, se jí zdáli velice staří. Když ji jeden z nich oslovil a pozval na vyjížďku na kanoi, Edita odmítla. Ovládly ji dva nepříjemné pocity. Jednak měla strach z vody, jaký mívají staré dámy – sice se ho úspěšně zbavovala, ale při takové náhlé nabídce reagovala postaru. Druhý pocit byl mnohem podivnější – s tak starým chlapem si přece nic začínat nebudu, napadlo ji, a když jí došlo, že ten starý chlap je její vnuk, měla co dělat, aby se zase nerozkuckala smíchy.

Jistě udělala to nejkrásnější, co mohla, když omládla. Nechácala, že někdo nejde do ústavu, jako šla ona. Všechny ty nesmírné bolesti, které podstoupila, byly dávno za ní, vzpomínala na ně jako na život někoho jiného, jako na bolesti někoho jiného, příbuzného, ale přiznávala si zároveň, že ne zrovna moc příjemného příbuzného.

Když si ukazovaly se spolucestující dívkou v kupé vlaku fotografie, které tahaly z kabelek, vypadla Editě také její vlastní fotografie.

K devadesátinám ji vyfotografoval jeden osmdesátiletý „mladík“. Celý domov důchodců tu fotografii obdivoval a všechny stařenky se shodly na tom, že na ní Edita vypadá „velice mladě“.

„Co je to za pramáti?“ našpulila rty Editina spolucestující.

„To je pramáti,“ řekla Edita.

A váhala.

„To je nějaká příbuzná,“ dodala pak pomalu, „nějaká příbuzná.“

Vzdálená příbuzná.

Velmi vzdálená příbuzná.

16

Když přišla do hotelu *U Černého koníčka*, přijal ji ředitel restaurace skepticky. „Na vojně jsem velel celé divizi, nemyslete si, že si s vámi neporadím.“

Zadíval se na Editu. „Ale dá mi to práci.“

Edita tančila celé noci, každou volnou chvílí využívala k navazování známostí s turisty, kteří v hotelu *U Černého koníčka* trávili dovolenou.

S osamělými muži.

Teď už se nespletu, říkala si, abych zase naletěla nějakému ženatému, který se pak kvůli mně nerozvede.

Samozřejmě naletěla.

Když odcestoval, bylo Editě moc smutno.

A ke svému úžasu pocítila, že její nadšení z nové podoby vyprchává.

„Přece si nezničím manželství kvůli takové mladé huse,“ řekl jí turista – navlas podobný její lásce před sedmdesáti lety –

Ještě pár dní se Edita nutila do mládí.

Tančila.

Žvatlala se servírkami.

Celé hodiny si kreslila stíny pod oči a zabavovala se kosmetikou – jako by mládí bylo nějakým zvláštním druhem líčení, které může na svou mladou hlavu nanést –

Pomalou ale ochabovala –

Být mladý je tak namáhavé.

Problémy, s jakými se jí svěřovaly; servírky, ji už nezajímaly. No tak tě nechal. No tak jsi zamilovaná. Chtěla jim říkat. Zatím to byla jen hra. Omládnout. Jako zahrát si v čítárně domova důchodců s některým osmdesátiletým mladíkem člověče, nezlob se nebo dámu. I nadšená při té hře byla. Hra byla nezvyklá. Vzrušující. Ale už přece snad přijde čas složit figurky, zavřít je do krabice a jít nahoru do svého pokoje –

Editě probíhal dvaadevadesátý rok.

17

Sedala v baru a teskně se dívala na muže, kteří s ní chtěli flirtovat.

Jak jsou mládí.

Tomuhle snad není ani šedesát.

A tenhle – vždyť mu ani padesát nebude a už by si chtěl začínat – Pocit mládí, který do ní vdechl po jejím omlazení (a celý šestý měsíc pobytu v ústavu ji prostoupil), ten pocit byl asi také součástí hry. Nebo jen kouzelným opojením –

Stáří je veliká samota.

Mládí je veliká samota.

O obojím se Edita už přesvědčila – a teď byla osamělá samotou mládí i samotou stáří.

Mládí jí vadilo.

Jak se její rozbouřený rozum uklidňoval, začínala Edita dokonce svému mládí vzdorovat. Přestala chodit rychle, chodila svou „přirozenou chůzí“, chůzí stařenky.

„Holka, z tebe bych vyrost,“ říkal jí vedoucí restaurace, „jak chceš chodit, až budeš pajdavá babka?“

Pak budu jezdit po zábradlí.

Chtěla říci Edita.

Ale mlčela.

Už ji nebavilo ani být drzá.

Ten večer si poprvé uvařila bílou kávu a nalámala si do ní chléb. Bylo to příjemné, roztírat měkký chléb po dásních, tak to přece bylo normální.

Pro ni.

Naprosto normální.

18

Dosedala na ni únava životem.

Vždyť je to, jak to bylo, napadlo ji, zase si neumím najít nikoho, s kým by mi bylo dobře, zase odpuzuji své přátele a jednou budu jistě odpuzovat i své děti. Nevím čím. Snad jsem sobecká. Ano, to bude tím.

Bylo příjemné nacházet na sobě chyby a litovat se pro to.

Vídala Davida, trávil noci v baru a díval se na ni.

Chtěla se mu svěřit.

Svěřovat se tlustým lidem je obvyklé.

Ale náhle jí bylo všechno jedno.

Ta největší, ta jediná známka stáří na ni dolehla.

Byla si sama jedno.

Přestávala se česat, proč já stará ženská si ještě budu ty chlupy rovnat, přestávala se mýt, to už mi za to stojí. Zmocňovala se jí nelibost nad vlastním obličejem. Jako by jí někdo nasadil legrační masku. A lidé se domluvili, že se jí nebudou smát. Tohle nebyla ona, ta hezká tvář s dychtivě našpulenými rty a s půvabně drzým nosem. Dejte mi moji tvář, chtělo se Editě křičet.

Bylo snadné cítit se mladý ve stáří.

Ale být mladý v osmnácti?

Umí někdo ze starých tu námahu poznat?

19

Ráno se Editě nechtělo už ani vstávat z postele.

Už mi to za to nestojí.

Všechno bylo pořád stejné, vyndat jednu nohu zpod příkrývky, pak ruku, zdvihnout se z postele. A to budu dělat ještě třeba sedmdesát let, napadlo Editu s hrůzou –

Čistila si zuby – a zase a zase – kolikrát? Stotisíckrát možná. Edita nebyla nikdy silná v počtech. Ale věděla, že i kdyby si měla zuby čistit po ránu jenom týden, že by jí to bylo příliš dlouhé.

Rozlévala drinky v baru.

Když měla hlad, pila bílou kávu s rozlámaným rohlíkem. A občas zavřela oči a představila si svůj pokoj v domově důchodců – je zase tam.

Doma.

Poprvé nazvala to místo domovem, až když tam nepatřila.

Zamrazilo ji.

Ale nebyl to opravdu domov? Byli tam lidé, s kterými se dalo promluvit, říkala si Edita a dívala se na souhvězdí, kterými prolétával galaktický hotel.

Už zapomněla, že ji hovory s chovanci nebavily. Teď se jí zdály sladké, medové a moudré, tak moudré. Může být něco moudřejšího než hovořit o vlastním zkaženém životě a vědět při tom přesně, proč a čím a kdy a kde a s kým jsme si ho zkazili?

Co tady ti lidé zažili, říkala si a dívala se na své vrstevnice, sedmnácti-, dvacetileté dívky, které si svěřovaly své první, druhé a kdovíkolikáté zkušenosti.

Nudíte.

Všechno Editu nudilo.

Začala plést. To je ještě tak rozumná zábava, napadlo ji, upletu vnukům a pošlu jim –

Zarazila se.

Ani její pravnucci nebyli tak mladí jako ona.

Zkusila napsat do domova důchodců, aby ji přijali. Musela přiložit lékařské vyšetření. Odepsali jí uctivě, že si samozřejmě spletla adresy a chtěla poslat přihlášku na tábor.

Rozplakala se.

Utírala si slzy.

Utírala si svůj pikantní dvaadevadesátiletý nosík.

„Nechal vás, přijde jiný,“ hladil Editu po zádech vedoucí restaurace. „Nechtěla byste si se mnou v neděli udělat malý výlet na nějaký satelit?“

„Jedte si se svou babičkou,“ pípla Edita.

Uvědomila si, co řekla, a rozplakala se ještě víc.

20

Navzdory svému mládí, natruc mládí, se začala strojit starobyle a starobyle mluvit.

Ale mládí se nedalo zahnat.

Jen se Editě začaly smát přítelkyně.

A její samota rostla, rostla -

Edita sedala nad nekonečnými metry svetrů, které pletla po večerech v poloprázdném baru, skláněla nad jehlicemi obličej planoucí mládím a zdravím a nadějemi -

„Já nám mladým nerozumím,“ říkala si v duchu, když ji chodili osamělí pijáci vábit.

„Já nám mladým -“

Tahle věta byla také to poslední, co Editě z jejího mládí zůstalo kromě těla. Teď mládí považovala za masku, kterou jí nasadil její nepřirozený stav, mládí jí bylo klecí - klecí, do které je zavřena.

Nebylo příjemné chodit o hůlce a šourat se -

Ale aspoň jsem nemusela poslouchat tyhle hloupé řeči - aspoň jsem měla klid -

Začal jí vadit i hotel.

Bála se výšky...

„Kam jsem se to já, stará ženská, vydala,“ šeptala jednou milenci, kterého si ze zoufalství našla mezi montéry.

Smál se jí.

21

Stále pronikavěji se jí vracely návyky stáří. Možná to bylo i podvědomé, bojovala s mládím jako s tajnou nemocí. Narovnávala si

neexistující brýle. Kousala opatrně, aby si nevylomila poslední zuby. Když šla, přidržovala se stěn. Hůlku ale nenosila. Věděla, že někde její vzdor musí přestat.

I hlas jí vadil. Takový protivně rozdychtěný, měkký, uspěchaný – ráda by věděla, co jí udělali s hlasivkami a jestli se to dá vrátit.

Aspoň hlas kdybych měla svůj.

Aspoň hlas.

Když ji David pozval na večeři, byla u konce svých sil. Toužila po domově důchodců jako po ztracené vlasti.

Nakonec se musela svěřit.

A David ji poslouchal s moudrostí tlustých lidí, kteří vědí, že všechno je třeba nejdříve prohlédnout, pak sežvýkat a nezakousnout se bez rozmyšlení do všeho, co jim přijde pod ruku.

Nabídl Editě manželství.

Odmítla.

A on dál chodil do baru, díval se na její stále pootevřené, krásně vykrojené rty, díval se na její vlasy, dlouhé a nepokojné, na sněžnou pleť –

Jen do těch očí se nedíval.

Byl pyšný na to, že svou „psychologií chuti“ odkryl její tajemství. A uspokojeně se díval, jak drobí do bílé kávy chléb, jak čeká, až se chléb rozmočí, a jak zdravými a dravými zuby obědvá chléb, přivírá oči a zřejmě si tak navozuje dojem, že sedí v domově důchodců –

„Jen ať se do vás ten starý kocour ještě nezamiluje,“ smával se vedoucí restaurace, když vídal Davida nostalgicky sedat před Editou pletoucí za barovým stolkem.

A David upíjel ze sklenice a uvažoval o tom, že všechno má svou chuť a že všechny chuti jsou potřeba, protože každá chuť nese nějakou zkušenost, nějaké poznání –

Nejsou chuti, které by se daly přeskočit, obejít, vyplivnout –
Popíjel svůj sentimentální drink a uvažoval o tom, jak chutná život, pokoušel se ho připodobnit k některé z těch tisíců chutí, které měl prostudované, a žádnou takovou nenacházel –

Popíjel drink a cítil, že každá chuť z těch chutí, kolik jich na světě je, má své místo.

A to je to smutné, řekl.

A to je to hezké, řekl si.

22

Po čase ho přeložili do jiného galaktického hotelu.

Sedal v něm opět u baru, díval se na souhvězdí plynoucí nekonečnem za okny, díval se na ten obrovitý vesmír plný jiskření a plný chutí –

Plný spravedlnosti.

Spravedlnosti, kterou je tak těžké poznat, protože nelze ochutnat všechny chutě najednou, sevřít je mezi dásněmi všechny, i když by to bylo tak krásné –

A vzpomínal, že jedno z těch světél, která tam svítí ve tmě, je možná galaktický hotel *U Černého koníčka* –

A v něm, u jednoho okna, které vede do téže noci, sedí u baru mladá žena –

Mladá stoletá žena –

Nabírá do úst chleba rozmočený v bílé kávě, nabírá ho do těch nejkrásnějších úst, jaká kdy viděl, věčně mladá a věčně nešťastná se dívá do jiskřící tmy.

Jako on.

Stále stejný tón neboli bakterie

1

„Když mi bylo pětatřicet,“ začal vyprávět Mordechaj Schwarz, „byl jsem tak starý jako nikdy předtím a nikdy potom. Pětatřicet je zvláštní věk – jeden věk nejasností skončil a druhý ještě nezačal. Žil jsem na jedné malé hvězdě, ve všem všudy se podobala Zemi, vybral jsem si ji i ze sentimentu, nemohl jsem se smířit s představou, že by si mé děti hrály s půlmetrovou zrzavou koulí místo s kočkou a že by lezly po azurových homolích místo po stromech. Já vím, že někdo by už nesnesl doma kočku, jak si zvykl na všechny ty podivné živočichy, a kdyby se mu náš Macek lísal kolem nohou, tak by asi křičel hrůzou. Ale já jsem zvyklý na pozemský stav. A chtěl jsem, aby si na něj zvykly i moje děti.“

Posluchači s Mordechajem Schwarzem souhlasili, jen Klaus, nejmladší z nich, si vzpomněl na svou zrzavou kouli Etelku, kterou nechal doma a která byla tím nejmilejším zvířátkem, jaké kdy měl, a cítil stesk. Díval se na odpalovací rampu, v jejímž stínu jako každý večer usedli piloti a navigátoři z letiště, aby si vyprávěli příhody ze svých životů. Začínalo se stmívat a přicházela pravá nálada pro příběh. Mordechaj Schwarz, na kterého dnes přišla s vyprávěním řada, slíbil strašidelný příběh.

„Žil jsem s dětmi a se ženou na té malé hvězdičce jako v idylickém románu. Na celé hvězdě žilo asi deset rodin, žili jsme dost daleko od sebe, abychom si byli vzácní. Nebyli jsme příbuzní, a tak jsme se měli rádi. Děti si pořádaly oslavy narozenin, ženy zase zahradní večírky a my, muži, se scházeli na mariáš... Kýč. To nebyl

život, ale ten nejlíbeznější kýč, jaký si umíte představit. Všichni jsme byli meteorologové, měli jsme za úkol provádět měření, a naším šéfem tedy nebyl nikdo jiný než slunce, náměstkem našeho šéfa byl déšť. Příjemní nadřizení. Každý týden jsme vysílali na nejbližší osídlenou hvězdu zprávy o povětrnostní situaci, tam je zpracovávali – proč, to nevím, myslím si, že jim stejně na nic být nemohly. Ale když člověk dělá poctivě i hloupou a marnou práci, má pocit, že žije plně. A my jsme tedy žili plně.

Pokud by se nestaly na naší hvězdě tak strašlivé věci, které mi zabránily na ní zůstat, byl bych tam asi zůstal do smrti.

Ale takhle jsem rád, že jsem pryč, a doufám, že podobný otřes, jako jsem na té hvězdě zažil, mě už nikdy nepotká.“

Mordechaj Schwarz se zadíval k obloze. Jen na ni mžikl a zase sklopil oči ke svým posluchačům. Podíval se na oblohu asi tak, jako se obyvatel města dívá na blížící se nepřátelské bombardéry...

2

„Každý z nás měl nějakého koníčka, být meteorologem se spoustou volného času a nemít koníčka nebylo jaksi možné. Já sbíral známky, můj kolega hrál sám se sebou nekonečné partie šachů, třetí kolega chodil druhému kolegovi za paní – prostě všichni jsme si našli nějakého koníčka, který nám naši idylu ještě zpříjemňoval. Měl jsem dvě dcery a syna, jedné dceři bylo šestnáct, druhé třináct a synovi jedenáct. Děti byly mým větším koníčkem než filatelie, se starší dcerou jsem sestavoval herbáře, s mladší hrál tenis, se synem se učil anglicky – přijal jsem zájmy dětí za své zájmy, a tak jsem se nenudil.

Jestliže rodiče přijmou zájmy svých dětí za své vlastní zájmy, mají větší šanci, že je děti přijmou za své rodiče.

Protože být rodičem, to není jen tak, rodičem se nestanete tím, že máte dítě – být rodičem si musíte umět zasloužit a to je umění kolikrát větší než se naučit třeba hrát na harfu.

Náš dům byl rozlehlý, před domem louka, za domem les – moje děti dodnes vzpomínají na své dětství jako na nejideálnější dětství, jaké mohly mít.

Všechny manželky meteorologů propadly velké vášni – zavařování. Lesy naší hvězdy byly plné nejrůznějších plodin, na zahradách se ovoci a zelenině dařilo velkolepě, mívali jsme spíše plné až do léta. A to jsme jedli ovoce i zeleninu v obrovském množství.

Jeden z mých kolegů litoval ženy, které musí tak jako ve starých dobách zavařovat. Jeho koníčkem byla bakteriologie a měl jasný životní cíl – usnadnit ženám práci právě baktériemi. Nebylo by nutné složitě zavařovat, stačilo by dejme tomu do zavařovací láhve nasypat třešně, pak přihodit bakteriální preparát a sklenici uzavřít. Ovoce by si zachovalo chuť, barvu, vůni – nedošlo by ke kažení – o to by se postaraly bakterie.

Zabýval se tímhle problémem po léta. Na naší hvězdě byl už proto směšný. Děti mu přezdívaly Bacil.

Ani u své ženy nenašel pro výzkum velký ohlas. Prohlašovala, že něco takového je nemožné, a kuchyně, zamořená dózami a různými baktériemi, na kterých prováděl pokusy, v ní budila odpor a strach. Ještě děti něco snědí, lamentovala, když náš kolega rozkládal vedle dřezu nové preparáty, které mu donesla pošta.

Mezi námi byl kolega Bacil oblíbený, hrál výborně volejbal a pořádal pro děti letní tábory.

Jak teď vzpomínám na období, které jsem na hvězdě strávil, mám velkou chuť se zase vrátit – aspoň se jen podívat na ta stará

místa, ale celá hvězda je uzavřena, kolem ní létají hlídkové rakety a všem brání v přistání.

Ta krásná doba mi zbyla jen ve vzpomínkách -

Ale může někdo, kdo má paměť, vůbec o něco na tomhle světě přijít?

3

Chodíval jsem se ženou a s dětmi na večerní procházku. Ukazoval jsem jim na jiskřící obloze světla, tamhle odtud pocházíme, tam bydlí vaše babička, tamhle na té hvězdě jsem se seznámil s vaší maminkou - Obloha byla plná jasů, epických jasů bych řekl, každé světlo, které v dálce, v nesmírné dálce zářilo, v sobě neslo příběh, osud, někoho blízkého.

Měl jsem jistotu, že žiju šťastný život.

Děti byly zdravé a bystré, plánoval jsem, na jakou školu které z nich půjde.

Manželka byla laskavá a věrná a příliš netloustla. - Tři vlastnosti, které moderním ženám jaksi víc a víc chybějí.

Až jsem se někdy bál...

Bál...

Rozumíte mi - dostával jsem strach ze svého štěstí - když je někdo moc šťastný a jeho štěstí trvá dlouho, zmocní se ho úzkost, že to všechno nemůže být věčné, že to nemůže trvat ještě dál, že už už... Bylo těžké uniknout tomu znepokojení, a přitom jsem pro ně vlastně žádné důvody neměl.

Ale není právě to největší znepokojení? Když člověk nenachází k znepokojení žádný důvod?

Meteorologové ty pocity chápou. Když svítí slunce, vědí, že je jen jediná možnost vývoje. Že slunce zajde.

Pokrokem hezkého počasí je špatné počasí...

Často jsem říkával lepší špatné počasí než žádné. Myslel jsem si, jak jsem vtipný.

Nenapadlo mě, že žádné počasí opravdu může být.

A že v něm budu odsouzen žít.

Žádné počasí...

4

Jednou v létě navštívil kolega Bacil mou ženu. Právě zavařovala, všechny manželky meteorologů trávily třetinu léta zavařováním.

Kolega Bacil byl maličký, hubený. Zakazoval jsem dětem, aby mu říkaly Bacil, ale bylo mi jasné, jak je přezdívka vhodná. Musel jsem si v duchu říkat, že se jmenuje Karel, než jsem ho oslovil, abych mu neřekl Bacile.

Karel podal mé ženě zkumavku se zvláštním uzávěrem.

Díval se, jako se dívají lidé zpravidla jen tehdy, když se naplní jejich životní sen...

Manželka chápala, že jde o něco důležitého, a chápala to i naše starší dcera, protože nabídla Karlovi židli a kávu, i když bylo deset hodin v noci a obě by nejraději viděly, aby kolega Bacil rychle odešel.

„Nasypte trochu do sklenice,“ vydechl kolega Bacil a ukázal ženě na zavařovací láhev.

Touto chvílí měla být zahájena revoluce v konzervárenství.

A pro první dobu zahájena byla.

Nikdy jsem nejedl tak chutné ovoce jako to uchované Bacilovými baktériemi. Zvláště broskve byly úžasné. Voňavé, něžné – člověk dostal chuť takovou broskvev pohladit dřív, než ji jedl...

Rozhodně si myslím, že Bacilovy baktérie ještě nějak působily na potravu, kterou uchovávaly, nikdy jsem alespoň neviděl nic tak svěžího jako to, co bylo baktériemi zamořeno...

Kolega Bacil byl nejslavnějším člověkem na naší hvězdě. Manželky jásaly nad prací, kterou jim ušetřil. Nikdy jsme nezavařovali tolik jako tehdy.

Kolegu Bacila stálo hodně přemlouvání, než nás přesvědčil, aby nikdo z nás nevypustil zprávu o jeho objevu do světa.

Prý si musí všechno nejdřív vyzkoušet. Počkat...

Až po čase jsme pochopili, jak byl moudrý, prozíravý a jaké tragédii se mu jeho plachostí podařilo zabránit.

Někde tam nahoře, tam krouží naše stará hvězda, nejděsivější hvězda, jakou si umíte představit – a přece mohla vstoupit do dějin konzervárenství jako hvězda vítězství...

5

Změny začaly nenápadně... Změny? Ne, to není pravé slovo. Řeknu raději: nenápadně začaly neobvyklé věci.

Po několik dní nikdo na naší hvězdě nic zvláštního nepozoroval.

Pak jsem si všiml, že růže pod mým oknem nějak dlouho neodkvétá. Zasadil jsem ji prvním rokem a pozoroval jsem ji velmi pozorně, díval jsem se na ni vždycky, než jsem začal pracovat.

Neodkvétala.

Tento můj objev věčně kvetoucí růže byl prvním zneklidňujícím poznatkem, k jakému kdo na naší planetě došel.

Měl jsem z vytrvalé růže radost. Utrhl jsem ji a dal do vázy. Zůstala v ní několik dní – pak několik týdnů a – neodkvétala –

To už naše hvězda byla uzavřena a pod dohledem, aby se k nám nikdo nemohl přiblížit...

Protože na celé hvězdě přestaly odkvétat rostliny. I zrát plody. Pokládali jsme to za zpomalení vývoje, pak, když nic neodkvétalo ani nerostlo, začalo nám docházet, do jakého přízračného snu se dostáváme.

Znám pohádku, prastarou pohádku, vyprávěla o něčem podobném – snad ji znáte také – v tom prastarém příběhu, který má kořeny v antických časech, je uvězněna smrt. Jeden člověk se prostě nechce smířit s tím, že je na světě smrt. Popadne ji a zavře – Na světě se začnou dít hrozná věc, jaké se neděly, ani když smrt ještě nebyla pod zámkem... Pamatuji se na ilustraci ze své pohádkové knížky. Nad loukou, nad světlým dalekým obzorem letí pták a šíp mu trčí z těla. Pták o tom neví, letí vesele a nezadržitelně...

Všichni na naší hvězdě jsme se měli stát ptáky, které protkl šíp. Ale nám bylo o to hůř, že jsme o šípu věděli. I když jsme ho necítili, viděli jsme ho stále...

6

Informovali jsme své meteorologické základny. Okamžitě jsme dostali nařízení hvězdu neopouštět. Ten večer, kdy přišlo nařízení o našem uvěznění na hvězdě, jsem se procházel se ženou a dětmi. Dívali jsme se do oblohy a uvažovali, co se vlastně s naším domovem stalo. Nemohli jsme všechno pochopit –

Teprve později jsem si uvědomoval, že jsem se ocitl v konzervativním ráji, na nejkonzervativnější hvězdě, na jaké kdy kdo žil – Míval jsem pro konzervativismus sympatie, ale tohle bylo příliš i na mě...

První rok po objevu kolegy Bacila byl na naší hvězdě jakž takž snesitelný, byl to rok úžasu. Kdo žasne, nemá ještě příležitost si své utrpení uvědomovat.

Bavilo nás, že ostríhaný trávník nedorůstá, ušetřilo se nám mnoho práce. Po celé měsíce byl trávník pečlivě zastřižený a v bezvadném stavu. Ani jedno stéblo nepoporostlo, ani nezežloutlo...

Neměl jsem dojem, že je trávník v bezvadném stavu. Měl jsem dojem, že je mrtvý.

Není dokonalost tak trochu vždycky spojená se smrtí?

A není neměnnost nejsilnějším nekrofilním znakem?

Moji nejstarší dceru vyvedl z míry její herbář.

Chtěla si doplnit oddíl podzimních květů, a podzim nepřicházel.

Stromy neodhazovaly listí, to bylo celkem snesitelné. Nepříjemné bylo, že když jsem ze stromu odtrhl list, jiný nenarostl.

Příroda se zastavila. Jako by usnula nebo jako bychom žili v jediné vteřině, vteřině, která nekončí, natahuje se, sahá dál, dál a dál a trvá minuty, hodiny, dny...

Zůstávali jsme uvězněni na naší hvězdě a ve výzkumných ústavech probíhalo hodnocení naší proměny. Dodali jsme zprávu, že bakterie, které byly použity, aby nám uchovaly potraviny, se pravděpodobně začaly množit a uchovávají prostě všechno, co jim přijde do cesty. Ideální konzervativní bakterie.

Z vedení nám nemohli pomoci v ničem jiném, než že nám na hvězdu dodávali potraviny, shazovali je v kontejnerech. Báli se na hvězdě přistát i příliš se jí přiblížit – z těch konzervačních bakterií

šel po vesmíru větší strach než ze všech přízraků, které si vymýšlela pokolení autorů vědeckofantastických románů v minulých staletích...

Čas plynul... Plynul?

Po pěti letech jsem začal být apatický... Vykonával jsem denně svou práci a vykonával jsem ji stále pečlivěji. Až s maniakální pečlivostí. Jako bych prací mohl vytěsnit svou úzkost a postrčit čas. Měl jsem už pět let šestatřicetiletou ženu, šestnáctiletou dceru, druhou třináctiletou a jedenáctiletého syna.

Nikdo z nás nestárl.

Ty bakterie, které nám měly usnadnit práci, nám prostě ohryzávaly budoucnost tak rychle, že nestačila poporůst...

Ty bakterie se živily budoucností...

7

Zdá se vám to příjemné?

Mým dětem ne. Chtěly stárnout, chtěly stárnout, jako chtějí všechny děti. Trpěly tou iluzí mládí, že život ještě nezačal – že začne, začne –

A teď jim tato iluze unikla.

Starší dcera musela zanechat svých herbářů. Nedalo se pěstovat ani sbírat nic – jako bychom žili v domě obklopeném zahradou z umělé hmoty –

Dokonale napodobenou iluzí zahrady, z neuvěřitelně věrných hmot, ale přece jen v umělém světě –

Druhá dcera naříkala, že nikdy nebude mít silnější úder při tenise. Dosud jsem ji ujišťoval, že musí počkat, až jí zesílí svaly, až vyroste –

Syn se odmítal učit angličtinu, protože je prý času dost –
Když někdo ví, bezpečně ví, že bude jedenáctiletý až do smrti,
má samozřejmě času dost –

Nechci budit představu, že smrt nebyla. Byla. Někteří z nás,
když už nemohli neproměnnost naší hvězdy vydržet, se dokonce
bavili tím, že podnikali hony na některé živočichy, nebo aspoň
chodili po domě s plácačkou na mouchy a pokoušeli se je zabít –
smrt byla jedinou změnou, která mohla nastat –

Ale ta neproměnnost, sen konzervativců, se kolem nás roztáhla
a působila výhrůžně...

Mít před sebou stále jeden věk – není to strašidelné –?

Vyšel jsem si se ženou a s dětmi na procházku.

Šli jsme jako před lety, dívali se na hvězdy a vyprávěli si.

A věděli, že takhle budeme chodit stále.

Stále stejná stébla se nám budou otírat o nohy.

Stále stejné listy budou na stále stejných větvích na sebe nará-
žet a šumět stále stejným hlasem.

Někdy jsem si připadal, že jsme atrapy. Ne lidé.

Jsmen smrtelní, napadlo mě. Jistě, měl jsem z toho radost.
Zároveň mě napadlo, že nesmrtelný může být jen ten, kdo nemá
budoucnost.

Děti spatřily poletovat nad pěšinou krásného motýla, kterého
vídaly poletovat už pět let, každý den. Rozběhly se za ním a volaly
ho – říkaly mu Amadeus. A motýl Amadeus kolem nich poletoval
s jakousi – nazval bych to – laskavou zoufalostí –

Laskavě zoufalý motýl.

Možná se vám zdá, že své vyprávění zbytečně dramatizují, snad si myslíte, že v životě člověka, který neztratil ani zdraví, ani své blízké, ani majetek, není nic, na co by si mohl stěžovat. Ale já ztratil budoucnost. Zatím jsem ji měl za slovo, obraz, frázi -

Teprve teď, když jsem chodil na procházky neměnnou zemí s neměnnými lidmi, jsem chápal, že budoucnost není před námi, že je skryta v přítomnosti jako šumění v ulitě a já ji obývám a žiji v ní - a teď, když jsem z ní vytržen, ztrácím i díl sebe sama. Díl, který byl k ní tak přischlý, že na ní ulpěl...

Dá se to říct prostě: dostával jsem čím dál větší vztek.

Prvních pět let jsme jakž takž mohli žít a utěšovat se, že budoucnost od nás jen poodstoupila jako plachý host. Ale stále stejně procházky, s věčným motýlem Amadeem, který nám létal naproti, budily ve mně tiché, bezvýchodné utrpení...

Nejdříve nás společný osud sblížil s ostatními obyvateli hvězdy, ale ztráta budoucnosti nás nakonec tlačila jednoho od druhého. Když jsme si představili - a myslím, že jsme si to představili všichni - že takhle se budeme potkávat možná po staletí, stále stejní a stále neměnní, zmocňovala se nás tíživá lhostejnost ke všemu, co se nás týkalo. Stará se antická socha v galérii o zítřek? Žije ve věčnosti, a tedy nad časem, nezajímá se o běžné starosti těch, kteří svou podobu každou chvíli odkládají a svou naději každou chvíli mění.

Šestý rok našeho pobytu začal nezvykle.

Překvapilo mě chování dětí. Rozbíjely, na co dosáhly, ničily, čeho se mohly zmocnit.

Sedaly apaticky kolem domu nebo ničily. Lámaly větve, dupaly po květinách, trhaly knihy -

Vždycky jsem jim vyhuboval, když jsem je při ničení přistihl. Ale pozoroval jsem... i já toužím ničit, lámat, trhat. Nebylo mi dovoleno uskutečňovat se tvorbou, začal jsem se uskutečňovat tím, čím všichni zoufalí – destrukcí světa. Často jsem něco rozbil a dělala mě čistá radost, jakou jsem zažíval – tehdy jsem si poprvé uvědomil, jakou rozkoš může dát ničení.

Ale co to bylo za podivnou sílu, která nás hnala pustošit své okolí? A mít z toho pustošení větší radost, než když jsme své okolí budovali a krášlili?

Byla nám vzata budoucnost. Kdo nemá budoucnost, nemá paradoxně ani přítomnost.

Na galaktickém středisku se dověděli, co se na naší hvězdě děje. Ale jak dlouho bude trvat, než objeví dezinfekci proti baktériím, jsme nevěděli. O našem duševním stavu netušili v galaktickém středisku nic. My o svém duševním rozpoložení mlčeli, bylo nám trapné.

Během šestého roku se naše hvězda začínala měnit v ruinu –
A to měl být začátek.

9

Věděli jsme, že podivná síla, která je námi naprosto neovlivnitelná, nám vzala budoucnost. A nevznikl v nás z toho strach – jen úzkostná popudlivost. Ten, kdo nemá budoucnost, nemá zájem ani o to, co by mohl udělat v přítomnosti.

Zmocňoval se nás vztek, obrovský vztek, mytický vztek. Nejenže jsme přestali pracovat a lenošili, nezřízeně lenošili jako nikdy v životě. My jsme přímo toužili po tom, co nejvíc zničit. A – ostýchám se to vyslovit – co nejvíc ublížit.

Nikdy jsem se tak doma nehádal jako tehdy. Dětem jsem vymýšlel nejrůznější tresty, omezení. Napomínal jsem je od rána do večera – ne proto, že by bylo třeba je napomínat, ale protože zákazy byly v tu dobu radostí.

Nic nemohu dělat.

Ale co toho mohu zakázat!

Nikommu nemohu prospět, říkal jsem si a s obavou jsem si uvědomoval, jak mi to čím dál tím míň vadí. Jak mi začíná dělat radost, že mohu někomu ublížit.

Ublížit, i to je druh svobody.

Děti neměly na kom si vylít zlost – vylívaly si ji na přírodě, na zvířatech... A já?

Vydával jsem se někdy dokonce sám do lesa se sekerou a jen tak sekal do stromů, neměnných stromů. Věděl jsem, že je to práce marná, zlá a zbytečná... Přesto jsem do nich dlouho bušil, bušil –

Vracel jsem se domů a měl jsem chuť zpívat si.

Na cestě mi letěl naproti motýl Amadeus a já se po něm ohnal sekerou.

10

Na jiných místech hvězdy probíhalo všechno podobně. Když nemůžeme ve světě žít, jak bychom chtěli, pomstíme se světu, říkali si asi všichni ve svém podvědomí, jako jsme si říkali já a moje rodina.

Kdo nemá budoucnost, nemá ani část sebe.

Tu lepší část, tu světlejší.

Pokusil jsem se vzpamatovat a vydal se na cestu po hvězdě. Pokoušel jsem se domluvit s kolegy. Ale ti, dosud milí lidé, se ke

mně chovali surově, pokud se mnou vůbec chtěli hovořit. Kolega Bacil plakal a házel po mně kamení –

Můj soused šachista na mě dokonce poštvál psa.

Někdo nám vzal budoucnost – chtěl jsem volat – ale to přesto ještě nesmí znamenat, že tomu uvěříme.

Baktérie nám přece mohou vzít jen to, co jim dovolíme –

Mnul jsem si prsty, jako bych doufal, že drtím mezi prsty bakterie, neviditelné, všudypřítomné –

Na své cestě jsem viděl, jak za těch pár let, co jsme neměli budoucnost, hvězda zpustla. Zahrady byly zničené, sady vykácené, lesy většinou shořely od požárů, které jsme rozdělali –

Během cesty jsem měl v sobě poslední zbytek síly, touhu hledat ztracenou budoucnost. Ale když jsem se vrátil, vzal jsem opět sekeru a vydal se do modřínového lesa.

Když už nemůžu růst, můžu aspoň kácet, říkal jsem si tu věčnou moudrost katů, kteří chtěli být v mládí tím, kdo slouží životu –

Tím, koho popravují – –

11

Sedmý rok na hvězdě byl přeludný. Jen jsme se ploužili hvězdou a čekali, až nám shodí z letadel kontejnery s jídlem. Naše domovy byly rozpadlé, zahrady sešlé a hvězda polospálená.

Vyhýbali jsme se jeden druhému. Jednak jsme se báli, že bychom se mohli stát obětí těch druhých, a pak jsme také o nikoho nestáli. Člověk, který ví, že nemá budoucnost, je velmi citlivý a velmi zlý. Každý věděl, jakou by mu dělalo radost zničit ty druhé, a předpokládal, že takovou radost by měli i ti druzí, kdyby zničili jeho.

Ani naše rodina už nežila pohromadě. Scházeli jsme se jen zřídka a hned jsme se hádali. Nikdo nepracoval.

Vzali jste nám budoucnost, tak si v ní pracujte sami, volali jsme v duchu – ale ke komu? Měl jsem pocit, že si budoucnost беру sám, a to, co pokládám za důkaz, že ji nemám, je jen žert, který mě má zmást. Co zničím, neztratím... Byly chvíle, kdy jsem uvažoval strážlivě, ale pak jsem zpravidla opět vzal sekeru a vyběhl do spálenišť. Tlouct sekerou do ohořelých kmenů tak dlouho, dokud jsem nezemdlel.

12

Osmý rok nás zastihl v takovém stavu, že jsme nebyli dost silní žít ani dost silní zemřít. Žili jsme na té břitké hranici mezi smutkem a lhostejností, která je ještě bolestnější než hranice mezi smutkem a radostí.

Zcela jsme se jeden druhému odcizili. Sešli jsme se jen tehdy, když nám letadlo házelo potravu – a při jednom z těch setkání mě žena a děti napadly klacky.

Zoufalství bylo tak silné, že z nás vytlačilo i to, co jsem si myslel, že člověk neztrácí, dokud žije – naději.

Nenáviděli jsme bakterie.

Jak jen jsme je nenáviděli.

Ale bakterie byly neviditelné, nedaly se napadnout, nedalo se jim utéct. Nesli jsme je v sobě...

A měl jsem nepříjemnou představu, že se jim začínáme i podobat. Okradeni o budoucnost jsme byli schopni o ni připravit každého, kdo by se nám dostal do rukou –

Děti žily v jámách, vyhloubily si je ve spáleništi, žena žila v podobné jámě. Každý ve svém úkrytu ostražitě čekal – čekal na co?

Přestávali jsme mluvit, nejen mezi sebou, to jsme přestali už dávno. Přestávali jsme dokonce hovořit i sami se sebou v myšlenkách, jako by myšlenky neměly žádnou cenu.

Nechali jsme si přece jen namluvit, že není budoucnost, říkal jsem si v jasných chvílkách, a kál se za své šílenství. Tím, že budu ničit a ubližovat, nic nenapravím, tím přece budoucnost nepřilákám –

Chápal jsem, že když mi bakterie zakázaly zítřek, zítřek, o jakém jsem snil, zítřek, v jakém jsem toužil žít, nemám zájem na ničem. Jsme přece obyvatelé zítřků, ne dneška, a to, že žijeme dnes, je jen nedopatření osudu –

A zatím se ta vteřina, ve které jsme žili už osmý rok, natahovala, dlužila do závratné délky, bobtnala do nesmyslné šířky. Jen aby nám nemusela dát to, o čem jsme snili –

Byly chvíle, kdy jsem téměř litoval, že jsem člověk.

Viděl jsem někdy, aby strom ubližoval stromu?

Stromy jsou vlídné.

Stromy jsou možná lidmi budoucích století. Vůbec bych se byl nedivil, kdyby lidská éra končila a začínala éra jabloní.

Ale zatím končila jen moje epocha.

Epocha člověka, který přistoupil na to, že nemá budoucnost.

A neuvědomil si, že ji má dál, jen mu ji zakryly bakterie.

13

Stál jsem zase na spáleništi, které bývalo naším domovem, a rozhlížel jsem se. Zničená země se táhla všemi směry, zpusťšená

země, nemilovaná země – a bývala přece kdysi mým domovem
a býval jsem na ni hrdý –

Země mých dětí, které se ji teď snaží opustit –

Opustit jen do děr pod zemí, protože jinak se na téhle hvězdě
uniknout nedá –

Naslouchal jsem větru, kvílivě šuměl mezi ohořelými mrtvými
kmeny stromů.

Černá propast nad hlavou mlčela a já si byl jistý, že mlčí, protože
ani ona nemá budoucnost.

Byl jsem už takový – své rysy jsem nasazoval celému vesmíru.

A chápal jsem tehdy, že nelze vzít člověku víc, než když mu
vezmeme budoucnost. Nebo lépe, když se nám podařilo namluvit
mu, že budoucnost nemá. Jako se to podařilo baktériím.

Nesmírné ticho prořízly úderý sekerou. To moje dcera bušila
do jasanu, posledního jasanu, který na naší hvězdě zbyl.

14

Když pro nás přijela záchranná loď, málem jsme ji rozbili. Tak se
v nás natísnil vztek, že jsme byli schopni své zachránce považovat
za nepřátele.

Museli jsme se podrobit složité dezinfekci.

Když jsme se konečně sešli zas pohromadě, všichni už klidní,
vydezinfikovaní a stárnoucí – báli jsme se pohlédnout jeden dru-
hému do očí –“

Mordechaj Schwarz se odmlčel.

„Ta hvězda bez budoucnosti tam dosud někde létá,“ bezmocně
zamžikal do vysoké tmy nad hlavou, „někde tam stále létá... Ale
já se jí, doufám, nedotknu ani myšlenkou...“

Pilot Klaus, nejmladší z Mordechajových posluchačů, se díval do vysoké tmy a radoval se, že zítra bude zítřek.

Můj nejhezčí den je vždycky zítra, můj nejhezčí den byl vždycky zítra, pomyslel si s radostí a obrátil tvář do tisíců světél, která stála na obloze.

Největší skandál v dějinách lidstva

1

„Největší skandál v dějinách lidstva...

Slyšeli jste už jistě o té podivné historce, jistě jste o ní všichni slyšeli,“ začal své vyprávění pilot Michal O’Hara, když se jako každý večer sešla ve stínu odpalovací rampy skupina pilotů a navigátorů, „jistě znáte ten příběh, i když zřejmě v pozměněné podobě a nejspíš si myslíte, že byl vymyšlený.

Ale stal se.

Mám říkat bohužel?

Bohudík?

Prostě se stal a já jsem si v něm vytrpěl největší trápení, jaké jsem v životě poznal –

Před padesáti lety jsem byl plný nadějí, že ze mě bude proslulý spisovatel. A opravdu jsem už tehdy vydal sbírku veršů, která se hodně četla, jmenovala se Hvězdné zpěvy lásky. Také jsem vydal pár povídek po různých magazínech a zrovna jsem se chtěl pustit do velkého románu – nejmíň pět set stránek –, když jsem dostal dopis od Laury, dívky, které jsem čtyři roky sliboval, že se s ní ožením, a která mi čtyři roky dávala najevo, že kdybych se s ní oženil hned, byla by nejradši. Laura...

Když si teď na ni vzpomenu, přebíhá mi po dásních jemňounké mrazení, jako bych pil výtečné víno. Všimli jste si, že se každý člověk podobá nějakému druhu alkoholu? Jeden řídkému pivu, druhý ovocnému likéru, třetí podomácku vyrobenému rybízovému lektvaru – ale Laura, Laura, to bylo prastaré krétské víno,

kteře leželo tisíciletí na dně moře, aby bylo vytaženo nad hladinu – opojné, tekuté slunce... Jen věk se rozcházal se starým krétským vínem, Lauře bylo dvaadvacet, ale jinak byla opojná a dovedl jsem kvůli ní pěkně ztratit hlavu.

Pracovala jako učitelka v mateřské škole na jedné velkoraketě a vídali jsme se dvakrát měsíčně. Buď jsem se za ní vydal já, nebo ona za mnou. Řekl jsem, že jsem ji měl rád, ale byl jsem si pořád jistější, že ji mám rád jako návštěvu. Krásnou Múzu, která vystoupí z hvězdné pěny, potěší mě a zase odletí. Snad znáte takové ženy, můžete je milovat, velice milovat, ale jen jako návštěvnice – nenapadne vás ani pomýšlet na nějaký trvalý svazek.“ Michal O’Hara se rozhlédl po posluchačích; nejmladší z nich, pilot Klaus, pokyvoval, jako by chtěl naznačit, že on ženy, které by mohl milovat jinak než jako návštěvnice, nezná. „Lauře trvalo čtyři roky, než si to uvědomila. Je zajímavé, jak se v naší době dokázaly dívky zbavit snad všech předsudků, které měly jejich babičky, jen jednoho netouhy vdát se. Ta touha, pro jejich přátele tak nepříjemná touha, v nich přetrvává stejně jako v jejich necivilizovaných prapraprababíčkách v dvacátém století, jistě je v ní něco pudového, co je nutí snít od určitého věku o závoji, vousatém úředníku s řetězem a Mendelsohnově pochodu. U Laury ten věk, vdavekchtivý věk, nastal ve dvaadvaceti. Při každé návštěvě mi zdůrazňovala, jak se všechny její spolužačky povdávaly, rozkládala po stole módy se svatebními modely a jako náhodou je zapomínala na mém stole. Stále mi naznačovala, že mám na ženění věk, a pokud se neožením brzy, že už nikdy, protože v určitém věku se stávají muži moudrými a nenapadne je, aby se ženili.

Byla vtipná.

A krásná.

Měla jedinou chybu, že se chtěla vdávat. Vlastně by to ani chyba nebyla, pokud by se nechtěla vdávat právě za mě. Teoreticky jsem proti svatbě nic neměl.

Svým přátelům jsem dokonce psal sentimentální svatební gratulace.

Jak si může člověk zachovat svobodu?

Chytrostí.

Není jiný recept. Často jsem hovořil o nevydařených manželstvích našich přátel – nedělalo mi to potíže, snad všechna manželství našich přátel se nepovedla. Upozorňoval jsem Lauru, jak jí bílá barva nesluší, jak v ní uvadá pleť a její krásné tváře jsou zastiňovány... Pro tu chvíli to vydržím, smála se. Co je svobodou pro ženu, je nesvobodou pro muže a naopak – tehdy jsem se o tom přesvědčoval znovu a znovu.

Nutila mě, abych vlezl do klece – klec nazývala přirozeným stavem, do kterého každý člověk jednou dospěje, pokud se chová čestně. Chodívali jsme spolu na romantické procházky kolem našeho letiště, kolem nekonečných rozjezdových drah – Sami dva na nekonečných chodnicích pod seskupujícími se planetami v nesmírné výšce. Byly to sentimentální procházky a já chápal, že Laura má pravdu, že v přírodě je řád, který vede tamhleto galaxii k oné, tamtu hvězdu k tamhleto a mě k Lauře – ale čím víc jsem ten řád uznával a chápal, tím jsem měl větší radost, když Laura na konci víkendu odlétala a já viděl světélko její turistické rakety, jak se rozplývá mezi ostatními světly vesmíru. Nejvíce jsem ji miloval, když byla daleko.

Milovat toho, kdo není daleko – je to vůbec možné?

Ale když jsem šel po nekonečné rozjezdové ploše našeho letiště sám a díval se do závrtných světelných plání nad hlavou, cítil jsem se tak opuštěný, tak zavalený tmou, že kdyby se vedle mě

objevila Laura v dlouhých svatebních šatech, stačilo, aby kývla, a já bych se oženil a byl přesvědčený, že dělám to nejlepší, co jsem v životě mohl udělat.

Naštěstí se vedle mě neobjevila.

Vracel jsem se po betonové ploše, boty mi cvakaly, cvak, cvak – poprvé jsem slyšel citoslovce, která odpovídala svému zvuku, a měl jsem dojem, že všechno si odpovídá a všechno je v řádu a v pořádku. Za čtrnáct dní přijede Laura zase.

Při téhle vzpomínce jsem měl radost.

A pak za dva dny zase odletí.

Při téhle představě jsem měl také radost.

Svět byl prostě plný radostí.

Bylo mi na světě dobře.

Cvak. Cvak.

Cvakavé boty mě donesly domů, otevřel jsem okno, vyklonil se do vesmíru a snil o románě – nejmíň pětisetstránkovém – který napíšu, už brzo napíšu.

2

Když jsem dostal od Laury telegram, nechtěl jsem ho ani otevřít, v poslední době měla nepříjemný zvyk, že mi oznamovala telegramem svatby našich přátel a zvala mě na ně. Pak jsem si ale řekl, že třeba oznamuje, že nepřijede – na její příjezd jsem se velice těšil – a dopis jsem otevřel.

„Chceš-li být přítomen největšímu skandálu v dějinách lidstva, přijed' v sobotu.“

Podpis Laura... Zůstal jsem stát s telegramem v ruce – tohle přece vůbec nebylo v Lauřině stylu, znal jsem ji jako nenápaditou,

nepřekvapující, plachou – a proto jsem si ji také zamiloval. Laura, a skandál? Složil jsem telegram do kapsy a šel se podívat na jízdní řád. Cestou jsem se snažil vymyslet všechna možná překvapení, která mi Laura mohla připravit.

Ale na to největší jsem pochopitelně nepřišel.

A tím mě překvapila.

Uvažoval jsem, že mě zaskočí, objedná svatbu a připraví i svatební hostinu – pro ten případ jsem si nechal doma průkaz totožnosti, abych se mohl vymluvit a vypadat při tom ještě jako člověk, který lituje, že se oženit nemůže.

Myslel jsem, že se chovám náramně chytře – jako člověku, který lituje, že se nemůže oženit, mi přece nikdo nezakáže přístup k mé vlastní svatební hostině.

Laura byla výtečná kuchařka.

Když jsem kanul ve své raketě za Laurou a díval se na hvězdy, jak krouží po přikázaných drahách, ptal jsem se, proč se chovám jako neposlušná hvězda – a vyhýbám se své dráze... Dokonce jsem chvílemi litoval, že jsem si průkaz totožnosti nechal doma, pak jsem se zase kvůli tomu radoval – byla to zmatená cesta. Těsně před tím, než jsem přistál, jsem si ale umínil, že se s Laurou stejně brzy ožením, protože lepší dívku jsem neznal. A budu jí diktovat svůj román.

Dokonce jsem pro Lauru cestou k její mateřské škole koupil zásnubní prstýnek.

Školka byla zrovna na procházce. Děti si vyletěly školkovou raketou na malý výlet. Kuchařka, která mě znala, mi řekla, ať na slečnu počkám.

„Co tomu všemu říkáte?“

Tvářil jsem se jako člověk zasvěcený do všeho, a vůbec jsem nevěděl, o čem kuchařka mluví. Kuchařka byla stroj, malá žlutá pyramida, vyvažovala pro školku a sloužila dětem i jako rádce. Měla dobrácký,

babičkovský hlas. Před takovýmhle strojem mi bylo hloupé ukazovat, že nevím něco, co ví on. Před strojem jsem míval zpravidla pocit méněcennosti a to snad byl důvod, proč jsem se k některým strojům choval nafoukaně. I když si to stroje vůbec nezasloužily. Kuchařka poblíkávala oranžovými pyramidálními stěnami a divila se, že se nedivím. Ona si prý nic takového představit neumí a sama to Lauře rozmlouvala. Měl jsem sto chutí se zeptat, o co jde, co se proboha děje tak strašného, že to stroj člověku rozmlouvá. Ale mlčel jsem, mlčel a jedl koláč, který kuchařka upekla pro děti a nabídla i mně.

„Největší skandál v dějinách lidstva...“, šeptala kuchařka.

V tom šepotu jsem rozeznával hrůzu.

Ale i okouzlení.

Ano, ano, v šepotu stroje byla jakási okouzlená hrůza.

„Prosím vás,“ řekl jsem žluté pyramidě, „největší skandál. Pro mladé dívky je všechno skandál.“

Kuchařka překvapeně zamrkala oranžovou pyramidální stěnou a už nepromluvila.

Tiše žasla.

Žasla, že já nežasnu.

3

Dřív než Laura přijeli její rodiče. Otec, inženýr, tlustý a nemluvný, matka, módní návrhářka, hubená a hovorná. Dohromady by udělali jednoho dokonale rostlého a dokonale hovorného člověka – takhle měl člověk dojem, že jeden vzal druhému hlas a nahradil mu ho sádlem.

Chvíli jsme seděli a čekali; poznal jsem, že oni stejně jako já nevědí, jaké překvapení Laura připravila. Pokoušeli se ode mě

dovědět, co za skandál to bude, já se to pokoušel dovědět od nich – až jsme se shodli na tom, že nevíme nikdo nic. Lauřini rodiče byli už dlouhá léta rozvedeni. Vyprávěli mi, že kuchařka ze školky, ta milá žlutá pyramida, není zařízení přidělené školce, ale robot, který se o Lauru staral, když ji rodiče opustili. Lauřina matka mi líčila, jak tenhle stroj Lauru vychoval, jak jí v dětství vyprávěl pohádky, jak ji utěšoval, když byla celé týdny sama doma a bála se – Lauřin otec nemluvil, jen láskyplně poplácával blikající stroj po pyramidálních stěnách – nebo, jak říkal on, po zádech...

Dostával jsem na Lauru vztek.

Vyláká nás nesmyslným telegramem.

Je to jistě jen žert.

Ztrácíme kvůli ní tolik času.

Mačkal jsem v kapse zásnubní prstýnek, mačkal ho zuřivě, jako bych ho chtěl rozdrtit.

Ale ani já, ani Lauřini rodiče jsme se nezeptali Amálky, Lauřina robota, co vlastně Laura připravuje. Nechtěli jsme stroji přiznat, čím jsme trpěli stále zřetelněji. Že Laura má ke stroji větší důvěru než k nám, jemu se svěřila, nám ne.

Řekla víc stroji než rodičům a mně –

Byl jsem na nejlepší cestě na stroj žárlit.

4

Laura dorazila.

Rodiče si už své děti rozebrali před školkou. Na tváři Laury zůstala bezstarostnost a jas, jaký mívají mladé dívky, když tráví čas s dětmi.

Načichla dětstvím.

Už už jsem se rozhodl, že vstanu a podám jí – přede všemi, aby to bylo slavnostní a závazné – zásnubní prstýnek –

Laura si ale slavnostně stoupla doprostřed pokoje, uklonila se a odkašlala si, jako by měla odříkávat básničku.

„Dovolte, abych vás pozvala na jeden z největších skandálů v dějinách lidstva,“ řekla.

Chvilíčku mlčela.

„Vlastně k největšímu,“ dodala, „největšímu vůbec.“

Lauřin otec zděšeně povstal –

Lauřina matka se k dceři rozběhla –

„Co to bude, Lauro?“ zašeptal jsem.

Věděl jsem, že bych se neměl ptát, že to, co přijde, to, co zažiji, bude něco, co bych měl radši zaspát, zapomenout ještě, než se to dovim, ale díval jsem se Lauře na rty, slovo, které měla vyslovit, se na nich váhavě pohupovalo – Laura si s tím slovem hraje, převaluje je na okraji rtů – to slovo je její trumf, její pomsta –

Konečně pootevřela rty a nechala slovo vyplout.

„Svatba.“

5

Nejvíc jsem asi nebyl překvapen já ani Lauřini rodiče. Paradoxně nejvíc byla překvapena kuchařka. Žlutá pyramida zaplála vysokým světlem, jako vždycky, když ji něco rozrušilo. Ale takhle svítit jsem ji ještě nikdy neviděl.

„Do téhle chvíle jsem si myslela, že to je jenom žert,“ vypískla kuchařka. A zhasla.

„Kde je?“ zeptal jsem se.

Lauřini rodiče se otočili ke mně.

Samozřejmě je napadlo, že ženich jsem já – ale z toho, jak Laura vyslovila slovo svatba, jsem poznal, že ženich nejsem já.

„Vedle v pokoji,“ usmála se Laura a vyšla ze dveří.

Je snadné odmítat, co se nám nabízí, to umí každý – a navíc si připadá ještě vznešeně a filozoficky.

Teď mi odcházelo to, co jsem dosud odmítal.

A přišla nespokojenost.

Má nespokojenost se měnila v bolest.

„Vedle v pokoji nikdo není,“ znepokojeně prohlásila kuchařka, byla napojena na celou školku a věděla o všem, co se po školce děje.

Lauřin otec přikročil ke dveřím do pokoje – –

„Nech ji, nech ji,“ zazpívala pobaveně Lauřina matka. Měla hrozně ráda skandály. Bylo na ní vidět, jak má ráda skandály.

„Možná je Laura přepracovaná –,“ řekla zklamaně, „třeba žádný skandál –“

Když se otevřely dveře a v nich stála Laura se svým ženichem, držela ho za ruku a zdvihala k němu zamilovaný pohled, měl jsem sto chutí vyběhnout ze školky.

Doběhnout na letiště, nasednout na první spoj, který bude odtud odlétat, a letět –

Místo toho jsem se díval a díval – –

A pak jsem vstal.

Podal Lauře ruku a zkusil jí blahopřát.

Ale z úst mi nevyšlo ani slovo.

Vyslovoval jsem veliké ticho, největší ticho, jakého jsem byl schopen, a to bylo to jediné, co jsem v tom okamžiku mohl udělat –

6

V pozdějších týdnech jsem byl nesčetněkrát interviewován na téma, co říkám Lauřině sňatku. Musel jsem ty chvíle po tom, co se objevila se svým snoubencem ve dveřích, líčit tak často, že mě samotného nudily, a líčil jsem je nejméně pěti způsoby. Nejraději slyšeli novináři, že mi povolily nervy, a já se na Lauru vrhl a začal ji tlouct.

„To bych udělala taky,“ souhlasila se mnou reportérka jednoho ženského měsíčníku z Neptunu.

Ale tehdy, když jsem se na Lauru a na jejího snoubence díval, jsem ji nemohl uhodit, ani jí něco vytknout, náhle jsem zněžněl. Věděl jsem, že ji ztrácím. I když – tohle snad není možné.

To rozhodně není možné –

Lauřin otec pochopil až teď, co se vlastně děje, vyskočil a mával rukou – ukazoval na Lauru a na mě a na svou bývalou ženu – bylo to neuvěřitelné, jak rychle se dokázal rozhýbat, jako by před námi náhle oživil kámen a žasl.

Lauřina matka stála mírně zakloněná s pootevřenými ústy a bledla – vypadala, jako by jí zaskočilo slovo, tak jako někdy zaskočí rybí kost, a to ostré slovo zaryté v krku ji dusilo –

Hospodyně svítila vysokým světlem, až se pokoj rozsvítil jako v záři reflektorů.

Stáli jsme tam v tom bílém světle a mlčeli.

„To je –,“ řekl pomaličku Lauřin otec a mlčel.

„To je –,“ vyrazila ze sebe Lauřina matka, jako by mu chtěla pomoct, ale neodvážila se pokračovat, a mlčela –

„To je stroj,“ řekl nevěřícně Lauřin otec, usedl a zkameněl na své židli v naprostém úděsu.

Ovšem, všichni jsme věděli o výnosu, který vyšel krátce před tím a podle kterého byli roboti zrovnoprávněni s lidmi. Dokonce jsme asi ten výnos v duchu všichni schvalovali. Mysleli jsme, že je dobrý jen proto, aby někteří sadističtí lidé roboty netýrali a aby je nepoškozovali. Když jsem se dověděl, že jsou roboti zrovnoprávněni s lidmi, měl jsem v koutku srdce dojem, že je to spíš lichotka pro lidi. Já alespoň nikdy nebyl tak domýšlivý, abych se pokládal za dokonalého, jako jsou stroje. Na stroje jsme dnes odkázáni téměř ve všem, v době, o které vyprávím, to už bylo také. Ale lidé si ještě nezvykli, že se člověk provdá za stroj, bylo před tváří zákona přirozené a nemohla se proti tomu vznést z právního hlediska žádná námitka.

Bylo to samozřejmě nesmyslné.

Ale zákon to nezakazoval.

Bylo to samozřejmě absurdní.

Ale povolené.

„Můj ženich,“ postrčila Laura snoubence před sebe.

Nevypadal vlastně špatně, pokud ho člověk vnímal jako estetický objekt. Lesklé kovové dlaně byly asi postrříbřeny, těmi na sebe upoutal pozornost ihned. Kuchařka svítila vzrušením a ženichovy dlaně zářily, jako by měl na koncích rukou malá zrcadélka.

Podobal se figuríně z výkladní skříně, až na to, že měl tvář jako antická socha. Mimiku měl lidskou, sice trochu zpomalenou a nedotaženou, ale lidskou.

Nevypadal nepříjemně ani výhrůžně.

Spíš ustaraně.

A trochu smutně.

Koho mi jen připomíná, uvažoval jsem, když se stroj vítal s Lauřinou matkou a s jejím otcem, když pomalu přicházel topornou chůzí ke mně a podával pozdviženou lesklou, studenou dlaň –

Socha.

Ano, je to socha.

Antická socha, oblečená do smokingu.

V robotovi, který mi tiskl ruku, bylo něco smutně ironického, snad to dělaly jeho modré oči pod světlým obočím, které se na mě upřely, ta smutná ironie vzbuzovala sympatii –

A soucit.

Nemohl jsem se toho soucitu zbavit.

Prostě jsem měl s Lauřiným ženichem soucit.

„Moje matka, můj otec,“ Laura představovala snoubenci rodiče, a když přikročil ke mně, řekla tiše: „Můj přítel.“

A zkusila se mi pevně podívat do očí.

Ale hned oči sklopila.

Když se to tak pozoruje s odstupem, bylo to docela zábavné, ne?

Jen s odstupem.

S odstupem je zábavný i nahý člověk, který si omylem sedne na kaktus.

Ale pokud tím člověkem máte být vy –

Vůbec jsem se nebavil. V Lauře jsem rozeznával zoufalství i odhodlání, zoufalé odhodlání – nemohl jsem to považovat za žert –

„Robert se tě ptá už podruhé, jestli přijdeš na svatební hostinu,“ řekla mi Laura a já si uvědomil, že se jen dívám, dívám, ale nevidím a vůbec nevím, co se tu děje –

„Děkuji, ne. Musím odletět,“ zašeptal jsem a pokusil se vymanit prsty z robotovy studené dlaně.

Robert.

Tak vida. On se jmenuje Robert. Laura měla tohle jméno vždycky ráda a plánovala, že se tak bude jmenovat náš syn.

8

Lauřina matka byla nadšená. Jen ona.

Hned se pustila do své role, do role matky překvapené tím, že se její dcera vdá – vyptávala se Laury na vybavení domácnosti, na jakou specializaci je manžel seřizovaný, čím ho leští, kolik oleje spotřebuje. Spínala ruce a jákala –

„Orientální jazyky starověku? To je znamenité, miláčku, vždycky jsem si přála mít za muže orientalistu –“

„Tady zůstanete? To vám schvaluji. Je tu vlídné podnebí –“

„Flanelem, miláčku, flanelem, Lauro, a jestli se ti nebude zdát dost zářivý, zkus ho přešetřit jelenicí –“

Lauřin otec stál.

Posupně.

„To není možné,“ řekl nakonec.

Laura se na něho usmála.

„Lauro –“

V tu chvíli vzal Robert Lauru kolem ramen a Lauřin otec se už nedokázal přemáhat.

„Přece se neprovdáš za plechovou skříň.“

Laura se snažila ještě jednou usmát, ale jen jí vzlétly vzhůru koutky úst, vypadala jako usmívající se panáček na obrázcích, jaké malovali její žáci ve školce –

Lauřin otec udeřil Roberta do brady a zachytil kácejícího se zete. Začal ho tlouct. Tloukl zuřivě, sveřepě, ze vsí síly, kterou v sobě měl, a měl jí v sobě hodně –

V tom bušení do železa bylo něco jímavého, jako by Lauřin otec zápasil ne se svým zetěm, ale jako by se pustil do boje s jakýmsi mytickým živlem. Jako by chtěl zahnat něco hrozného, nesmyslného, přízračného, něco, co sám pomáhal vytvořit a přivábit – Ale o to víc je třeba se s tím pustit do křížku, tlouct, tlouct do té temné návštěvy, až si zraní ruce do krve, až bude sám křičet bolestí –

Snoubenec se nebránil.

Jen odkláněl tvář, aby mu tchán nezasáhl citlivá centra, nebo ustupoval, aby si Lauřin otec, který se v zuřivosti nekontroloval, neroztříštil o jeho trup hlavu.

Laura ztuhla.

Lauřina matka zářila. ‚Dva ku jedné na Roberta,‘ sázela se, ‚můj bývalý manžel je sice svalovec, ale železo je železo –‘

U některých lidí si nikdy nejsem jistý, jestli jsou cyničtí, nebo jenom vtipní.

Nejhůř dopadl Robertův smoking.

Pod cáry se objevovalo ocelové tělo, temně se lesklo.

Nakonec se Lauřin otec unavil. Pustil zetě.

‚Promiňte.‘

Robert se pokoušel zahalit co nejvíc kovový trup potrhaným smokingem.

‚Povolily mi nervy,‘ zašeptal Lauřin otec.

Robert zvedl ze země cíp košile a váhavě se na něj zadíval, pak si ho s povzdechem strčil do kapsy.

‚Opravdu, nezlobte se na mě,‘ špitl Lauřin otec.

‚Nic se nestalo,‘ řekl jemně Robert, ‚takové malé nedorozumění –‘

Odmlčel se a rozcvičoval si zápěstí levé ruky.

Chtěl jsem se ho zeptat, jestli se nechce přeolejovat, chtěl jsem říct něco podobně nesmyslného, netaktního, komického – jen abych roztříštil nepříjemnou, dusivou náladu –

„A už mi nekažte můj svatební den,“ zaspívala Laura stříbrným hláskem a přetancovala pokojem. Hrála. Rozhodně hrála dobrý rozmar, bylo to nejrozumnější a nejmilosrdnější, co mohla dělat v tuhle chvíli.

„Tohle je den, o kterém sní dívky celý život, a ty mu roztrháš šaty a ohneš anténu.“

Opravdu, Robert měl mezi vlasy maličkou dekorativní anténku...

Laura mu ji narovнала.

„Už je čas,“ rozhodla.

Robert vyndal z kovové kapsy ve své hrudi pomačkanou růži a podal ji Lauře.

Přijala ji s úklonou.

Zavěsila se do Roberta.

A pomalu jsme vyšli k oddávajícímu úředníkovi.

9

Když o tom, co jsem zažil, teď uvažuji, musím si přiznat, že všechno mohlo být zábavné. Ale já nevnímал komické stránky celého příběhu. Byl jsem v jakémsi horečném snu. Jedna událost stačí, aby byl člověk ochromen – a ta událost přišla. Vnímал jsem následující hodiny jako sen, který se vynořuje z mlhy, hned se mi zdála nechápavá tvář Lauřina otce, který si s potem stírá i slzy, hned se mi zdála Lauřina tvář u stolu před oddávajícím úředníkem, tvář, která se sklání ke kovovým rtům, pak se mi zdála nadšeně dojatá tvář Lauřiny matky, nakláněla se sem tam, její nos se kýval jako zobák supa, který hledá, kde by se ještě zmocnil nějakého vzrušení, dojetí, napětí – a nasál je –

Nejhorší byli novináři.

Čekali před svatebním úřadem.

Nevím, jak se zpráva o Lauřině sňatku mohla tak rychle rozšířit, ale byli tu. Museli jsme odpovídat na nejrůznější otázky, chytré, hloupé, vědecké, sociologické, frivolní –

Nakonec Robert kovovou paží odstrčil hejno novinářů a uvolnil nám cestu.

Z toho, co jsem poloomámený vykotal novinářům, vznikla o mně pověst, že jsem zhrzený milovník, kterého Laura opustila, protože se jí zmocnila vášně k jinému –

K jinému –

Nevím už, co jsem jim řekl. Možná opravdu něco takového. Vyšel jsem z radnice a měl jsem oči plné slz, opravdu jsem si v tu chvíli myslel, že Laura má ráda Roberta. Pozoroval jsem svůj malý odraz v Robertově lesklém hrudníku a uvědomoval si, jak jsem proti němu nedostatečný, neinteligentní, nesaším mu ani po paty – neznám klínové písmo jako on a ani neumím vařit.

Neumím zpívat, a Robert má dokonce školený tenor –

Odletěl jsem ještě ten večer.

V raketě jsem usnul vyčerpáním.

Probudil mě pláč.

Kdo to tu pláče –

Kdo to tu pláče... říkal jsem si a probouzel se víc a víc. –

Plakal jsem já.

10

I ze své zapadlé navigační ústředny jsem mohl snadno sledovat další Lauřiny osudy. Po několik měsíců vládla i s manželem na prvních stránkách časopisů. Dávala desítky interviewů, ona i ro-

diče a muž, každý jejich den byl komentován. Mě zprvu také novináři vyhledávali, ale začal jsem být na celou tu nesmyslnou historii tak alergický, že jsem jim nakonec přestal odpovídat, a tak mě nechali na pokoji.

Procházel jsem se po betonovém chodníčku.

Cvak, cvak.

Zase se ozýval ten zvuk, podivný zvuk, dokonale odpovídal citoslovcí.

Ale já v té jasnosti zvuku a jeho odrazu cítil výčitku. S tím jsem přece musel počítat.

S tím, že každý krok má svou ozvěnu -

Tenhle krok -

I krok, který zanechám v životě jiného -

Ozvěnu má krok, který zanechám, i krok, který nezanechám -

Cvak, cvak.

Díval jsem se do tmy nad sebou, do nekonečné tmy, a měl jsem sto chutí volat Lauru -

Aby se vrátila.

Jako o tolika víkendech.

Aby se vrátila.

A pak se už nikdy nevracela, protože by nikdy neodletěla.

11

Dopsal jsem Lauře, jestli bych mohl strávit dovolenou v jejím starém bytě. Věděl jsem z časopisů, že pořádá s manželem přednáškové turné po několika galaxiích a dobrých šest měsíců se nevrátí. Předstíral jsem, že chci najít tiché místo, kde bych se mohl soustředit na svůj román, ale pravý důvod, proč jsem chtěl

odjet do Lauřina bytu, byl ten, že jsem se do ní tak zamiloval, až jsem to ani pochopit nemohl. Toužil jsem alespoň bydlet v jejím starém bytě, chodit po pokojích, které obývala ona, otvírat dveře klikou, kterou je po léta otvírala ona.

Snad jsem odjakživa špatný básník.

Ale nikdo mi neupřel, že jsem nejsentimentálnější člověk ze všech lidí, co znám.

Laura odepsala.

Prázdná obálka – vlastně ne prázdná. Byl v ní klíč.

Jinak mi neposlala ani slovo.

Když jsem doletěl do Lauřina příbytku, byl jsem překvapen – byli v něm oba její rodiče.

Ani jsem nevzpomněl, že se blíží jubileum Lauřina sňatku.

Jeden rok.

Oba ho chtěli s Laurou oslavit.

Oslava... Všimli jste si, jak je to nepatřičné slovo? Kolikrát lidé slaví to, na co by nejraději zapomněli.

A aby tu touhu zapomenout v sobě přehlušili, slaví o to hlučněji.

12

,Víte, že jsem se jí zeptala,‘ vyprávěla mi překotně Lauřina matka, víte, že jsem se jí zeptala a řekla jsem jí: »Lauro, chápeš, že jako babičku, jako možnou babičku, mě zajímá –«‘

Bylo mi protivné celé to vyprávění, ale poslouchal jsem, poslouchal, člověk někdy musí poslouchat, aby nezemřel.

,A víte, co mi ona řekla? »I ty začínáš, mami. Nic takového nemají pochopitelně naprogramováno. Jsme jen dobří přátelé.«‘

Lauřina matka se na mě nedůvěřivě zahleděla.

Měl jsem dojem, že to je sen. V jednom snu se mi zdálo, jak si le-
tím v malé raketě vesmírem, pěkně pomalu, bezstarostně, a vtom
se zepředu na mě řítí raketa – pokouším se jí uniknout – doleva,
doprava, ale raketa mě sleduje, musí do mě narazit – napadne mě,
abych letěl zpátky – je to výborný nápad, tak jí jistě uniknu – ale
vtom se na mě zezadu řítí jiná raketa –

Jsem mezi nimi sevřen – obě se na mě řítí –

Tak jsem si připadal teď.

Ta raketa vpředu byla budoucnost.

Ta vzadu minulost.

Procházel jsem se skleníky kolem Lauřiny školky, číchal těžké,
vlhké pachy rostlin.

Bylo mi s lidmi smutno.

Nějak jsem s nimi nemohl vydržet.

S rostlinami, s těmi ještě ano.

Nebo – se stroji – –

Ten večer jsem si vyprávěl s Lauřinou kuchařkou, vlastně s její
vychovatelkou. A poprvé jsem se zamyslel nad tím, ne co to Laura
udělala, ale proč to udělala.

Proč?

Tuhle otázku si lidé kladou zpravidla až tehdy, když už vůbec
nemá smysl.

Objal jsem Amálku, Lauřinu pěstounku, hladil její vlídně bli-
kající pyramidální stěnu. Povídali jsme si.

Bylo mi s ní dobře.

Až jsem se divil, jak dobře může být člověku se strojem.

Amálka mi líčila svůj život. Vychovala už Lauřina dědečka. Pak
vychovala jeho dceru, Lauřinu matku. Teď Lauru. Těšila se, že

jednou vychová Lauřiny děti – Amálka vlastně byla svědomím celé rodiny. Penátem, lárem.

Z jejího vyprávění vystupovala lidská samota. Dětská samota, hrozná a neukojitelná. Jen Amálka trávila s dětmi tří generací proplakané noci, jen ona vyprávěla dětem pohádky, když všichni odešli z domu a nad příbytkem svítily podivné cizí světy –

Lidé se nechávali vychovávat stroji.

To jsem věděl.

I mě vychovával stroj. Vděčně vzpomínám na svého robota Pepíčka. Žije u mých rodičů, je už starý a rezavý, ale kdykoliv rodiče navštívím, jak ten se raduje! A pořád dělá malinovou šťávu, kterou mi každoročně posílá i do mé navigační ústředny.

S hrůzou jsem si uvědomil, že kromě Laury mám na světě opravdu rád asi jen Pepíčka.

Co jsme to udělali, napadlo mě. Začali jsme s holicím strojkem a mlýnkem na kávu a končíme tím, že máme náhražky lidí – Co všechno budeme muset udělat, abychom se nakonec nestali luxusními doplňky svých vynálezů? Aby se v našich zahradách, pokojích, městech neprocházeli místo nás Oni? Ti roboti, které jsme vynalezli, aby nám pomáhali, aby nám usnadňovali život?

Ale oni nás nahradili.

Člověk byl tak chytrý a tak nadaný, že nahradil sám sebe.

Copak už nedokážeme žít s lidmi?

Copak už nemáme dost síly budovat si vztah? Zasloužit si ho? Musíme si opatřit muže, kterému naprogramujeme, aby nás miloval? Jsme příliš slabí? Nebo příliš neschopní? Cítil jsem závrať, když jsem se tak díval nazpátek dějinami lidského citu.

A vzpomínal na své přátele.

Každý měl doma stroj, na který si přivykl, stroj, ke kterému se upnul.

Vzpomněl jsem si na robota Theodora, přicházel za mnou do navigační ústředny hrát šachy. Jaký byl pozorný, laskavý –

Vzpomínal jsem, jak mu vrzala niklová chodidla po spadném podzimním listí –

A stýskalo se mi po něm. Stýská se mi po stroji, uvědomil jsem si s hrůzou, ale v té hrůze bylo něco sladkého.

Na jejím konci stál Theodor.

13

Uvažuji, co mě to tehdy vlastně napadlo – snad jsem se pomátl, snad jsem chtěl překvapit Lauru, stejně jako ona překvapila mě.

Vešel jsem do nejbližšího supermarketu s roboty, minul jsem oddělení kávových mlýnků a televizorů –

Šel jsem dál, míjel fény, rádia, vysílačky –

Jako náměsíčný jsem přistoupil k pultu, za kterým klímal ospalý prodavač.

„No?“ Promluvil ke mně výhrůžně.

Rozhlédl jsem se. Za prodavačem stál dav lidí, vlastně strojů. Stáli vyrovnáni v dlouhém zástupu jako při jakési nehybné manifestaci, bezmocné manifestaci. Mladé, staré stroje, s tvářemi, které mi připomněly antické sochy i s bezvýraznými tvářemi figurín. Stáli za ospalým prodavačem. Ale všichni vypadali laskavěji a příjemněji než on.

Lidštěji.

Ano, lidštěji, uvědomoval jsem si s úzkostí.

„No?“

„Přál bych si nějakou ženu.“

Prodavač mi hodil na pult ceník.

Namátkou jsem v něm zalistoval, před očima mi přejely fotografie podobné fotografiím žen v reklamních letáčích obchodních domů, tam ale ty ženy byly reklamou na to, co měly na sobě nebo kolem sebe.

Tady byly ty ženy reklamou na sebe.

„No?“

Ukázal jsem ochabně na jednu z nich.

Stála polopůvabně a polovravoravě v plavkách a nad loktem pravé ruky měla cedulku s cenou. S přijatelnou cenou.

„VVC4777,“ řekl prodavač znechuceně. „Musíte říkat číslo, přece umíte čísla, ne?“

Přikývl jsem. Čísla umím.

Ale nic mi to není platné.

Prodavač odbloumal dozadu a chvíli se procházel v zástupu zkamenělých postav.

„Mám v tom bordel,“ řekl omluvně. „Ale copak na to stačím?“

Nakonec objevil VVC4777.

Poplácal ji po bříše.

„Oprášíte si ji sám?“

Přikývl jsem.

O poznání radostněji uvedl dívku do chodu.

Probouzela se jako velká mrkácí panna. Plaše zakmitala řasami, pak se na mě podívala.

Teprve teď jsem si uvědomil, koho jsem vlastně koupil. Byla to jedna z nejatraktivnějších a nejhoupějších možností v celém seznamu, který mi prodavač předložil.

„Takhle v plavkách s váma jít nemůže,“ usoudil prodavač a přehodil přes ni svůj plášť. „Ten plášť vám připočítám.“

Dívka sladce mlčela.

„Musíte počkat, má ještě v hubě zaschlou vazelínu,“ vmlouvavě dodal prodavač, a když jsem přihodil k ceně dívky ještě něco navrch, přidal mi i kartáč, kterým jí prý můžu občas „pucovat“ pleť.

Vycházel jsem z krámu a dívka šla za mnou mlčky a nezúčastněně. Podržel jsem jí dveře. Mdle se na mě usmála.

14

Došel jsem za oddávajícím úředníkem a dal se oddat. Udělal jsem to, čemu jsem se dřív vyhýbal i v myšlenkách, a měl jsem z toho uspokojení. Jako bych se mstil osudu a dokazoval si, že jsem se nenechal Laurou zaskočit.

Šel jsem z oddávacího úřadu, dívka cupala za mnou.

Ani jsem se jí vlastně pořádně dosud nevšiml.

Ani po obřadu.

Ani při obřadu.

Ani před ním.

Nebyla přece vůbec tou, s kterou jsem si přál se oženit, byla jen iluzí, náhražkou, metaforou skutečné Laury, a teď když šla vedle mě a občas na mě nesměle vzhlédla, jsem se divil, kdo to vedle mě jde a proč vedle mě pořád jde.

Až teď mi to docházelo.

„Jak se jmenuju,“ řekla dívka.

„Jak já to mám vědět?“ ani jsem se na ni nepodíval. Už mě celé to dobrodružství přestávalo bavit. A i když nebyla z nejdražších, stejně mi pěkně pohnula úsporami. Měl jsem v plánu podniknout o příští dovolené cestu napříč vesmírem, teď ji budu muset zkrátit.

„Nějak se přece musím jmenovat.“

„Víte, že mi je to úplně jedno?“ V duchu jsem si představil Lauru, jak se asi na mou ženu zadívá.

Pohlédl jsem na dívku, která váhavě šla po mém boku.

Je to stroj, jistě, stroj.

Ale nemohl jsem se ubránit dojmu, že po mém boku jde smutný stroj.

Velice krásný, velice smutný stroj.

Nesmysl.

Jak by mohl stroj být smutný.

15

Po Lauřině sňatku vypukla epidemie sňatků mezi roboty a lidmi. Hrozil jsem se, když jsem četl statistiky, vycházely pravidelně v mechanizátorském měsíčníku. Sňatek Laury a jejího Roberta byl začátkem laviny, nekonečné laviny a ta lavina stále mohutněla.

Říkalo se, že sňatky mezi lidmi a roboty se staly módou, ale myslím, že to nebylo tím. Je sice pravda, že sňatky několika královen krásy a významných umělců se stroji se často komentovaly v tisku a přispěly k jejich popularitě. Ale připadalo mi, že sňatky mezi lidmi a stroji jsou pro většinu lidí východiskem, jak se zbavit samoty.

V té době téměř zanikaly inzeráty nabízející v novinách seznámení. Proč utrácet za inzerát? Stačilo dojít do specializovaného obchodu, ti náročnější do zakázkové výroby, a svého partnera najít rychle a bezbolestně...

Většinu lidí lákalo, že mohou svého partnera kdykoliv vypnout. A nahradit novějším modelem.

Bylo tak snadné přát si a získat, toužit po lásce a mít ji, nemuset si nic zasloužit, o nic usilovat – o tomhle se nejvíc psalo ve filozo-

fickém časopise, který jsem si předplatil. Toužil jsem si osvítit Lauřino rozhodnutí a hledal světlo všude – i ve filozofické revue.

Módě sňatků lidí s roboty neunikla ani Lauřina matka. Prováděla se za malého zavalitého blondatého robota. Jmenuje se Erwin, a jak vyprávěla, umí spoustu slušných anekdot.

To bylo na nových partnerech nejlákavější – člověk si k nim mohl dokoupit dodatkový program. Anekdoty, biliár, orientální jazyky. Nebo tenis, vaření, poezii. Erwin, chlubila se Lauřina matka, umí také psát sonety a vařit knedlíky.

Rozmýšlela se, že mu koupí i zpěvácký program. Chtěla mu koupit tenor i bas, ale pěvecké programy se jí zdály příliš drahé. Levnější než mít manžela, který zpívá, je koupit si gramofon. A ten už má.

Jen Lauřin otec vzdoroval strojoerotickému běsnění.

Strojoerotickému?

Erotika? Ale ne... Ti, kteří si kupovali roboty, chtěli mít někoho, s kým by nebyli sami. Mnohá žena po životě plném dobrodružství toužila mít doma alespoň plechovou skříň, která by si s ní povídala a každý večer na ni čekala.

Usmála se na ni.

Je hrozné vejít do prázdného pokoje –

Stále prázdného pokoje –

Uvědomil jsem si, že teď jsem tomu běsnění propadl i já. Najednou se mi zdálo všechno ještě nesmyslnější, než když jsem přijel před rokem za Laurou a ona vyšla z pokoje a za kovovou ruku držela svého železného muže –

Hned zítra se rozvedu –

Nebo že bych ji prostě vypnul –

Díval jsem se na dívku.

Našlapovala měkce po mém boku a právě si poutala dlouhé medové vlasy stuhou -

Vypnout, ano, vypnout. Zabít ji bude levnější než rozvod -

Ale náhle mi bylo smutno, smutno, jako by vedle mě nešel stroj, ale skutečný člověk -

Člověk, kterého jsem zklamal -

Člověk, kterému jsem ublížil.

Tím, že jsem se v rozhodující chvíli nezamyslel -

Dal jsem se do smíchu a smál se, jako by bylo možné zbavit se smíchem celého toho podivného příběhu, jako by bylo možné smíchem odplavit celý ten zmatený a teskný rok -

Dívka na mě udiveně, plaše mžikala, ale neříkala nic.

Hned zítra se rozvedu.

A navrhnou Lauře, aby to udělala taky. Přece jsme lidi. Přece celé tohle nesmyslné gesto musí jednou skončit -

Když jsem přicházel k Lauřinu bytu, otevřely se dveře, Laura stála proti mně. Objala mě.

Držela se za tvář -

„On mě,“ vzlykala, „on mě bije -“

Dívka, která mě provázela, krásná dívka s medovými vlasy sepnutými stuhou, si Lauru udiveně prohlížela.

Z nitra bytu se ozvaly skřípavé kroky. Blížily se.

Robert si asi zapomněl naolejovat kotníky...

16

Večer Laura i Robert odjeli z domu na tiskovou konferenci uspořádanou k prvnímu výročí jejich sňatku. Neměl jsem příležitost si s Laurou promluvit.

Nejel jsem s nimi, i když mě Robert lákal.

Celý rok jsem pečlivě sledoval ohlas jejich sňatku, četl jsem romány, které o jejich vztahu vznikly, dokonce jsem se přinutil a šel se podívat i na jeden - velmi hloupý - pornografický film. Prostě přišla celá vlna zájmu o sňatky, vyvstala neuvěřitelně rychle. Ale už pomalu opadala.

Dřív stačil v novinách malý titulek *Líbánky oceli a krve* a lidé skupili zvláštní vydání. Teď jsem vídal v trafikách ‚zaručeně spolehlivé‘ reportáže v barevných obálkách s obrovskými titulky *Políbil mě robot* nebo *Třicet let v železném náručí* a lidé proudili kolem nich, nevšímalí si jich.

Můj sňatek nepřivábil k oddávacímu úřadu ani jediného reportéra.

Jen o Lauru zájem trval.

Byla první.

První může být sebesthorší nebo sebezajímavější, a přece má výhodu, nesmazatelnou výhodu: je první.

Usedl jsem na verandu Lauřina domu, moje bezejmenná žena si sedla vedle mě, způsobně si sedla a dívala se na obzor.

Proseděli jsme několik hodin beze slova.

Pak vstala, šla mi odestlat.

Popřála mi dobrou noc a odešla.

Musím jí dát jméno, napadlo mě, bylo v ní něco dojímavého, musím jí dát jméno - připadalo mi to absurdní, jako vymýšlet jméno mlýnku na kávu.

Holicímu strojeku.

Nebo luxu. Lux Richard...

Díval jsem se na nebesa planoucí tisíci hvězd. Tam, tam žijí lidé jako já a Laura, žijí tam v dálce a dívají se do tmy. A volí si k sobě

ne lidi, ale kovové automaty. Automaty, které umějí zpívat, vařit, hrát kulečnick.

Nemusí o ně usilovat.

Copak jsme už tak zeslábli, že neudržíme vztah? Že musíme přijímat náhražku..., bezbolestnou a snadnou a marnou?

Nade mnou se ozval rytmický klapot.

Moje žena stepovala.

Její zařazení v katalogu odpovídalo cudné kabaretní hvězdě.

Proč jsem si neprohlédl katalog dívek lépe, než jsem se ženil?

Ale vlastně nezachoval jsem se při té své nerozvážnosti nesmírně lidsky?

Bum, bum, klap..., stroj nade mnou tančil.

Tančil si sám pro sebe.

Jsem jen zbytečný doplněk svého majetku.

Své ženy.

17

Do dveří vešla tichounce Laura.

Měla na sobě župan, modrý župan, který jsem si tak dobře pamatoval. Sedla si ke stolu, položila hlavu na stůl a rozplakala se.

Vdala se z trucu.

„S člověkem bych tě nemohla podvádět,“ vzlykala, „ale s Robertem, to vlastně ani sňatek není –“

Dohodli jsme se, že se zítra rozvedeme.

Laura mě prosila, ať zajdu za Robertem a všechno mu vysvětlím.

„Přece mu nebudeme nic vysvětlovat –“

Laura nakrčila čelo.

„Mám strach, že bude moc smutný –“

Pohládl jsem ji po vlasech. Neměla zdaleka tak hezké vlasy jako moje žena, moje bezejmenná žena. Bylo to moc krásné, že neměla tak hezké vlasy...

Pohládl jsem ji ještě jednou.

„Nesmíme to přehánět.“

„Někdy mám dojem,“ zašeptala Laura, „že jestli to takhle půjde dál, budou stroje chodit kvůli lidem k psychiatrovi.“

18

Robert seděl v pokoji a četl si.

Pokynul mi, abych si sedl.

V minulých měsících jsem měl záchvaty vzteku, obviňoval jsem v duchu Lauru z perverze a volal z okna na pusté letiště, že jsem šťastný, že jsem se s ní neoženil, že by mě podváděla i s holicím strojkem –

Když jsem se zadíval na Robertovu tvář, které nechybělo mnoho k vznešenosti, dokonce téměř k ctihodnosti – odvolával jsem všechna svá nařčení –

Jako by ke mně obrátila hlavu socha Apollóna, socha, která je sice poněkud komicky oblečena do lidských šatů, ale ani ten nepatřičný oděv jí neubírá na vznešenosti –

„Přemluvil jste ji?“

Přikývl jsem.

Ulehčeně vydechl, podal mi ruku.

„Děkuji vám.“

Antická hlava se ke mně přátelsky sklonila –

Pochopil jsem, že Robert je rád, že jsem mu svedl ženu –

„Pijete?“

Přikývl jsem.

Robert mi nalil sklenici whisky.

„Já nepiju,“ řekl, „chápete –“

Chápal jsem.

„Už jak vešla před rokem k nám do krámu a chtěla si mě koupit,“ vyprávěl Robert, „jsem věděl, že začne něco hrozného. Byla taková uplakaná – ale odhodlaně uplakaná – jestli mi rozumíte – Chce si mě prý koupit. Proč? Aby se za mě provdala... Říkám jí, madame, rozmyslete si to, budeme nešťastní oba...“

Dlouho do noci jsme spolu rozprávěli. My dva, které pojila jedna žena. K ránu mi Robert začal recitovat Ovidia – –

Kdy jsem slyšel naposled recitovat verše? Robert měl naprogramováno samostatné myšlení. Snad to byla jeho největší potíž.

Až mě mrazilo, když jsem se díval na lehce bezvýraznou tvář, která se rýsovala proti modře blednoucí obloze, když jsem se díval na jeho řecký profil ostře se odrážející na úsvitu... Recitoval Ovidia –

Co budeme muset my lidé podniknout, aby se naše vynálezy nestaly tak dokonalé, že nás nahradí?

Nahradit sami sebe – je to pokrok?

Robert recitoval a recitoval, autor za autorem procházel jeho ústy, Robert recitoval zněle a s citem – s citem – –?

„Aurea prima sata est aetas –“

Pil jsem pořád, nakonec jsme se objali kolem ramen a recitovali svítající obloze – –

Recitovali spolu.

Rozhodně se s ním nerozloučím, napadlo mě, půjde se mnou a s Laurou –

Ale jak ho budu představovat – – první muž mé druhé ženy? – to jaksi nejde – –

Obloha svítala, svítala – – poslední úsvit, jednou přijde poslední lidský úsvit, napadlo mě, jestli se nerozhodneme –

Jestli se nerozhodnu –

Jenomže jsem nevěděl, k čemu bych se měl rozhodnout –

Bylo mi stále lépe, lépe, hned zítra se rozvedu a Laura také a hned se ke mně přestěhuje, nebo já se přistěhuji k ní, budeme spolu chodit, klap, klap, naše kroky budou znít už jen stereofonně –

Každý náš krok přece zní –

I ten, který neuděláme –

Robert mě odstrojil a uložil do postele.

Ještě jsem cítil, jak mi pokládá na čelo mokrý ručník –

Až se probudím, začne život –

19

Druhý den jsem se v ranním vydání novin dočetl, že sňatky robotů a lidí byly zvláštním vládním výnosem prohlášeny za nerozlučné. Vláda tak chytře našla řešení, jediné řešení, jak jim zamezit. Od té doby ubylo sňatků mezi lidmi a roboty tak náhle, že sňatky vstoupily opět do říše anekdot.

Lidé nemají rádi definitivu.

Rozloučil jsem se s Robertem a s jeho ženou a odjel zpátky na svou navigační ústřednu.

Spolucestující mi říkali, jakou mám krásnou ženu.

Má bezejmenná žena se usmívala a plaše se na mě dívala zpod dlouhých řas.“

Pilot Michal O'Hara se zadíval teskně do oblohy, jako by tam kdesi viděl hvězdu, na které sedí robot Robert se svou ženou. Potom zaslechl kroky a ohlédl se – přicházela jeho paní, krásná dlouhovláska, pečlivý stroj, který mu nesl na podnose šálek lipového čaje. A Michal O'Hara měl na tváři takovou bolest, až pilot Klaus, nejmladší z jeho posluchačů, od něj odvrátil oči.

Každý náš krok má svou ozvěnu, říkal si Klaus v duchu, i ten krok, který neuděláme –

Ale pak zvedl oči ke hvězdám a usmál se, protože celý vesmír čekal na jeho kroky.

Jiskřil a čekal.

Alespoň tak si to Klaus myslel, nahlas neříkal nic. Když mluvil radostně, připadal si příliš mladý.

„Co budeme muset udělat,“ řekl tichounce Michal O'Hara, tak tiše, jako by nemluvil, ale jen dýchal, „co budeme muset udělat, abychom nakonec nenahradili sami sebe –“

Já a ty neboli odejít a zůstat

1

Oleg MacCormick byl nejvousatější ze všech lidí, jací se scházeli večer po práci ve stínu odpalovací rampy. Scházeli se, aby si popovídali pod obrovskými nebesy, na nichž svítily jejich rodné hvězdy, rozeznatelné jen nejsilnějšími dalekohledy.

Klaus, nejmladší ze všech, se několikrát snažil představit si někoho vousatějšího než Olega MacCormicka. Měl dostatečnou fantazii, ale nikoho vousatějšího si představit nedokázal. Chápal starý vtip, který se na aerodromu vyprávěl o MacCormickovi – kdyby ho někdo unesl a vydával se za něj, bylo by to náramně snadné – k celé masce by bylo třeba sehnat jen náruč vousů. Vousy Olega MacCormicka trčely kolem jeho tváře. Klaus tvrdil, že se pro MacCormickův vous hodí jen jedno slovo: nezkrotný.

Oleg MacCormick vylil kamsi do hlubin svého plnovousu skleňici whisky, přešel vous dlaní, jako by jej chtěl uhladit tak, aby jí mohla procházet slova, a vyprávěl.

Kapky whisky se mu v plnovousu leskly. Vous tvořil další vesmír a kapky byly hvězdami...

2

„Nevím, jestli se pamatujete na starý projekt zemědělských satelitů, který se začal uskutečňovat asi před čtyřiceti lety,“ MacCormick se rozhlédl po posluchačích s nadějí, že zde nalezne pamětníky

svého mládí, „byl to velice jednoduchý projekt, ale pro ty, kteří se ho zúčastnili, velice nesnadný. Jak čím dál víc ubývalo zemědělské půdy, napadlo jakéhosi úředníka na ministerstvu, že bude vhodné zamezit jejímu úbytku drastickým opatřením. Jednoduchým a geniálním. Zrušit tradiční zemědělskou půdu vůbec.

Nechal ji odvážet na malé satelity s umělým podnebím a na těch satelitech se zakládala nová pole, nezamořená exhalacemi – vznikly tak například kukuřičné hvězdy, pšeničné, ovesné – planeta ředkviček... Bylo to náramně jednoduché a úředník, který s plánem přišel, byl, jak se pamatuji, odměněn za zásluhy o zemědělství. Ale jistě nepamatoval na ty, kteří na oněch hvězdách budou žít.

Já v devatenácti letech zrovna dokončil střední zemědělský institut a byl jsem přidělen na jednu takovou hvězdu.

Kukuřičnou.

Satelit – hvězda jsem mu říkal jen proto, že to lépe znělo – byl ten nejnudnější ze všech, jaké si umíte představit. Říkal jsem si, že bych už byl raději na planetě upírů. Upíři by mi byli milejší než kukuřice, rozhodně bych se s nimi tolik nenudil... Jen se do toho vžijte: sedmdesát tisíc hektarů kukuřice pod nepříjemnými umělými nebesy. Kukuřice, kukuřice, kukuřice.

A já.

Automaty obstarávaly celé pěstování, moje práce byla snadnější než práce velkostatkáře nebo středověkého drába. Prošel jsem párkrát denně řídicími sály, zkontroloval, jestli všechno probíhá, jak má. Ze začátku jsem aspoň řídil počasí – to mě moc bavilo –, přivolával jsem na svou hvězdu podle potřeby liják a teplo – ale po dvou měsících mi poslali automatický počasoměr, tak se to hloupé zařízení nazývalo, a já neměl na starosti už ani déšť. Byl

jsem vlastně samovládce na své hvězdě – ale samovládce bez jakéhokoliv vlivu.

Nezbyla mi jediná věc, kterou bych musel dělat. Připadal jsem si nevýslovně zbytečný.

Byl jsem nešťastný.

Je člověk nešťastný někdy jindy, než když si připadá zbytečný?

Tehdy jsem začal pěstovat plnovous, neříkal jsem mu plnovous, nazýval jsem ho sebeironicky chlupatou nudou.

Všemu se na mé hvězdě obdivuhodně dařilo.

Vousům i kukuřici.

Po první sklizni jsem dostal žňovou medaili a psalo se o mně v novinách jako o našem zasloužilém rolníkovi.

Vzteky jsem si trhal vousy.

Chápete mě?

Bylo mi jako podvodníkovi, který nikomu nemůže dokázat, co za podvody vlastně dělá. Když jsem líčil svou náladu vedoucímu galaktickému agronomovi, který přijel na mou hvězdu zkoumat zkušenosti, jen se smál. Jestli bych chtěl pár volů a pluh a jezdit od rána do večera... Ale já bych to chtěl, nechal bych se radši zaměstnat jako čeledín a kosil od svítání do soumraku – taková vám ve mně byla síla a potřeba se té síly zbavit.

Bloumal jsem sály a kouřil lulku.

A pěstoval vousy.

Nejradši bych řval. Jak to musí být hezké zařvat si.

Nebylo na koho.

Kukuřice, kukuřice, kukuřice. Sedmdesát tisíc hektarů kukuřice.

3

V tu dobu ovdověla moje teta Johanka.

Teta Johanka byla teta, která mě měla moc ráda, a když se dozvěděla, jak na své hvězdě trpím nedostatkem zábavy, nabídla mi, že se ke mně nastěhuje.

Proč ne.

Místa tu bylo dost. Celá hvězda...

Teta Johanka pocházela ze vzdálené galaxie, zemědělství měla v krvi, ale ještě to staré, primitivní. Bylo by velmi nákladné dovážet na každou dalekou hvězdu čerstvou zeleninu, a tak si lidé ve vzdálených galaxiích pořizovali u svých výsadek malá zahrádka. Teta Johanka měla jednu takovou zahrádku a těšila se, že si ji založí i u mě. Když slyšela, že mám na starosti sedmdesát tisíc hektarů, docela ji to uchvátilo.

Dívala se z mé navigační pozorovatelný užasle na nebesa – a já jí ukazoval – tahleta hvězda vlevo je pšeničná, tamhleta je kedlubnová, na ní žije Aristotelés Samardzidis, starý bělovlasý rolník, tamhleta hvězda je pažitková – teta se dívala a dívala, zeleninové zákoutí vesmíru nebrala jako zlý sen, tak jako já. Teta se dívala na úžasný zemědělský projekt, rolnický sen.

Jen jí vadilo, že si sama nemůže nic pěstovat. Pole byla hermeticky uzavřena a ani já na ně nesměl vstoupit.

Teta popocházela po našem příbytku jako bez duše. Trochu ji rozptýlilo, když přivezli její nábytek, starou malovanou selskou skříň a truhlu. Teta byla ze starého selského rodu. Pár rodinných relikvií prošlo staletími. Teta Johanka sedala na malované truhle, dívala se zamženými okny na pláň a pláň hektarů kukuřice a spínala ruce. Líbilo se jí tu čím dál tím méně. Ale je koneckonců pokrok od toho, aby se lidem líbil?

Po večeri mi teta četla staré selské romány, pili jsme čaj a snili o tom, jak to asi vypadalo, když se ženci potili...

Pak jsem šel dohlédnout, jestli prší podle plánu.

Pršelo.

Jak jsem toužil po nějaké neplánované bouřce -

Nebo dokonce zemětřesení -

O takovém štěstí se mi ani nesnilo.

4

Další žně proběhly ještě lépe než obvykle. Dostal jsem nový řád a přislíbili mi, že budu-li v pěstování pokračovat stejně skvěle, dostanu se na řízení cukrovkové hvězdy - Víte, cukrovkáři se tehdy považovali v našem zeleninovém nebi za jakousi elitu.

Všechno to je hra, říkal jsem si někdy. Hra na užitečnost. Hra na práci.

Kariéru jsem měl před sebou. Kariéru ano. Ale pořád víc se mi zdálo, že mám před sebou jen kariéru, ale ne budoucnost.

Ne život.

Proč jsem vlastně odešel na takovýhle samotářský post?

Z lásky.

Moje láska, spolužačka ze zemědělského institutu, se vdala za jiného, za mého kolegu, a já odešel sem. Banální. Stal jsem se úspěšným člověkem kvůli neúspěšné lásce. Kdyby se zkoumala většina úspěšných lidí - - kdo ví, u kolika by na začátku jejich 'úspěchu' byla nešťastná láska?

Kdybych se s ní oženil, možná bych nikdy nemyslel na samotářský život. Sklony k němu jsem měl ale vždycky.

Když jsem sedal na navigační věžičce a díval se na galaxie, které protékaly kolem, na tu jiskrnou hvězdnou řeku, představoval jsem si, že v nich rozeznávám známou tvář –

Ale ne.

Nebylo dobré snít. Radši jsem se zvedl a šel dohlédnout, zbytečně dohlédnout na svých sedmdesát tisíc hektarů kukuřice.

Zrála.

Báječně zrála.

Když už nezraju já, ať aspoň zraje to, co pěstuju.

5

Každý ze samotářů na zemědělské hvězdě měl svého koníčka. Starý Aristotelés Samardzidis si lepil lodě ze sirek. Jonathan Sit psal básně v chaldejštině – obyvatelé zemědělských hvězd byli většinou podivíni. Ale neškodní. Myslím si také, že se asi těžko mohl pro takovou službu rozhodnout nějaký normální člověk...

Já jsem si pěstoval vousy...

Studoval jsem o nich odbornou literaturu, pustil jsem se i do sepisování knihy Dějiny vousů, jejich vzestup i pád v lidské společnosti. Tu knihu píšu ostatně pořád a pořád ji nemohu dokončit. Čím víc toho o vousech vím, tím mám větší pocit méněcennosti před svými neznalostmi.

V tu dobu, kdy za mnou přijela teta Johanka, jsem užuž myslel, že na hvězdě dožiju, moje pěstitelské úspěchy budou stále větší – po mé smrti nazvou nějaký institut institutem Olega MacCormicka a studenti nebudou kvůli mně dostávat zápočet, když mé jméno přehlédnou ve skriptech...

Prostě stanu se nesmrtelným.

Jednou ale teta Johanka otevřela staříčkou truhlu. Začala kra-
mařit. Když řeknu, že teta Johanka připomínala starou dobrou
babičku z venkovského románu, nevystihnu ji přesně. Teta Jo-
hanka ji nepřipomínala. Byla jí. Nosila šátek, oblečená chodila do
jakéhosi kroje, na jejich hvězdě to prý bylo obvyklé. Měla moudré
průpovídky, říkala například, že ruce, když nic nedělají, pláčou.
Říkal jsem si, že by moje ruce musely být v nepřetržitém hyste-
rickém pláči.

Teta Johanka vytáhla z truhly několik památek po mých před-
cích. Vyřezávané hodiny, hmoždíř, prastarý kvadrofonní gram-
fon, závoj, ve kterém šla má babička v roce 1998 k první svatbě,
a svazek rukopisů.

Byly to bengálské rukopisy. Dostaly se do rodiny z pozůstalosti
nějakého příbuzného, plukovníka bengálských jezdců.

Probíral jsem se zamyšleně rukopisy.

A objednal jsem si příští poštou orientalistickou literaturu.

Mé vousy byly obdivuhodné, přece jen mi ale nezabíraly tolik
času, kolik bych si přál.

Mohu se věnovat něčemu jinému.

Bengálštině.

6

Nechci předstírat, že jsem na své hvězdě kvůli nešťastné lásce
úplně ztratil zájem o svět. Každý čtvrtrok jsem podnikal týdenní
výpravu na nějaký galaktický hotel. Na galaktickém hotelu jsem
se seznámil s jednou mladou lékařkou, která se mi svěřila, že
vždycky toužila milovat muže s vousy.

Čím víc mají vousů, tím víc je miluje.

Měl jsem rád vtipnou konverzaci, a když byla navíc i frivolní, býval jsem ještě radši.

Pozval jsem mladou lékařku na hvězdu – sedmdesát tisíc hektarů kukuřice je něco – lákal jsem ji – jako sedmdesát tisíc vousů.

Zajásala a políbila mě.

„Líbám vás?“ zeptala se.

„Kdo ví,“ řekl jsem tajemně a ona, s odvahou objevitele neznámé země, znovu zamířila rty do mých vousů.

7

Když se teta Johanka dozvěděla, že mi přijede nevěsta, prohlásila, že musí hvězdu bezpodmínečně vygruntovat. Nebylo gruntovat co, oba jsme byli až přehnaně čistotní a na hvězdě nebyl žádný prach. Teta ale nedala jinak, zahнала mě i s mými papíry do navigační věžičky a smýčila hvězdu.

Díval jsem se do vesmíru a cítil, jak se má nešťastná láska rozplývá – Ještě jsem se sice snažil vyhýbat se vzpomínkám na dávnou spolužačku a zaplašit její podobu v tu vteřinu, jak mi vytanula v paměti – Ale už jsem se jí vyhýbal spíš ze zvyku. Zvykl jsem si na bolest tak, že jsem se jí bál i tehdy, když už vlastně skončila.

Ten večer, kdy se můj život nevýslovně zamotal, jsem se rozhodl, že hvězdu opustím a odejdu s mladou lékařkou na nějakou jinou planetu. Někam, kde budu mít za společníky někoho jiného než tetu Johanku a sedmdesát tisíc hektarů kukuřice.

Soustředil jsem se na jeden zvlášť zajímavý rukopis. Přinášel návod na to, „jak odejít, a zůstat“ – nevěřil jsem svým lingvistickým znalostem a četl si to místo celý večer – Tenhle zápis mě lákal také

tím, že byl přeškrtnutý a napříč přes něj bylo připsáno: nepoužívat, nebezpečné.

Teď jsem hladil svůj mohutný plnovous, snil a snil. To, co bylo nebo mohlo být nebezpečné, mě lákalo – šťastného člověka láká nebezpečí. Protože šťastný člověk podléhá iluzi, že je neohrožitelný.

Měl jsem tenhle pocit poprvé po letech.

A byl hrozně příjemný.

8

Teta Johanka vešla do navigační věžičky s mokrým hadrem a usmívala se. Byla pořádně směšná, jak tak šukala, drobná postavička v podivném kroji a šátku. Plná radosti nad tím, že se konečně ožením.

Luštil jsem dál svůj rukopis.

Za chvilku si vypiju s tetou kávu. A zítra přijede moje návštěva, vousmilovná návštěva –

Poprvé v životě jsem měl sympatii i k těm sedmdesáti tisícům hektarů kukuřice.

Nebyl jsem soustředěný na to, co čtu, ani na to, o čem sním – polo jsem snil a polo přemýšlel – ten nejnebezpečnější lidský stav.

Četl jsem návod, jak položit prsty před ústa, jak je složitě zkrřížit. A jak fouknout před sebe –

Proč mám v ruce utěrku?

Přece jsem neměl v ruce utěrku, napadlo mě.

Položil jsem ji na počítač.

A rozhlédl se kolem sebe.

Viděl jsem, jak sedím u navigačního stolku, jak vstávám a jdu sám k sobě.

9

Když jsem pochopil, že jsem si s tetou Johankou vyměnil těla, měl jsem v první chvíli chuť vyjít z pokoje, jít si lehnout do postele a probudit se. Stalo se to, co sliboval a zaručoval návod – odešel jsem, a neodešel. Oboje zároveň. Ale přesto jsem se já, odměněný průkopník velkopěstování kukuřice, nemohl smířit s tím, že jsem se stal obětí kouzla nějakého starožitného bengálského čaroděje –

Oslovil jsem tetu Johanku, oslovil ji jejím hláskem a díval se na její vousatou tvář.

Nic nechápala.

Jen si sedla a spínala ruce, opakovala znovu a znovu: ‚Jemináčku‘ a dívala se na mě s nenávisť jako na zloděje – zloděje nejstrašnějšího, který jí ukradl samu sebe.

Musím říct, že to není příjemné, když se na vás dívá s nenávisť vaše vlastní tvář.

Co mi zbývalo? Asi jsem se také na tetu Johanku, oblečenou do mého těla, díval dost nepřátelsky, i já jsem přece viděl to, co ona – ona mi vzala mé tělo –

Zkusil jsem si zkřížit před tváří tím podivným způsobem prsty – fouknout –

Nahmatal jsem si opět vousy.

Teta Johanka stála v rohu a vytřeštěně se na mě dívala.

Ještě jsem měl na svých tvářích její slzy.

Plakala mými slzami.

Je to směšná tragédie, komicky tragický objev –

Teta Johanka zamumlala cosi, že jí není dobře, a odešla do své ložnice. Byl jsem rád, že po mně nežádá vysvětlení. I když jsem je znal, nevěděl bych, jak je podat –

Zmačkal jsem návod a hodil do koše.

Večer za mnou teta Johanka přišla.

Ležel jsem v posteli a luštil další z bengálských rukopisů – už žádný z nich nebyl tak zajímavý jako ten, který mě přenesl do podoby drobné stařenky –

Začala nesměle. Jako by – nevěděla dál – jako by – asi se jí z toho věčného nicnedělání –

Když jsem jí vysvětlil, že to, co zažila, nebyl sen, uklidnila se. Kupodivu. Spíš se smířila s tím, že žije v pomateném světě, než s představou, že se pomátla ona.

Požádal jsem ji, abychom experiment zopakovali. Zaječela a vyběhla ze dveří.

Přibouchla dveře a slyšel jsem, jak mě zvenčí zamyká.

„Neodemknu ti, dokud mi neslíbíš, že s tím přestaneš –“

Slíbil jsem.

Co jsem měl dělat.

Někteří lidé jsou prostě proti vědeckým experimentům zaujati.

10

Druhý den jsem klímal ve své navigační hlásce a uvažoval o tom, co jsem včera objevil. Teď s odstupem vypadalo všechno zcela nemožné. Měl jsem před sebou citlivé přístroje, ciferníky, měřidla a díval se do tváře vesmíru, který si lidstvo dokázalo osedlat – teď

to vypadalo jako rouhání vědeckým poznatkům, že starý bengálský čaroděj mohl umět něco takového -

Díval jsem se do zrcadla a pročesával si z dlouhé chvíle svůj pohádkový vous. Tahle tvář, trochu apatické, trochu mlsné oči se staly na několik minut očima někoho jiného. Tyhle vousy patřily na několik minut mé tetě Johance, tohle mé čelo si vypůjčila na pár minut ona a bezradně si je zabořila do mých rukou -

Těšil jsem se, až přijede má lékařka. Věnovala se psychiatrii a mě zajímalo, co tomu půjčování lidí řekne ona -

Půjčování lidí -

Nebyl to termín pro esej?

Vtíral jsem si do plnovousu pomádu a uvažoval o tom, že většina lidí, které znám, je opravdu na půjčování. Jako by byli součástí nějaké obrovské půjčovny - A nechávali do sebe vstupovat myšlenky, s kterými nesouhlasí, dovolovali, aby do nich vstupovalo to, co nejsou oni... Sloužili tomu, kdo si je vypůjčil, kdo jim dal uplatnění, iluzi bezpečí -

Bylo lépe o tom nepřemýšlet.

Na konci každé myšlenky jsem byl já. I já jsem vlastně přijal místo, které mě neuspokojovalo. Jako bych nechal do sebe vstoupit někoho jiného a sám se krčil někde v koutku svého já. Nechal toho druhého - své veřejné, legální, oficiální já vystupovat ze mě, jednat za mě -

I celá tahle hvězda, umělá hvězda, byla někým, komu čas vzal starou podobu. A přinutil ji nést sedmdesát tisíc hektarů kukuřice.

Lidé si vždycky mysleli, že kdesi vpředu, kdesi v příštím okamžiku je štěstí, radost, naplnění -

Stočil jsem prsty do podivného obrazce před rty a nadechl se -

Ale pak jsem pomalu vydechoval a ruce bořil do vousů -

Jediné lidské štěstí je být sám sebou.

Tohle, co zažívám, je komika.

Varietní výstup.

Přítom každý nepatrný skutek, úmysl, nápad v sobě skrývá nebezpečí, že začne bobtnat, zveličovat se – poroste tak, až zaplní vesmírné prázdno a stane se systémem, z malého se nikdy nestane velké, ale malé může získat moc –

Těšil jsem se na příjezd lékařky.

Stále víc jsem se těšil.

Promluvit si s psychiatrem, jaká to bude příjemná konverzace.

A musím si navonět vousy, aby hned první polibek byl pro ni voňavým překvapením –

11

Večer u svíčky a u vína jsem jí podal své tajemství. Naléval jsem jí svou včerejší příhodu opatrně a po troškách jako nejvzácnější víno. Ale i tak se Eva dala do smíchu. Nebyla hezká, když se smála. Je to zvláštní, jak někteří lidé jsou hezcí, krásně rostlí, krásně upravení – ale jen do chvíle, než se začnou smát. Jako by smích z nich svlékl jejich vzhled. I jejich podobu, jejich úpravnost – Smíchem se jejich duše (či co je tím vnitřním lidským ohniskem) odličila, svlékla. Často se ošklivý člověk stane překrásným, stačí, aby se usmál. Smích je tím démantem, kterým ho pozoruje svět, démantem, který mu nasadí nové rysy. Evě stačilo, aby se smála, a člověka stiskla úzkost a chtěl odejít.

Smích vypovídá o člověku víc než kádrový materiál.

Díval jsem se na Evu, jak se zalykavě směje nad svící.

Svěží tvář se ve smíchu až zakláněla. Soustředoval jsem se na malou pihu, kterou měla Eva pod nosem, tímhle detailem jsem se snažil zatlačit celistvý obraz Evy, která se mi líbila míň a míň.

Co jsem o ní věděl? Že je jí šestadvacet, studovala s vyznamenáním, její specialitou je právě schizofrenie. Zakládá si na svém bělostném chrupu, krásných lýtkách a práci o lidských duševních kapacitách, kterou píše pro kongres.

Byl jsem nejen pod vlivem vína, ale i pod vlivem výborného kukuřičného likéru, který vyráběla teta Johanka.

Jindy bych asi nikdy neudělal to, co jsem udělal teď.

Přiložil jsem si prsty ke rtům.

Nadechl se.

Zatajil dech.

Foukl.

A díval se na zasmušilého vousatého navigátora, odměněného rolníka – specialistu na pěstování kukuřice. Seděl proti mně a udiveně mě sledoval lesklýma očima. Jen ty oči mě zaujaly na celé jeho hlavě, vykukovaly ze spousty vlasů, svítily nad velkolepým vousem, nejlepším vousem celého zeleninového vesmíru.

„Cos to udělal?“ zašeptal Oleg MacCormick proti mně.

Byl jsem na přeměnu předem připraven, měl jsem ji dlouho promyšlenou. Přesto mi dalo práci předstírat ospalé zívnutí, zakrýt si ústa pěstěnými prsty a špitnout:

„Už půjdu spát. Zítra je taky den.“

Vousáč proti mně vyskočil.

Napřáhl ke mně mohutné ruce – pařáty – to nebyly ruce – užuž jsem se chtěl dát na útěk, i když v těch podivných střevíčkách, co jsem měl na nohou, by se mi těžko prchalo. Pařáty, které na mě Eva namířila, se zastavily vpolou cesty – chvíli proti mně trčely

ve vzduchu - výhrůžné a připravené škrtit. Pak klesaly, pomalu, plaše, podivně plaše, jako by ani neklesaly - přímo vadly.

Jako by to nebyly ruce - ale dva stonky -

Pak si Eva zabořila hlavu do dlaní a usedla ke stolu. Ani se nehýbala. Ten večer jsme toho vypili dost a bylo snadné, aby se smířila s halucinací -

Stoupl jsem si k zrcadlu a díval se na sebe. Prohlížel jsem se od žluté paruky přes bílou tvář - zase jsem se zadíval na malou pihu nad horním rtem, která teď byla mou - díval jsem se na krásné formy těla, které jsem si vypůjčil a které vystupovalo pod měkkou látkou - až se můj pohled zastavil na půvabných vílích kotnících.

Konečně neukradl jsem si špatné tělo.

Zloděj těl...

Jenom těl?

Připadal jsem si, jako bych se v kavárně zmocnil zimníku někomu jinému, krásného zimníku, mnohem hezčího, než jsem měl já, ukradl jsem ho úmyslně, svůj kabát zanechávám na věšáku a sám rychle vycházím z kavárny. Schovávám bradu do kožešinového límce - ještě, ještě nikdo nezačal volat -

Zloděj těl.

Jenom těl?

Srovnal jsem si prsty před ústa.

Zatajil dech.

Foukl.

A žasl, protože -

Protože všechno bylo tak, jak jsem čekal.

Počítal jsem s tím, a přece mě překvapilo, že se kouzlo povedlo, víc, než kdyby se nepovedlo a já dál zůstal ukryt v Evině těle -

Seděl jsem u stolu, vousatou bradu jsem držel na rukou.

Eva stála proti mně.

Než jsem se rozhodl čarovat, připravil jsem se na několik možností, jak Eva na mé kouzlo zareaguje.

Čekal jsem, že uteče, omdlí, vrhne se na mě, bude mít šok nebo okamžitě opustí mou hvězdu... Ale to, co udělala -

To, co udělala, bych nepředvídal nikdy.

12

Na začátku mých pokusů mě ovšem napadla základní otázka - neptal jsem se, jak mé kouzlo funguje, ptal jsem se, co to vlastně vydechnu směrem k tomu, s kým mám provést výměnu. Výměnu? Řeknu tomu třeba výměna identity - Je to dech? Animus, anima... Znal jsem tolik výkladů, co to je duše, znal jsem tolik návrhů na její definici, až jsem v tolika zněních bloudil jako v nepřehledném pralese. Každý se snažil osvětlit, co je to duše nebo vědomí - až z toho jasu přecházel zrak, až mě všechna ta osvětlování oslepovala.

Anima -

Jádro, neviditelné jádro, které se skrývá ve viditelné skořápce mého těla jako jádro v ořechu.

Nejpříjemnější, paradoxně, vypadalo vysvětlení, že mám v hrudi rozplývavou neviditelnou holubici. Jak jsem to viděl na obrázku v jednom obskurním duchařském spise.

A teď jsem jen skladem prstů před ústy uvolnil té neviditelné holubici klec a fouknutím ji vyslal do povětří -

Bylo to nesmyslné.

Fiat ubi vult.

Vlastně jsem čekal na Evin příchod jako na vyřešení všeho, jako na jediného, který mi může dát odpověď tam, kde mi ji můj rozum

nedával. Čekal jsem na ni, jako čekal Leonardo na odpověď při svých pitvách. Snažil se se zoufalou urputností objevit v mrtvých tělech úkryt lidského ega.

Tak jako Leonardo při pitvách, tak jsem se snažil najít odpověď také já. Žmoulal jsem prsty před ústy a tajil dech –

Ale Eva se jen smála.

Bylo to unfair – vystřelit se do jejího těla a ji uvěznit do svého –

Eva se na mě zadívala.

Položila si prsty před ústa –

A zase jsem neměl vousy.

„Ale to je úžasné,“ řekla okouzleně a plnovous se jí chvěl. „Úžasné a tak jednoduché.“

13

Teta Johanka se nemohla s naším čarováním smířit.

Během příštích dnů jsme ji mátkli, měnili jsme si s Evou těla a předstírali, že jsme si je nevyměnili –

Teta Johanka byla celá popletená.

Po třech dnech na naši hru přistoupila.

A měnili jsme se jeden do druhého, oblékali jsme navzájem cizí těla, jako když si děti hrají domácí divadlo a otevřou skříně. Zkoušejí jedny šaty za druhými –

„Nikdy bych nevěřila, že tohle schizofrenické řádění je tak zábavné,“ smála se Eva ústy tety Johanky. Šla svou půvabnou chůzí. Polointelektuální a polomanekýnkovskou. Rozhodně ale velice dráždivou chůzí. To, že si tak vykračovala v drobné a dokonale nekoketní postavičce tety Johanky, bylo zvlášť půvabné...

Teta Johanka seděla u stolu, smála se Eviným hlasem - v jejím těle -

A já foukl a měl jsem na sobě opět Evin kostýmek a teta Johanka si unaveně mnula můj plnovous a oslovovala nás dva starostlivě: ‚Děti, děti...‘

Eva foukla a -

Byl bych se sázel, že to je nejzábavnější víkend v mém životě. A zrovna mi uplýval pátý rok služby na kukuřičné hvězdě. Požádal jsem si o dovolenou. Měl jsem na ni každých pět let samoty nárok a trvala půl roku.

Rozhodl jsem se, že se vydám do světa.

‚Budeš krást -?‘ ptala se Eva.

A já věděl, jaké krádeže myslí.

Po dvou dnech nás střídání těl omrzelo, naše trojice nedávala příliš možností k zábavným výměnám. Před praktickými pokusy jsme dávali přednost teorii.

Onomu neviditelnému ‚ptáku‘ jsme říkali důsledně anima, protože ‚duše‘ nám znělo příliš středověce. Eva rozvažovala o tom, jak přenos animy může zásadně ovlivnit celou lidskou populaci -

Hovořila o tom, jak vetchý starý vědec bude moct provádět pokusy v těle svého asistenta. To, že staří a nemocní si mohou na libovolnou dobu nasadit těla mladých a zdravých, znamená převrat v každém oboru lidského poznání - kolik vědeckých kapacit ztrácí lidstvo tím, že tělo starců nestačí duchu -

Když se na chvílku zamyslíte, přijdete na spoustu jiných možností. Není třeba, abych je jmenoval já - Stejně bych asi těžko uhodl tu možnost, která by právě vás lákala nejvíc -

Evu zvláště vábila otázka - příznačná pro ni jako pro lékařku - otázka smrti. Je možné, aby ten, kdo umírá, vstoupil před smrtí do těla, které je zdravé? A neužitečné duchem, který nese... Tak

by podle Evy mohli dojít k nesmrtelnosti zvláště vybraní jedinci, kterým by společnost předhazovala marné jedince. Ti vybraní by nahradili jejich animy –

Vypadalo to nezřízeně totalitně a nemohu si pomoci – i když takový rituál by byl možná oprávněný, mě děsil –

„Kdo by určil, kdo se má nahradit?“

Eva zaváhala –

Viděl jsem, že ji ta myšlenka dál fascinuje. Geniálním jedincům by se předhazovali průměrní, tak jako římský císař předhazoval svým oblíbeným šelmám otroky –

Ke konci našeho pobytu na hvězdě bolela Evu hlava, a jak jsem se stával zamilovanějším a zamilovanějším, vyměnil jsem si s ní tělo, abych s ním přijal i její bolesti –

Eva to ocenila –

Nastavila mi svůj voňavý plnovous, abych ji do něj políbil.

14

Nemohl jsem se přimět k tomu, abych celý pokus pozoroval s tou zaujatou vášní jako Eva. Když jsme odlétali na půlroční dovolenou z mé kukuřičné hvězdy a já se díval na daleké světlo, jak pohasíná na obzoru, lehce mě mrazilo.

Teta Johanka zůstala doma, aby se starala o mého zástupce. Měl na hvězdě pečovat o sklizeň za mé nepřítomnosti.

Celá ta záležitost s výměnou těl mě lákala, jako láká dítě pohled na kouzelnický trik – byla to pro mě radost omráčit tetu Johanku tím, že se náhle octne v mém těle, a těšil jsem se, jak vylekám Evu, až jí něžná hladká tvář poroste během vteřiny mým velkolepým vousem.

Ale jakmile trik trval dlouho, jakmile se v Eviných myšlenkách začal měnit do systému, radost jsem ztrácel.

Stále stejné kouzlo nejenže zevšední, ale i – pokud je nevysvětlitelné – probouzí v člověku strach.

Nudu a strach, jestli mi rozumíte.

Není to nesourodý pocit, když se nad tím zamyslíte...

Eva seděla vedle mě. Letěli jsme v prázdninové raketě, kterou se vracely rodiny s dětmi z dovolených v různých cípech vesmíru. Eva zářila.

Viděl jsem najednou, že mám opět její tělo, pak jsem zase seděl u okénka a vousy jsem šimral po skle – nakonec jsem musel Evu třepnout přes ruku, aby přestala křížit prsty před rty a foukat do magického otvoru mezi prsty.

Omluvně se na mě usmála.

‘Už toho nechám.’

Stejně jsem si na ni dával pozor, přímo hořela nedočkavostí, aby mohla fouknout směrem k některému z těch turistů, kteří se s námi vraceli domů, a stát se na chvíli obyvatelem těla někoho z nich – teď se zrovna zálibně dívala na maličkého tlustého muže, který si cosi vyprávěl s manželkou, pak se jí nerozhodný pohled svezl na stařenku, která držela na klíně kabelku a něco v ní hledala. Pak Evě sklouzl pohled na holčičku s dlouhým žlutým copem. Seděla způsobně naproti nám přes uličku...

Zavřel jsem oči.

A zabořil dlaň do vousů. Jako bych si chtěl přidržet plnovous, svůj určující znak. Jako bych se mohl za vousy udržet sám v sobě.

Tehdy jsem poprvé zavzpomínal na svou hvězdu.

Jak mi vlastně bylo dobře tam v dálce, tam na tom světle, které pohaslo ve tmě za námi. Jak je to vlastně krásné nudit se.

První dny jsem bydlel v Evině garsoniére.

Přes den pracovala, vracela se až večer. Zašli jsme na večeři, po večeři jsme si vyrazili zatancovat nebo do divadla.

Eva si stále chtěla půjčovat mé tělo, nemohla se té hry nabažit.

Půjčila si například mé tělo, když končilo divadelní představení, a v mém obrovitém vousatém těle se cpala do šatny, odstrkovala ostatní ve frontě, cpala se – vybojovala naše kabáty.

Foukla si mezi prsty.

A opět stála přede mnou. Křehká a jemná.

Nechala si pomoci do kabátu, zatímco po mně klouzaly ještě rozhořčené pohledy těch, které před chvílí zpracovávala Eva mými lokty.

Začínal jsem chápat odpovědnost za své tělo – –

A také mi vadilo, že se Eva smála čím dál tím víc. Když se smála, nechápal jsem, jak ji mohu mít rád –

Celé to dobrodružství mě pomalu mrzelo.

Litoval jsem, že jsem Evě dovolil, aby poznala, jak křížit prsty před mými rty –

Jednou, když jsem zase seděl v jejím těle u stolku v taneční kavárně a díval se, jak Eva, vousatá, mohutná a sebejistá, vymáhá na barmanovi whisky, jsem se rozhodl.

Odjedu.

Přece nestrávím svou dovolenou na jednom místě. Přicházel na mě veliký nepokoj. Předtucha? Pokud je předtucha spojená s touhou utéct, utéct, jedno kam, ale co nejdál – pak jsem měl předtuchu.

Kousal jsem si červené nehty a odmítal mladé muže, kteří mě žádali o tanec –

Pak jsem uviděl, jak se Eva u baru začala prát. Prala se s nějakým opilý mužem. Prala se komicky. Mé obrovité tělo se krčilo, natačelo zcela neuvěřitelně – mělo pohyby křehké a bázlivé ženy, a rozměry gladiátora –

Vstal jsem, abych jí pomohl –

Už to skončí.

Užuž to skončí, umiňoval jsem si a pospíchal k baru –

16

Není celý svět plný výměn?

Nahrazování duší, které jsem prožíval, se pojilo s filozofií moderní doby. A nejen duší. Místo aby se lidé rozhodli obdělávat pole a nenechat ničit půdu, odvezou ji ze Země a pěstují plodiny kdesi na umělých ostrovech –

Přemýšlel jsem o svých známých, snad mezi nimi nenaleznu ani jednoho, který by nedovolil, aby do něj nevstoupil někdo, něco – prostě cosi, co z něj vytěsňuje jeho já. U mě a u Evy se to vytěsnění stalo kabaretním způsobem, proměna byla tak zřejmá, až byla zábavná.

Rozebíral jsem si postupně jednoho ze svých známých za druhým a v každém jsem rozeznával někoho jiného, někoho, s kým člověk, který ho přijal, kolikrát nesouhlasí, ale kterého stejně přijímá. Nechat ze sebe vytěsnit sebe sama je prostě tak výhodné, tak samozřejmé, tak pohodlné –

Dělá to každý.

Zůstat sám sebou je tak řídké, že ten, kdo se pro to rozhodne, platí vlastně za podivína.

Nebo alespoň nepraktického člověka.

Nechat vytěsnit své myšlenky cizími myšlenkami -

Pane, jak je to výhodné -

Jak se to vyplácí -

Nepoužívat - NEBEZPEČNĚ - stálo přes starý recept, kdosi to napsal přes návod velikými zřetelnými písmeny. Kdo to byl..., snad někdo, kdo sám vyzkoušel ta muka, jaká jsem teď zažíval já... Muka? Trochu jsem přeháněl, vlastně jsem neměl žádnou bolest, jen nevolnost z toho, že se mé tělo potácí barem a já sedím u stolku a ženskou rukou nesu ke rtům sklenici -

Mohu být, kým chci -

Díval jsem se na lidi v baru, na jednoho po druhém, s prsty stočenými u úst a se zatajeným dechem -

Stačí mi dechnout a jsem, kým chci -

Ale nikdo mě nelákal.

Ať jsem si představoval kohokoliv ze svých známých i z lidí, o kterých jsem se jen dočítal v novinách, neobjevil jsem nikoho, abych měl touhu natočit k němu rty a dechnout -

Dechnout -

Vdechnout se do něj -

Fiat ubi vult.

Být sám sebou.

Jak je to krásné.

17

Když jsem došel k baru, kde se mé tělo pralo se zuřivým opilcem, začal jsem křičet. Věděl jsem, že Evino tělo není vybaveno tak, abych mohl její rukou vymknout cizímu opilci čelist, a tak jsem jen křičel. Eviným hlasem. Taky jak jinak.

Několik mužů odtrhlo mé tělo od opilce. Eva se na něj přesto sápara, viděl jsem, jak mi z nosu teče krev, a umiňoval jsem si, jak Evě udělám večer kázání – když už si mé tělo půjčuje, musí mi je přece vrátit v tom stavu, v jakém je přijala –

Jednou si půjčila od kamarádky lyže na hory, dbala o ně tak pečlivě, aby jí je ani neodřela, a teď mi vrátí tělo pěkně rozmlácené –

Nejvíc mě znechutilo, že policie odvezla Evu v mém těle i zuřivého opilce na policejní stanici.

Bál jsem se na Evu dechnout, všude kolem ní byla taková skrumáž lidí, bál jsem se, abych nedechl místo na ni na někoho jiného a nezamotal situaci ještě víc.

Vyzvedl jsem si v šatně svůj plášť, vlastně Evin, protože můj by mi teď na nic nebyl, odmítl jsem jednoho dotěrného mladíka, který mě chtěl vyprovodit, a vydal jsem se domů –

Pokoušel jsem se na svět dívat jako Eva.

Na domy, které jsem míjel –

Ale nešlo to. Měl jsem v sobě stále větší vztek, takový vztek, až jsem vzteky zabušil do betonové zdi nemocnice, kterou jsem míjel. Odřel jsem si kůži a bolest mě vzpamatovala – Vlastně kůži jsem odřel Evě.

Škoda že se nemohu vrátit dřív, než se vrátím –

Než vrátím tohle tělo –

18

Uvařil jsem si v Evině garsoniéře kávu a kouřil, díval se na blednoucí oblohu. A poprvé jsem ucítil strach, který jsem měl vlastně mít přece dávno – strach o své tělo.

Už za studií jsem se snažil nikomu nepůjčovat své věci. Ani knihu jsem nikomu nepůjčil. A teď půjčím – – sám sebe – –

Představil jsem si své tělo, jak tam kdesi sedí v nehostinné policejní strážnici, potlučené a hladové, a tahle představa byla poslední, kterou jsem měl, než jsem usnul.

Druhý den jsem zatelefonoval do nemocnice a omluvil Evu, že nemůže přijít.

Pak jsem si zase lehl a apaticky se díval do stropu, dokud Eva nepřišla.

„Co tě to napadlo, miláčku,“ začal jsem něžně. Je lépe začínat co nejvíc zamilovaně, když se s ní chci rozejít.

Když jí chci oznámit, že odjedu.

Byla mi prostě tak nepřijemná, že i dívat se na ni by mi dělalo potíže, kdyby pohled na ni nebyl vlastně pohledem na mě.

Díval jsem se do zrcadla a oslovoval ji.

Eva usedla naproti mně do křesla, celé její/moje obrovité tělo se jaksi sesulo. Byl bych ji rozhodně litoval – že se vrátila a že jsem měl své tělo na dosah, mě potěšilo – ale nemohl jsem ji litovat, protože jsem viděl, jak jí na policejní strážnici ostríhali její vousy.

Vlastně moje vousy.

„Odpusť,“ zašeptala a usnula.

Zkřížil jsem si prsty před rty.

Zatajil dech.

Foukl.

Nestalo se vůbec nic. Vyskočil jsem – protivné vysoké podpatky, rychle jsem se zul a bos jsem Evu oběhl. Zkusil jsem si prsty, možná mi v křeči vypověděly službu –

Postavil jsem se za Evu. Sestavil prsty, znovu, pečlivě, namířil magické okénko na Evu.

Zatajil dech.

Foukl.

A pak jsem s ní začal lomcovat. Probouzela se udiveně, její/moje obrovité tělo se pomalu vztyčovalo. Dívala se na mě užasle – chápal jsem, že jí to v jejím poloomámeném stavu musí připadat zvláštní, když ji někdo budí a je to ona sama, kdo ji budí – –

Ani mně nebylo příjemné lomcovat vlastním tělem – a ještě vlastním tělem zohaveným ostrříhanými vousy.

„Foukni.“

Eva poslušně zkrřížila mé prsty, namířila na mě zbytky vousů – a zaváhala. Měl jsem dojem, že se zajíkla.

„Foukni,“ zalomcoval jsem jí rukama.

Zatajila dech.

Foukla.

Její dech se dotkl mé tváře. Ale byl jsem pořád sám sebou, tedy byl jsem pořád mladou lékařkou s kruhy pod očima, velkými fialovými kruhy pod očima po probdělé noci.

Eva se rozplakala.

Objala mě.

Pryč, pryč – rychle utéct z tohohle nesmyslného příběhu. Odskočil jsem od ní, cpal jsem si do kufru své věci. Nevěděl jsem, kdy mi letí nějaký spoj, ale byl jsem rozhodnutý počkat na letišti, jen se už zbavit tohohle – –

„Ty mě tu necháš?“

Ohlédl jsem se a pohled na mé vlastní tělo, které ke mně prosebně vztahovalo ruce, mě zadržel – –

Sedl jsem.

Byli jsme s Evou přece jen jedno tělo.

Když jsme rozebírali svou situaci, napadlo Evu, že možná celý trik byl v tom, že proměna těl se dá provést s jedním jedincem jen v určitém stanoveném počtu. Opájela se tím, že přeskakuje do mého těla jako do nových šatů, a nenapadlo ji, že po čase může vyprchat její přemístovací energie. Nebo jak nazvat tu sílu, která cestu z těla do těla umožňovala.

Nepoužívat - NEBEZPEČNÉ. Teď mi byl jasný ten nápis, nápis přeškrtačující bengálský rukopis.

Zůstal jsem v cizím těle jako v kleci.

A Eva ve mně.

Trávili jsme den foukáním do zkrřížených prstů a pitím ostrého alkoholu.

Napadlo mě, že sepíšu všechny možnosti, které máme k návratu svých těl. Vzal jsem list bílého papíru a tužku – začal jsem psát:

1)

Ale nevěděl jsem o žádné možnosti, jak se vrátit. Dívali jsme se s Evou na bílý papír a plakali oba. Já plakal jejími slzami, ona mými.

Večer jsme byli tak opilí, že nám začalo být dobře.

Eva udělala omelety, navečeřeli jsme se.

Ale jak z nás opilost vyprchávala, vracelo se nám zoufalství.

K ránu jsem vyběhl do noci.

Nasedl jsem do vlaku. Odjížděl – ani jsem nevěděl kam – a odjel jsem. Byla to má stará touha – přijít na nádraží a nastoupit do vagónu, který právě odjíždí. Nevědět kam, ale odjet.

Teď jsem si splnil tu touhu. Nesl jsem ji v sobě od mládí. Díval jsem se z okna na domy a zdi. A viděl jsem ve svém odraze na skle, jak jsem rozcuchaný. Česal jsem se.

I když tohle tělo nebylo moje, bylo třeba se o ně starat.

Kam jedu -

Kam - - -

Věděl jsem, že to, co dělám, je nejméně vhodné, že je to nesmyslné jako každý útěk -

Ale prostě jsem utíkat musel.

I v tomhle převleku.

Maškarní bál ještě neskončil, říkal jsem si ironicky a díval se na zdi, které se řinuly za okénky vlaku.

20

Než došlo k mému rozchodu s Evou, rozebírala Eva několikrát naši podivnou schopnost z pohledu psychiatra. Napadlo ji, že jsme se octli na prahu nějakého strašlivého tajemství - tajemství, které začíná kdesi v mytických hlubinách. Kořeny tohoto tajemství se prý mohou hledat až ve starých bájích, ve chvíli, kdy Prométheus vdechuje do hlíny duši - a samozřejmě v Genesis. Ale to, co se dalo tak krásně rozebírat s mladou psychiatrickou, dokud člověk seděl v útulné garsoniére nebo u kavárenského stolku, mělo teď docela jinou ozvěnu. Teď, když jsem sám vešel do někoho jiného a šel jeho životem...

Vdechnout se do někoho jiného -

Ta metafora mě pronásledovala celou cestu vlakem, když jsem se míhal kolem dlouhých zdí.

O co každý z nás celý život usiluje než o to, vdechnout se do někoho jiného? Touží splynout s ním... Hledá ho léta, desetiletí... A tak nerozvážně a zoufale se vdechuje, sebe, tedy své naděje, do tolika těl -

Do tolika myslí -

Jako by člověk nemohl být sám sebou, pokud se nepřesáhne.
Jsme jen tím, čím sami sebe přerosteme, přesáhneme -

Nasadil jsem si Evinu paruku na její hlavu.

Takovou ošklivou žlutou paruku -

Jak ji jen mohla nosit.

A jel jsem dál, nepříjemným kalným úsvitem, jel jsem ve žluté paruce dívky, od které jsem utíkal. Dívky, která si ponechávala tam v dálce mé tělo...

Jestli to dobře dopadne, napíšu o tom aspoň povídku.

Umiňoval jsem si -

Ale jestli to neskončí dobře - -

Tohle vlastně ani nemůže skončit dobře, protože vůbec nevím,
jak dobrý konec má vypadat -

21

Mladý průvodčí několikrát nahlédl do mého kupé a významně se na mě usmál. Samozřejmě jsem s ním nechtěl flirtovat. Ve své ochablosti jsem nedomyslel, proč se mladý průvodčí směje na osamělého cestujícího v prázdném kupé. Bral jsem jeho úsměv jako úsměv muže na muže, úsměv přítele na přítele -

Nechápu, jak jsem mohl být tak bezelstný.

Když průvodčí nahlédl opět do mého kupé, usmál jsem se na něj. Přisedl ke mně a po chvilce začal být tak dotěrný, že jsem musel vstát a požádat ho, aby kupé opustil. Vjížděli jsme zrovna do jakési stanice. Odešel.

Vyhlížel jsem na prázdné nádraží.

Nic není tak smutné a opuštěné jako nádraží v noci, nikdy jsem nechápal slovo siroba, až v této chvíli. Na tomhle nádraží prostě vystupovala siroba ze všech koutů.

Ale právě to jsem potřeboval.

Nádraží se dokonale hodilo do mé nálady. Vystoupil jsem, a když se vlak rozjízďel, stál jsem bezradně na nástupišti.

Procházel jsem se nádražím, opatrně, abych na vysokých podpatcích neupadl, snažil jsem se najít ceduli, ukazovatel, nápis se jménem obce, do které jsem přijel.

Našel jsem jméno městečka. Nic mi neříkalo. Vešel jsem do nádražního bistra a dal si biftek.

Musel na mě být zvláštní pohled, elegantní mladá žena v prázdném bistru... Rozhodně jsem se sem nehodil. Dožvýkal jsem biftek do poloviny a přijel vlak s opilými mladíky. Vraceli se z nějaké tancovačky. Jak mě v bistru uviděli, obklopili mě a obtěžovali. Moje tělo se prostě nedalo přehlédnout. Ale já neměl trpělivost. Zdvihl jsem Evinu kabelku a udeřil vši silou toho nejdotěrnějšího, který mě začal objímat. Udeřil jsem ho nedopatřením do hlavy a slyšel jsem, jak cvakl kovový uzávěr kabelky o jeho lebku. Mladík se zapotácel... Omdlel.

Tohle jsem nechtěl, tohle ne... Snažil jsem se to vysvětlit policistům, kteří se za okamžik dostavili. Nic si vysvětlit nedali a odváděli mě. Už jsem toho měl dost. Vzal jsem kabelkou do hlavy jednoho, pak druhého. Zkřížil jsem si prsty před rty a foukl. V tu chvíli jsem měl na sobě uniformu, policejní čepici a díval jsem se užasle na Evinu tělo, ze kterého jsem se vyvlékl, na tělo, které se mi zmítalo v náručí. Proměna proběhla.

„Nasadíme jí želízka?“

Nesoustředěně jsem svému uniformovanému kolegovi přikývl. Nasadil Evě želízka.

„Odved' ji sám,“ řekl jsem kolegovi. Všiml jsem si, že jsem vyšší šarže než on. „Odved' ji. Já je tu ještě vyslechnu.“

Ulehčeně jsem se díval na Evino tělo, jak vychází ze dveří. Počkal jsem, až kolega odvedl tělo, ve kterém ulpěl policista. Potom jsem vyšel na nástupiště. Nasedl jsem do vlaku, který byl nejbliž. Odjel jsem.

Hlava se mi ze všeho točila.

Být v jednom dni svou vlastní snoubenkou a pak ještě policistou – to je trochu moc.

22

V tu dobu – snad se pamatujete – byl pověřen sestavením uniform pro policii výstřední návrhář. Navrhl uniformy, které vycházely ze starých krojů, policisté nosili šavle a měli čepice s chocholy. Návrhář se bránil těm, kteří označovali tyto uniformy za anachronické a za maškarádu. Poukazoval na to, jak důstojně jeho módní kreace působí.

Já si nijak důstojně nepřipadal. Seděl jsem v kupé a snažil se srovnat si šavli tak, aby mě netlačila do boku. Odepnul jsem ji. Sundal jsem si i čepici s mohutným chocholem a pokoušel se usnout.

Měl bych radši přemýšlet o tom, co udělám. Ale nechtělo se mi přemýšlet už vůbec. Chtělo se mi jen zapomenout. I kdybych odjel zpátky a vyměnil si své vlastní tělo s tělem, které mám teď, jak by asi bylo Evě v téhle policejní uniformě se šavlí po boku? Uvažovat bylo prostě směšné, trapné – a nesmyslné...

Zkoušel jsem usnout.

Nemohl jsem spát, vůbec ne. Tohle tělo bylo nepohodlné. Policista měl nějakou vyrážku, kopřivku nebo co. Stále jsem se musel škrábat.

A pak jsem se nad tím policistou zamyslel. Musel pořádně strnout, když se náhle stal tím, koho zatýkal. Nejenže mě ta představa nerozesmála, ale přišly silné výčitky svědomí.

Kradu lidem je samé.

Ale proč? Jen ze zoufalství?

Nakonec jsem přece jen usnul. Ve snu jsem měl noční můru – putoval jsem jedním tělem za druhým... V tom snu do mého kupé nahlédl opět starý známý průvodčí, který mě obdivoval, já ale zatajil dech a foukl na něj, ponechal jej na svém místě oblečeného do policisty a vyděšeně skučícího. Odešel jsem v jeho těle do vedlejšího kupé, kde jsem vstoupil do starého brýlatého pána v bezvadném obleku. Díval jsem se přes zlaté brýle z okna ven na nádraží, kterým jsem projížděl, a zahlédl na nádraží sedět malou holčičku v modrých šatech. Seděla na zábradlí před nádražní budovou a klátila nohama... Složil jsem své hubené stařecké prsty před rty a v náhlé touze být tou holčičkou před nádražím jsem vydechl – A už jsem byl pětiletý, klátil patami ve vzduchu a viděl vlak, který odjíždí – i s pánem ve zlatých brýlích, který se nechápavě vyklání z okénka... Tak jsem v tom snu kolotal z jednoho těla do druhého, z osudu do osudu jako lupič těl – přízračný lupič, který stále doufá, že se jednou zmocní sám sebe, ale nemůže se zmocnit ani jednoho těla, ani jednoho převleku, v kterém by našel domov –

Můj sen končil děsivě – běžel jsem po vsi v těle mladého výrostka, běžel jsem bos, přeskakoval kaluže a hvízdal na prsty. Vtom jsem uviděl u jednoho stavení děvče, jedlo velikou broskev. Zatoužil jsem po té broskvi, zatoužil jsem sníst ji místo té dívky, sepnul jsem prsty a dechl – Ale nevyměřil jsem si dobře vzdálenost

a dechl jsem ne na dívku, dechl jsem na králíkárnou, která stála po její levici.

A díval jsem se na mřížové pletivo, díval jsem se ven, viděl jsem dívku, která jí broskev, a výrostka, který poskakuje – Vytáhl jsem si z hromádky trávy před sebou jedno stéblo, díval jsem se ven, chápal jsem, že odsud se nikdy nedostanu, protože nemám prsty, ale malé a něžné tlapky, které si nikdy nebudu umět přidržet před králičí tlamičkou předepsaným způsobem – Okusoval jsem lupení a kupodivu necítil úzkost, ale ulehčení – Konečně přišel trest, trest –

Uvědomil jsem jsi, že trest, ať už by byl jakýkoli, by byl pro mě vlastně vysvobozením.

Pak jsem se probudil, vytáhl šavli z pouzdra a leštil ji kapesníkem. Když už jsem policista, ať jsem policista dokonalý. Policista, který plní své poslání a jen se leskne.

Musel jsem se ale přemáhat, abych si šavli nepřiložil k hrudi a nenalehl na ni.

Když jsem vyhlédl z okénka, stmívalo se – zase uplynul jeden den a já se s obavami díval do tmy, protože jsem věděl, že po ní přijde zase světlo, a já se už teď bál toho, co zítřejší světlo přinese –

23

Snad se vám to nebude zdát zvláštní,“ ozvalo se z hloubi plnovousu Olega MacCormicka, ozvalo se dunivě, ale zjihle, „ale mně se začalo stýskat po mém těle jako po někom blízkém. Tohle tělo, ve kterém jsem žil, mi bylo vrcholně nepříjemné. Uniforma mi sice dělala dobré služby – za mého mládí měli policisté velkou autoritu. Viděl jsem, jak se na mě dívají cestující, průvodčí a všichni, se kte-

rými jsem přišel do styku, a měl jsem z toho uspokojení. Ale tělo mi vadilo. Není v mém nynějším stavu pro mě uniformou i tělo, zvláštním druhem uniformy? Tak jsem rozvažoval a škrábal se, celé policistovo tělo mě nesnesitelně svědilo.

Druhý den jsem vystoupil z vlaku, najal si v hostinci pokoj a rozhodl se dát se trochu duševně do pořádku. Líčím své zážitky snad příliš lehkomyšlně, ale když se zamyslíte, že byste takhle měnili těla jako já, pochopíte, jak se mnou mé proměny zamávaly...

Napustil jsem si vanu plnou vody, zavřel oči a v té horké lázni se znovu procházel minulými dny, minulými těly a hledal východisko – Zůstal jsem ve vaně asi čtyři hodiny, vždycky, když voda začala chladnout, napustil jsem si ji zase tak horkou, až jsem jektal zuby. A tak jsem se pařil, jako bych doufal, že cizí tělo ze sebe smyju... Bylo mi čím dál hůř, teprve teď jsem své tělo mohl prohlédnout a teprve teď jsem k němu měl ten pravý odpor. Křivé nohy, ošklivě modelované ruce, převislé břicho... Když už jsem musel ukrást tělo, proč zrovna tohle.

Jedna věc se mi na mé proměně zdála výmluvná. Řekl bych přímo humanistická. V tu chvíli, kdy policista zatýkal, stal se tím, koho zatýkal... Není to krásná myšlenka do filozofické disputace? V tu chvíli, kdy bych chtěl někomu ublížit, bych se stal tím, komu bych ubližoval... Tahle myšlenka mě zaujala, myslel jsem na ni, ještě když jsem si zase oblékal uniformu a na svůj vpadlý hrudník připichoval vyznamenání... Měl jsem jich hodně... Moje tělo bylo zřejmě velmi zasloužilý policista...

Vyšel jsem z hostince a procházel se městem. Tohle město bylo v krajině, kterou restaurovali do podoby jakéhosi skanzenu. Byly zde domy, zahrady, věci jako před staletími, nevím, odkud odtud sem svezli tyhle památky... Uvažoval jsem, jak by se dalo mé schopnosti využít v době, jejíž kulisy jsem měl kolem sebe. Bylo by možné stát se postupně státníky útočných zemí, přestat válčit, stát se zlomyslnými mocnými lidmi a v jejich tělech vynést moudrá rozhodnutí... Jak velkolepě by se dalo mé schopnosti využít. Zneužít. *Nepoužívat* - *NEBEZPEČNÉ* - napsal kdovíkterý můj pradávňý předchůdce přes návod - Kdo ví, jak on ztratil své tělo. Kdo ví, kým byl -

Čím dál víc na mě doléhala odpovědnost. Jako bych tím, že mohu vstoupit do kteréhokoli člověka, nahradit ho a ,stát se' jím, získával odpovědnost za sebe i za něj.

Procházel jsem se ulicemi městečka, šavle mi zvonila, blahosklonně jsem odpovídal na pozdravy, uctivé pozdravy -

Rozvažoval jsem, co dělat dál, kým být - - Ale má možnost mě nejen odpuzovala, děsila mě - - Stačilo mi, abych pozvedl kapesník k nosu, a viděl jsem cizí ruku, scvrklou, nahnědlou ruku - Exil, naprostý exil, jestli mi rozumíte. Tak by se dalo definovat to, co jsem zažíval. Já byl exulantem vlastního těla -

Uvažoval jsem, co asi dělá mé tělo tam v dálce... Jak si s ním umí Eva poradit... Jistě neví, jak pěstovat mé vousy, jistě mé tělo pod její správou trpí...

Vrátil jsem se na nádraží a počkal na zpáteční vlak. Útěk předemnou samým nebyl možný. Ať bych utíkal, kam bych utíkal, pořád jsem utíkal ne sám sobě, ale sám se sebou...

Díval jsem se na davy lidí, proudily z vagónů, nastupovaly do vagónů – ale nebyl ve mně ani stín touhy vstoupit do některého z těch lidí – –

Už teď, než do kteréhokoliv vstoupím, jsem s ním spojen zvláštním poutem, jako bych byl součástí nesmírné, nekonečné nitě, která spojuje všechny lidi, které znám i které neznám – – –

V tu chvíli, kdy někomu ublížím, se jím mohu sám stát – – Uvažoval jsem a uvažoval a poklepával si šavlí v pochvě o stehno –

Jak by to bylo krásné být zase sebou –

Je vůbec něco krásnějšího?

Je vůbec něco jiného, o co stojí na tomhle světě usilovat?

25

Zazvonil jsem u Evina bytu.

Teď si přijdu otevřít –

Já si otevřu –

V poslední době jsem si předříkával a předehrával v duchu, co se stane. Pomáhalo mi to unést, co se dít mělo –

Třeba mi přijde otevřít někdo úplně jiný. Třeba se Eva oblékla do svého primáře a nechala mé tělo tam ve velké budově, ve které byla zaměstnaná – Třeba vnikla do někoho úplně jiného, kým chtěla být, o kom snila. Kdo z nás nemá na světě člověka, kterému závidí jeho totožnost – – Kým si přál být od dětství – Možná je moje tělo už v jiném cípu vesmíru – obýváno kdovíkým užaslým a nešťastným, odlétá daleko ode mě –

Tak jsem uvažoval, když se za dveřmi stále neozývaly Eviny kroky... Možná je Eva v těle šéfa psychiatrického ústavu, a až začnu protestovat proti tomu, co udělala, označí mě za nepřítel-

ného -- Celý můj případ se přece dá tak snadno, tak neuvěřitelně snadno psychiatricky vysvětlit --

Mohla se stát kýmkoliv, i tím nejmocnějším z mocných --

Nebo -- myšlenka, která mě napadla, mě vyděsila nejvíc ze všeho.

Co jestli Eva spolykala nějaké prášky a moje staré tělo --

Napadla mě dokonce zbabělá možnost -- vrátit se, spokojit se s tím, co mám, člověk si zvykne na všechno. Proč bych si nakonec nezvykl i na tohle tělo -- --

Měl jsem vysokou policejní hodnost. Vrátím se, kdo ví, třeba tenhle policista žije zajímavý a šťastný život, v jeho kapse jsem našel dva dojemné zamilované dopisy, jeden od jeho ženy a druhý od jeho milenky -- Zkusím žít policejní život. Natolik mám fantazii, abych se snad dokázal do něj vcítit. Budu prostě policistou na malém městě, přijmu to, přijmu -- A zapomenu na celý předchozí život, na kukuřičnou hvězdu i na tetu Johanku, tak jako člověk zapomíná na zlý sen -- na přízračný sen -- Ta představa mě lákala --

Potřeboval jsem nalézt rovnováhu, i kdybych kvůli té rovnováze musel useknout část svého vědomí --

A já si někdy stěžoval na nudu.

Jak jsem byl nevděčný, že jsem si někdy stěžoval na nudu, opakoval jsem a cinkal šavlí o dveře.

Být policistou nemusí být tak nepříjemné --

Ozvaly se kroky a otevřely se dveře.

Proti mně stálo tělo Olega MacCormicka, pohublé tělo s oholeným plnovousem. Horečné uplakané oči se na mě upřely --

Nechápal jsem, proč se Eva tak vylekala --

„Já --“

Nevěděl jsem, jak pokračovat.

Ale tělo MacCormicka vědělo. Otevřelo ústa a řeklo:

„Jdu s vámi. Jen si vezmu kufr.“

Dalo mi hodně práce vysvětlit Evě, že jsem ji nepřišel zatknout, že jsem její snoubenec. Dlouho jsme seděli u ní v pokoji a pili čaj – nic jiného jsem jí pít nedovolil, abychom zase neprovedli nějakou hloupost – S úzkostí jsem pozoroval, že mi tak docela nevěří. Jak by také mohla uvěřit, že tenhle policista jsem já. Když ještě před pár dny jsem byl – – jsem byl – jí. Ale nechme toho, začínám se zaplétat – prostě jen to, že ona teď byla mnou, ji vedlo k tomu, že mi nakonec uvěřila, že jsem Oleg MacCormick a že její tělo, v kterém jsem z tohohle pokoje především utekl do noci, je kdoví kde. Protože napadlo policisty kabelkou –

„Olegu,“ řekla a chtěla mě obejmout – v poslední chvíli se zarazila. Nebylo dost dobře možné, aby ona ve své nynější podobě objímala policistu – –

„Olegu,“ zašpitla, „vid', že jsem psychiatrička.“

Potvrdil jsem jí to.

Člověku vždycky dělá dobře, když vidí psychiatra tak vyvedeného z míry, že pochybuje o tom, kdo je –

„Mám tvou paruku,“ řekl jsem Evě a vytáhl z kapsy žlutou paruku.

Našel jsem ji tehdy po rvačce na zemi a dal ji do kapsy.

„Vezmi si ji,“ podal jsem paruku mladému muži, zmatenému muži před sebou.

Vzal si ji a rozpačitě na ni hleděl.

A já v tu komickou chvíli měl opět ten nepochopitelný slavnostní pocit, jako bych se blížil nějakému závratnému lidskému poznání – – Nezáleží na vzhledu, nezáleží na ničem... Fiat ubi vult. Jsem napojen na tu neviditelnou nit, která pojí všechny lidi, která pojí i mrtvé a nenarozené, která je pojí pevně – – Fiat ubi vult.

Kdyby mi při každém kroku neřinčela šavle u boku, nepřipadal bych si vůbec směšně.

Koupili jsme si s Evou letenky na mou kukuřičnou hvězdu. Cítili jsme, že rozuzlení je snad možné najít tam, kde se všechno uzlit začalo...

Můj zástupce na hvězdě byl člověk samotářský a diskrétní, nemuseli jsme se obávat, že by se pokoušel odhalit naše tajemství...

Když jsme se blížili hvězdě, nemohli jsme se s Evou podívat jeden na druhého. Byli bychom se buď dali do smíchu, nebo se rozplakali...

Eva mi cestou vykládala o svém pobytu v mé kůži. Naštěstí zůstala v mém těle, jinak by tuhle historii ještě víc zamotala. Při představě, že mohla také unikat policii tím, že by se stala policistkou, mě mrazilo – Člověk si někdy myslí, že unikne tomu, co ho pronásleduje, když se sám tím pronásledujícím stane – Nebylo by to tak nepravděpodobné, že by se i Eva zachraňovala tímhle způsobem – Při představě, že by se k mé kukuřičné hvězdě blížili dva policisté – při té představě mě mrazilo.

Konečně, jsem na tom líp než ona, říkal jsem si. Já mám aspoň své tělo po boku, kdežto ona –

Radši jsem nemyslel na to, kde Evino tělo zůstalo, tam v hlubinách vesmíru, který se rozklenul pod námi.

Náš příjezd na kukuřičnou hvězdu byl neuvěřitelný.

Teta Johanka objímala Evu a oslovovala ji jako mě, chudáka tetu nenapadlo – A ke mně se obracela a prosila mne, ať Olega MacCormicka propustím. Myslela si, že její synovec je eskortován na kukuřičnou hvězdu. Netušila, že její synovec je policistou, kdežto ten, koho považuje za svého synovce, je vlastně jeho snoubenkou –

Dlouho jsme seděli u krbu.

Teta lamentovala.

Měla nám všechno zakázat. Neměla nás nikam pustit. Jsme jak malé děti.

Rozhodli jsme se na hvězdě pár dní zůstat. Jako v sanatoriu. Teta nám přinesla malinovou šťávu, Evu oholila a mně vyčistila zlaté knoflíky na uniformě. Přijala nás na milost.

Jak jsme tak seděli u pohasínajícího krbu a snili, napadlo mě zkřížit prsty u rtů -

Zatajil jsem dech.

Foukl.

27

Napadlo vás někdy, že byste mohli vejít do těla někoho, koho nemáte rádi? Být jím? Přijímat v jeho podobě jednání, kterému je on vystaven?

Mě to nenapadlo nikdy, a bral jsem tedy svou lázeň v cizích podobách jako očištnou lázeň od vší samolibosti - - Uvažoval jsem i o tom, do jaké míry jsem byl sám sebou před tím, než jsem vzal podivný návod do rukou -

Bylo to užitečné uvažování.

Když jsem pak seděl najednou vedle tety Johanky u krbu a díval se na policistu ve vycíděné a nablýskané uniformě, jak mu přebíhají v knoflicích odlesky plamenů -

Když jsem pak seděl sám ve svém těle, rozplakal jsem se.

Ohmatával jsem si ruce, nohy, trup. Všechno bylo moje, i vlasy, i uši - - Štípal jsem se do nosu a plakal radostí, objímal tetu Johanku i užaslého policistu proti sobě a divil se, že mě tohle fouknutí

nenapadlo už dávno... Zřejmě se jen porušila možnost proměny mezi mým tělem a Eviným, ale jinak kouzlo trvalo.

Kouzlo.

Teď už jsem se nebál říkat kouzlo jako dřív, když jsem se snažil pro celý způsob proměny najít vědecké slovo –

Chvíli mi trvalo, než jsem si uvědomil, jak je moje radost sobecká.

Policista mi podal ruku.

Blahopřál.

28

Najít Evino tělo nebylo tak složité. Potulovalo se po svém propuštění po nádraží a bloumalo u vlaků... Policista, který se ukrýval v jejím těle, byl natolik inteligentní, že nevykládal na potkání, že není mladou ženou, ale policistou před penzí. Čekal na nádraží, čekal, že ho osud zbaví téhle absurdní existence stejně, jako ho do ní uvrhl – – uvrhl, to bylo to pravé slovo. Někdo je do nějaké podoby vržen jako jiný do propasti.

Stál u zábradlí na nádraží a dýchal si na zkřehlé ruce.

Bylo zima. Sněžilo.

Eva vyjekla. Tak dlouho své tělo neviděla.

Zatajila dech.

Foukla.

A rozběhla se ke mně, mladá, vyhublá žena, a policista, který stál vedle mě, ztuhl a pak se dal do tance.

Okamžitě jsme odjeli.

Když teď vyprávím svůj příběh o zlodějích lidí,“ pokýval Oleg MacCormick svým hřivnatým vousem, „možná někoho z vás napadne, že jsem vlastně zažil masopustní historku.

Ale mně zůstalo z těch bláznivých týdnů několik ponaučení. Vždycky, když chci někomu ublížit – a nemyslete si, člověk ubližuje nevědomky příliš často – vždycky, když chci někomu udělat něco, co bych si nepřál, aby někdo udělal mně – vždycky mě zamrazí. Co kdybych v tu chvíli – obrazně řečeno – kdy vystřelím, se stal tím, na koho střílím?

S Evou jsem se oženil a při obřadu jsme si slíbili, že nikdy na nikoho nefoukneme... Sám jsem si dokonce chtěl uříznout jeden prst, abych nebyl v pokušení – ale pak jsem v sobě objevil dost síly. A mám ji v sobě dosud.“

Posluchači zneklidněli, protože Oleg MacCormick pozvedl ruce ke svému plnovousu, do míst, kde jiní lidé mívají ústa. Ale Oleg MacCormick si jen hladil vousy.

„Někdy si říkám, že jsme možná všichni spojeni neviditelnou nití a že naše těla jsou jen záminkou, abychom mohli na světě žít a dělat to nejmoudřejší, co se na tomhle světě dělat dá – hledat sebe.“

Klaus, nejmladší z posluchačů, se zadíval na světlo, které právě přelétalo nad jejich hlavami.

Možná že opravdu jsem tím, kterému chci ublížit, napadlo ho, ale nahlas neřekl nic. Všechno si musí ještě promyslet, znovu promyslet.

Světlo na obloze stoupalo, stoupalo a Klaus měl touhu fouknout před sebe do tmy k tomu světlu a stát se světlem, světlem, které stoupá.

Světlem, které je samo sebou.

Ale může být světlem ten, kdo není sám sebou?

Paměť

1

„V mládí jsem byl zaměstnaný jako dopisovatel jednoho velkého deníku – jmenoval se Posel z Galaxie. Později se spojil s Vesmírným hlasatelem, ale v době, kdy jsem pro něj pracoval já, to byly slavné noviny, které znal kdekdo.

Jako dopisovatel jsem měl k dispozici malou raketu, na které jsem se denně vypravoval za reportážemi,“ Jeroným Tourain-Liu se zasněně rozhlédl po svých posluchačích. Zapalovali si dýmky a těšili se na příběh, kterým je měl dnes pohostit – mezi piloty a navigátory, kteří se denně scházeli ve stínu odpalovací rampy, se ujalo rčení „pohostit příběhem“, jako by vyprávění, ve kterém se střídali, bylo pro ně zvláštním druhem hodování. Jeroným Tourain-Liu platil za málomluvného člověka, o to víc byli jeho posluchači zvědaví, jaký příběh ze svého života zvolí on.

„Nebyla to tak zajímavá práce, jak by se vám mohlo zdát – poletoval jsem z hvězdy na hvězdu, to je pravda, ale pro mě se ta práce stala po čase tak jednotvárnou, až jsem se nakonec rozhodl ji ukončit.

V pondělí to byly žně na jedné planetě, v úterý kulturní festival na druhé, ve středu módní přehlídka na třetí a tak dál a dál – Bylo to zprvu barvitě i zábavné, ale když jsem takhle informoval třetí ročník svých novin, viděl jsem, jak jsou všechny mé zprávy totožné s těmi, co jsem dodával loni a předloni –

Možná jsem se proto tak nudil, že jsem měl na starosti nesmírně široký okruh zpravodajství – kdybych se specializoval jen na

kulturu, ekonomii nebo kosmetiku, byla by mě má práce možná bavila, ale takhle jsem jen klouzal na povrchu věcí...

V novinách ale na mně chtěli právě tohle. Šéfredaktor mi tvrdil, že naše čtenáře nic jiného než povrchní zpravodajství nezajímá. Byl jsem v podstatě, jak mi říkali s obdivem, vedoucí všech těch rubrik, do kterých jsem přispíval, geniální lokálkář – ale při svých úspěších a lehkosti, s jakou jsem svou profesi vykonával, jsem byl velmi otrávený a znuděný lokálkář. Jedna výprava za reportáží byla ale tak zajímavá a tak poznamenala celý můj následující život, že jsem se rázem přestal nudit. A přitom, když mě šéfredaktor vyslal za reportáží na Psychologický ústav IV/A, jen jsem si vzdychl. Zase otrava, pomyslel jsem si a v duchu jsem viděl titulěk: Záslužná práce našich mladých psychologů a podtitulěk: Nebojí se práce. Mohl jsem, jak jsem si říkal, psát reportáže ze svého pokoje a nenavštívit ani jedno z těch polí, ani jednu z těch továren, ani jednu z těch hereček, za kterými mě posílali.

Výzkumné ústavy si byly podobné, mohl jsem o nich napsat jedinou univerzální reportáž a měnit v ní jen názvy pracovišť a jména přednostů ústavů a jména a hodnosti jejich spolupracovníků. Vždycky mě přijal nějaký mladý asistent, který mi vykládal o perspektivách ústavu, pak jsem vypil kávu s přednostou a vyfotografoval si ho.

Při zpátečním letu jsem z brožurky, kterou mi dali, opsal charakteristiku jejich pracoviště – a kvůli tomu jsem musel létat a létat a létat –

Měl jsem o každém takovémhle ústavu psát nejvíc pětasedmdesát řádek a na tolik místa se opravdu nedá napsat nic chytrého... Ostatně nic chytrého po nás čtenáři nechtějí, říkal mi šéfredaktor, prý je jen třeba budit dojem, že se naše noviny zabývají i problémy vědeckých pracovišť. Když jsem dal výpověď, zjednali si na tuhle

práci místo mě robota, vykonával to přinejmenším tak dobře jako já...

Když jsem dal výpověď, dovolil jsem si říct šéfredaktorovi, aby si zjednali ještě za čtenáře roboty, a šéfredaktor po mně hodil telefon – tahle jízva na spánku byla mým posledním pozdravem z Posla z Galaxie.

Ale to se událo po návratu z Psychologického ústavu IV/A.

A právě návštěva na tomhle ústavu změnila mé životní názory tak pronikavě, že jsem už nemohl na svém starém místě vydržet, i kdyby mi zdvojnásobili plat.

Víte, kdo to je novinář?

Člověk, který vytváří dojem, že pod povrchem věcí nic není, že věci mají jen povrch, a čím lépe novinář tento dojem vytváří, tím je úspěšnější.

Tak to alespoň říkal můj šéfredaktor.

Snad chápete, že ve světle tohoto názoru jsem dost dobře nemohl pracovat. A žít už vůbec ne.

2

Psychologický ústav, ke kterému jsem přicházel za prudkého poledního slunce, vypadal jako všechny vědecké ústavy, kterými jsem kvůli reportážím už prošel. Veliká bílá kostka, prosklená kostka se chvěla ve vzduchu, žhavém vzduchu. Vrátný mě nechtěl přijmout, že nejsem ohlášený, teprve po dlouhém dohadování se všechno vysvětlilo – nevím, čím to je, ale čím chytřejšími věcmi se pracoviště zabývá, tím hloupějšího vrátného má – je to skoro zákon, nazval bych ho zákonem Touraina-Liu – zní hezky, ne? –, ale kdybych tento zákon publikoval, asi by mě už do žádného úřa-

du na světě žádný vrátný nepustil. Tenhle vrátný mě pustil, já si popovídal s asistentem, vypil jsem kávu s přednostou – všechno probíhalo, jak jsem čekal –

Ale v tu chvíli, kdy jsem čekal, že mi přednosta podá pravou ruku na rozloučenou a v levé mi podá brožurku chválící ústav, se na mě přednosta plaše obrátil:

„Neměl byste čas ještě večer?“

Měl jsem sice v plánu letět hned zpátky, napsat reportáž za letu a večer zajít za svou snoubenkou na plovárnu, ale v přednostově hlasu bylo něco tak prosebného, že jsem neodmítl; hrozně rád jsem někomu vyhověl... Nepřipadal jsem si pak marný.

Pil jsem aperitiv v ústavním bistru a přemýšlel, co mi přednosta může chtít.

Mají možná nějaké potíže a chce, abych o tom napsal. Třeba doufá, že mu potom zvýší dotace...

Přednosta byl krásný stařec, vypadal jako starozákonní prorok, měl vlasy i vousy sněhobílé, důstojnost sama – připadlo mi divné, že by se musel o dotaci brát takovýmhle způsobem. Když někdo vypadá, jako vypadal přednosta – říkal jsem si –, stačí mu jenom vyslovit přání a každý se hned skloní před důstojností jeho zjevu a hlasu...

Přednosta vešel do bistra, dal si minerálku – druhý Tourainův-Liův zákon by mohl znít, že přednostové ústavů pijí minerálku –, zkoumavě se na mě díval a cucal bublinky.

„Jste přesně ten člověk, jakého bych potřeboval.“

Tohle mi už dlouho nikdo neřekl, snad vlastně nikdo nikdy – a právě ti lidé, od kterých bych to nejradši slyšel, jako moje snoubenka, neměli na podobná slova ani pomyšlení.

Zalichotilo mi to.

Ale měl jsem v sobě tolik aperitivů, že by mi asi polichotilo, i kdyby mi přednosta ústavu řekl, že jsem velbloud.

„Jste přesně ten člověk, jakého bych potřeboval,“ opakoval.

„Já?“

„Ano, vy.“

„Myslíte mě?“

„Vás.“

„Jste si jistý, že myslíte mě?“

„Ano.“

Chvíli jsme se takhle bavili jako v románě Alexandra Dumase, já měl už trochu těžký jazyk a vyslovovat i tyhle primitivní věty mi působilo potíže, přednosta se na mě díval konejšivě a napjatě. Měl v očích tu ostražitou bezprostřednost, jakou za mého mládí mívaly americké dívky – – Profesor mě prostě chtěl svést, ale chtěl, abych to, že jsem svedený, nepoznal, nebo poznal, až když mi to nebude nic platné –

„Můžete si vzít dovolenou?“

Kývl jsem a ani jsem se nerozmýšlel. Moje práce se mi zdála marná; čím jsem pilnější, tím vlastně víc škodím. Svě snoubence jsem šel víc na nervy než ona mně. Prohrával jsem v práci i v lásce.

Zatelefonoval jsem z bistra do novin, že si beru dovolenou, a dal si další aperitiv.

Profesor se probíral svým patriarchálním vousem – napadlo mě, že se ozvou harfové tóny. Jak profesor napínal svůj dlouhý plnovous a čechral si ho, vypadal, jako by hrál na dlouhé struny. Měl jsem profesora rád. Něco ode mě chtěl. Měl jsem rád lidi, kteří ode mě něco chtěli.

Ale v poslední době ode mě málokdo chtěl něco rozumného.

Jen abych psal, co nechci, říkal, co nechci, a dělal, co nechci.

Měl jsem jistotu, že profesor po mně bude chtít něco, co chci.

„Jste statečný?“

„Doufám.“

„Tedy se nám výborně hodíte.“

„Ano?“

„Ano.“

Bylo docela zábavné mluvit tímhle dumasovským způsobem. Upomínalo mě to na dětskou četbu a navozovalo dětskou náladu plnou dobrodružství, okouzlení, ustavičných objevů –
Objednal jsem si další aperitiv.

3

Než profesor začal hovořit, odvedl mě do své pracovny a zamkl. Zapnul rádio, aby náš hovor nemohl nikdo odposlouchávat.

„Jste dokonalý výplod moderní doby,“ řekl.

I to mi zalichotilo. Profesor prostě patřil k těm lidem, od kterých máte sklon všechno považovat za lichotku.

„Jak jsem vás viděl, řekl jsem si, tohle je člověk, jakého potřebuju. Uděláme malý pokus. Něco se vás zeptám. Co to je paměť...“

„Způsob, jak si ukládáme údaje –“

„Paměť je způsob?“

Cítil jsem, že jsem nezvolil vhodné slovo, ale bylo mi zatěžko přemýšlet. Vlastně jsem chtěl jen spát.

„Vy máte dobrou paměť?“

Přikývl jsem.

„Ale sám musíte uznat, že vaše paměť má jen nepatrný význam. Pamatujete si, jak vím z vašich novin, kolik vajec snese slepice na satelitu Jupitera, kolik filmů natočil Juan Orrayan, kde jsou nová naleziště bauxitu a jakou rtěnku používá Liona Fullertonová.“

Kýval jsem.

Opravdu.

Tohle všechno jsem věděl.

Profesor si asi odpoledne prohlédl všechny mé články za poslední týden...

Jen jsem nevěděl, proč to dělal.

„Kolik umíte řečí?“

„Jednu,“ škytl jsem. „A špatně.“

„Chtěl byste umět francouzsky?“

„Copak mám čas na učení?“

„Myslím, jestli byste chtěl umět francouzsky teď. Za pět minut, za minutu, za dvacet vteřin –“

Profesor si prohraboval dlouhé kadeře.

A já věděl, že v té chvíli, kdy šumí profesorovy vlasy, začíná nejzajímavější reportáž mého života.

4

Celý život jsem narážel na spoustu oborů lidského poznání, které mě zastavovaly, bránily mi v cestě jen proto, že jsem se v nich nevyznal. Jsem v jádře faustovská povaha, chtěl bych obsáhnout každou možnost lidského poznání, a lituji, že se nikdy nic nedozvím o nových výzkumech v genetice, o vlivu sanskrtu na evropské jazyky, o nejnovějších astronomických teoriích, o životě svatého Romualda, žil-li vůbec někdo takový – zkrátka o všem možném i nemožném, praktickém i nepraktickém, historií voňavkářského průmyslu počínaje a dejme tomu konče amazonskými motýly...

Masívy lidských znalostí, které mi jsou upřeny jen proto, že si nikdy nedokážu udělat čas, abych se některé specializaci zevrub-

ně věnoval, ty masívy tajemné a lákavé mě vábí odjakživa, jako horolezce lákají vzdálená strmá a nedostupná pohoří, lákají ho o to víc, o co jsou nedostupnější.

Ale specializace bych si ještě dokázal odpustit, smířil bych se s tím, že mi navěky budou odepřeny znalosti o motýlech z povodí Amazonky – ale těžko se mohu smířit s tím, že neznám a nebudu znát tolik jazyků, kolik bych si přál.

Profesorova nabídka mě ohromila.

Nadchla.

Okouzčila.

I když jsem byl velice poznamenaný jezírkem vermutů, které jsem spotřeboval, než přednosta dorazil, vystřízlivěl jsem rychle.

„Samozřejmě že bych se chtěl rychle naučit francouzsky.“

„Za dvacet vteřin?“

Neměl jsem sílu na to, abych přikývl, jen jsem se na přednostu díval a díval – Zřejmě velice slabomyslně, protože se profesor usmál –

„Nemůžete se tvářit trochu jinak?“

Pokusil jsem se.

„Když svolíte k tomu, že budete umět francouzsky za dvacet pět vteřin, můžete se naučit i nářečí, takže budete mluvit, jako byste žil v nářeční oblasti od narození...“

Kdyby mi něco takového řekl kdokoliv jiný, byl bych se mu smál, nevěřil, samozřejmě nevěřil – natolik jsem byl přece soudný, abych nevěřil takovému ujišťování, i kdyby znělo sebestříjemněji. Ale profesor patřil k lidem, kterým se prostě věřit musí.

„Vy byste mě učil?“

Profesor přikývl.

„Francouzsky, španělsky, německy... Co byste si přál. Proto jsem se vás vlastně zeptal, jestli tu můžete zůstat –“

Někdo zaklepal na dveře.

Profesor odemkl.

Jeho sekretářka přinesla silnou kávu, jakou jsem snad nikdy v životě nepil. Ale právě silnou kávu jsem potřeboval. Kávu silnou jako úder palicí do hlavy – pokud jsem se rozhodl, že profesorovi mohu věřit.

A to jsem se rozhodl.

Jsou lidé, kterým musíte věřit.

Každý potřebuje nějakého člověka, kterému věří. A já ho našel tady, v tomhle bělovlasém přednostovi psychologického ústavu, který se probíral patriarchálním vousem, trochu zamyšleně a trochu pobaveně, trochu se na mě usmíval a trochu mračil zároveň – nebyl jsem si pořád jist, jaký vztah ke mně tenhle apoštolský člověk má. Rozhodně jsem v něm shledával něco velmi posměšného a soucitného zároveň.

5

Dva dny, než začaly pokusy, jsem měl trávit v nečinnosti. Ty dva dny mi vyhovovaly. Dostal jsem malý pokoj s výhledem do širokého údolí. Ležel jsem v posteli, výborně se stravoval z ústavní kuchyně, četl si hloupé povídky v nedělních přílohách novin. Poslouchal tichou hudbu, Čtyři roční doby Vivaldiho, kterou mi přednosta ordinoval. Je prý třeba, abych si dokonale odreagoval všechny starosti, všechny rušivé vzpomínky, které by mohly mou výuku zpomalit nebo znemožnit.

„Naučit se francouzsky za pětadvacet vteřin není maličkost,“ říkal přednosta a já pochopitelně souhlasil. Učil jsem se francouzsky – když by se ten čas spočítal, dobře čtyři roky, ale mezi mou

výukou byly přestávky a já v nich zapomínal všechno, co jsem se už naučil –

Postel v ústavu byla měkounká, občas jsem přivíral oči a představoval si, že jsem v ráji, ležím na oblaku a naslouchám andělskému orchestru – – Takovouhle nesmyslnou představou jsem se uklidňoval v minulých letech často a odstraňoval jsem jí stresy, kterých novinář nemá v životě málo – Teď na mě tahle představa působila stejně sladce jako jindy, ale když jsem otevřel oči, nezdál se mi rozdíl mezi mým sněním a skutečností tak velký jako jindy – –

Těšil jsem se na to, co přijde, těšil jsem se, jako se na budoucnost těší člověk, kterého přítomnost vrcholně nudí a který se nemůže dočkat budoucnosti, ať ta budoucnost bude jakákoliv. Člověk se může těšit i na to, jak si zkaží život, pokud neví, co ho opravdu čeká – – na to, jak si zkaží život, se člověk možná těšívá nejvíc. Já alespoň, jak jsem se stále znovu a znovu přesvědčoval, jsem měl největší radost v životě vždycky z toho, když jsem si kazil život – ovšem jen do té doby, než jsem pochopil, že si ho kazím...

Měl jsem jakž takž mlhavou představu, že ústav, ve kterém jsem, se věnuje výzkumům paměti – V brožuře, kterou mi přednosta věnoval, jsem se dočetl, že se zde shromáždili nejvěhlasnější vědci z několika galaxií a že velký objev, ke kterému jejich tým směřuje, je už jen otázkou měsíců, nebo dokonce týdnů – to všechno jsem věděl, ale jaký objev to má být, jsem netušil. Rozhodně bych se byl bránil stát se pokusným králíkem, kdykoliv a komukoliv – ale z profesora na mě sálala taková důvěra, že jsem měl dokonce radost, že se pokusnou osobou stanu... A pak, umět za pětadvacet vteřin francouzsky i s dialekty – –

Jindy bych se jistě zajímal o to, co profesor se mnou chce provádnout, ale dospěl jsem právě v době své návštěvy v ústavu do stadia intelektuální ochablosti, kterou asi někdy zažil každý z vás...

A byl jsem přednostovi ústavu vděčný, že mě potřebuje.

Je hezké, když vás někdo potřebuje.

Ať už k čemukoliv...

To jsem si říkal a snažil se zbavovat titulků, které mi naskakovaly v paměti a které byly velmi hloupé. Odvážný novinář se obětuje vědě. Zajímavý experiment na naší přední klinice. Chtěl se učit francouzsky – a kvůli tomu zemřel. Jak je vidět, počítal jsem ve svých titulcích, jako správný novinář, se vším. Byl jsem si vědom toho, že pokus, kterému se podvolím, není tak nevinný a bezpečný.

Můj spolužák na fakultě jazyků se strhal kvůli vášnivě přípravě na jediný zápočet ze staroslověnštiny, a já se neměl strhat při pětadvacetičetinové výuce?

Radši jsem přivřel oči, vnímal Vivaldiho melodii sluchem i pokožkou celého těla, snil, že ležím na rajském oblaku, prosluněném oblaku, měkkém jako kožíšek koťátka –

Není v ráji ten, kdo si to dokáže namluvit?

6

Očekával jsem, že mě odvezou do nějakého operačního sálu nebo že mi profesor aspoň dá narkózu. Kdepak. Dvě lékařky, profesorky stážistky, mě dovedly do profesorské pracovny, změřily mi tlak, braly mi krev, zkoumaly mě zevrubně, než dospěly k závěru, že jsem schopen výuky.

Zatelefonovaly profesorovi, přišel sám, i když jsem očekával, že přijde s celou suitou jako na vizitu. Zřejmě chtěl všechno zachovat v tajnosti. Potily se mu rozčilením ruce a otíral si je roztržitě do plnovousu. Tehdy jsem poprvé pocítil touhu nechat pokus po-

kusem – konečně tak nutně zase francouzsky umět nepotřebuji, abych dával v sázku svůj rozum –

Obě medičky začaly s profesoremovou pomocí skládat obrovský zvon – sestavovaly ho z řady dílů, které do sebe zapadaly. Zvon byl upevněn u stropu a byl tak velký, že se pod něj vešel celý rozložitý ušák. Přednosta mě vyzval, ať se do ušáku posadím. Přistoupil k velké desce s různými světélky a knoflíky – Viděl jsem ho docela dobře, zvon mi výhled příliš nezakryl, rozhodně ne víc než plážový slunečník.

Přednosta si zapálil cigaretu, a zatímco jsem pil kávu, kterou jedna medička uvařila, vysvětloval základ výuky.

Druhá medička mě napojila na složitou síť drátů – bude zkoumat projevy mého těla, aby mohla výuku okamžitě zastavit, pokud by se stalo, že by se můj organismus začal výuce bránit. Koneckonců byl to první pokus, a profesor nemohl vědět, co se stane – možná můj organismus nic nebude chtít přijmout, bude se bránit znalostem tak, jako se některá těla brání přijmout cizí tkáň. –

Z profesora výkladu jsem vyrozuměl asi tolik, že lidské vědomí představuje zařízení, které se dá metaforicky přirovnat k nahrávací aparatuře. Nahrává znalosti, zážitky, život – nahrává je pomalu a citlivě. Naše paměť podle profesorových slov není nic víc než sklad jakýchsi nahrávek – je tedy podobná velkému skladišti gramofonových desek nebo magnetofonových pásků. Příliš se mi tenhle příměr nelíbil, ale profesor pokračoval a já pochopil, že pro názornost je to výborný příměr – v přednostově ústavu objevili, jak ,nahrávat‘ vědomosti rychleji, než je pravidlem.

Je možné celou výuku jazyka zhustit do desítek vteřin. Možné to je. Ale jestli to člověk vydrží, není jisté, napadlo mě. Přednostu jsem prý zaujal svou zvláštní pamětí – věděl jsem o všem, a nerozuměl ničemu. Ani jsem se neurazil – byla to přece docela dobrá definice

moderního novináře. A přednosta usoudil, že člověk jako já je stvořený k tomu, aby se pokusil přijmout horu dalších vědomostí.

Dopil jsem kávu.

Profesor stiskl zelený knoflík a rozsvítilo se zelené světlo. Zprvu mě napadlo, že mi profesor zapomněl dát narkózu, a upozornil jsem ho. Začínal jsem být vyděšený, jako by se ke mně blížil chirurg s noží - - -

Profesor se usmál, zavrtěl hlavou a stiskl růžový knoflík -

Ve zvonu se rozlila jemná, jemňounká fialková vůně. Číchal jsem a zatínal prsty do plyšových opěradel ušáku -

Přednosta zapnul azurový knoflík -

Rozsvítilo se azurové světlo -

V tu chvíli jsem měl představu, že slyším hlas, ale tak rychlý, jako by se do něj slily všechny hlasy, které jsem v životě slyšel. Nebyl to vlastně hlas, jen neuvěřitelně tryskající proud slov - valil se, valil - jako bych sledoval let jakéhosi zvukového meteoru; před očima se mi rozlila bledě azurová mlha -

A hlas pádil, jako by se splašil vesmír a všechny hvězdy se rozletěly zběsile všemi směry - do bledě azurové mlhy vyšlehly ohnivé jiskry, soustředil jsem se jen na to, abych vydržel sedět, a zaťal prsty do plyše -

Pamatuji se na zvláštní pocit, jako by do mě vstupoval široký a vysoký prostor, nebylo to nepříjemné, ale bylo v tom zároveň něco děsivého - a přitom jsem nevěděl proč -

Cítil jsem fialkovou vůni.

Jen fialkovou vůni -

„Jak je vám?“

Azurová mlha zmizela, jiskry zhasly, tisícihlasý hlas zmlkl, jen fialková vůně ještě ze zvonu nevyprchala -

Proti mně se nakláněla přednostova tvář, nervózně pomrkával, i když to k jeho apoštolskému klidu vůbec nešlo -

„Jak je vám?“

Obě medičky poklesly v kolenou a sunuly se do zvonu, aby mi mohly zblízka pohlédnout do tváře –

„Jak je vám?“

Nasál jsem fialkovou vůni.

„Eh, bien.“ Chvíli jsem se díval na jejich napjaté tváře a přemýšlel o tom, proč tu vlastně jsem –

Když mi došlo, že myslím francouzsky, pochopil jsem, vzpomněl si, uvědomil si, co se se mnou dalo – a že ta věčnost nebyla delší než půl minuty – Byl bych se dal do smíchu, jen kdybych nebyl tak ospalý.

„Jsem ospalý,“ zakoktal jsem, zaklonil se a usnul.

7

Příští den jsem trávil opět na lůžku, poslouchal Mozartovy symfonie, pěkně jednu po druhé, první, druhou, třetí..., profesor mi opět ordinoval melodie, jako by mi vodil zvukové ošetřovatelky. Jedl jsem výbornou stravu z ústavní kuchyně, četl hloupé povídky z nedělních příloh novin.

Občas za mnou zašel přednostův mladý asistent, Francouz, byla s ním velká zábava. Uměl řadu lascivních písní, které mě učil – Nikdy jsem nezažil tak příjemnou a tak veselou rekonvalescenci. Přednosta se mě stále vyptával, jestli nemám nějaké bolesti, bolesti se nedostavily – a přece jsem byl takový hypochondr, že jindy jen stačilo, aby se mě někdo zeptal, jestli mě nepíchá u srdce, a hned mně projížděla od boku k rameni dlouhá jehla –

Obě stážistky, Francouzky, za mnou také docházely – chválily moji francouzštinu a přesvědčovaly mě, že bych se měl dát na

recitaci – mám prý tak krásné nosovky a tak dunivou výslovnost, že bych se hodil na deklamaci autorů osmnáctého století – Zvlášť s jednou z nich, s Jeannette, jsem si dobře rozuměl, byla smíšek a říkala, že má ke mně sentiment, protože umím mluvit dialektem jejího rodného kraje – –

To mě těšilo nejvíc – uměl jsem bez akcentu mnoho dialektů.

Vlastně jsem na žádnou rekonvalescenci neměl právo. Nic mi nebylo. Jen jsem... jen jsem uměl francouzsky.

Ale přednosta mě nutil ležet ještě týden a prováděl se mnou složitá měření.

Abych se trochu pobavil v těch dnech, kdy jsem byl odsouzený na lůžko, požádal jsem mladého asistenta, aby mi nosil knihy z ústavní knihovny. Samozřejmě knihy ve francouzštině. Listoval jsem v nich, Voltaire, Duhamel, Simenon, Diderot, Colette, de Sade, Valéry, Saganová, Sartre, Galopin – odkládal jsem knihu po knize, nezaujaly mě ani myšlenky, ani poezie, ani děj, jen se mě zmocňovalo stále větší a závrtnější nadšení z toho, že opravdu umím novou řeč –

Umím. A neučil jsem se –

Jen jsem seděl a čichal fialkovou vůni –

Opájel jsem se tím, že jsem rozuměl všemu, i starým slovům i archaismům i slovním hříčkám – nezajímalo mě, že si mohu číst co chci, zajímalo mě, že rozumím –

Profesor se těšil z mého okouzlení – přesto jsem se nemohl zbavit dojmu, že v jeho pohledu vidím soucit –

Soucit. Veliký soucit.

Rozčilovalo mě to.

Jednou jsem o tom hovořil s Jeannette.

Byl jsem ten den rozmrzelý, přišel mi dopis od mé snoubenky. Oznamovala mi, že odlétá s jedním pilotem na týden – už ani nevím kam, ale protože mi zlomyslně poslala jeho fotografii, vím, že to byl vysoký, štíhlý zrzek a že kouřil dýmku.

Jeannette mě utěšovala, říkala mi, že jsem vyměnil snoubenku za francouzštinu, a to přece není špatná výměna – ztratil jsem jednu nespolehlivou ženu, zato jsem získal možnost seznámit se s tolika milióny dívek, které umějí francouzsky –

Bylo mi jasné, že těmi milióny dívek myslí sebe, a nechal jsem se utěšovat rád. Konečně, je docela sladké, když ztratíte, čeho jste se už dlouho – a marně – snažili zbavit –

I když to trochu drásá vaši ješitnost –

Jeannette, řekl jsem jí a polkl jahodu, kterou mi podávala. Brala jahody z misky, máčela je do cukru a dávala mi je do úst. Byla milá.

Jeannette, vsadil bych se, že profesor má se mnou soucit.‘

„Soucit?“

Nechápala.

Konečně já tehdy také nechápal.

Jen ten pocit jsem měl. Vzal jsem si radši další sladkou jahodu, pak další – smutek se rozplýval –, snažil jsem se při zachycování jahod dotknout rty Jeannettiných prstů.

Litoval jsem, že jsem k posteli připoutaný. Ale profesor se obával, že se mě může zmocnit zuřivé poblouznění –

Nezmocnilo se mě.

Po týdnů jsem sám profesora požádal, jestli bych se nemohl ještě naučit španělsky.

„Když jsem se pustil do těch románských řečí.“
Podíval se na mě.
Zase ten soucit v očích.
Přikývl.

9

A nastaly dny, dny, jaké bych si nedokázal představit ani v nejdívočejším snu.

Usedl jsem pod zvon.

Ucítil jsem fialkovou vůni.

A zase hlas slitý z tisíců hlasů, který mi prolétal sluchem, zase azurová, bledě azurová mlha, rozžatá tisíce jisker v tom přízračném několikavteřinovém ohňostroji –

A zase únava.

A spánek.

Pak portugalština, nizozemština, norština... Přednosta se rozhodl vyzkoušet mezní kapacity mého intelektu. Aby měl možnost srovnání, zapojil do pokusu Jeannette i mladého asistenta. Denně jsme podstupovali až tři „intelligenční lázně“, jak se Jeannette smávala. V programu psychologického institutu byly zpracovány jazyky mrtvé i živé. Zjistili jsme, že není třeba dodržovat rekonvalescence, a všichni tři i s profesorem, který pod zvon nevstoupil nikdy, jsme propadli intelektuálnímu opojení. Já se koupal v sanskrtu, jen jsem vyběhl zpod zvonu, už se pod něj do ušáku soukal mladý asistent a šplouchal se pětadvacet vteřin v hebrejských vlnách, jen se vypotácel ven a usnul na podlaze profesorovy pracovny, vtísnila se pod zvon Jeannette a nechala se omývat švédštinou.

Kdyby se nás po každé výuce nezmocňovala olověná, smrtelná únava a nemuseli jsme několik hodin spát, byli bychom snad nakonec ve výuce ani nedělali přestávky. Přednosta znal mnoho jazyků a nás velmi bavilo hovořit před ním chvíli indonésky, pak islandsky, gótsky, pidžinem a nakonec v japonštině.

To bylo to nejhezčí –

Všechny cizí řeči se staly naší –

Naší vlastní –

Mateřštinou?

10

Profesor hovořival často o tom, jak nesmírné možnosti lidské paměti zůstávají nevyužity. Dokládal to statisticky – nepamatuji si už čísla, ale pamatuji si, že nepoměr mezi využitou a nevyužitou částí paměti mě ohromoval. Zdálo se mi, že profesor teprve dotvořil svým přehrávacím mechanismem, svými inteligenčními lázněmi, moderního člověka. Kde teď mohlo být lidstvo, kdyby se po celá staletí nemuselo krčit ve školních lavicích a učit se celá léta a léta, po nocích se biflovat a ztrácet čas – několik let usilovné práce se přece vejde do času, který je možné měřit na vteřiny – –

Když někdo umí deset jazyků – a to ještě kdovíjak – je pokládán za polyglota. Říkal jsem si a otevíral ústa pro jahody, kterými mě krmila Jeannette. V jahodách byla nějaká látka, která naší paměti pomáhala – pamatuji se, že jsme všichni během naší ‚výuky‘ toužili po jahodách, snědli jich obrovské množství –

Když někdo umí deset jazyků, je polyglot – já jich umím desítky, a co jsem? Tuhle myšlenku jsem si říkal staropolsky, ale když jsem polkl jahody, promluvila na mě Jeannette řecky a já jí odpovídal

turecky - všechny řeči, nářečí, slangy mi sloužily tak bezpečně, jak jsem si jen mohl přát -

Prodloužil jsem si dovolenou a začal se věnovat indiánským jazykům a dialektům -

Vídal jsem často přednostu ústavu z okna svého pokoje - procházel se širokým údolím, ťukal hůlkou do kamenité cesty -

Plnovous mu povlával ve vánku -

Přednosta rozhodně nevypadal vesele.

Tohle jsem nechápal.

Udělat já takový objev jako on, budu tancovat radostí -

Doslova. Uklonil jsem se před Jeannette, požádal ji o tanec a vířili jsme ústavní chodbou - snivě vířili v náhlém tanci - jako dva lekníny, stržené povodní do proudu - - napadlo mě - bengálsky - k bengálštině, kterou jsem se naučil předevčírem, přiložil profesor i znalost bengálské literatury a mně teď často naskakovaly poetické metafory.

Profesor se vzdaloval širokým údolím.

Zastavil se, přemýšlel -

O čem může přemýšlet?

Vymyslet já něco takového jako on, nebudu už myslet, nebudu přemýšlet vůbec, nebudu přemýšlet do smrti -

11

Když jsme skončili jazykovou výuku, zjistil profesor, že na nás nejsou patrné ani příznaky vyčerpání, ani nějaké chorobné projevy. Naopak, všech tří, mě, asistenta i Jeannette, se zmocňovalo jakési rozjaření - vědění je asi opravdu jedním druhem radosti. Jedním způsobem, jakým se radost projevuje.

Naléhali jsme na profesora, aby naše vzdělávání nezastavil.

Vyšli jsme s ním jednou na jeho obvyklou procházku do údolí a celou cestu jsme ho prosili.

Jeannette ho hladila po bělohřívě hlavě, asistent ho prosil ve jménu lidského poznání.

Profesor se díval na daleké obzory.

A já zase rozeznával v jeho očích soucit...

Ten protivný soucit.

Nakonec se přednosta dal přemluvit.

A my vstoupili ten večer, všichni tři, do další lázně. Astronomické. Po dvaceti pěti vteřinách jsem já i kulaťoučká, rozesmátá Jeannette i asistent věděli o hvězdách nad naší hlavou všechno, co věděli pracovníci na observatořích celého vesmíru.

12

Tentýž večer nás profesor navštívil v asistentově pokoji, asistent měl velký ateliérový pokoj pod střechou ústavu, jako stvořený pro flámy. Seděli jsme na velkých polštářích u zkoseného okna, pili červené víno, chroupali slané pečivo a hovořili o tom, jaký klobouk si má Jeannette opatřit... Já byl pro bílý a široký, asistent chtěl látkový a maličký a Jeannette chtěla slamáček.

Byli jsme tak zabráni do hovoru – – ani jsme si nevšimli přednosta, který stál ve dveřích.

Díval se na nás udiveně.

Asi jsem byl jediný, který se trochu zastyděl za to, o čem hovoříme – my, polygloti, největší znalci jazyků i hvězd –

Hovoříme o slamáčku –

Jeannette vyskočila a nalila profesorovi skleničku vína. Stál nad námi a my usazení u jeho nohou na polštářích k němu vzhlíželi, jako by byl nějaké božstvo – V bílém plášti, s bílým plnovousem a bílými vlasy, nasvícený plameny svící, vypadal impozantně –

Ptal se mě, nechci-li už přestat, nechci-li se nějakých znalostí zbavit –

„Proč?“

Profesor neodpovídal.

Díval se do sklenice, rozechvíval víno, rudá hladina se chvěla – Jeannette se dala do smíchu.

Proč se zbavit vědomostí?

Jako bych v tu chvíli chápal, co přednosta myslí –

Neptal se nás, k čemu nám naše vědomosti jsou, jako se mě neptal, k čemu mi je, vím-li, jakou rtěnku používá která filmová hvězda a jaká byla sklizeň brambor v naší Galaxii –

Podíval se zkoseným oknem na blednoucí nebe a odešel –

Byl jsem jediný z nás tří, kdo chápal, že profesor, který ví o tolik méně než my a který neumí ani gótsky, ví vlastně víc než já, než my tři, než my tři dohromady –

Snad proto jsem pil nejvíc z celé společnosti. Jeannette začala zpívat vlámskou pijáckou píseň, asistent píseň Siouxů zmámených ohnivou vodou a já si prozpěvoval popěvek opilých Zuluů –

Pak že –

Pak že nám –

Pak že nám ty řeči k ničemu nejsou.

Po astronomii přišla na řadu matematika. Přednosta odjížděl na kongres a mladý asistent měl po dobu jeho nepřítomnosti volný vstup do ústředního skladu ústavu.

Využíval ho, jako by využíval spíže – kdyby byl mlsným dítětem a získal klíč.

Během týdne, kdy byl profesor mimo ústav, jsme všichni prošli osmnácti programy – biologií, botanikou, teologií, kursem světových literárních dějin, chemií, geologií, archeologií, filozofií, medicínou – nepamatuji si už, jak byly všechny ty škatule, s kterými asistent běhával z archívu, nadepsány. Stačilo vložit program do aparatury u velkého zvonu, usednout do ušáku – zatnout prsty do plyše.

Fialková vůně zaplavila svět –

Bledě azurová mlha –

A tisícihlasý hlas, který oslovoval, oslovoval jako zvukový meteor, oslovoval vemlouvavě a bzučivě –

Pak únava, únava –

Snažil jsem se při té výuce rozeznat hlas, který se řítil mým sluchem, rozeznat, kdo to ke mně mluví, ten hlas, který mě oslovoval tisíci hlasů, mi byl povědomý, známý, velice blízký – jako bych mu naslouchal často a dlouho – a teď si jen z jakési nemožné nevědomosti na něj nemohl vzpomenout –

Pak jsem žasl a uvědomoval si –

Že ten hlas –

Ten hlas, který mě oslovoval, mi asi připomínal můj vlastní hlas – byl jsem oslovován hlasem –

Raději jsem o tom neuvažoval.

Raději jsem neuvažoval –

Od patnáctého programu, kterým jsme prošli, od naší patnácté inteligenční lázně – Dějiny a současnost právnických věd – na mě padl smutek – nevysvětlitelná ochablá lítost – jen jsem sedal ve svém pokoji, čekal, až asistent nasadí do zvonu nový program.

Jedl jsem jahody, díval se do temného údolí –

A cítil jsem marnost, hroznou marnost, až jsem v té marnosti začal zpívat píseň nešťastného staroegyptského rolníka.

Jako by se ten dávný staroegyptský smutek stal mým smutkem, smutkem moderního člověka, který tu leží v nejmodernějším psychologickém ústavu –

A dívá se na světla meteorologické rakety, vznášející se nad setmělým údolím –

Za dveřmi se k mé písni přidala Jeannette – zpívala dál a dál – přece jsme měli oba stejné znalosti –

Nikdo nevěděl víc, ale ani míň než ten druhý.

14

Obsáhl jsem během těch týdnů v psychologickém ústavu tolik poznání, kolik shromáždilo lidstvo za tisíce let. Znal jsem i etapy poznání, mohl jsem plynně a dlouho, jakkoliv dlouho hovořit o čemkoliv od fotografování až po čínskou metafyziku, od krajkářství až po genetiku. Dokud jsem znal jen něco, dokud jsem dokázal například jen mluvit tolika jazyky, bylo to příjemné, dokonce radostné – Ale jak se ve mně hromadilo poznání, jako bych jím byl zasypáván – mizela radost...

Je tolik ilustrací s podobou doktora Fausta – ale všimli jste si, že ani na jedné se neusmívá?

Stal jsem se v tu dobu, než se přednosta vrátil zpátky, jakýmsi úhelným kamenem lidského poznání. Všechno, co lidé dosáhli v tolika oborech, se vešlo do mě, obsáhl jsem to jako nenasytné zvíře, které musí pozřít všechno, co jen zahlédne – Napadala mě ošklivá přirovnání – sám jsem si začínal svou hltavost vyčítat –

Den před přednostovým příchodem jsme ani neudělali obvyklý mejdan u asistenta. Ten minulý dopadl smutně – jen jsme seděli, pili a dívali se kolem sebe. I Jeannette vypadala zachmuřeně a moudře a to se k té veselé tlustoučké dívce vůbec nehodilo. Inteligence jí neslušela. Prostě neslušela. Pamatuji se, že Jeannette začala hovořit hindsky – něco mluvila o Pestalozziho způsobu vyučování, asistent odpovídal sumersky a převedl řeč na genetiku – já, pokud se pamatuji, jsem blábolil ázerbájdžánsky o geologickém složení Skalnatých hor...

Bylo nám všem dost trapně, dopili jsme láhev a rozešli se. Když jsme přecházeli ústavní terasu, pustili jsme se s Jeannette do zpěvu, zpívali zase píseň žalu staroegyptského rolníka. Potáceli jsme se, víc opilí jakýmsi drtivým steskem než vínem, potáceli se a dívali se do nesmírné tmy nad hlavou –

Jako by ta dávná píseň, vzniklá před tolika staletími, dokázala lépe vyjádřit náš stav než naše vlastní slova –

Dokud jsem létal z hvězdy na hvězdu za svými reportážemi, byl jsem velice povrchní a toužil, bolestně toužil po znalostech.

Toužil jsem zlézt masívy své nevědomosti – a stanout až ve výšce – ozářen – jak jsem si říkal v duchu svých článků sluncem poznání –

Ted' jsem věděl tolik – jako nikdo přede mnou –

A podpíral jsem Jeannette, která už ani nezpívala, jen tak škytala do vesmíru a ploužila se po terase dál – dál – kam? – dál –

Stesk.

Tu noc, než se vrátil přednosta, mě zavalil stesk, tak ohromný a tak tíživý, že mu nebylo úniku, ať jsem o něm uvažoval v kterékoli řeči anebo v kterémkoliv nářečí, které jsem uměl, ať jsem se ho snažil odsunout s pomocí kterékoli z věd, kterou jsem znal –

Díval jsem se do temného údolí a chápal, že i ta nejširší cesta, kterou jsem se teď vydal, cesta, do které se vešly jako do koryta řeky znalosti celého lidstva, že ani tato cesta nevede k cíli –

K cíli?

Ale copak jsem někdy uvažoval o cíli?

I ve své povrchnosti i ve své vědoucnosti jsem byl přece stejně bezradný – stejně zmatený –

A možná že mi stačila nepatrná cesta, jen široká na jedinou šlépěj, abych došel –

Došel tam, kam chci.

Ale to bych musel vědět, kam chci jít.

Zkoušel jsem usnout, rozpomínal jsem se na slovo spánek, a když jsem si ho přeříkal dvěstědvacetdvakrát ve dvou stech dvaadvaceti řečech a nářečích, usnul jsem –

Když jsem se probudil, napadla mě myšlenka tak hrozná, že jsem rázem dokonale procitl.

Profesor dokáže nahrávat vědomosti. Možná že je dokáže stejně snadno vymazávat – –? Napadlo mě, jak by se vymazáváním daly řešit všechny lidské problémy. Zemřel ti někdo? Vymažeme ti ho z paměti a ty už nikdy neucítíš bolest při vzpomínce na něj. Nemiluje tě ten, koho miluješ? Vymažeme ti ho z milostné paměti. To bylo lákavé, vábivé, to jistě, vymazávat – Ale napadlo mě, jak by se mohlo tohoto čištění paměti zneužít – To, co my nahráli, bylo

krásné a obrovské – ale jak by se dokázaly vymazávat z paměti dějiny, nepohodlní lidé, nepohodlné básně, nepohodlná slova. Nesouhlasíš? Nebudeš.

Při svých povrchních studiích lidských dějin, která jsem kvůli novinářské práci podnikl, jsem přicházel na časová období, která se vyznačovala přímo zběsilou touhou vymazat – celé epochy bych označil epochami vymazávání. Kronikáře posedala vášně odstranit z dějin určitý den, týden, vládu, rok nebo jen jedno jediné jméno, jeden jediný údaj – – jednoho jediného myslícího člověka...

Samozřejmě všechny tyto vymazávací pokusy končily směšně – každý boj proti lidské paměti končí trapně pro toho, kdo tento boj podstoupil, jediný vítěz dějin je paměť. Ale ta období, kdy lidé zřejmě museli předstírat, že zapomněli údobí, myšlenky, osobnosti, tu byla. Jak by se hodil takový odsávací zvon tehdejšími vládám, jak by čistily lidské vědomí..., stovky, tisíce zvonů by nasely po lidských vlastech... Nebo ještě lépe, každý člověk by měl svůj osobní zvon – –

Mrazilo mě. A já, zoufalá paměť lidstva, jsem se díval na svou tvář v zrcadle a divil se svým stařeckým, vyhaslým očím – –

16

Když se vrátil přednosta ústavu, našel mě, Jeannette i asistenta na lehátkách před ústavem.

Opalovali jsme se.

Mlčeli.

Odpovídali jsme mu jednoslabičně, neurčitě.

Dívali jsme se do obrovského údolí, nad kterým stálo slunce, a neměli co dodat, neměli co říct. Jako bychom všechna slova, která jsme měli vyslovit v tomhle životě, už vyslovili, a zbývalo před námi už jen mlčení -

Asistent informoval profesora, že jsme smlsali všechny dosud zpracované obory lidského poznání, říkal to tak zkroušeně, jako kdyby se malý chlapec měl přiznat, že slízal šlehačku z dortu ve spíži -

Přednosta pokrčil rameny, chvíli si hladil vous a pak odešel.

Asistent nám vyprávěl - dánsky - jednu anekdotu. Ale těsně před pointou poznal, že nás nebaví, odmlčel se, ani já, ani Jeanette jsme neprotestovali -

Zvláštní - nikdy jsem nebyl tak lhostejný jako od té doby, co jsem tolik věděl. Nikdy jsem si nepřipadal tak marný jako od té doby, co jsem byl na lidské poměry téměř vševědoucí -

Díval jsem se na zem u lehátka, věděl jsem o každé trávě, znal její jméno v latině a v dalších řečech, znal anatomii broučka, který po ní lezl, znal jsem perské i čínské názory na přírodu - ale všechno mi bylo tak nezajímavé - - - Začínal jsem chápat, že člověk si může vědomostmi o nějakém problému vytěsnit problém, že je možné si vědomostmi o světě vytěsnit svět -

Hovořil jsem portugalsky o jistém možném výkladu díla Alberta Schweitzera a jeho vztahu k moderní teologii - ale také jsem ustal v půli věty, stejně jako asistent před chvílí se svou lascivní anekdotou -

Hrůza.

Nebavily nás už ani neslušné anekdoty, ani finesy mravních teologů. Anděl i ďábel, hřích i ctnost - všechno se nám proměnilo v údaje, chladné údaje... Věděl jsem tolik, že mi unikalo poznání - Slunce pražilo víc a víc a já si nadával ve spoustě jazyků, abych se aspoň trochu rozptýlil. Nejvíc mě nebolely zlé nadávky, ale

nadávkou ‚ty jedna zbytečná encyklopedie...‘, pronesená pro větší působnost aramejsky.

17

Tak jsme trávili následující dny. Společně, já, Jeannette i asistent, rozloženi v lehátkách na ústavní terase nebo v asistentově ateliérovém pokoji, popíjeli víno a dívali se na slunce, které vycházelo, zapadalo – tak pravidelně, tak známě – tak nezajímavě. Na světě bylo vůbec málo zajímavého... Seděl jsem, zabořen do vysokých vláken koberce v asistentově garsoniére, a bavil se tím, že jsem vlákna z koberce tahal zuby – nebo lépe: aspoň se o to pokoušel. Napadlo mě, že se podobám kozlovi, který se pase na trávníku, ale i když jsem chápal slabomyslnost svého počínání, nemohl jsem se odtrhnout od toho, abych netahal zuby za další a další vlákna koberce – – Mám pocit, že když člověk dospěje na určitý mezní stupeň poznání, když překročí povolený práh vědomostí, stává se slabomyslným.

Mě alespoň cupování koberce bavilo – a harmonizovalo – jako nic z toho, co mě napadalo, že bych mohl na světě dělat...

Jeannette seděla vedle mě na zkřížených nohou, dívala se do skleničky s vínem, fascinovaně, jako by se dívala na krev – v očích úzkost, unavenou úzkost, které už přivykla, jako někteří nemocní přivyknou bolesti – brání se jí, ale bolest se už stala součástí jejich já... Jeannette chvěla sklenicí a dívala se na krvavé vlnky, které se převalují ve sklenici sem tam, sem tam, převalují se, převalují, stále stejně, stále stejně – Jeannette to věčně stejné komíhání sklenicí asi uklidňovalo. Snad hypnotizovalo. Ale pro mě bylo druhem mučení jen se na ni dívat. Asistent ležel vedle Jeannette

na vysokochlupém koberci, ležel na zádech a zavíral oči. Ruce měl zkřížené na hrudi, připomínal některý z náhrobků rytířských králů, kteří tak, vytesáni z granitu, ulehli nad svými pozůstatky... Kdo mnoho ví, jako by ani neuměl žít. -

Kdo mnoho ví, jako by ani nevěděl, jak žít -

Neměl jsem žádné bolesti, pokud jsem za bolest nepovažoval - právě to, že nejsem žádné bolesti schopen -

Žádné touhy -

Vlastně se ani moc nezměnilo - byl jsem stejně rozladěný při svém starém a povrchním komickém vzdělání jako při svém encyklopedickém rozhledu.

Vytrhl jsem zuby z koberce vlákno.

A měl jsem radost, jak se mi to povedlo -

Jak málo stačí k radosti.

18

Končila moje dovolená.

Neměl jsem ani smutek, ani radost, že se vrátím do svých novin. Jenom nelad z toho, že budu muset jít na letiště, zvedat nohy, nést aktovku... Zlenivěl jsem, až jsem se divil.

Utěšoval jsem se, že část svých vědomostí zapomenu, aspoň ty nejzbytečnější, a volné místo v mé paměti mi snad přinese prostor pro snění, pro naději - Ale profesurovy nahrávky mi tkvěly ve vědomí tak pevně, tak spolehlivě...

Sedal jsem na zkřížených nohou a díval se před sebe. Netoužil jsem po nicotě - měl jsem už teď dojem, že v ní žiju.

Mé psychické přejetí se hodně podobalo fyzickému - byl jsem ochablý a bohorovný, má nasycenost hraničila s nevolností...

Občas jsem se probíral ve svých vědomostech, v konjugacích nebo v názorech sedmi mudrců nebo v himálajské květeně – a chápal stále jasněji, že jsem si svými znalostmi zasul cestu k poznání – –

Není to vlastnost moderního člověka?

Občas jsem pil horký čaj, tak horký, abych si opařil ústa – ta bolest mě rozptylovala – dokazoval jsem si bolestí, že ještě jsem, že ještě jsem schopen něco vnímat –

Není to vlastnost moderního člověka?

Jeannette zašla za profesorem první.

Když se vrátila, smála se hlasitě, až i asistent, ležící na zemi na zádech, otevřel oči.

Jeannette se potácela smíchy, usedla, aby neupadla.

Byla ‚vysátá‘.

Po Jeannette usedl pod přednostův zvon asistent.

Já usedl do třetice.

Pak jsme se rozešli a už nikdy jsme se neviděli. V bistra jsem si dal ještě aperitiv na cestu.

Převaloval jsem ho na jazyku a usmíval se... Jak je to krásné něco nevědět – Jak je to krásné poznávat –

O přednostovi a jeho ústavu jsem už nic neslyšel. Jen občas mám sny plné bledě azurové mlhy – jsou to ty nejúzkostnější sny, jaké jsem kdy měl.“

„Vytěsnit si znalostmi poznání,“ říkal si pilot Klaus ještě pozdě v noci. A díval se do temných nebes a byl velmi rád, že ho ještě čeká tolik věcí, které by měl poznat... A tolik věcí, které poznat nemusí –

Nálada

1

„V životě jsem poznala jen jednoho geniálního člověka,“ začala vyprávět Eva Evinská, vedoucí letištní restaurace. Měla dnes volno a přidala se ke skupince pilotů a navigátorů, kteří se každý den scházeli ve stínu odpalovací rampy a vyprávěli si nejpodivnější příběhy svých životů.

„Bylo mi devatenáct, nastoupila jsem jako kuchařka na docela malé hvězdě, kde žili moji rodiče. Byla to tak malá hvězda, že neměla ani jméno, jen číslo – – 1 874 569. Mezi lidmi se jí říkalo Pakovačka, protože každý, kdo tam přišel, přišel většinou proto, aby se napakoval. Bylo tam dost nezdravé podnebí, kdo se na téhle hvězdě nechal zaměstnat, pobíral trojnásobně vyšší plat než na jiných hvězdách.

Pakovačka byla velmi nepříjemná hvězda, byla vyschlá. Každá kapka vody se tam musela dovážet, vzduch byl plný jemného dusivého prachu, trojnásobné zvýšení platu bylo docela přiměřené.

Měla jsem staré a nemocné rodiče, chtěla jsem zůstat blízko, abych jim mohla pomáhat. Oba potřebovali takovéhle suché prostředí, lékař jim ho doporučil. Mně bylo devatenáct a v devatenácti je člověk nesmrtelný a nezranitelný. Sucho mi nevadilo a vysoký plat mě lákal. Někdo tam vařit musí, řekla jsem si a vypravila se do kuchyně hvězdy Pakovačky.

Teda nebyla to hvězda, o jaké sní mladé dívky. Pár sanatorií, pár domů, velké letiště. Většina lidí byla zaměstnána na letišti, bylo to – a myslím si, že ještě je – jedno z nejdůležitějších nákladních letišť v celém tom cípu vesmíru.

Také tam byl výzkumný chemický ústav. V chemickém ústavu žil jediný geniální člověk, kterého jsem v životě poznala. Jediný, o kterém mohu na sto procent tvrdit, že geniální byl. Jmenoval se Kim Kinski, bylo mu devětatřicet a zamiloval se do mě.

2

Byla jsem tehdy nejmladší dívka na celé hvězdě – je to báječné být nejmladší ženou na celé hvězdě, i když je to malá a nepříjemná hvězda, jako byla naše Pakovačka. Kim Kinski pracoval jako vedoucí chemického ústavu. Říkalo se, že sem byl přeložený z trestu pro nějaký nezdar na minulém pracovišti, ale já tomu nevěřila. Mně Kim Kinski řekl, že se sem uchýlil, protože má úžasný plán, světoborný plán, a hledá v celém vesmíru kousek klidného místa, kde by ho nic nerozptylovalo, kde by se mohl soustředit na své bádání.

Byl víc než dvakrát tak starý jako já a byl náramně reprezentativní, přesto jsem si ho příliš nevážila, a ať se snažil, jak chtěl, nikdy to se mnou nepřivedl dál než ke stolku ve vinárně, kde mi stereotypně každou středu a každou neděli vyznával lásku. Středy a neděle měl Kim Kinski volné, jinak stále pracoval ve svém ústavu, nevycházel z něj ani na noc, přespával v laboratoři. Asi by neměl volné ani středeční a nedělní večery, ale v tu dobu se v ústavu prováděl úklid a Kim Kinski musel svou laboratoř opustit, ať chtěl nebo nechtěl. Neměla jsem zrovna pevnou morálku, to rozhodně ne, kdyby si na mě Kim udělal víc času, určitě se mnou mohl strávit mnohou hezkou chvílkou. Ale rozčilovalo mě, že je posedlý svou prací, věnuje se mi, jen když ho uklízečka vyžene z laboratoře.

Žárlila jsem na jeho laboratoř, na jeho zkumavky, na jeho lahvičky a nalézala jsem uspokojení v tom, že jsem ho trápila. Kim

Kinski byl už dlouho rozvedený, jeho žena mu sama navrhla rozvod, tvrdila, že jejich manželství je stejně zbytečné, protože Kim se oženil s laboratoří, ne s ní. Práce Kimu Kinskému vytěsnila život. Jsou takoví lidé, co tolik pracují, že jim ani nezbude čas na život.

Ať sem Kim Kinski přišel z trestu, nebo dobrovolně, těžko by někde našel místo, kde by měl větší klid k práci.

Každou středu a neděli jsme se scházeli u našeho stolku ve vinárně a já po čase už netrpělivě čekala, až se ve dveřích vinárny objeví jeho vysoká silueta. Kim Kinski vypadal jako černokněžník z obrázkové knížky. Vysoký, štíhlý, krátce sestřižené černé vlasy, černé vousky pod nosem, černou bradku – a černé oči, uhrančivé oči. Bohužel se díval uhrančivým hedvábným pohledem víc na zkumavky než na mě. Ten pohled byl opravdu moc krásný, měla jsem dojem, že chemické preparáty musí Kima Kinského milovat, jestli se na ně dívá tím svůdným pohledem jako na mě. Měl tichý, trochu mdlý hlas, který se hodil do zešeřelé vinárny. Řekla bych přímo, že Kim Kinski měl vinárnový hlas. Když mi podával oheň, dívala jsem se na jeho dlouhé aristokratické prsty a věděla, že kdyby se o půlnoci nevrátil do ústavu – – Jistě bych mu vyhověla, v čem by si jen přál, jako mu vyhovovaly jeho chemické prvky. Ale když Kim Kinski o půlnoci odcházel do svého ústavu, zmocnila se mě zlost, hrozná zlost a já si v duchu přísahala, že dokud mi nedá jasně přednost před mou soupeřkou, před svou prací, nedovolím mu víc než polibek na ruku.

3

Vůbec jsem nevěděla, na čem Kim Kinski pracuje. Tvrdil sice, že jeho objev bude znamenat převrat v lidské psychice, že od doby

stvoření člověka nikdy nikdo neovlivnil pronikavěji lidské vědomí, než to udělá on, ale nebrala jsem ho vážně. Kim Kinski byl už prostě takový – člověk se jím mohl docela snadno nechat svést, to ano, ale aby mu někdo někdy věřil, to ne. Jsou dva druhy lidí, alespoň z hlediska žen, řekla bych, jedni vás svádějí, a druhým důvěřujete. Jedny milujete, a o druhých víte, že si vaši lásku zasluhují.

Kdybych nebyla tak vzteklá z toho, jak jsem pro Kima Kinského postradatelná, jistě by si mě mohl zařadit mezi všechny ty ženy, které zapálil svým uhrančivým pohledem jako cigarety zapalovačem.

Kim Kinski kouřil tolik jako nikdo, koho jsem znala. Sám říkával: Dokud kouřím, žiju. Z této poznámky vidíte, že Kim Kinski nebyl žádný suchar, měl zvláštní způsob humoru, který se hodil víc do literatury než do života, ale patřil ke Kimovu životnímu stylu.

Kim se také do života moc nehodil.

Já jsem do svých devatenácti let poznala hodně lidí, vařila jsem v řadě hotelů na školní praxi a o prázdninách jsem létala vesmírem jako čmelák po louce – Myslela jsem si, že vím už všechno, co se o lidech vědět dá, zkusila jsem si, co se zkusit dá. Každý z lidí, které jsem poznala, měl nějakou vášeň, kterou jsem mohla pochopit. Ale Kim Kinski mi připadal nesrozumitelný. Jako by někdo najednou vyslovil neznámé slovo, slovo, u kterého nemůžu tušit, co znamená – A přece vím, že význam toho slova je asi zajímavý, zvláštní, vábivý. Takovým slovem byl pro mě Kim.

Náš vztah byl podivuhodně čistý. A já se Kimovi ráda svěřovala. Je to příjemné, být nejmladší ženou na celé hvězdě, ale byla jsem tím zároveň odsouzena k samotě. A Kim mě nechával vypovídat. Vypovídat dosyta. Možná věděl, že ženě se stane nepostradatelným ten, komu toho hodně napovídala. Žena se k němu přilepí svými slovy, svým svěřováním, svou důvěrou – Moucha k mucholapce –

4

Měla jsem velké problémy se šéfkuchařem, zatrpklým starým mládencem, sekýroval mě od rána do večera. Nebyla jsem nijak moc kurážná a časem jsem si vypěstovala ze šéfkuchaře takovou hrůzu, až jsem se třásla, když se mnou mluvil, a naskakovaly mi ekzémy. Jednou, když jsem se zase svěřovala Kimovi Kinskému se svým trápením, dal mi malou pilulku a vybídl mě, abych ji snědla, než půjdu do práce. A tehdy jsem poprvé pocítila to, co Kim Kinski nazýval slovem neohroženost. Přestala jsem se svého šéfkuchaře bát. Byl mi k smíchu. Tehdy jsem také poprvé pochopila prostou podstatu geniálního objevu Kima Kinského.

Sám svůj nápad definoval: zbavit lidstvo strachu.

Vytvořením ‚pilulek spokojenosti‘.

Pilulek klidu.

Snad byl Kim Kinski na naší hvězdě také opuštěný, snad se nechtěl svěřovat nikomu ze svých asistentů, snad mě opravdu miloval. Ať už to bylo jakkoliv, stala jsem se Kimovou důvěrníci. Nebo řečeno slovy obžalovacího spisu, který po několika letech naší činnosti vznikl: spolupachatelkou.

Kim Kinski chtěl zbavit lidstvo strachu...

Zdá se vám to krásné?

Mně tehdy také.

Tehdy.

5

Jednou, samozřejmě ve středu večer, mi Kim Kinski ukázal tlustou brožuru, vlastně jen sešité listy papíru. Zde si shromáždil všechny

údaje o léku, který nazval contentit. Měl ve svém sešitu contentity číslovány od jedné do pěti set. Byly důmyslně řazeny. Proti strachu z nadřízeného, proti strachu z manželky, proti strachu z rodičů, proti strachu z tajné policie, proti strachu z nemoci... Prostě Kim Kinski vyanalyzoval pět set druhů strachu a proti každému z nich měl připraveno užívání. Říkal, že není už tak těžká práce nalézat další léky, nalézt první bylo nejtěžší. Přijít na to, na které místo vědomí je třeba se soustředit... Kim nechtěl podávat všeobecnou drogu, neohroženost se nedá předepisovat. Prohlašoval, že jen takhle může vytvořit neohrožené lidstvo. Každý se bude bránit proti svému osobnímu strachu.

Pomáhala jsem Kimovi. Zнала jsem mnoho strážníků, kteří chodili do naší letištní kuchyně, a protože jsem vydávala u okénka jídlo, nebylo pro mě těžké přimíchat do plných talířů Kimův elixír.

Starému pilotovi, který se bál, že ho žena bude v jeho nepřítomnosti podvádět, jsem dala elixír proti žárlivosti, mladému muži, který se bál obhajoby diplomové práce, jsem podala jiný elixír. Všechno klapalo znamenitě. Starý pilot byl sice klamán, ale nevadilo mu to, mladý student práci neobhájil, ale z neúspěchu si nic nedělal. Připadalo mi to trochu nepřirozené, ale Kim Kinski byl spokojen.

Říkal, že tohle je začátek.

Naše hvězda, smával se, bude hvězdou, na které se zrodí nové učení a stane se proslulou; já a on tady budeme mít svůj pomník – Kim ho zábavně popisoval, já budu na tom pomníku s vařečkou v ruce a Kim tam bude stát a smát se – jediný chechtající se pomník na světě.

Kim prohlašoval, že teprve on odhalil podstatu lidského štěstí – dosud, jak tvrdil, šlo všem reformátorům o to, aby lidem vytvořili podmínky pro šťastný život. A to prý nikdy není možné. On jde na

problém pozpátku – a jen pozpátku se dá dojít k cíli. Vytvoří lidem šťastný život a podmínky si pak lidé už sami buď přizpůsobí, nebo na ně dokonce zapomenou.

Což bude nejlepší.

Kim tvrdil, že štěstí je subjektivní.

A můžeme ho tedy dosáhnout jen pro sebe.

A jen contentitem.

6

Pamatuji se, jak jednou vyjel na vědecký kongres na ústřední hvězdu našeho souhvězdí. Byl rozčilený, sám si nechtěl vzít contentit proti strachu z neúspěchu.

Než se vrátil, nic do mě nebylo. Hrnce mi padaly z rukou, nemohla jsem se soustředit ani na to, abych míchala omáčku.

Vzpamatovala jsem se teprve, když jsem si vzala contentit.

Kim se vrátil.

Zářil.

Dostal patent na contentit a jeho lék se začal průmyslově vyrábět ve velkém. Zatím byl povolený jen pro naši galaxii.

Kim prohlašoval, že za pět let, na která byl contentit povolen jen pro naši galaxii, se stane celá galaxie galaxií šťastného lidstva.

Zbavil jsem lidstvo strachu, říkal každému reportérovi, který za ním přijel.

,Otec nového lidstva' ho nazvali v jednom článku.

Připadalo mi to směšné, ale nic jsem Kimovi neřekla. Byla jsem pyšná, že se se mnou dál stýká. Dostával nabídky na různé univerzity i na jiné výzkumné ústavy, ale zůstával na naší hvězdě. Tvrdil, že nikde jinde není taková díra jako tady a nikde jinde že

by nemohl najít tak spanilé soustředění na práci. To byl celý Kim – chvíli byl drsňák a pak zase estét.

Od té doby, co se contentit prodával v lékárnách bez předpisu, jsem neviděla na naší hvězdě člověka, který by se neusmíval.

A podobně to prý vypadalo, jak jsem slýchala, v celé naší galaxii – lidé se jen radostně usmívali a polykali pilulky.

Však se nám také po celém vesmíru smáli – říkali nám galaxie šťastných blbců.

Jedla jsem pilulky od rána do večera.

Člověka každou chvíli něco znepokojí, myslím si, že i vy jste desetkrát, dvacetkrát denně zneklidnění.

Mně stačilo otevřít kabelku, najít příslušné balení contentitu, a už jsem se zase culila...

Kim Kinski byl jeden z nejpobulárnějších lidí v celé galaxii. Jeho fotografie se dívaly z každého nároží. Reklama se zmocnila nejen kvalit contentitu, ale i kvalit jeho objevitele – a Kim Kinski byl jako černokněžník, velice elegantní a uhrančivý černokněžník, nejlepší reklama pro svůj lék –

Pamatuji se, jak impozantně vypadal, když obyvatelé naší hvězdy uspořádali k čtyřicátým narozeninám pochodňový průvod k jeho domu.

Vyšel na balkón.

Stál ozářený pochodněmi, a jak mával rukama a kynul nám, míhaly se ohnivé ruce plamenů a stínů po obloze.

Kim byl velkolepý. Vypadal úžasně.

Vypadal jak –

... dábel... napadlo mě, ale hned jsem se snažila na svou myšlenku zapomenout a tleskala jsem elegantnímu černovouskatému Kimovi, který stál na balkóně svého domu, tleskala jsem, až mě bolely dlaně.

Od té chvíle bych si velmi přála, aby mě Kim svedl. Jak jsem litovala své upejpavosti – teď jsem přímo toužila po tom, abych mu mohla vejít do života. Mám ráda slavné muže, čím jsou slavnější, tím je mám radši. A Kim se stal tak slavným, až mě jíkala závrať. Když jsem si teď vzpomněla, jak jsem mu poprvé dávala knedlíky v naší letištní jídelně, celá jsem jihla – já znala velikého Kima, ještě když ho nikdo neznal... A co, říkala jsem si. Až ze mě bude stará bába, aspoň o tom napíšu fejeton –

Ale nebyla jsem stará a měla jsem s Kimem jiné úmysly, nejen fejetonistické –

Už jsem ho vídala jen ve středu. Neděle trávil také ve své laboratoři. Měl teď tolik peněz, že nevěděl, co s nimi – vystavěl si nové laboratoře. Postavil si velký dům a opatřil si čínského kuchaře – to se mě dotklo nejvíc...

Ve středu býval zamlklý, jednou mi sice opět vyznával lásku, ale uprostřed vyznání se zarazil a psal si nějaké chemické vzorečky, pak se mi omluvil a odešel... Musím říct, že jsem se vůbec neurazila, naopak mi bylo jasné, že jsem do Kima Kinského zamilovaná o to víc.

Pokud to vůbec jde.

A asi to víc nešlo.

Zajímavé bylo, že co mě na Kimovi dřív rozčilovalo, jsem teď na něm obdivovala. Jakmile se někdo stane slavným, pak se stane slavnou i jeho piha na nose. Slavný člověk nemá nedostatky – má jenom zajímavé vlastnosti –

Co ještě bádá, co ještě bádá – říkala jsem si. Nechácala jsem, že Kim Kinski je jen na začátku své cesty.

Později se o něm hodně ošklivě mluvilo, vyšel i román, který se jmenoval Ďábel a který prý byl míněn jako pamflet na Kima. Ale já jsem Kima Kinského znala dobře, a mohu potvrdit, že rozhodně nebyl zlý člověk.

Byl jenom příliš důsledný a důkladný. Důkladným a důsledným lidem trvá dlouho, než přijdou na to, že dělají něco, co je nebezpečné. Když něco děláme poctivě, soustředíme se kolikrát na svou poctivost tak, že vůbec nemáme čas zamyslet se, co vlastně děláme.

Tvorba se může stát cílem místo stvoření.

Užuž jsem se připravovala, že Kimu Kinskému sama vyznám lásku. Ale on přestal chodit i na naše středy.

8

Někde mám ještě schovaný lékárenský ceník z té doby. Tehdy měl osm set položek. Kim specifikoval mnohem podrobněji různé druhy, různé odstíny strachu. Prostě teď nemusel mít strach nikdo v naší galaxii, pokud si jen zašel do lékárny.

Jen já jsem měla strach. Strach, že jsem přišla o Kima, o nejlepší partii, jakou jsem mohla udělat.

Zkusila jsem mu napsat, ale jeho tajemník – tehdy měl Kim Kinski tajemníka, který mu vyřizoval korespondenci – mi odepsal, že Mistr je příliš zaneprázdněn a nemůže se se mnou sejít, ale jestli chci, ať mu napíši o autogram, mohu ho dostat i s fotografií. Autogram bylo to poslední, o co jsem od Kima stála. Pokusila jsem se ještě za ním proniknout párkrát do jeho domu, ale nikdy mě nepřijal. Nevím ani, jestli mu jeho tajemník o mých návštěvách řekl, Kim byl, jak to vypadalo, zcela izolovaný.

Huso hloupá, nadávala jsem své tváři v zrcadle, mohla jsi mít takového bohatého a krásného muže, a místo toho budeš až do smrti vařit knedlíky ošklivým a anonymním strážníkům –

Podala jsem si žádost na ústřední hvězdu. Nastoupila sem v jedné z výborných restaurací v ústředním městě, stěžovat jsem si nemohla. Provdala jsem se za vrchního a měla tolik starostí, že jsem na Kima Kinského začínala zapomínat –

Ale jen začínala.

Nebo si spíš namlouvala, že začínám –

Protože zapomenout jsem na něj nemohla. Jeho uhrančivá tvář se na mě dívala z tolika plakátů, tolika ampulek, tolika ceníků –

I můj muž užíval denně contentit. Contentit proti nepříjemným lidem a contentit proti strachu z odhalené defraudace. Byl přece číšník. Vrchní číšník.

Rozhlížela jsem se po novém městě a všímala jsem si lidí v restauraci. I když bylo směšné říct o Kimovi, že je otcem nového lidstva, chápala jsem, že je to přesné označení. Směšné a přesné. Směšné a pravdivé. Pravda bývá často směšná.

Bylo až nepříjemné chodit celý den po městě a nepotkat ani jednoho člověka, který by se neusmíval...

V naší restauraci jsme dokonce zavedli contentitový jídelníček – Tehdy jsme na něm měli už tři tisíce položek. Hosté si mohli objednat lék proti strachu a mohli si vybrat i náladu. Kim Ltd., jak se jmenovala Kimova lékárenská společnost, zahájila totiž i výrobu léků proti špatným náladám.

Náš náladový jídelníček byl velmi pestrý. Kimův koncern přijal i několik básníků, aby vymýšleli pro nálady jména. Tak si naši hosté mohli objednat třeba náladu se jménem *Úsvit na Havaji se vzdálenou hudbou od pobřeží* nebo *Renesanční náladu s krásnou čer-novláskou v náručí, odehrává se v dóžecím paláci v Benátkách*. Takový

jídelníček spíš než jídelníček připomínal inscenační poznámky, ale naše restaurace a lékárny byly obleženy. Minidávka contentitu trvala tři hodiny, maxidávka týden.

Samozřejmě v jídelníčku nebyly jen takové kuriózní nálady, jako jsem jmenovala. Byly tam i jiné nálady – nálada úspěšně probíhající práce, svatební nálada, nálada odpočinku po dobrém obědě. Každý si mohl dopřát náladu nezávisle na tom, co dělal. Náladu odpočinku po dobrém obědě kupovaly v našem podniku hlavně ženy a podezírala jsem je, že to jsou ty, které neumějí vařit. Kupovaly svým mužům aspoň náladu dobrého oběda. Svatební náladu si brali ti, kdo se domnívali, že by si ji nedokázali sami vytvořit se svou nevěstou nebo svým ženichem. Náladu úspěšně probíhající práce si prý kupovali většinou lidé líní a nešikovní.

Už tehdy mi připadalo, že v celém tom contentitovém opojení je něco nezdravého, nepřírozeného, nesmyslného. Ale všeobecné nadšení, neutuchající jásot, který zněl naší galaxií, mi odfukoval pochyby od úst.

Místo abych o svých pochybách přemýšlela, jsem si radši sama dala nějaký contentit.

Kimův koncert chrlil nové a nové contentity. Neminulo nako- nec dne, aby se z bran jeho závodu nerozletěly letáčky s oznáme- ním objevu několika dalších contentitů.

Zvláště oblíbené byly nálady, pro které jeden avantgardní básník vymyslel názvy ovocné a květinové. Sama jsem si oblíbila ananaso- vou náladu a můj manžel měl k zbláznění rád kopretinovou. Mezi oběma náladami asi nebyl velký rozdíl – u obou se dostavovalo jakési bezstarostné rozjaření.

Kimova popularita byla tak bezbřehá a naprostá, že se v naší galaxii začal zavádět nový pozdrav *Sláva Kimovi*. *Sláva*, odpovídalo se na tenhle pozdrav.

Pomník mu na naší staré hvězdě ovšem postavili. Jenomže já na něm vedle Kima nebyla.

Naši strážníci v restauraci si contentit tak oblíbili, že mu už ani contentit neříkali – – –

Říkali mu daleko prostěji: chléb.

9

Podlehla jsem tehdy stejně jako asi všichni obyvatelé naší galaxie iluzi, že Kim je spasitelem lidstva. I já mu poslala k jeho dvačtyřicátým narozeninám na jeho hvězdu kytici květin – jak jsem se pak dočetla v novinách, změnila se v den Kimových narozenin hvězda v květinovou horu letící vesmírem. Do té doby jsem měla ještě maličkou naději, že moje kytice se stuhou s nápisem *Od Evičky, která vzpomíná* na sebe upozorní Kimovy oči. A velký Kim si vzpomene na své středeční a nedělní večery – pak jsem si už nedělala naděje vůbec. Ten den, kdy jsem se dočetla o hoře květin letící vesmírem, jsem si vzala contentit proti nešťastné lásce. Pomohl mi. Jenomže nebyl to asi jen contentit proti nešťastné lásce, byl to contentit proti jakékoli lásce. Byla jsem po něm tak lhostejná, že jsem na nešťastnou lásku neměla ani sílu.

Můj muž seděl proti mně u stolu, dal si kopretinový chléb, zakláníl blaženě hlavu a zorničky se mu rozšiřovaly štěstím.

„Chci ti něco říct –,“ začala jsem.

Nevěděla jsem, co mu chci říct. Ale musela jsem mluvit. Vždycky, když jsem nevěděla, co říct, měla jsem touhu mluvit.

Byl by ze mě asi dobrý řečník.

Ale muž mě neslyšel.

Byl opojený.

Tik tak, tik... Na stěně nám tikaly hodiny – každé tiknutí mě vzdalovalo od těch chvil, kdy Kim proti mně sedal ve vinárně a líbal mi ruku...

Seděla jsem nehybně, a stejně se vzdalovala těm krásným chvílím.

Všechno, všechno mi bylo jedno.

Tak jedno.

Tak naprosto jedno.

Jak je to příjemné, když je člověku všechno jedno, říkala jsem si a divila se, že jsem ještě nepřišla na to, která je nejkrásnější lidská vlastnost: lhostejnost –

Když jsem nebyla lhostejná, vždycky mi něco chybělo.

Někdy jsem si chyběla sama.

Ale lhostejnost mi dokonale scelila svět. Nebyla v něm trhлина, nedostatek, nic, co by chybělo.

Všechno bylo jedno.

Jedno.

10

Ve svých třiadvaceti letech zahájil Kim přímo zběsilou činnost. To, co vynalezl, a to, co dokázal, byla jen rozcvička, řekl dopisovateli jednoho listu. Protože ostatní galaxie zatím nemohly contentit používat, stalo se pašování contentitu velmi výnosným podnikáním. V novinách se často uvažovalo o tom, proč má být užívání contentitu omezeno na pět let jen na naši galaxii. Až teď vidím, jak moudré bylo opatření ústřední vlády, jak prozíravě rozhodla. Mimo naši galaxii se contentit používal jen málo. Kimova slova, že jeho činnost byla zatím jen rozcvička, přijali s nadšením i v ostatních galaxiích.

V těch měsících jsem často vídala Kima Kinského na fotografiích, býval i na titulních stránkách týdeníků, zpravidla objímal nějakou krásnou dívku. Tos mohla být ty, ty, říkala jsem si, když jsem prohlížela elegantního kouzelníka s krásnými dívkami, a snila, že ta v jeho náručí jsem já –

Abych si trochu zmenšila své výčitky, jedla jsem contentit proti nešťastné lásce denně.

Chodívala jsem poloomámená, nemohla jsem se na nic soustředit. Šťestí, že to nevadilo mému muži, ten se zase opojoval svými květinovými contentity a neměl o mě vůbec zájem. Jako bychom se já i on provdali za barevné tuby s contentitem.

Když jsem četla v novinách statistiku o úloze contentitu v moderních rodinách, ani mě nepřekvapilo, že třiadesát procent dotázaných odpovědělo, že na světě jim nejvíc záleží na contentitu. Spíš jsem se divila ostatním, kteří měli na světě něco důležitějšího než contentit.

Ale i oni nakonec poznají, co je na světě nejlepší, utěšovala jsem se – – vlastně mi těch třiceti sedmi procent bylo líto –

Když bylo Kimovi Kinskému čtyřiačtyřicet, ozvaly se sirény ve všech jeho podnicích.

Ten den byla v rozhlase i v televizi zahájena nová kampaň.

Kim Kinski rozejel největší obchod svého života.

V den jeho čtyřiačtyřicátých narozenin vyšel nový seznam contentitu. Měl tisíce položek.

Sotva jsem začala číst nové Kimovy dary lidstvu, dostavil se odpor. Odpor. A neuměla jsem si ho vysvětlit –

Může člověk mít odpor k vlastnímu štěstí?

Já ho tehdy aspoň měla.

A přitom jsem věděla, že teprve dnes se Kim stal opravdu otcem nového lidstva.

11

Kim vycházel z toho, jak sdělil svému životopisci, že každý lidský zármutek má ve svém základě nějaké neuspokojení. Něco, čeho člověk nedosáhl, nemůže dosáhnout nebo co ztratil. Má-li být člověk šťastný, je třeba, aby měl to, co chce.

Je to možné?

Samozřejmě že ne.

Ale je možné, aby měl dojem, že to má. Už na začátku Kimových objevů, kdy se snažil vypořádat s pocitem strachu, dával lidem to, co neměli – iluzi, že strach není. Teď jim dával mnohem víc – teď jim nabízel všechno, co by měli rádi.

V ceníku Kim Ltd. se objevovaly pečlivě roztríděny celé seznamy lidských přání. Byly tu domy, vozy, lodě – – – Byla tu jídla – Stačilo, aby člověk přijal contentit, a rázem měl iluzi, že má dům, jachtu nebo že jí jídlo, jaké si přeje – S jídly bych to ještě chápala. Když cukrovkáři skupili hned v první den prodeje čokoládový contentit, bylo v tom něco pochopitelného. Ale z toho ostatního mě mrazilo. Vždyť lidé se neživí contentitem, napadlo mě, živí se iluzemi.

V příštích dnech jsem potkávala na ulicích davy lidí, usměvavých, radostných, jen trochu malátných lidí – Přežvykovali neviditelná sousta. Usmívali se na neviditelné předměty –

Všechno je náš dojem, hlásali psychologové Kimových závodů. Není třeba, abychom měli to, co chceme mít – stačí, když jsme přesvědčeni, že to, co chceme, máme, opravdu máme –

Děsivě na mě působila hlavně jiná část Kimových ceníků. Ta, ve které byl celý oddíl nadepsaný LIDÉ.

Zde Kimův koncern nabízel iluzi lidí. Pro rodiče, kteří se zklamali ve svých dětech, tu byly nabízeny děti – různého věku, různého vzdělání... Stačilo přijmout contentit a už jste na tři hodiny

měli iluzi, že jste rodiči zdravých, krásných, úspěšných dětí. Jeden oddíl Kimova ceníku byl nadepsán RODIČE a jiný MANŽELÉ – MANŽELKY (viz také str. 136 Milenci – Milenky).

Kimův ceník nabízel iluze rodičů a partnerů – nabízel je bezostyšně, v ceníku byly uvedeny tabulky s příplatky za určité povahové nebo fyzické přednosti, pamatuji se, že nejdražší byly v ceníku zrzavé milenky. Seznam byl vypracován s pedantickou přesností – barvy vlasů byly kombinovány s barvami očí. Iluze se stávaly otroky lidí a lidé otroky iluzí. Nebudu předstírat, že moje morální rozhořčení bylo tak silné, abych odolala Kimovu ceníku. Dopřávala jsem si podle seznamu jak děti, tak muže, tak milence a kombinovala jsem je se svou zamilovanou ananasovou náladou.

Kim by málem zruinoval hospodářství celé galaxie – jeho contentit se stal nejlepším obchodním artiklem. Byli lidé, kteří denně jedli až dvacet pětadvacet pilulek, více už lékaři nedoporučovali. Já jsem teď neužívala víc než tři pilulky denně. Kim nasadil na contentit tak levné ceny, že nikoho neožebračoval. Právě pro levné ceny vykazoval jeho koncern tak astronomické zisky.

12

Nikdy bych nevěřila, jak lidé touží po iluzích. Hladoví po iluzích. Kimův koncern chrlil milióny contentitů, přesto stávaly před jeho lékárnami celé dny fronty. Trpělivé spokojené fronty. Stávalo se, že ten, kdo si vystál frontu, okamžitě užíval contentit. A šel se postavit na konec dlouhé fronty...

Přítom ve svém vědomí nestál ve frontě, ale zažíval kouzelná dobrodružství.

Iluze.

Proč jsem si vlastně denně brala contentit? Byla jsem prostě slabá nést svůj život. A připadalo mi to také zbytečné – stačí otevřít ústa a polknout –

Dosáhla jsem všeho, čeho jsem chtěla – a hned a bez práce.

Byly dny, kdy jsem si podle ceníku dopřála třeba dopoledne dcery, dvojčátka, malé světlomasé holčičky s velkými mašlemi, přesně takové, jaké byly uvedeny na fotografické příloze ke Kimovu ceníku, odpoledne černošského milence z ceníku – zvlášť jsem měla ráda divoké černochoy, ty nejdražší, ty, kteří ještě nepoznali civilizaci a o kterých inzeroval ceník – *jejich rukama vás obejmě noc’...*

Na večer jsem si dopřála klidný čas s matkou, kterou jsem si vybrala pod hlavičkou MATKY – Vybírala jsem matky podle seznamu, jednu za druhou, jednak venkovské matky v krojích, pak matky kamarádky a nakonec přísné matky – – –

Kimův koncern obměňoval své ceníky, vytvářel nové a nové iluze – bylo neuvěřitelné, že mé vědomí se dá takovou malou pilulkou, takovou něžnou drogou ovládnout, aby mi vykreslilo černochoha nebo chodskou matku – a tak živě, že tomu uvěřím –

Iluze byla dokonalá – někdy jsem se až rozplakala, když mě matka, kterou jsem si vybrala podle ceníku drog, hladila po vlasech.

Stačilo přijmout contentit, a v pokoji se přede mnou objevil přelud skutečnější než skutečnost – Droga mi malovala tak živý obraz, až jsem byla ochotna se s kýmkoliv hádat, že to, co vidím, hmatám, slyším, není iluze –

Lidé přestali pracovat, jíst, mluvit – Vyšla jsem na ulici a viděla jsem tolik šťastných lidí. Stojí na chodnících a usmívají se. Sedí na schodech, leží na zemi – a usmívají se –

Občas mě dokonce napadlo, že štěstí může být něco velmi nemravného –

Nezasloužené štěstí, jestli mi rozumíte.

Ale nikomu jsme přece neubližovali.

Jen jsme věřili tomu, co není.

A když jsem měla moralistickou náladu, říkala jsem si: copak tomu, co není, nevěří každý?

13

Kimův ceník tloustl, jeho specialisté vymýšleli iluze pro každý obor lidské činnosti. Kombinovali contentity. Spojovali je s náladami. Contentitové koktejly se staly specialitou Kim Barů, jak se říkalo novým podnikům na prodej contentitů.

Na vysokých židličkách sedali u barů muži a ženy a srkali drinky, ve kterých byly rozpuštěny iluze.

Chodívala jsem každý den po práci do jednoho takového baru, útulného baru s modrými sametovými potahy i závěsy. Už jsem ani nechodila domů. Celé noci jsem proseděla na židličce, měkké židličce, potažené tmavomodrým sametem. A žila –

Začala jsem říkat život svému omámení –

Poručila jsem si chléb podle ceníku – i já už říkala contentitu chléb jako kdekdo – a žila jeden život za druhým –

Na několik měsíců jsem se zaměřila na Kimův cestovní contentit. Za svých osamělých nocí v baru jsem pila contentit Bornea, Aljašky, Havaje – objednávala jsem si zem za zemí, hvězdu za hvězdou, jako si někdo objednává jídla podle jídelníčku –

Jak je to pohodlné, říkala jsem si. Proč vlastně lidé dřív cestovali? Stačí pilulky, a cestuji pohodlně, bez balení zavazadel –

Kimovi specialisté vyřešili i problém času. Během tří hodin minicontentitu bylo možné prožít i čtrnáctidenní pobyt v exotické krajině –

Naše životy jsou dlouhé jako životy celých pokolení, hlásaly reklamní slogany Kimových cestovních kanceláří.

Nikomu nevadilo, že cestuje jen ve své iluzi –

Dokonce ti, kteří dříve opravdu nějaké cesty podnikali, si pochvalovali, jak je cestování s Contentit-air daleko barvitější a jak jim teprve cestovní kancelář Continental-contentit plní všechna jejich přání –

Podle nejnovějšího průzkumu veřejného mínění už celých čtyřidevadesát procent dotázaných označilo za největší hodnotu na světě contentit.

Proslýchalo se, že těch zbylých šest procent jsou zaměstnanci Kimových závodů, protože Kim prý trvá na tom, aby jeho specialisté a dělníci contentit nejedli.

Ale já tomu nevěřila.

Říkala jsem si, že to jsou pomluvy.

14

Po čase jsem přestala chodit do práce – bylo to zbytečné. Stačilo mi, abych si objednala contentit *Radost z dobře udělané práce*, a bylo mi lépe, než kdybych celý den vařila. Měli jsme s manželem našetřeno dost peněz a vypočetali jsme si, že než je utratíme v contentitu, bude to trvat pěkně dlouho.

Přestěhovali jsme se do jednoho Kimova baru.

Seděli jsme vedle sebe na vysokých stoličkách potažených tma-vomodrým sametem.

Nahlíželi jsme střídavě do ceníků a pili Kimovy koktajly.

Všimla jsem si, že manžel objednával nejčastěji z oddílu MALAJKY/TANEČNICE, ale já na něj vlastně vůbec nežárlila. Byla tohle nevěra? A i kdyby.

V nejnovějším vydání Kimova ceníku se objevily celé příběhy. Byl to *největší vynález Kima Kinského*, jak tvrdily obrovské neónové poutače. Štáby Kimových psychologů sestavovaly epické contentity. Vlastně to byly malé povídky, do kterých byl zasazený jako ústřední postava ten, kdo si vybral epický contentit. Například... Měli jste chuť na dobrodružný příběh – Já se nejlépe pamatuji na jeden, byl na tří sté dvacáté straně seznamu:

1) Příběhy mladých statečných dívek

a byl to dvacátý osmý pododdíl. Ve stručném obsahu byl příběh dívky, která spí v paláci svého otce, milionáře. O půlnoci do její ložnice vlezou gangsteři, unesou ji. Ale dívku zachrání snoubenec, mladý indický rádža. *Svatba v bengálském zámku rádžově ukončí napínavý příběh.*

Tímhle příběhem jsem se opájela – bylo tak krásné být sedmnáctiletou milionářovou dcerou... a můj rádža měl tak nádherné hedvábné oči – měl oči jako Kim Kinski...

Vůně, jakými voněl náš bengálský zámek při svatební hostině, si pamatuji dodnes, v té vůni bylo trochu skořice a trochu medu – ostrá, a zároveň sladká vůně –

Někdy jsem uvažovala o tom, jak by se dalo contentitu zneužít.

Jak by se jeho pomocí daly ovládat davy lidí. Co by contentit mohl udělat hrozného ve službách totalitního režimu –

A byla jsem Kimovi vděčná za to, že raději přináší lidem kýče – tak půvabné kýče –

Štěstí není v tom, že jsme něčeho dosáhli.

Štěstí je v tom, že si dokážeme namluvit, že jsme něčeho dosáhli.

Byla jsem přesvědčená o téhle moudrosti a byla jsem přesvědčená o tom, že Kim je dobrodinec světa. Zúčastnila jsem se dokonce zuřivé demonstrace -

Ústřední vláda totiž prohlásila, že se výroba contentitu musí zastavit. Hospodářská situace naší galaxie se prudce zhoršila, takový ekonomický propad neměl obdoby v celém vesmíru -

Běžela jsem s transparentem, na kterém byla podobizna Kima Kinského, a skandovala s tisíci mužů, žen a dětí: contentit -

15

Nikdy bych asi neopustila svou tmavomodrou židličku v baru, kdyby mi jednou nepřišel dopis.

Dopis.

Ani bych ho neotevřela. Na tomhle světě mě už zajímal jen contentit. Zrovna jsem si dopřávala syna, sedmiletého, způsobného, v námořnickém oblečku -

Seděl vedle mě, a protože končila doba, na kterou jsem si svou iluzi dopřála, nechtěla jsem se rozptýlit a dopis otevřít. Pak jsem zahlédla zpáteční adresu vytištěnou na zadní straně obálky. Chlapeček ještě nezmizel, ale já si ho nevšímala.

Zpáteční adresa byla modrozlatá.

Kim Kinski.

Dlouho jsem nad dopisem přemýšlela. Byla jsem zabořená do contentitových závějí, nebyla jsem schopná rozeznávat, co je má vnitřní skutečnost a co je vnější skutečnost -

Nakonec jsem pochopila, že to je opravdu dopis od Kima, od toho bengálského rádži s hedvábnýma očima, ne, od Kima... musela jsem se upamatovávat...

Pochopila jsem, že mi píše opravdu Kim Kinski a že chce, abych se za ním rozjela.

„Máte-li chuť,“ psal – jako by nevěděl, že chuť mám už po léta. A vykal mi – vykal... Nikdy jsme si vlastně netykali, Kim nechtěl, prý je to tak víc vzrušující – –

Rozhlédla jsem se po baru.

Na tmavomodrých židličkách klímalo několik desítek lidí. Nevnímali mě. Můj manžel klímal vedle a před ním byl otevřený ceník contentitu. Byl otevřený na stránce ŘECKÉ OTROKYNE (2. století př. n. l., rafinovaně zkažené, příplatek).

Nerozmýšlela jsem se.

Svezla jsem se ze stoličky a vypořádala se z baru.

16

Město bylo strašidelné.

Po chodnících nikdo nechodil. Na chodnících jen seděli nebo se povalovali lidé. Měli široce rozevřené oči a usmívali se.

Nikdo z nich mě neviděl.

Překračovala jsem je.

Musela jsem pěšky, městská doprava nefungovala.

Před obchody s contentitem stály dlouhé fronty – –

Potácela jsem se na letišti. Létala jen letadla z jiných galaxií.

Jedno mě vzalo ke Kimovi.

Cestou jsem jedla contentit. Během dvouhodinového letu jsem měla desetiletou dceru, s kterou jsem navštívila několik lázeňských hvězd, a s jedním indiánským milencem jsem strávila týden na břehu vyhrátého jezera. Nakonec jsem se vydala s jednou matkou z katalogu na vyjížďku na saních –

Kim Kinski prý na mě už dlouho mluvil, než jsem ho poznala.
Chtěla jsem se ho zeptat na bengálský zámek.

Pak jsem mlčela a vzpomínala, kde jsem, kdo jsem a proč tu
jsem –

Nemohla jsem si vzpomenout, a rozplakala jsem se.

17

Kim velmi zestaral za tu dobu, co jsem ho neviděla. Dokonce mu
zšedly vlasy i vousy. Vypadal vyčerpaně a nešťastně.

„Vezměte si chléb“, řekla jsem mu.

Udiveně se na mě podíval.

„Contentit“, vysvětlila jsem mu.

Kim Kinski, jak jsem se později dozvěděla, byl jeden z posled-
ních lidí, kteří contentitu odolávali.

Otec contentitu contentit ani neochutnal.

Uvedl mě do svých laboratoří, ukazoval mi je s hrdostí matky,
která předvádí své dítě. Byl trochu komický, když mi předváděl
rozlehlé budovy plné zaměstnanců, contentitové balírny a expe-
dice... Uznávala jsem, že to je velkolepé, skvěle organizované, ale
přece mi jeho zaujetí bylo směšné.

Přesto jsem pochválila celý ten komplex továren a laboratoří...

Ale Kim Kinski mě překvapil.

„To všechno,“ zašeptal, „to všechno, co jsem zatím dělal, je jen
rozcvička.“

Dívala jsem se na bloky Kimova koncertu, budovy, ve kterých
se vyráběl contentit a sestavoval nový a nový, se táhly až po obzor
a jejich stříbrné střechy se leskly ve večerním slunci jako střechy
přízračných pohádkových paláců...

„Rozcvička?“

Nechápala jsem, že by Kim Kinski nebo vůbec kdokoli na světě mohl vykonat ještě víc. A pro Kima to je jen rozcvička?

Přikývl.

Požádala jsem ho o contentit s ananasovou náladou. Viděla jsem, že váhá, rozmýšlí se... Nakonec zazvonil na asistenta a nechal mi můj oblíbený chléb přinést.

„Měla byste víc jíst,“ řekl a díval se na mé tělo, díval se na ně sice se zájmem, ale s vědeckým zájmem, a to mě uráželo. Moje tělo není přece žádný laboratorní exponát. Moje tělo... Jak jsem se začala prohlížet, viděla jsem, že se opravdu stávám vyzáblou. Vyzáblá kuchařka – to bylo neuvěřitelné. Ale copak jsem měla v posledních měsících čas na jídlo? Jen sem tam mezi novými a novými sousty chleba...

Umiňovala jsem si, že začnu víc jíst, věděla jsem, že Kim Kinski má rád na ženách, jak říkal, víc hmoty...

„Proč jste mě sem pozval?“

Ptala jsem se něžně a plaše – abych Kima povzbudila, abych mu dodala sílu k vyznání lásky...

Ale Kim mlčel a díval se na mě smutně.

Pak mě odvedl do mých pokojů a omluvil se. Musí jít na poradu správní rady svého koncernu.

Nechal mi na nočním stolku dárkové balení contentitu – v krabici velké jako bonboniéra bylo třicet různých druhů contentitu.

Vzala jsem si contentit jasmínové nálady.

Pak contentit liliové nálady.

Fialkové.

Chryzantémové.

Koupala jsem se v jedné náladě po druhé a vůbec mi nevadilo, že Kim Kinski odešel.

Když jsem měla contentit, nepotřebovala jsem už nic. Ani jíst, ani pít.

Nepotřebovala jsem žádného člověka.

Nepotřebovala jsem lásku.

18

Trávila jsem dny ve svých pokojích. Kim mě občas navštívil, donesl mi nové dárkové balení contentitu, chvíli si se mnou popovídal a zase odbíhal.

Pozorovala jsem na něm velké rozechvění a bylo stále víc a stále nepřijemněji jasné, že příčinou toho rozechvění nejsem já.

Kim zřejmě chystal další objev.

Objev, ke kterému byly všechny jeho dosavadní vynálezy roz-cvičkou.

Většinu času jsem proležela v posteli. Přemýšlela jsem hodně o Kimovi v přestávkách mezi mdlobnými iluzemi. Vzpomněla jsem si na své loutkové divadlo. Hrávala jsem si s ním v dětství celé dny. Jedna loutka se v něm nápadně podobala Kimovi Kinskému... Loutka kouzelníka. A připadalo mi, jako by Kim ze všech lidí nadělal loutky, které se hýbají podle vůle jeho contentitu. Nikdo už nehraje svůj život. Všichni hrají roli – cizí roli, nemravnou roli, ale cítí se v ní šťastni.

Často se mi zdávalo, že ke mně Kim Kouzelník přichází a váže mi na ruce ke stehnům nitky – Nitky, které vedou do výše, do mlžné výše. A pak se ty nitky pohnou a já kráčím, běžím, tančím. Jak si nitky přejí. Vztahuji ruce po tom, po čem mi nitky určí – – –

Bylo mi jedno, jestli ležím v posteli na téhle hvězdě, nebo sedím v baru na jiné hvězdě.

Stávalo se, že ke mně Kim přišel a já neměla sílu vybavit se ze svého snění.

Ve středu jsme někdy zašli do naší staré vinárny.

Nebyly mi ty cesty příjemné. Litovala jsem, že nemohu ležet v posteli a užívat contentit, bylo mi líto času, který s Kimem ztrácím. V posledních týdnech jsem se tak propadala do iluzí, že jsem mimo ně nenalézala uspokojení. A to, po čem jsem dřív toužila, mě nezajímalo.

Ale Kim mi dával chléb, a dával mi ho hodně a exkluzivní balení, věděla jsem, že s ním musím do vinárny a nějak ten večer s ním přetrpět.

„Jsem víc než stvořitel,“ říkal Kim nad sklenicemi vína, „co je na tom, lidstvo stvořit. Já udělal další stvoření – já udělal lidi šťastnými. Nikdo nemohl dát lidem to, co chtěli – až já...“

Vypadalo to, že Kim hovoří proto tak přesvědčivě, že chce o svých slovech přesvědčit sám sebe, jako by začal o svém díle pochybovat.

Tehdy odhrnul záclonku na okně, u kterého jsme seděli. Díval se před vinárnu na obrovský pomník. Na náměstí mu ho vztyčili vděční obyvatelé galaxie. Pomník byl i v noci nasvícen reflektory, Kimova zlatá postava se rýsovala proti temné obloze v nadživotní velikosti. Socha zářila na smolném pozadí vesmíru, jako by byla vytesána ze slunce.

Kim se dlouze díval na sochu.

Jako by z té sochy sál sílu.

Jsou takoví lidé – berou si sílu ze svých vlastních pomníků, protože jinde ji už nalézt nemohou...

Toužila jsem chvilkami po tom, aby mě vzal za ruku jako za starých dob a podíval se mi hedvábně do očí – byla bych mu ráda tou silou, kterou hledal. V těch chvílích jsem věděla, jak ráda bych

sama byla někomu povzbuzením, contentitem. Ale slábla jsem, jako slábnou ti, kteří nemají svou sílu komu dát.

„Pozval jsem vás sem proto,“ řekl mi jednou Kim Kinski ve vinárně, „protože s vámi jsem začal svou epochu. A teď, když chci začít novou epochu, budu rád, když tu se mnou budete. Aspoň jako maskot.“

Zvědavost byla poslední vlastnost, která mě poutala ke světu.

A já byla bezmezně zvědavá, co Kim může ještě vymyslet.

Seděl naproti mně a hladil si vousky pod nosem.

Vyhlédla jsem z okna a hned obrátila oči do vinárny.

Kimova obrovská socha zářila pod nápořem reflektorů tak oslepujivě, že jsem se na ni ani nemohla dívat.

Kim se na ni díval.

Jak to jen dokáže, napadlo mě. Pak jsem si pod stolem otevřela tubu s contentitem a předstírala, že zívám. Snědla jsem contentit rododendronové nálady.

Už jsem prostě musela vzít contentit.

Lidé mě nudili.

Kim mě nudil.

19

Ti, kteří contentit v naší galaxii užívali, časem propadli návyku. Když jsem pár hodin contentit nebrala, chvěly se mi ruce, zakoktávala jsem se, svírala mě hrozná tíseň – – Stačilo vzít si jakýkoliv contentit, v jakékoliv malé dávce, a byla jsem v pořádku.

Ústřední drogové středisko dlouho váhalo se zákazem výroby contentitu. Kim byl přesvědčen, že k zákazu nikdy nedojde. Podporoval obrovskou propagační contentitovou kampaň, nechával pašovat contentit do jiných galaxií.

„Můžou contentitit zakázat?“ smával se Kim. „Ať to zkusí. Lidé se nechají radši postřílet, než aby neměli contentitit.“

Přesto drogové středisko výrobu contentititu zastavilo.

Kim dostal zprávu, že na naši hvězdu přijdou protidrogové jednotky, aby zásoby contentititu zničily.

Nikdy jsem ho neviděla tak rozčileného jako ve středu večer, kdy se dozvěděl o zákazu contentititu.

„Nechtěl jsem svou zbraň ještě použít,“ říkal zamyšleně a kroužil pohledem po vinárně, „donutili mě.“

Ten večer poprvé ochutnal contentitit. Vnutila jsem mu contentitit kopretinové nálady, který miloval můj nuž. Kim byl tak skleslý, že se nechal přemluvit.

„Otec contentititu jí první contentitit,“ řekl, „to by byl hezký titulek do novin.“

Byl unesen. Kopretinové nálada mu roztáhla tvář do takového úsměvu, že mi Kim Kinski připadal na celou hodinu slabomyslný. Velké štěstí má v sobě něco decentního, říkával Kim, ale já ho pochopila až teď. Když jsme odcházeli z vinárny, pozval mě k sobě. Poprvé za celou dobu, co jsme se znali.

Radši bych si dala doma střeňchový contentitit, ale přijala jsem Kimovo pozvání.

Pro jeden večer to snad bez contentititu vydržíš, namlouvala jsem si.

20

Ale už cestou jsem otevřela kabelku a vzala si contentitit ananasové nálady. Byla jsem tak omámená, že jsem málem ani nevěděla, kde jsem. Posadila jsem se do jakési měkké židle a dívala se kolem sebe.

Viděla jsem Kima –

Přicházel ke mně.

V ruce měl kovový pohár. Napil se z něj – a já náhle měla obrovskou touhu Kimovi sloužit. Pamatuji se, že jsem se svezla ze židle a utírala Kimovi boty. Utírala je rukávy svých šatů.

Kim mi poručil, ať vstanu.

Vyprávěl cosi, ale já nechápala ani slovo. Až v příštích dnech jsem pochopila, co Kim udělal. Po léta se zabýval nejen vnitřním ovlivňováním psychiky. Toužil přijít na to, jak se sám může stát velkou tabletou contentitu. A teď se dokázal nasytit tak, že vyzařoval –

Vyzařoval poslušnost.

Druhý den přijela na planetu jednotka protidrogových úředníků. Vezli s sebou kontejnery na odvoz contentitové tresti. Měli s sebou hořlaviny, aby polili naše skladiště a zapálili je. Ale jak vystoupili z rakety, Kimovi zasalutovali.

Přijal je do své služby.

Stačilo, aby kohokoliv oslovil, a každý byl Kimem, živou drogou, zachycen jako ryba sítí.

„Začneme,“ smál se ten večer Kim, „začneme.“

V noci se postavil vedle svého pomníku. Řečnil.

Obyvatelé hvězdy stáli kolem něj se zatajeným dechem.

Tleskali.

Jásali.

Křičeli nadšením.

Mrazilo mě. Kim Kinski, stojící před svou zářící sochou, vypadal jako kouzelník – i jako ďábel.

Mával při projevu rukama a obrovské stíny létaly od jeho rukou, obrovské stíny jako pavoučí nohy, které se napřahují nad světem –

Kim hovořil o tom, že nenechá lidem vzít jejich štěstí, jejich iluze, vybězel přítomné, ať položí za iluze raději život, než aby se o ně nechali připravit –

Vzala jsem si contentit.

Contentit ,touhy po vítězství‘.

V polosnu jsem slyšela Kimův hlas, opojeně hovořil dál a dál a mně se ve spánku otevíral celý vesmír, viděla jsem i na nejzapadlejší hvězdy, celý lidský vesmír se přede mnou rozklenul. A já viděla miliardy lidí na stovkách hvězd – hemžili se temnou oblohou jako jiskry, které srší od nesmírného brusu. Stačilo mi na chvíli se na nějakou hvězdu zadívat déle a pozorněji a mohla jsem rozeznávat jednotlivé postavy, tváře – – Všichni se usmívali. Byl to obludný úsměv. Slabomyslný úsměv. Celý vesmír se tak usmíval. Mrazilo mě v tom snu a Kimův hlas švihal tím vesmírem jako bič... Někteří lidé mají hlas rovný a řezavý jako bič. To nebyl mdlý vinárnový hlas.

A v tom pohádkovém vesmíru, který se v mém snu rozkládal jako na obrázku z pohádkové knížky, se najednou objevil mohutný stín, upíří stín, kdosi ten úsměv clonil svou tváří.

Kim.

Zarážela jsem si nehty do tváří, abych se vzpamatovala.

Když jsem se probrala, náměstí bylo prázdné.

Jen Kimova monumentální socha zlatě plála přede mnou ve světle reflektorů, vysoká a oslepující jako střed vesmíru.

Střed vesmíru.

Doklopýtala jsem domů.

Celá Kimova vzpoura trvala jen několik hodin. Další jednotka z ústředí protidrogové závislosti se zmocnila hvězdy, spálila sklady a zrušila výrobu contentitu. Nepodlehla Kimovu vyzařování. Kopretinová nálada, kterou Kim ke svému novému contentitu mlsal, představovala znamenitou kontraindikaci, úplně zmařila výsledek nového užívání, jak se později ukázalo.

V galaxii se nastoupila protidrogová léčba.

Úspěšná. I já se nakonec vyléčila.

A Kim? Zmizel. Prý na poslední chvíli kamsi odletěl. Někteří říkali, že se jeho letadlo zřítilo – Jedna sekta vyhlásila, že Kim byl dábel a odlétl do pekla – Já si ale myslím, že sedí kdesi v koutku vesmíru a cucá jeden svůj contentit za druhým.

Iluze.

Kdybychom se nepřestali živit iluzemi, byli bychom dávno mrtví. Zemřeli bychom hladu.

Štěstím – –“

Eva Evinská mluvila stále tišeji, konec svého vyprávění vlastně došeptala.

„Jak to bylo krásné věřit lžím. Jak jsme milovali ty, kteří nám to umožnili... Jak to bylo krásné nemyslet... Ale nebyl to ten nejkru-
tější rozsudek, který jsme nakonec nad sebou vynesli?“

K obloze vzlínala do tmy měkká mlha.

A pilot Klaus, nejmladší z posluchačů, se do té tmy díval a snil. Jednou na školním výletě zahlédl přece takového člověka – Měl bílé vlasy a bílé vousky pod nosem a na bradě. Usmíval se. Jen se díval před sebe –

„Kdo to je?“ zeptal se tehdy Klaus učitelky – –

„Socha,“ řekla učitelka.

Ale Klaus se ještě dlouho ohlížel za tím podivným mužem. Nebyl si stále jistý - je to opravdu člověk, nebo jen socha, nehybná, věčně nehybná socha...

Jedno věděl jistě, že ten někdo je mrtvý.

Dítě

1

Wolfgang Kowalski si odkašlal a podíval se vysoko do mlhy, která se vznášela nad letištěm a plnila vesmír –

„Tehle příběh začal asi před třiceti lety. Vlastně přesně před třiceti, protože letos jsme s manželkou slavili padesátiny a všechno začalo krátce po naší svatbě, kterou jsme měli ve dvaceti.

Moje žena studovala geologii, já byl na učilišti pro dálkové lety, oba jsme měli tolik práce, že jsme se mohli scházet jen zřídkka. Mě často posílali na stáž mezi hvězdy, ona měla zase povinný průzkum vyvřelin na různých planetách. Vídali jsme se málo a stále méně.

Má žena byla prostě posedlá geologií. Nejdřív mi to připadalo roztomilé – máme-li někoho rádi, mají půvab všechny jeho vlastnosti, činy i – zločiny. Časem mi její posedlost zaměstnáním ale vadila stejně, jako moje posedlost raketami vadila jí. Žárlili jsme jeden na zájmy druhého, jako by mě ona podváděla se sopkami a já ji s raketami.

Ve dvaceti letech mě moje budoucí žena požádala o ruku – byla velmi rázná a musím říct, že v našem manželství byla mužem spíš ona. Malá, drobná a já ursus, a přece rozhodovala o všem za mě – a často i proti mně.

Nevím, proč chtěla svatbu –

Chtěla se pojistit?

Obávala se, že při mé měkké povaze se mě zmocní první dívka, která mě požádá o ruku?

Vyčítala mi, že muži z mé hvězdy jsou příliš změkčilí, mně se zase zdálo, že ženy z její hvězdy jsou příliš energické – ani ten zvyk, žádat muže o ruku, se mi nelíbil. Ale když mě o ruku požádala, musel jsem se vyjádřit – a věděl jsem, že lepší ženu bych hned tak nenašel –

Rozhodně bych ji musel hledat, a to mě nelákalo.

A takhle budu mít už jednu doma a všem erotickým zmatkům, jaké mívali moji přátelé, se vyhnu.

A pak – Fionu, svoji nastávající, jsem přece miloval.

Miluji ji, umí vařit a vypadá, že mě bude bránit – shrnul jsem celou situaci. Připadalo mi moudré podívat se plaše na Fionu, sklopit oči a zašeptat, že ano, že její nabídku k sňatku přijímám – Jako to udělal před lety můj otec, jeho otec i jeho otec – jak už bylo na naší hvězdě zvykem, aby muži na nabídku k sňatku odpovídali.

Fiona otevřela láhev vína a nalila si. Pak i mně. Moc galantní nebyla.

2

Podařilo se nám pracovat společně. Tedy podařilo se to Fioně – běhala několik týdnů po úřadech a nakonec pro nás vymohla takzvanou manželskou raketu, jak se tehdy takovým raketám říkalo. Byli jsme tým, který pracoval ve dvojici, já zajišťoval Fioně dopravu, ona prováděla výzkumy. Měli jsme rázem na sebe hodně času.

Ale moc radosti jsme z toho neměli.

Ani já, ani ona.

Vlastně nám vyhovovalo mnohem víc vídat se jen zřídka – i když jsme si na to předtím velmi stěžovali. Po několika týdnech společné práce na manželské raketě jsem byl úplně hysterický. Fiona byla v kuchyni, v pokoji, v laboratoři, právě když jsem tam

chtěl jít – Občas jsem si maloval na čtvrtky různé tváře, abych viděl jinou tvář než její.

Věděl jsem, že zrovna tak, jako jde Fionina ustavičná přítomnost na nervy mně, jde moje přítomnost na nervy jí.

A tak jsem se snažil ovládat, jak jsem jen mohl.

Nakonec jsme si jednou sedli za palubní stůl v pilotní kabině – tam jsme sedali vždycky, když jsme potřebovali něco důležitého vyřešit – pohled na milióny světél, na tisíce světů, které se kolem nás přeskupují, nás vedl k pohledu sub specie aeternitatis. A když se člověk dívá na vlastní osud z nadhledu, není jaksi schopný hubovat na manželku nebo manžela –

Věděli jsme, že musíme náš vztah nějak vyřešit, abychom se dál nemučili. Přitom jsme se měli oba rádi – jeden i druhý bychom se těžko obešli bez své polovičky – –

Obyčejná ponorková nemoc.

Na jakékoliv hvězdě jsme mohli náš problém vyřešit krátkodobou oddělenou dovolenou a jsem si jistý, že bychom se po krátkém odloučení k sobě vrátili a vrátili rádi. Nedočkavě.

Ale tady?

Mohli jsme se od sebe vzdálit nejvýš na patnáct metrů.

Seděli jsme před přeskupujícími se galaxiemi, drželi se za ruce a snažili se na sebe nedívat.

Tehdy Fiona navrhla, že bychom měli mít dítě.

Divil jsem se, byla dřív tak zabraná do své práce, že o dětech nechtěla ani slyšet – – –

Fiona mi ukázala obrázkový časopis, ve kterém byl rozsáhlý inzerát na malé roboty, k nerozeznání podobné dětem. Právě je začali vyrábět a reklamní fotografie vypadaly náramně půvabně. Děti v parku, děti v bazénku, šplouchají se, děti na pískovišti, stavějí z vlhkého písku obrovské hrady –

Začal jsem uvažovat, jaké by bylo – – adoptovat robota. Fiona mi oznámila, že už naši objednávku odeslala a že na nejbližším mezipřistání nás bude čekat balík s dítětem. Tak to řekla: balík s naším dítětem.

Díval jsem se na přeskupující se galaxie a mlčel. Když máte ženu, jako byla Fiona, je mlčení nejmoudřejší zbraň. Vlastně jediná zbraň.

3

Mezipřistání bylo plánováno až za dva týdny, měli jsme trochu času se připravit.

Ve Fioně se projevil mateřské pud. Vyšívala kombinézku pro našeho robotka. Čepičku mu upletla modrou a rukavice bílé – –

Mně všechno připadalo komické a chtěl jsem si podržet náležitý odstup. Zachovat rozvahu, jako jsem ji musel zachovávat při tolika jiných Fioniných nápadech – ale když na mě Fiona nepřestávala naléhat, podvolil jsem se a po večerech vyřezával ze dřeva hračky, lodičky a větrníky –

Docela mě to bavilo.

Po čtrnácti dnech jsem byl jakž takž smířený i s tímhle nápadem, jako jsem se smiřoval po několika měsících už se vším –

Takové dítě má mnoho výhod, prohlašovala Fiona – nezlobí, dá se naprogramovat, jak se nám zachce, nepláče, neodporuje. A kdykoliv ho budeme mít dost, můžeme ho vypnout. Jednoduše. Jen se mu prý zmáčkne páčka na krku. Takové dítě nás nikdy nezklame a nezatěžuje nás ani časově, protože nejí a nepije – pouze jednou za tři dny se musí napojit na akumulátor. A to zvládneme docela snadno – vždyť někteří rodiče zvládnou přece docela snadno i živé

dítě. Fioně se zvláště líbilo, že naše dítě nebude třeba vychovávat – jak říkala: 'Vůbec se necítím, že bych dokázala někoho vychovávat.' Výchova bude obsažena už v *programu dítěte*, v jakémsi šému, který se dítěti zasune do úst. Fionu to velice uklidňovalo.

Přistáli jsme v galaktickém hotelu, abychom doplnili zásoby.

Hotelový poslíček nám přinesl velikou krabici, supěl, jak byla těžká.

„Ze zasilatelství tu máte dítě,“ hlásil.

Fiona mi zašeptala, ať mu dám spropitné. Váhal jsem. Poslíček byl započítaný v ceně, ale slyšel jsem, že se dříve platilo za křest, a přijal jsem poslíčkovu službu, jako bych přijal obřad křtu...

„Co myslíte, jak ho máme pojmenovat,“ zeptal jsem se udýchaného chlapce, když jsem přestřihoval provázky na krabici s naším dítětem.

„Co já vím,“ chlapec se podíval, kolik jsem mu dal, a znechuceně odcházel.

A tohle slovo, tohle jméno Cojávím jsme už našemu dítěti nechali. Fioně se od začátku líbilo a uměla je vyslovovat velice sladce a něžně, prostě mateřsky –

Přestříhl jsem poslední provázek.

Vybalil z bedýnky několik součástek.

Přišrouboval jsem údy k tělu, nasadil hlavu, pak jsem celé dítě omyl v růžové dezinfekci. Iluze byla dokonalá. Dítě mělo měkkou růžovou pleť. Protože jsme si je objednali pětileté, bylo pětileté.

Cojávím se protáhl.

Otevřel doširoka modré oči.

Díval se na nás.

Usmál se.

4

Už jsem zdůraznil, že ve svém manželství jsem byl já podřízeným a má žena tím, kdo rozhodoval. Bývaly chvíle, kdy jsem si v rozdělení rolí liboval. Jak je krásné nemít odpovědnost. Tohle byla přesně jedna z těch chvil, kdy jsem byl rád, že nemusím rozhodovat.

Že nesmím rozhodovat.

Být nesvobodný není někdy tak bolestné, jak by mohlo vypadat.

Já si ve své podřízenosti liboval.

Celý ten nápad, který žena měla, příchod Cojávíma do naší rodiny byl tak bizarní, že bylo příjemné říct si: S tímhle nemám nic společného, nic, vůbec nic – –

Ale je v životě vůbec něco, s čím nemáme vůbec nic společného?

Když Cojávím na nás obrátil azurová kukadla, žena se rozplakala. Zdvihla ho z krabice, sloupila z něho cenovku a políbila ho. Cojávím ji objal hebkýma pacičkama kolem krku a spokojeně se rozesmál. To bylo na Cojávímovi zprvu to nejpůsobivější a potom to nejstrašidelnější – uměl se jenom usmívat – –

Fiona mě poslala do města na nákupy. Dovezl jsem vybavení pro pětileté dítě a dovezl jsem i kolébku, kterou mi žena nařídila koupit.

„Je přece na kolébku moc velký,“ pokoušel jsem se namítat.

„Vždycky jsem snila o tom, že budu své dítě kolíbat,“ prohlásila Fiona, „je to tak mile idylické a sladké...“

A tak jsem koupil i kolébku.

Na bocích měla vyřezávaná srdíčka, srdíčka, drželi namalovaní andělíčci. Na čele kolébky kvetly vypalované růžičky.

Když o ní teď uvažuji, byl to dokonalý kýč –

Ale žena to chtěla.

Celý první večer proseděla u kolébky.

Sem tam. Sem tam.

Kolébka se kolíbala a její pohupování na mě působilo uspavačsky. Neudržel jsem se a usnul. Bylo toho na mě dnes moc. Ještě v polosnu jsem slyšel sem tam, sem tam kolébky a před očima se mi chvěl obraz ženy, která kolébá kovové, usmívající se dítě -

Kupodivu mi to nepřipadalo příliš nepřirozené -

Sem tam, sem, tam...

Moderní doba si jaksi navykla nahrazovat skutečnost iluzemi a tomuto nahrazování říkat pokrok. Přivykl jsem tomu i já a ze všech sil se snažil iluze přijímat jako skutečnost - cítil jsem, že jinak bych nemohl být šťastný.

Nemohl.

Rozhodně ne -

5

Dítě objednané podle katalogu mělo mnoho výhod proti lidským dětem.

Nemělo výměnu látkovou a to byla velká výhoda. Moje žena neopomínala zdůrazňovat: základní výhoda.

Umělo se jen smát, a navíc vydávalo smích vyladěný tak melodicky, že spíš než smíchem byl harmonickou hudbou - Některé děti se smějí ječivě, Cojávím se smál měkce, hebce - občas se mi zdálo, že v jeho smíchu rozeznávám několik taktů z Vivaldiho - Cojávím byl také dokonale způsobilý a poslouchal na slovo. Téměř se nešpinil. Má žena, která chtěla plnit mateřské povinnosti, musela někdy dávat do pračky úplně čisté šaty jen proto, aby jí nikdo nevytkl, že na své dítě dlouho nepere.

Jeho výhody byly prostě tak veliké, že se z nich chvílemi začaly stávat nevýhody. S výhodami to už je tak, pokud se příliš zvětší a narostou – začnou samy působit proti sobě a ztěžovat život...

Nevýhodou Cojávíma bylo, že nerostl. Po čase jsme si ho mohli vyměnit podle katalogu za model o trochu větší a pak zase za větší – Těchto výměn jsme měli během Cojávímova růstu udělat patnáct a tak ho nechat projít dětstvím, pubertou, dospíváním – Poslední, patnáctý model dítěte z ceníku byl urostlý mladík, který byl – alespoň na fotografii – něco mezi mladým Einsteinem a Tarzanem.

Svalovec intelektuál.

Mohli jsme si také dokoupit celou řadu doplňkových programů. Fiona se urazila, když jsem katalog doplňkových programů přirovnal k ceníku doplňků k luxu – přišel nám shodou okolností stejnou poštou jako ceník programů navrhovaných na doplnění našeho potomka.

Oba ceníky mě zarazily svou podobností – Bylo možné dokoupit k luxu rozprašovač vůní, štětku na čištění trysek u domácího aeroauta, kartáč na plyšové potahy atd. A na druhé straně jsme měli možnost vybavit dásně našeho Cojávíma vylučovačem vůní, ruku chlupatou dlaní na oprašování nábytku, nohu čerpadlem, aby mohl sát vodu ze studny a vypouštět ji do bazénu... Vylučovač vůní ženu zaujal nejvíc, koupila levandulovou vůni a od té doby stačilo, aby Cojávím otevřel ústa, a náš byt se zalil levandulovou vůní. Ostatní programy – a bylo jich několik desítek – žena odmítla. Přece z našeho syna neudělá čerpadlo...

Psychické programy měly také zvláštní katalog i vedle tlumočnických programů obsahovaly nejrůznější ‚lidské‘ dovednosti od řezbářství přes rozsah hlasového rejstříku až po koníčky.

Mnoho rodičů trpí tím, že děti nemají pro jejich koníčka sebelepší pochopení a dítě někdy přímo stíhá otcovu sběratelskou

vášeň výsměchem. Teď tato starost ubyla – stačilo do syna zasunout dejme tomu filatelistický program. A od večera do rána se syn nehnul od své sbírky známek, rovnal ji a v očích měl přímo milostný svit –

6

Cojávím prospíval.

Žena chtěla, aby její mateřská iluze byla dokonalá, a nevolila proto pro něj žádný hotový program. Nechala ho seřadit na pomalé vzdělávání. Posílala ho do školy a nevadilo jí, že tak byla Cojávímova výuka nejen zdlouhavější, ale i dražší.

Cojávím si vodil ze školy kamarády, usadili se u stolku na naší malé zahrádce. Žena jim nosila dorty a mošty – dívala se zamilovaně na dětskou společnost kuchyňským oknem – –

Děti se způsobně bavily – jen občas se přece jen některé z nich začalo s jiným poštuchovat, prát – – Ale to byly vždycky lidské děti. Žena si stěžovala, proč pouští děti lidí do školy, tvrdila, že právě lidské děti mohou působit na ‚přirozené děti‘, jak říkávala, demoralizujícím vlivem. Dokonce kvůli tomu psala do novin – prý nechce segregaci, je však třeba, psala, aby méně kvalitní a méně trvanlivé lidské děti neměly tytéž podmínky jako kovové děti –

Je ale pravda, že v krajině, ve které jsme se s Cojávímem usadili, bylo lidských dětí málo. Nakonec žena vyřešila situaci tak, že našemu dítěti vůbec zakázala kamarádit se s lidskými dětmi –

Usmál se.

Pohodil zlatými kadeřemi –

A prohodil sladkým hláskem cosi o tom, že kamarádit se s lidskými dětmi ho stejně stálo dost přemáhání.

O prázdninách jsme s Cojávím jezдили do hor. V zimě jsme lyžovali – koupili jsme mu za těžké peníze lyžařský program. Dost jsem se při tom zakrvácel – ale ať, říkal jsem si. Zato Cojávím jezdil tak, že ho jeden rok zvolili králem sjezdovky –

Koneckonců bylo to ideální dítě. Napsal jsem v den Cojávímových desátých narozenin dopis firmě, která nám dítě dodala, jak jsme s jejich službami spokojeni, a vyjádřil nepochopení nad tím, že někteří lidé mají dosud své vlastní děti –

Je to tak nákladné –

Tak zbytečné –

Firma používala můj dopis jako součást svých propagačních letáků a já byl na to hrdý. Sloužil jsem – jak jsem si říkal – dobré věci.

Když jsem šel po hřebenu hory a držel Cojávíma za jednu tlapku, žena za druhou – bylo mi dobře –

Slunce stálo nad horou, všude ticho, jen moje a Fioniny kroky na kamenech a cupkání Cojávímových kovových pat –

Myslím, že u žádného dítěte z masa a krve bychom nemohli mít tak rodičovské pocity. Cojávím k nám každou chvíli způsobně obrátil zřítelnice – oranžově se mu leskly v zapadajícím slunci.

Usmíval se – – –

7

Na začátku mě ještě občas napadlo, že se děje něco nepřírozeného, bizarního – ale ta obava mě brzy opouštěla. Přivykal jsem našemu ‚rodinnému‘ životu, stejně jako bych si zvykal před stoletím na zásadně jiný rodinný život –

Jistě, bylo by to nesmyslné, a teď to vidím docela jasně – – Ale pokud na něco přistoupíte – rázem to přestane být nesmyslné,

i kdyby to byl přímo nesmysl nesmyslů. Jak je sladké přistupovat na nesmysly.

Co je sladšího než věřit nesmyslům?

Ovšem, jen na krátkou dobu.

Když jsme čas od času – ale pořád řídčeji – potkali rodiče s nezpůsobně poskakujícím lidským dítětem, podívali jsme se s Fionou na sebe – Oba jsme měli očíh jedno. Jak se mohli opovážit – – Jak mohou jít s tak nezvedeným stvořením, a dělat jakoby nic – – Musím říct, že jsem si všiml, že ti opovážlivci zase pozorovali udiveně nás – jako by nám chtěli něco vytknout – – jen nevěděli, jak do toho –

Sám jsem se těšil na tu chvíli, kdy mi někdo z těch komických staromódních párů něco řekne – – mačkal jsem Cojávímovu ruku, vedl ho pyšně vedle sebe a sestavoval si odpověď pro toho, kdo se odváží mi něco namítnout – –

Všechny argumenty byly na mé straně.

Ty chvíle, kdy má člověk na své straně všechny argumenty, bývají tak často okamžiky, kdy prohrává – –

Jediný argument je –

Jediný argument je srdce. Ale to vím až dnes.

8

Cojávím poslušně prodělával všechny změny, které s ním v ústřední zasilatelské službě prováděli. Když bylo třeba provést nějakou z patnácti proměn jeho dospívání, odeslali jsme ho na krátký čas do ústředí. Provedli s ním několik operací – tak, aby se nám zdál stejný jako ten, kterého jsme do zasilatelství odeslali, jen trochu větší, trochu dospělejší – –

Jak nám roste, říkali jsme si s Fionou a dívali se na syna, kterého vysazovali z dodávkového aeroauta. Cojávím vystupoval vyšší, vytáhlejší, nohatější – prostě stával se z něj chlap. Ve třinácti začal jezdit na jachtě, rád jsem ho přihlásil do jachtařského oddílu. Chodívali jsme se s ženou dívat každou neděli na jachtařské závody – – Po blyštivé hladině jezera klouzaly desítky jachet a na nich urostlí, krásní synové – stroje – – Do jachtařského klubu, jak se na můj návrh prosadilo, neměly přístup děti lidí. Cojávím a jeho druhové stejně uměli ovládat jachty tak precizně, že jakákoliv lidská konkurence na závodech by byla směšná –

Cojávím byl favorit. Odváželi jsme ho domů s Fionou, šťastní, zářící – Žena ho ještě ve voze natírala robotím žele a leštila – bála se o syna a tvrdila, že voda nemůže jeho báječnému tělu dělat dobře. V letáku ji sice ujišťovali, že u jachtařského programu provádějí i vodotěsnou úpravu, ale žena pořád nevěřila, že má vodotěsné dítě.

9

V patnácti se Cojávím stal juniorským mistrem galaxie v jachtingu. Dívali jsme se s Fionou na televizní přenos z rozdávání medailí – Cojávím stál na nejvyšším místě a usmíval se –

Žena mě objala a rozplakala se –

„Nikdy bych nevěřila, že naše dítě –,“ vzlykala, „pamatuješ se, jaký byl maličký, bezbranný, když nám ho přivezli –“

Vzpomínal jsem dojatě, jak jsem sestavoval tělíčko s hlavou a šrouboval končetiny k trupu. Jak to už bylo dávno – – Jak nám vlastně život utekl – Jak rychle, rychle – Na dětech vidí člověk nejlépe, že stárne.

Cojávím stál na stupních vítězů. Mladý bůh. Měl na sobě jen šortky a vykrojené tričko, jeho stříbrorůžová pleť se leskla. Tělo vymodelované z té nejtřpytivější hvězdy –

Je po tobě,‘ šeptala Fiona a plakala mi na hrudi. Je po tobě.‘

A já –

A já za ta léta starostí o Cojávíma jsem se dal tak oblouznit, že jsem byl v tu chvíli hrdý. Jako by tam na těch stupních vítězů stál opravdu můj syn, má krev – –

Až druhý den mi došla ironie, nechtěná ironie ženiných slov –

A mrazilo mě.

Po maturitě, kterou složil Cojávím skvěle, přešel na právnickou fakultu a přestěhoval se do studentské koleje. Už jsme ho tak často nevidali, jezdíval domů jednou za čtrnáct dní, ale ujišťoval nás, že se vždycky domů moc těší.

Maturitu složili výborně synové i dcery většiny známých. Až na několik dětí, lidských. Prolezly tak tak. ‚S odřenýma ušima,‘ smával se náš Cojávím. Jeden je přítel, samozřejmě pouze příležitostný přítel a člověk, maturitu neudělal. Také jsem pohrdal lidskými dětmi jako má žena, ale stejně mi bylo nepříjemné, když jsem pozoroval totéž pohrdání u syna –

Pohrdání lidmi –

My jsme tě sestrojili, říkal jsem synovi.

Usmíval se.

Usmíval se, jako by tím úsměvem říkal, to je toho.

10

Studoval výtečně. Prý v celé předlouhé historii univerzity by se našlo málo tak nadaných žáků, tvrdil mi fakultní historik, můj

přítel z dětství. Také studia nebyla zadarmo. Prodávali jsme se ženou kdeco, abychom Cojávímovi mohli koupit nový program, program na nový semestr – Jen si ho zasunul do rozumového centra, věděl všechno – Posmíval se lidským studentům, jsou prý šprtouni a nemají ani chvíli volnou, biflují i v noci –

Nemají prý budoucnost.

Jednou se dokonce podřekl a řekl ‚lidé nemají budoucnost‘. Ale hned se zarazil. Usmál. Omluvil.

Ženu jsme Cojávímovi vybrali v rodině blízkých přátel. Náš soused byl univerzitní profesor, lékař a jeho jediná dcera, samozřejmě stroj, také vystudovala medicínu. Krátce po synově promoci a promoci Haničky se slavila dlouho domluvená svatba.

Díval jsem se s dojetím na děti, jak šly k oddávajícímu úředníku, jak si klekly a podívaly se na sebe láskyplně – Hanička měla na stříbrné čelence věneček a závoj jí spadl do půli zad. Cojávím byl ve smokingu – neviděl jsem člověka, kterému by smoking tak slušel. Však jsme museli Cojávíma nechat trochu opilovat, aby neměl faldy na zádech –

Žena mi stiskla ruku a rozechvěla se pláčem, když se ke mně sklonila, cítil jsem, že mi její horká slza klouže po ruce –

Jako kapka kovu...

Vzpomínal jsem –

Na léta obětí a práce – na všechny hezké chvíle, které jsem s Cojávímem zažil, na jeho dětské žvatlání, roztomilá naprogramovaná přeřeknutí, na první cestu do školy, na vítězství v celogalaktickém jachtařském přeboru – na chvíli jeho promoce, kdy se pečlivě naolejovaný elegantně ploužil za zvuků gaudeamus igitur, za hřmotu varhan –

Klečel vedle své nastávající –

Ale v tenhle slavnostní, nádherný okamžik jsem ucítil neklid, úzkost –

Chtěl jsem vyběhnout z domu svateb –

Běžet a křičet hrůzou –

To, co jsem viděl, bylo komické, až z toho šla hrůza –

„Dostane se do výborné rodiny,“ šeptala mi žena a já se díval na syna – zvedá nevěstě závoj a blíží se k jejím rtům – Čekal jsem – zazvoní kov o kov, jako když se klepne kladivem o kovadlinu, úder rtů o rty – čekal, vážně jsem to čekal, a znal jsem přitom synovy měkké rty –

Než šel na obřad, políbil mě i matku – něžně – sametově –

Pak zase varhany, ten věčný pochod z Lohengrina – jdem v průvodu, jdem – univerzitní profesor má v očích slzy a usmívá se na mě v slzách, nevěsta Hanička se ke mně sklání a v jejích bezvýrazných čočkách vidím svůj odraz – žena žehná mladému páru – hostina u prázdných talířů – stesk – pak přípitky, nové přípitky, až do noci přípitky – odjíždíme v autě synova tchána – nad jezerem visí obrovský oslnivý měsíc –

Nepohnutě –

Mrazivě –

Začíná svatební noc –

11

Ještě za jízdy jsme s rodiči Haničky domlouvali, jaká vnučata zakoupíme v zasilatelství a dodáme mladé rodině. Cojávímova tchyně měla už zaškrtnuté dva světlovlasé chlapečky, dvojčátka. Fiona jí namítala, že pro mladé manžele jsou dvě děti na začátek moc a rozhodně ne hned den po svatbě, jak chtěla tchyně... Nakonec se dohodly na modrooké hnědovlasé holčičce, která byla

v ceníku označena jako výprodej – já i univerzitní profesor jsme se studiem svých dětí finančně dost vysílili.

Rozhodli jsme se zítra napsat o vnučku –

Když jsme šli se ženou po cestičce k našemu domu, planul nám nad hlavami obrovitý bělostný měsíc –

Nepohnutý –

Přísný –

„Mám strach,“ zašeptala žena a naklonila se ke mně. Objal jsem ji. A cítil jsem náhle, jak jsme na světě sami –

12

Hanička byla přeložena na kliniku na krajskou hvězdu.

„Abych pravdu řekla, jsem ráda,“ prohlásila žena.

Nemohla si na snachu zvyknout. Vadilo jí všechno, co snacha dělala. Hanička měla naprogramované skvělé vedení domácnosti. Má žena se jí rozhodně nemohla vyrovnat, a přece Hanička musela od Fiony denně slyšet výtky –

Snacha měla pravdu – ale vlastní žena je vlastní žena, a abych doma vydržel, stavěl jsem se na její stranu. S pravdou to bývá tak – člověk se nedívá na to, kdy pravda je, ale kdo ji říká.

Hanička nebyla přehnaně citlivá, ale po čase začala trpět zvláštní hysterií. V přítomnosti mé ženy se dokonce několikrát zasekla. Její uvádění do chodu muselo probíhat v ústředí zasilatelství a bylo dost drahé – nakonec jsme se se synem dohodli, že bude lépe, když se odstěhují –

Ani vnučka, kterou jsme jí koupili, tedy – její dcera –, se Haničce nelíbila. Je pravda, malá Hanička byla z výprodeje a trochu odřená – ale i tak byla o moc hezčí a poslušnější než lidské děti –

Jak jsme se ženou litovali, že jsme výběru synovy ženy nevěnovali víc pozornosti. Malá Hanička v jejich manželství trpěla, tím jsme si byli jisti. Kdybychom prodali jachtu a aeroauto, mohli jsme synovi koupit nevěstu podle vlastního výběru – ceníky jich byly plné a jak krásných a poslušných –

Žena ani nechtěla za mladou domácností jezdit.

Trucovala.

Od syna jsme dostávali ke každým narozeninám, svátkům a výročím pozdravné dopisy. Krátké. Korektní.

Ale čekávali jsme je s ženou napjatě a běhávali jsme kolikrát denně ke schránce – jestli tentokrát nezapomene –

Nezapomněl.

Nikdy.

I když... i když Hanička jeho gratulace nikdy nepodepsala.

Čítali jsme si Cojávímovy dopisy a lístky několikrát za den –

Milovali jsme ho jaksi navzdory –

Navzdory –

A o to víc, oč jsme si uvědomovali, že naše láska je nepřírozená, nesmyslná, o to víc jsme se snažili, aby byla větší a větší –

S láskou to tak bývá – snažíme se svou lásku tím víc zveličit, oč víc víme, že to, k čemu jsme se upjali, si naši lásku nezaslouží.

13

Nakonec žena přestala trucovat, zažádala si ,z rodinných důvodů‘ o přeložení na synovu hvězdu. Já se to dozvěděl, až když jí přeložení vyřídili, a samozřejmě jsem si musel zažádat také. Mě žena nebrala ani jako svého muže, ani jako svou polovičku – – považovala mě za cosi jako svou třetí ruku. Sloužil jsem jí jako část

jí samé, používala mě k tomu, na co sama nestačila nebo do čeho se jí nechtělo – –

Ale vůbec nerespektovala, že já jsem někdo jiný – Jsou takoví lidé. Pokládají vás za část sebe sama, část, kterou mohou vládnout jako ostatním tělem –

Sbalili jsme zavazadla.

Připravili nábytek k odeslání.

A rozjeli se za ‚dětmi‘. Žena je chtěla překvapit. Musí být prostě ‚ohromení radostí‘, říkala.

Celou cestu jsme mlčeli. Dívali se na rozlévající se vesmír, čekal vpředu před naší raketou jako stříbrná pavučina. Tma v té pavučině uvízla jako mocná kořist, kořist, která sama ohromila svého lovce. Kořist mocnější než lovec.

Gigantická lovící kořist –

Vzpomínali jsme na život, který nás míjel, na cesty, kterým jsme se vyhnuli – Nebyly pohodlné, byly srázné, nerozumné – ale teď nám z těch cest vzlínal stesk –

Nejsou právě omyly nejkrásnějšími chvílemi našeho života?

Já a Fiona jsme se v životě tak málo mýlili, a vzpomínat na své úspěchy bylo příjemně nudné. Jenomže stále častěji nudné, stále hrozněji víc nudné než příjemné.

Copak jsme dělali něco jiného než ostatní lidé?

Děti ze zasílatelství, vnuky ze zasílatelství, pravnučky ze zasílatelství měl kdekdo. Jen zřídka a čím dál řidčeji jsme uviděli na ulici špinavé jásající dítě, jak se řítí a křičí a křičí – – Odvraceli jsme se od něj a odvracely se od něj i naše nezašpinitelné děti –

Ale –

Ale jsme to ještě my? Uvažoval jsem v té hrozivé stříbrné pavučině, která mě obklopovala ze všech stran. Jsme to ještě my?

Nevyslali jsme do života místo sebe někoho sice úspěšného, zdatnějšího – ale mrtvého? Strříbrná pavučina tísnila, svírala, dusila –

14

Dřímá jsem mezi hvězdami a viděl celý vesmír plný strojů, strojů, kterými jsme se v této galaxii obklopili – – Jaké to bylo v jiných galaxiích, jsem nevěděl, snad lepší, snad ano – jistě lepší, jistě ano, snažil jsem se přesvědčit sám sebe. Snažil jsem se iluzí ze sebe vytěsnit iluzi, zbavit se té tísně, že jsem se zachytil do obrovské pavučiny a že se ke mně blíží, blíží obrovský pavouk –

Blíží se –

Dívám se na něj pozorněji –

A vidím, vidím, že ten pavouk, který se ke mně blíží, jsem já, já sám –

Žena usnula vedle mě v křesle, ale ve spánku jí cukaly svaly ve tváři – bylo to dost pitvorné a já chápal, že je rozčilená, vždycky, když byla rozčilená, se jí ve spánku chvěly rty a obočí –

Přetvařovala se.

Přetvařovala se, že je klidná, klidná jako kámen, ale i na ni dosedla podivná úzkost, podobná mé úzkosti –

Na letišti nás nikdo nečekal.

Bylo to zvláštní, z rakety jsme poslali telegram a předpokládali jsme, že nás Cojávím bude čekat na letišti. Najali jsme si aeroauto a letěli nad nízkými předměstskými pavilóny k Cojávímovu domu –

„Třeba má schůzi,“ myslel jsem nahlas za letu a díval se na černou zem pod námi, „nebo telegram nedoručili včas –“

Fiona mlčela –

Vypadala, jako by mi chtěla něco rozkázat, ale nemohla si vybavit, co. Zneklidňovalo mě to. Některé ženy se na vás dívají tak, jako by vám chtěly něco rozkázat, dívají se tak proto, abyste jim byli vděční, že nerozkazují – Fiona se o můj vděk nestarala. A já chápal, jak jí musí být těžko, když ji nenapadá nic, co by mi mohla rozkázat –

Letěli jsme nad zemí, letěli jsme nízko. Tohle byla čtvrt prominentů, čtvrt robotů –

Ne lidí.

Lidé, jako méně schopní, bydleli v sídlištích na druhé straně města, tísnili se v nevzhledných obrovských kostkách veledomů. Ti schopní, jako Cojávím a jeho žena, přednostka kliniky, bydlili zde, v nízkých domech se zahradami a bazény... Přistáli jsme na trávníku u synova domu. Měl jsem výčitky, že jsem mu golfový trávník rozryl kolečky vznášedla – ale současně jsem měl i jakési dětinské zadostiučinění – nepřijel jsi nám naproti, tady to máš – začínal jsem na Cojávíma žárlit a toužil jsem po tom, aby mi dokazoval, že mě má rád a že si mě váží, že jsem mu nepostradatelný. Zároveň jsem se za svůj cit styděl.

V domě bylo zhasnuto, roboti spávali dvanáct hodin denně, pokud neměli důležité úkoly – bylo třeba, aby se jim dobila nějaká nervová centra nebo co – nikdy jsem se o to nestaral, ale teď mi jejich spánek vadil. V ubohých sídlištích na druhé straně města v tuhle dobu tančili lidé, propíjeli své malé mzdy, výskali a plakali – Když jsme letěli před chvílí kolem jejich sídlišť, slyšeli jsme ten zvláštní šum života – polo zoufalství a polo rozkoš byly v tom šumu – a tohle ticho mi připadalo nejen nelidské –

Ale i trýznivé –

Došli jsme po trávníku k domu.

Zazvonili.

Přišla otevřít služebná, člověk.

Malá, asi patnácti- šestnáctiletá dívka, skoro dítě, ušmudlaná a vyděšená.

„Páni už spějí.“

Mnula si ospalé oči. Měla na sobě zástěrku a v ruce držela žehličku, zatímco syn se snachou spí, ona jim tu ještě žehlí, napadlo mě, ale nic jsem neřekl, konečně proč by při svém postavení nemohli mít služebnou.

Syn byl prokurátor a měl prý velkou důvěru –

A jeho žena měla také postavení.

Přesto mě trochu zarazilo, že jim slouží člověk. I Fionou to asi otrásl. Mlčky stála a pak srovnala ospalému děvčátku před námi stuhu ve vlasech.

Děvčátko se plaše usmálo.

„Musím jít žehlit –,“ vypísklo.

Chtěl jsem se zeptat, jestli nemá pro nás vzkaz, jestli telegram, který jsme za letu poslali, došel. Ale neptal jsem se. Nechtěl jsem znát odpověď.

Protože jsem ji znal.

Telegramy chodí přesně.

Děvčátko se na nás bolestně usmálo, jako by se dotklo rozpálené žehličky, ale nedotklo se jí – To jen takhle chvíle se na nás přitiskla jako rozpálená žehlička –

„Musíte je pochopit, oni –,“ vzdychlo děvčátko. A pomalu, váhavě zavíralo dveře.

Ještě jsem do nich mohl vsunout nohu, zabránit chodidlem v do-
vření dveří a vtrhnout dovnitř a všechny probudit a křičet a vyčítat,
vyčítat – a – plakat –

Ale jen jsem se otočil a odcházel.

Fiona za mnou.

U rododendronu jsem zakopl. To by se robotovi nikdy nestalo. Mají svá čidla. Roboti nezakopnou nikdy.

Když jsme se vrátili domů, stálo nad domem obrovské kulaté světlo. Mrazivý hrůzný měsíc.

Byl sám. Jako my.“

15

Wolfgang Kowalski dovyprávěl a pomalu odcházel po odpalovací rampě.

„Chtěli jsme, aby naše děti byly něco víc než my,“ řekl ještě v dálce, jen někteří ho zaslechli, „a podařilo se nám to.“

Pilot Klaus se díval na postavu rozplývající se v mlze a vzpomněl si na své rodiče. Už dva roky jim o sobě nedal zprávu. Ani oni jemu o sobě.

Milovala jsem tě, protože jsem byl hloupý

1

Usedli ve stínu odpalovací rampy, zapálili si dýmky a dívali se do oblohy. Tři piloti dálkových korábů. Pak jeden z nich, pilot Orfeus, vyfoukl stříbrný kouř do šedé oblohy a začal vyprávět:

„Je tomu už nějakých třicet let, co jsem byl ženou. Dnes je, pánové, řada na mně, abych vyprávěl svůj příběh, a protože neznám v celém svém životě zábavnější a podivnější příběh, dovoluji vám vyprávím tenhle. Dříve lidé usedali ve stínu lípy a vyprávěli si příběhy ze svých pohnutých životů. Já vyprávím ve stínu odpalovací rampy a přináším příběh, který by starým vypravěčům jistě připadal tak neuvěřitelný, že by se ode mě znechuceně odvrátili a opustili mě i lípu.

Jistě si pamatujete začátek našeho století, kdy boj za emancipaci žen v podstatě skončil společným výnosem ministerstva zdravotnictví a ministerstva pro ženské otázky. Klaus,“ pilot Orfeus se obrátil k nejmladšímu ze svých posluchačů, „o tom možná nic neví, protože v té době byl ještě dítě. Společný výnos obou ministerstev zakončil s konečnou platností spor o to, které pohlaví je určeno ke kterému osudu, zakončil tisícileté údobí ponižování i tisíce zábavných kavárenských rozhovorů na toto téma. Dekretem se stanovilo, že nejenže jsou si obě pohlaví rovna, jak tomu bylo před zákonem už odedávna, ale že každý muž a každá žena mají právo se rozhodnout, jestli jsou se svým pohlavím spokojeni, nebo se chtějí proměnit – přesně jako ve starých bájích.

Lékařská věda dospěla v době Klausova narození tak daleko, že zákrok, který měnil muže v ženu a ženu muže, byl nejen jednoduchý, ale i velmi krátký – po dvou hodinách muž vyšla z kliniky jako žena. Veřejnost přijala nový zákon se smíšenými pocity. Jedni se obávali, že většina žen se rozhodne stát muži, jiní se lekali myšlenky, že jejich známí a příbuzní této příležitosti využijí a dokonale jim popletou obraz světa – nebylo by pak nic zvláštního, kdyby dítě mělo dva otce, a žádnou matku, vnuk měl čtyři dědečky, a žádnou babičku a muž zjistil jednoho dne, že jeho manželka je muž.

Po čase se ukázalo, že obavy byly neopodstatněné – o přeměnu v opačné pohlaví byl mizivý zájem. Za první rok nezaznamenali ani na největších a nejlepších klinikách více než dva tři případy. A to ještě šlo zpravidla o sázku, o touhu po neobyčejném zážitku, o recesi. Sociální důvody zde nehrály žádnou roli, psychické důvody díky elektronickým psychiatrům vymizely také... Přeměna pohlaví poskytla na několik sezón výbornou látku k salónní konverzaci. ‚Pohlavní revoluce‘, jak se říkalo, zaplnila po řadu ročníků stránky humoristických časopisů a filozofických revuů. Objevily se i vaudevilly a romány, které se dívaly na pohlavní proměny z všemožných stran. Tím v podstatě celá záležitost končila. Několik bojovnic za rovnoprávnost žen (archaických fanatiček) se sice nechalo proměnit a manifestačně pochodovalo ulicemi hlavních měst s vlajícími prapory a vlajícími plnovousy, pokoušely se zapůsobit na ženy, aby odhodily své nízké postavení a staly se muži. Jako by muži byli elitní tajnou společností. Jejich ohlas byl minimální. Nejvíce proměn paradoxně požadovali muži. Bílí, černí, žlutí muži se nechávali změnit v ženy. Před medicínskou komisí stereotypně prohlašovali: ‚Chceme už prostě, aby se o nás taky někdo staral.‘

Došlo tedy k jakémusi vesmírnému paradoxu – z důvodů, ze kterých vzniklo emancipační hnutí, vzniklo i hnutí, které emancipaci

vyvracelo v kořenech. Letní magazíny přinášely často rozhovory s muži, kteří ve své ženské podobě luxovali, vařili, uklízeli a dožadovali se, aby neměli volební právo, protože oni chtějí kožich, a ne volby, protože je zajímá víc kůžička na pečeném bažantovi než politika.

Bylo mi tehdy pětadvacet a celé to pohlavní běsnění se mi zdálo směšné a nepochopitelné. Shledával jsem v něm dokonce něco velmi nechutného – a nepřeháním, když řeknu, že málo k čemu jsem měl tak silný odpor jako k tomuto proměňování.

Matka jednoho mého známého, spolužáka z pilotní školy, podlehla pokušení a nechala se proměnit. Dříve to byla zábavná temperamentní žena. Milovala pestré barvy a široké klobouky. Teď jsem ji vídal posedávat v předměstském baru, kam jsem chodíval na hamburgery. Sedala u barového pultu u sklenice koňaku, flegmaticky mi kývala na pozdrav. A celé večery se pokoušela navazovat známosti s letuškami, které do baru chodívaly zakončit den.

To bylo nejzvláštnější – fyzickou proměnu mohli lékaři provést – ale psychická proměna byla nevyzpytatelná... Muž, který se nechal změnit v ženu a kterého jsem potkal na dovolené v lázních, mi líčila – pardon líčil –, jak každé ráno vyskočí z postele a běží pro holicí strojek... Byl přešitý do překrásné mladé dívky a to, co mi vyprávěl, znělo neuvěřitelně, stejně jako další podrobnosti, které si snadno domyslíte...

Připadal si ne jako žena, ale jako muž na maškarním plese. Jako by jeho ženství byla jen maska. Uprostřed zajímavého hovoru mi mého společníka odvedl jeho manžel, veliký kníratý blondýn, zřejmě na mě začal žárlit. Společník se se mnou stačil rozloučit zoufalým pohledem... Druhý den mi ukázala – nebo ukázal? – své dvě dcerky, které se batolily na lázeňském pískovišti.

Snad mě pochopíte, když vám řeknu, že jsem změnil hotel. Všechno mi připadalo nejen nepřírozené, ale i nestvůrné. Nechá-

pal jsem, jak mého společníka může jeho manžel vůbec přijmout za manželku – i když, než se mi svěřila, že byla mužem, byla to i pro mě nejatraktivnější dívka z celých lázní.

Teď je už celá otázka proměn dávno za námi a nikdo si na svou možnost pohlavní přeměny, zaručenou zákonem, ani nevzpomene. Mé vyprávění vám možná připadá jako vzpomínka starého zbrojnoše. Ale nemám ve svém nudném, i když pracovitém životě nic zábavnějšího než čas, kdy jsem byl ženou.

Měnil jsem hotel, abych se už se svým novým přítelem nemusel setkávat, a netušil jsem, že doba, kdy sám začnu být ženou, je blízko, velice blízko, neuvěřitelně blízko.

Nesl jsem kufr ze schodů a pískal si.

2

Do svých pětadvaceti let jsem poznal několik šťastných i nešťastných vztahů, úmyslně neříkám lásek, protože o láskách jsem jenom četl. Pohlavní volnost zbavila mé mládí toho, co mělo mládí našich prapředků – touhy. Většina mých erotických přání byla ve velkoměstě, ve kterém jsem vyrůstal, i v maloměstě, ve kterém jsem absolvoval leteckou školu, splněna tak rychle, jak na mě přišla.

Svěřil jsem se svému příteli z pilotního výcviku, že mým největším přáním je trpět z nešťastné lásky. Divil jsem se, když mi řekl, že je to i jeho největší přání. Jako by nešťastná láska měla v sobě něco vznešeného, jako by nešťastná láska byla jediná pravá láska. Po tomto rozhovoru jsme vyšli do města – města plného dívek, které byly ochotny poskytnout nám všechno, všechno, jen ne touhu, jen ne nešťastnou lásku.

V pětadvaceti, po ukončení vysoké letecké školy, jsem byl přidělen na jeden staniční koráb jako navigátor. Bylo to obvyklé místo pro absolventy. Mezi studenty se přijímalo jako rajska oáza k sepsání diplomové práce. Na navigačních stanicích bylo málo práce a hodně nudy. Každý navigátor tloustl, a pokud nepsal diplomovou práci, vykládal si pasiáns. Dnes už navigaci obstarávají počítače, ale za mého mládí to byla ta největší ulejvárna, jakou si umíte představit. Byly dny, kdy jsem neměl jinou práci než zmáčknout po ránu jeden knoflík.

Četl jsem hory časopisů, které docházely na navigační ústřednu, mačkal svůj ranní knoflík. Připisoval odstavce diplomové práce, díval se na nekonečný oceán hvězd za průčelním oknem a zíval. Zíval. Proti zívání jsem neměl lék.

Uvažoval jsem o tom, že bych si měl přečíst nějakou knihu, a zkusil jsem si v palubní knihovně najít zajímavý svazek. Knihu jsem měl v rukou zřídka, tak jako tehdy asi každý. Nejvýš nějakou tu učebnici, povinnou četbu, jízdní řád. Teď jsem se ale pustil do vyrovnaných řad klasiků, dlouhých hnědých řad knih, tištěných na biblu a zřejmě nečtených ode dne, co byly včleněny do palubní bibliotéky -

Víte, co dokáže udělat s člověkem samota, hodně jídla a metrůk zamilovaných románů? Začal jsem snít. Toužil jsem po nešťastné lásce tak silně jako ještě nikdy. Jistě jsem po ní toužil ale jen proto, že jsem ji nikdy nepoznal. Bolest, jakou jsem jí přisuzoval, se mi jevila sladká, jako by to ani bolest nebyla, ale jen jakási ušlechtilá, hojící, zlidšťující síla.

V té době mi přidělili na navigační ústřednu pomocnou sílu, šestnáctileté děvče. Protože v navigačních ústřednách pracovali většinou staří mládenci, bylo třeba párkrát do roka vyslat na každou navigační ústřednu ženu, aby provedla úklid. Vyluxovala,

smetla rozsypaný popel, zašila navigátorovi šaty a ponožky, vykonala tisíc drobných prací, které muž, pokud nemá v dohledu ženu, většinou neprovádí. Ta vesmírná opuštěnost, jaké byli navigátoři vystaveni, jim zkreslovala pohled na svět. Víc, než se osamělým mužům pohled na svět obvykle zkreslí – Každé uklízení i prosté mytí se jim zdá nejen zbytečné, ale i malicherné.

Za oknem navigační ústředny jiskří milión světů, do dálky tryská nekonečno – a člověk by se měl starat o to, aby si oholil několik delších vousů na krku? Nebo zašil díru na prodřeném lokti?

Žena, která mi přišla uklidit raketu, byla nejméně přitažlivá ze všech, které navigační ústřednu uklízely před ní. Šestnáctiletá, samá ruka, samá noha, věčně rozesmátá.

„Jak můžete v tomhle bordelu žít,“ vypískla první den, kdy ke mně přiletěla.

„S tím nebudu za tejdén hotová,“ řekla druhý den, když zjistila, že ve své lenosti jsem nevysypával dýmky do popelníku, ale právě tam, kde jsem je dokouřil, a rovnou na zem.

Když se člověk dívá na nekonečno, má asi vždycky sklon nedbat o sebe – filozofie je rozhodně báječný důvod pro nepořádek...

Sám jsem nemohl pochopit, co se se mnou začalo dít. Holil jsem se denně, česal jsem se, snažil se říkat co nejzábavnější věci – prostě choval jsem se tak, abych na tu veselou a posměvačnou dívku udělal co nejlepší dojem. Studovala a tenhle úklid si vzala o pololetních prázdninách jako brigádu. Po dostudování chtěla pracovat v divadle, stát se návrhářkou kostýmů. Já vám nechápu, proč všechny návrhářky kostýmů chodí tak nemožně oblečené.

Vůbec nevím, co ji to napadlo, chodit celé dny v neforemných pytlích, vlasy si ráno jen tak halabala sepnout do ohonu, vůbec nepoužívat kosmetiku. Od rána do večera se valila po navigačním středisku se smetákem nebo hadrem a kbelíkem v ruce, neforem-

ný hihňající se pytel. Nechápu, že jsem se do ní zamiloval. Já, starý a zkušený svůdce – a fešák, pane, v pětadvaceti jsem byl fešák! –, začal po té uhiňané nezralé holčičce šilet.

Měla ze mě jen legraci. V pětadvaceti jsem pro ni, šestnáctiletou, byl asi jako zkamenělý kmet, neplatilo na ni prostě nic z mých starých triků. V pondělí jsem na ni šel jako kamarád, pomohl jsem jí vytírat počítačovou halu, házeli jsme si prachovkou a honili se kolem počítačů – ale tím to také skončilo. V úterý jsem to zkusil se smutkem, vím bezpečně, že jeden druh veselých děvčat nesnese kolem sebe smutné muže, a jak se vedle nich nějaký smutný objeví, hned ho začnou utěšovat a zamilují se do něj. Ona z toho druhu dívek nebyla. Řekla mi, že jsem starý bručoun, a vylila na mě kbelík s vodou, abych přišel na jiné myšlenky. Ve středu jsem to zkusil s důvěrou – vyprávěl jsem jí o svém pohnutém životě, jak jsem od narození až do teďka trpěl – bohužel jsem použil ke svým vzpomínkám i scény ze sirotčince z románu Oliver Twist, který ona bohužel četla, a tak jsem neuspěl také. Ve čtvrtek jsem přestal jihnout a zkusil to brutálně, přelomila o mě násadu smetáku a řekla, že nic jiného ode mě stejně čekat nemohla, když jsem takový nepořádný a zašlý. A že mě stejně chtít nebude, i když budu jiný. V pátek jsem jí vyznal lásku, nabídl manželství a navrhl, že navigační ústřednu dogruntuju sám.

Nabídnutí manželství nebyla špatná nabídka – vystudoval jsem elitní leteckou školu a měl jsem vyhlídku na opravdu skvělé postavení – atraktivní cesty, zvláštní výhody. A jak už jsem říkal, byl jsem velký fešák, který měl dosud úspěch u všech žen, které chtěl okouzlit.

Prohrábla mi černou kšticí.

Přemýšlela.

Odložila smeták.

Pak mi řekla, že jsem první, kdo ji asi miluje, a vůbec první, kdo si ji chce vzít.

Byla dojatá.

Dokonce si v naprostých rozpacích utřela oči hadrem, kterým předtím utírala podlahu.

Ale nemůže si mě vzít. Nemůže. Prý nejsem její typ. Ať se na ni nezlobím, ví, že jsem moc hezký kluk, že budu mít peníze. Ale ona že o mě nestojí.

Je jí to moc líto, ale něco ji na mně odpuzuje.

Co, to neví.

Konečně jsem nešťastně miloval. Ale stalo se mi to, co se lidem stává: toužil jsem vlastně po tom nejnepříjemnějším, po čem jsem toužit mohl. A jako naschvál se má touha splnila.

Peklo... Není to naše splněná touha?

3

Několik večerů jsem proseděl u Esterky, tak se ta uklízejí studentka jmenovala. Dívali jsme se na jiskřící vesmír, na oblohu, rozsvěcovala se a pohasínala, jak jsme prolétávali nekonečnem.

Držel jsem ji za ruku – to mi tak ještě dovolila – druhou rukou mě občas pohladila po mých lvích kadeřích, to když jí mě bylo obzvlášť líto.

Navyprávěl jsem jí tolik věcí, že by stačily, abych jimi svedl několik lyceí plných upejpavých studentek – ale na ni nestačily. Ne že by byla nějak vyšinutá – vyprávěla mi o jednom spolužákově, do kterého je zamilovaná, ale on jí řekl, že je nohatá rachejtle, a vyplazuje na ni jazyk. Poslouchal jsem její patálie s šestnáctiletým školákem – a bylo mi do breku. Hvězdy se řinuly před mýma očima jako nesmírná řeka, držel jsem tu uhihňanou dívku za vlhkou ruku a byl tak nešťastný. Co je to láska? Ptala se mě se vši

komickou jednoduchostí šestnáctiletých panen. A já mlčel a díval se na hvězdy, které se řítily vesmírem, a ucítil, jak mi po tvářích tečou slzy. Tohle je láska. Chtěl jsem říct. Ticho a slzy.

A věčné nedosažení –

Nešťastné lásky mají do sebe něco idealistického – a já tu dívku, slonbidlo v pytli – miloval zcela ideálně. Byl jsem šťastný, když jsem ji směl vidět, velice šťastný, když jsem ji směl držet za ruku, vrcholně šťastný, když mě pohladila po vlasech.

Jistě víte, že studenti astronautických škol nejsou poustevníci – sám jsem se chlubil, že mou náručí prošly všechny letušky na lince Venuše–Mars. A už tehdy tam bylo jedno z nejhustších leteckých spojení v celé galaxii. V učilišti mi neříkali Orfeus, ale Casanova, a já byl na svou přezdívku hrdý.

Ted' se to ještě dalo vydržet – dokud tu byla.

Ale když navigační ústřednu douklízela a odjela, začal jsem naříkat jako ta nejměšnější postava z veselohry. Možná že také znáte nešťastnou lásku, i když v naší době velké city poněkud ustoupily. Já jsem první skutečný cit, k zbláznění velký cit, poznal až při svém opuštěném letu vesmírem. Nevzpomínám na to dnes jako na svůj život, ale jako na cizí, trochu nepochopitelnou povídku, a proto vám o tom mohu vyprávět a nestydět se. Provzlykal jsem několik nocí u navigačního stolu, kde jsem s Ester proseděl pár večerů. Běhal sem po raketě rotující vesmírem a bušil do stěn pěsti i hlavou. Volal ji. Začal jsem pít, pít jsem nepřestával, ani když jsem si uvědomoval, že se přestávám kontrolovat a mohu způsobit pěknou katastrofu.

Nejhorší bylo, že jsem neměl dost práce.

Práce je úžasný lék na každé trápení ducha.

Ale já jednou dvakrát denně zmáčkkl knoflík a celé dny jsem neměl na plánu nic jiného než zoufalství.

Pokoušel jsem se zjistit přes galaktickou evidenci její adresu, neohlížel se na to, že mi pátrání zakázala. Zjistil jsem adresu a psal jí dlouhé dopisy – neodpověděla ani na jeden.

Po určitou dobu jsem pomýšlel na to, že se vypravím za některou ze svých starých přítelkyň a pokusím se u nich zapomenout – ale jen představa, že bych s nimi měl trávit čas, mi byla tak nepříjemná, že jsem nikam nejel.

Velká láska má v sobě asi opravdu něco z duševní poruchy – a pokud je nešťastná, nedá se léčit ničím jiným než časem. Tak jsem si to říkal, ale napadalo mě, že mé vytržení, nesmírný řezavý stesk je jen trestem za to, že jsem dosud žil tak lhostejně –

Jediná věc, která mě tehdy ještě nelákala, byla kupodivu sebevražda.

Je to zvláštní, ale tehdy jsem zjistil, že i bolest může dát člověku sílu.

4

Jednou jsem četl magazín, který mi přinesla malá poštovní raketka. A v něm jsem našel dlouhou reportáž o mužích, kteří se změnili v ženu. Zvláště odpovědi nejmladšího z nich, vyfotografovaného na zahrádce, v zástěře a šátku, mě zaujaly. Odpovídal na otázku, proč se rozhodl změnit v ženu. Z nešťastné lásky, řekl. Prý věděl, že se nezbaví své lásky k ženě, kterou miluje a která jeho nemá ráda.

Jako žena si byl jist, že ji milovat nebude. A také na fotografii se zubil a potřásal kedlubnou, kterou vypěstoval svému muži.

Milovat ženu, říkal, je přece nepochopitelné – –

Den, kdy jsem ten magazín četl, byl nejhorší z celého mého teskného období.

Po obědě jsem sklízel ze stolu –
Vzal jsem do ruky nůž, ostrý a špičatý nůž na krájení pečeně,
zaváhal jsem –
Přiložil si ho k hrudi –
Zabít se?
Jediné, co mě může zbavit mé bolesti, je smrt...
Zvolna jsem tiskl nůž –
Když špička nože pronikla kůží, ucukl jsem, bolest mi rázem
vrátila duchapřítomnost. Bolest mi vrátila sílu žít.
Bolest mi vrátila sílu žít.
Ještě ten večer jsem si zažádal o dovolenou a obrátili se na nej-
bližší kliniku.
Volný termín měli zrovna příští neděli.
Když teď po letech uvažuji o svém nesmyslném kroku, připadá
mi ještě nesmyslnější, než vlastně byl. Nemohl jsem vědět, jaké
podivuhodné komplikace nastanou – ale podstoupil bych operaci,
i kdybych je byl znal. Neměl jsem na světě jinou touhu.
Jen se zbavit lásky.
Jednodušší by jistě bylo vzít si dovolenou, mluvit každý den
s mnoha lidmi, rozptýlit se.
Celá má láska byla nepřirozená a byla jistě vyvolána především
naprostou samotou a vesmírnou opuštěností. Snivostí.
Byla nepřirozená.
Byla hloupá.
Ale byla to láska.

5

Pamatuji se na poslední dny, kdy jsem byl mužem. Uvažoval jsem o své plánované proměně a těšil se na ni i trochu se jí děsil. Snažil jsem se zvážit všechny výhody i nevýhody - o žádné nevýhodě jsem ve svém poblouznění nevěděl - A výhoda se mi před očima zjevovala obrovská a všeřešící - zbavím se své řezavé lásky, vytrhnu si ji ze srdce jako otrávený šíp - tak jsem tehdy poněkud emfaticky říkal. Přesto se přiznám, že jsem měl z té proměny strach - jako bych měl nejen přestat být mužem, ale měl přestat být i člověkem. Později jsem četl vědeckou práci o ženách, které se staly muži - podobný strach měla i většina žen - jedna se dokonce vyjádřila dost nehorázně - připadalo jí, jako by se měla stát nejen mužem, ale zvířetem. Kupodivu se na svou proměnu těšila a lákala ji právě z tohoto důvodu.

Díval jsem se na velkolepé panoráma světů, tanuly oslnivě kolem mé rakety a mýjely ji - cítil jsem obvyklou lítost, že je tolik světů, které nikdy nepoznám, a začínala ve mně růst podivná radost, že podstoupím nové poznání..., které bude srovnatelné s poznáním nového světa.

Den před tím, než jsem nastoupil na kliniku, jsem se náhle rozhodl, že operaci nepodstoupím - přece se se svou nešťastnou láskou musím vyrovnat přirozenou cestou... Pronásledovala mě představa, že s mou proměnou nemusí moje láska k Esterce končit. Abych přemohl svou úzkost, pil jsem v den své operace už od rána. Nakonec jsem si hodil mincí - padla mi panna. To znamenalo operaci. Pečlivě jsem se oblékl - naposledy si vážu kravatu - napadlo mě, naposledy jsem se oholil - sentimentálně jsem ukládal holicí strojek, naposledy jsem si cestou na kliniku zapálil dýmku - - naposledy jsem se ve dveřích kliniky ohlédl za hezkou ošetřovatelkou,

která sbíhala po schodišti, točila v ruce kabelkou a prozpěvovala si... Jistě bych nebyl šel na operaci, kdybych byl střízlivý – jsem si tím teď docela jistý. Ale tehdy, když už ze mě má láska pomalu vyprchala a já zatoužil vyběhnout za ošetřovatelkou – tehdy, v tu chvíli, kdy jsem ještě mohl svému dobrodružství uniknout, jsem byl tak zmámený alkoholem, že jsem za sebou zavřel dveře. A šel dlouhou chodbou. Jako stroj naprogramovaným směrem.

Prozpěvoval jsem si melodii, jakou si broukala ta hezká štíhlá ošetřovatelka sbíhající ze schodů, nepřipadal sem si náhle jako člověk před poetickou operací, ale jako člověk, který přichází do kina na vzrušující film... Přijal mě ospalý úředník, dal mi vyplnit kartu. Přidělil mi oranžové, zbytečně veliké erární pyžamo a krajkovou noční košili, do které se prý převléknu po operaci.

Začal jsem se bavit.

Člověk se může bavit i svým utrpením.

Ovšem jen do té doby, než utrpení začne.

Těsně před operací ke mně přišla starostlivá stará lékařka, hovořila se mnou o psychických následcích proměny a nechala mě, abych v módním žurnálu zaškrtl šaty, které si přeji ke svému opuštění nemocnice. Vybral jsem si široké letní šaty s obrovskými růžemi a malý klobouček. Udiveně na mě pohlédla. Řekla, že co budu mít na sobě, je konečně moje věc, a že mi do mého vkusu mluvit nebude. Nikdy jsem se nezabýval ženskou módou a svým přítelkyním jsem se snažil nákladné šaty rozmlouvat – umiňoval jsem si, že se teď budu oblékat jen do jednoduchých kostýmků a že hned zítra pečlivě prostuduji módní žurnály.

S tou představou jsem uléhal pod narkózu.

Bral jsem své ženství ne jako nový stav, který budu muset podstoupit, ale jako školní úlohu, na kterou se musím připravit, chci-li obstát při zkoušce.

Poslední, na co jsem myslel jako muž, než jsem usnul, byl malý bílý klobouček – a poslední problém, jaký jsem měl jako muž, bylo, jestli si na něj mám dál modrou stuhu nebo maličký pomněnkový přívěšek, jaký jsem viděl v nemocniční prodejně.

Tma.

Tma před narozením... Nemyslete si, že jsem prodělával nějakou bolest nebo že jsem nějak – aspoň lehce – vnímal svou proměnu.

Když jsem se asi po dvou hodinách probíral z narkózy, měl jsem jen zvláštní tíživý pocit. Ochablost, jaká na mě přicházela po flámu.

Zase jsem přebral. Říkal jsem si.

Otevřel jsem oči a rozhlédl se.

Ležel jsem v úplně neznámém pokoji.

Za studií se mi často stávalo, že jsem se probouzel v pokojích, které jsem neznal, a vůbec jsem nevěděl, jak jsem se do nich dostal. Také v nich bývali lidé, které jsem neznal. Někdy hezké ženy.

Naše pitky v leteckém učilišti bývaly divoké.

Pokusil jsem se vstát. Ale přišlo mi zatěžko i jen pohybovat rukama. Opřít se. Všiml jsem si, že jsem oblečený do krajkové ženské košile. Co jsem to jen včera vyváděl.

Do pokoje vešel mladý muž v bílém plášti.

Asi kamarád z letecké akademie.

Možná –

Možná jsem vyváděl a zranil se a teď mě tu dávají dohromady.

„Nějak jsem přebral, kamaráde –“

Těžce jsem ze sebe soukal hlásky, slova, větu – a překvapoval mě můj jiný, něžný, sametový hlas.

„Přebral –“

Opakoval jsem a zaposlouchal se s užaslým zalíbením do svého hlasu.

„Přebírala,“ opravil mě mladík v bílém plášti, uchopil mou postel za čelo a kamsi ji se mnou odvážel...

6

Pomalů se mi vracelo vědomí. V první chvíli jsem se začal smát – to, nač jsem vzpomínal, bylo tak neuvěřitelné, že jsem to pokládal za jakýsi nehorázný sen. Věděl jsem, že je to skutečnost, a přece jsem to nemohl považovat za pravdu – tenhle paradoxní dvojpočet mě neopouštěl, ani když jsem se hlasitě smál a ujížděl na nemocničním lůžku dlouhou chodbou do neznáma – ten zábavný pocit mě neopouštěl, ani když zřízenec, kterého jsme míjeli, se na mě podíval a řekl, že tohle je nějaká veselá panička.

Dojeli jsme do odbavovací kanceláře.

Stará lékařka, která mě před operací připravovala na psychické změny, mě odvedla do malé kabinky, kde mi pomohla převléci se do ženských šatů – bylo to celkem zbytečné – vyznal jsem se v ženském ústrojí velmi dobře. Učesala mě a natřela mi rty rtěnkou – to mi připadalo směšné. Když mi barvila řasy, prohlédl jsem se poprvé v zrcadle. Snad znáte ten úžas – někam jdete, ale spletete si dveře a vstoupíte úplně jinam, zhlížíte se a v první chvíli se díváte – tohle přece není možné. Já se díval do zrcadla a myslel si, že se dívám na nějaký obraz – teprve když jsem pohnul pravým koutkem rtů a tvář přede mnou také, když jsem na sebe mrkl a obličej naproti mně na mě také dráždivě spiklenecky mrkl, došlo mi, že ta žena jsem já.

Já.

„Když dovolíte,“ řekl jsem staré lékařce, která mi hnědila oční víčko, „zkusila bych to radši sama.“

Pohlédla na mě spokojeně a nevěřičně.

„Vidím, že jste přízpůsobivá. Málokterá se tak rychle přizpůsobí.“

Co se dalo dělat. Byl jsem inteligentní.

Každý jsme nějaký. Nějaká.

7

Být ženou nebylo nepříjemné. Vycházel jsem z nemocnice dlouhou chodbou, kterou jsem do ní před dvěma hodinami přicházel jako muž, a prozpěvovala jsem si. Napadlo mě, že ta hezká ošetřovatelka, za kterou jsem se před dvěma hodinami na tomhle místě ohlížel, sem třeba jednou přišla také jako muž, a bylo mi dozpěvu... Jak je to všechno jednoduché. Všimla jsem si, že se mi vrátný dívá na nohy, vykláněl se ze své prosklené kukaně – jeho krk se nepřirozeně dloužil, zamávala jsem na vrátného a vyprskla – všechno na světě bylo najednou takové směšné. U dveří do kliniky jsem se zastavila a pozorovala své nohy ve skle vstupní haly – měla jsem opravdu tak hezké nohy, že jsem žasla. Jen mě trochu svědila kůže na lýtkách, ale to do večera přejde, jak mi řekla stará lékařka. Je to jen následek toho, jak mi kůži na lýtkách vypínali. Vůbec jsem měla po celém těle lehké mrazení, pnutí a cukání – ale nebylo nepříjemné – cítila jsem se i při něm volně a lehce, jako bych byla po zvlášť horké sauně, a ještě po masáži.

Doba, kdy takovéto operace vyvolávaly zájem novinářů, byla už dávno pryč. Před hotelem nečekal ani jeden reportér.

Měla jsem jen třídní dovolenou ze své navigační rakety, neměla jsem moc času.

Během odpoledne jsem oběhla obchody a podle rozmnoženého návodu, který mi předala stará lékářka, jsem si opatřila výbavu – až jsem se divila, jak mě bavilo vybírat si směšné šminky, bižutérii... Dřív jsem se přítelkyním posmíval, odmítal jsem s nimi chodit do obchodů a jejich okrasy nazýval tretkami. Teď jsem se jenom v obchodě s prádlem zdržela dobře hodinu. Cestou na letiště jsem si koupila ženský časopis.

Psychické změny, jaké operaci provázely, byly dost nevyzpytatelné – ale mně připadalo, že jsem byl asi konfekční intelekt. Já nejen byl v masce ženy, můj intelekt se nechal přešít stejně dobře jako mé tělo. Já nevypadal jako žena.

Já byl žena.

Úředník, který mi prodával lístek, se mi zalíbil – fešák, fešák, říkala jsem si v duchu a málem si to slovo prozpěvovala. Škoda že mám tak málo času. Usmála jsem se na něj, on na mě, a když mi podával lístek, podržel chvíli mou ruku ve své.

Bylo mi to příjemné.

Věděla jsem, že jestliže mi hned ruku nepustí, že se do něj zamiluju...

Bude to –

Bude to má první láska..., budu poprvé zamilovaná.

Naštěstí mě pustil – a já, lehce zmámená, jsem odešla na startovní dráhu.

Nikdy předtím jsem si nevšimla, jak jsou muži milí, milí –

Kde jsem jen měl –

Kde jsem jen měla oči.

Než jsem nastoupila do rakety, ještě jsem si přetřela ty rtěnkou a pak jsem si přejela rtem o ret, jako jsem to dřív vídal u svých

přítelkyň. U nich mi to bylo směšné – ale teď mi to přišlo samozřejmé.

Zvláštní, jak rychle se směšné může stát samozřejmým.

Díval jsem se z okna na blížící se slunce.

Mhouřila jsem oči.

Usmíval jsem se.

Byla jsem spokojená.

8

Možná vás, zvyklé číst vzrušující matematická pojednání a dráždivé fyzikální eseje, můj příběh nudí. Možná, “ pilot Orfeus se nejistě rozhlédl po svých posluchačích, „si říkáte, zase nás nudí nějakou psychologií – Ale myslím si, že moje vyprávění – když nic jiného – vás aspoň na chvíli rozptýlí od četby astronomických věstníků.“

Zatímco ho posluchači ujišťovali, že jeho vyprávění je stejně zajímavé jako matematické pojednání, a mladý pilot Klaus jako obvykle dokonce přeháněl a říkal, že Orfeovo vyprávění je ještě zajímavější, starý pilot se zasní. Vrásčitá brýlatá tvář se zjemnila, pohyby i mimika získaly ladnost, jako by si Orfeovu podobu zvolna nasazovala víla.

„Když jsem doletěl na svoji navigační ústřednu, vylekal jsem se. Raketa byla v zanedbaném stavu, měl jsem týden co dělat, než byla jako klíčka. Dlouho mi také vadila nevypuditelná vůně tabáku, kterou byla má raketa prosycená. Tabáková raketa, říkali mé sondě přátelé, jak čpěla tabákem. A přátelé vyprávěli, že stačí, aby se jí přiblížili na světelný rok, a už ucítí mou dýmku. Já si naopak vždycky ve vůni tabáku liboval. Když jsem jednou trávil letecké

soustředění v hlubokém hvozdu, míval jsem značné dechové potíže. Teď jsem třikrát denně rozprašoval sprej na čištění vzduchu a celou svoji zásobu tabáku jsem vyhodil – navíc jsem vyhodil do odpadního kontejneru a nechal kolovat vesmírem i svou proslulou sbírku dýmek.

Z palubní knihovny jsem si nanosil řadu knih, kterých jsem se dříve ani nedotkl. Vaření, kosmetika, šití. Hned v prvních dnech svého nového pobytu na navigační ústředně jsem si zažádal o zproštění ze služby – padala na mě samota. Toužil jsem si s někým popovídat, nechápal jsem, jak jsem tu takhle dlouho mohl držet.

Po měsíci jsem svou raketu opustil. Náhradník, který mě přišel střídát, pěťadvacetiletý pilot, se do mě zamiloval.

Jednou, když jsem ho zaučovala do chodu vysílačky v meteorickém dešti a měla plné ruce ovládacích pák, se mě pokusil líbat – vykoktala jsem cosi o tom, že jsem byl muž, stáhl se ode mě tak rychle, až mě to zamrzelo. Jako by se snažil políbit na maškarním plesu krásnou masku, ona sundala papírový obličej a objevila se vousatá hlava – tak rychle přede mnou ustupoval. Nebyl nepříjemný, ale nebyl můj typ.

Choval se ke mně potom nějak divně – jako k mrzákovi, jehož zmrzačení je neviditelné.

Byl rozpačitý. Ale drzý.

Často jsme si spolu vyprávěli u potemnělých nebes, která se rojila tisíci tisíci světů, jiskřila nesmírností. A svítla vlídnou ironií, s kterou mě pozorovala. Řekl jsem svému náhradníkovi, že on jako muž mi nikdy nemůže rozumět, a teprve jeho výsměšné mlčení mě upozornilo na absurdnost mých slov.

Umiňovala jsem si, že už nikomu o své proměně radši neřeknu.

Naučila jsem se tak dobře líčit, až jsem byla na své líčení pyšná, jako jsem byl dřív pyšný na své druhé místo v celoučilištním bo-

xerském mistrovství. Napadlo mě, že bych měl zase začít boxovat, budu si teď umět krásně zapudrovávat modřiny.

To bylo na začátku má proměny nejzvláštější – byl jsem sice ženou, dokonalou ženou, nepopiratelnou ženou – ale zároveň jsem nepřestal být mužem. Jako bych se stal úplným člověkem, člověkem nehermafroditickým, úplným, celistvým, jako byli lidé jen v dávných bájích.

Byly ve mně oba dva rody.

Mužský i ženský.

Tak jako ve slově člověk.

Byl jsem.

Byla jsem.

Byl jsem prostě člověk.

9

Po návratu na rodnou hvězdu přede mnou vyvstala otázka, která by mi ještě před čtvrt rokem připadala nesmyslná. Co dál... Jako absolvent leteckého učiliště sem měl před sebou skvělou a zajímavou dráhu načrtnutou až do smrti. Mé letecké znalosti mě neopustily, ale měl jsem teď ke svému povolání nepřekonatelný odpor. Byl jsem přesvědčený, že bych nevydržel dlouhé lety. Tolik odpovědnosti, nemít si s kým povídat – a pak – strávit své mládí o samotě.

Nejasně jsem toužil po tom, čemu jsem se dříve vyhýbal – po založení rodiny. A když jsem si tuto svou touhu konečně přiznal, pocítil jsem jakýsi stud i uspokojení zároveň.

Opatřil jsem si místo v jednom předměstském bufetu, U Krásné šenkýřky říkali tomu bufetu žáci vysoké montérské školy, kteří ke mně chodívali na svačiny.

Což o to, byl jsem velice krásnou ženou, měl jsem dlouhé černé vlasy – *plameny noci* je nazval jeden mladý montér v básni, kterou mi věnoval. Byla jsem vyloženě italský typ. Když jsem chodila na plovárnu, bývala jsem tak ohmatána pohledy, že jsem se doma dlouho sprchovala. Byla jsem velmi nesmělá a plachá – sice jsem měla za sebou řadu dobrodružství jako muž, jako žena jsem ještě nikoho nemilovala – a mé staré eskapády mi připadaly perverzní (vždyť jsem při nich milovala ženy!), radši jsem na ně ani nevzpomínala. Snila jsem o muži, kterého si vyberu. Přestože jsem byla temperamentní, byla jsem zdrženlivá a přísně monogamická – ani jsem si neuměla představit, že bych si něco začala s mužem, a nechtěla si ho vzít.

Večer jsem se pozorovala v zrcadle – lékaři odvedli perfektní práci. Co je přirozené, nemůže asi nikdy být tak dokonalé jako to, co je umělé – a přesto tomu dokonalému něco chybí – – Právě ta přirozenost.

Měla jsem dokonale vystavěné tělo – i kosti mi trochu při proměně přeformovali, pleť jsem měla dokonce výstavní, pleťová mléka jsem používala jen proto, abych nic neopomněla. Přesto mi i na mé pleti něco vadilo – snad to, že jsem na ruku měla nepropálitelnou pleť – když jsem si podržela u ukazováčku sirku, nenaskočil mi ani nejmenší puchýř, nedostavila se bolest. Měla jsem poslední model pleti, s měkounkým broskvovým nádechem – ale necítila jsem se ve své pleti dobře – občas jsem míval představu, že na ruku nemám kůži, ale rukavice, a na nohou nemám kůži, ale punčochy.

Byly to asi opravdu jen přechodné potíže, jak prorokovala stará lékařka a jak říkaly příručky pro operované, které jsem si opatřil a v kterých jsem pečlivě bádala. Časem jsem své existencialistické vjemy ztrácela a byla jsem stále víc a víc krásnou šenkýřkou.

Neměla jsem jiné problémy než ostatní krásné šenkýřky ve všech bufetech celého vesmíru.

Šlo mi na šestadvacátý rok a věděla jsem, že bych se užuž měla co nejdřív vdát. V mém předměstském bufetu ale nebylo tolik vhodných partií, a než udělám tak závažný krok, chtěla jsem poznat co nejvíc příležitostí...

Opatřila jsem si bohatou garderobu a zakoupila zájezd do jedněch proslulých lázní.

Doufala jsem, že jistě naleznu na kolonádě mladého muže, který mě zatím navštěvoval jen ve snech. Inteligentního krasavce. Bude mě rozptylovat a živit.

Jako muž jsem byl velice idealistický, jako žena velice konkrétní.

U svých lázeňských šatů jsem si dovolila tak hluboký výstřih, až nad ním má švadlena kroutila hlavou.

„Nemůžu si to dovolit?“ zeptala jsem se jí a pozorovala v zrcadle svou siluetu. Kroutila jsem rty do srdíčka, jak mě naučila jedna servírka v našem bufetu.

Vypadalo to dráždivě a známá servírka říkala, že to muži mají rádi.

Byla jsem plná citu. Citu, který jsem neměla komu dát.

I na rtech jsem měla srdce.

10

Než jsem odjela do lázní, podnikla jsem cestu, dost frivolní cestu. Už jen pomyslení na ni mě vzrušovalo.

Jela jsem navštívit Esterku, dívku, kvůli jejíž chladnosti jsem proplakal tolik nocí ve vesmírných pustinách a která mě svou nepřístupností změnila z urostlého pilota v krásnou bufetářku.

Ne že bych měl ještě zbytek sentimentu k Ester. Ne že bych se chtěl na ni podívat, abych v sobě oživil dávnou vášeň. Lákalo mě ji navštívit, jako láká pamětníka podívat se na místo, kde ho zastihl důležitý zážitek, ať už tím zážitkem bylo cokoliv – třeba havárie...

A pak – má minulost teď nebyla mou minulostí. Díval jsem se na ni jako na minulost někoho blízkého, ale cizího.

Vábilo mě oživit si cizí vyprávění.

Ester právě odmaturovala a nastupovala do kursu divadelních kostymérek. Kurs začínal hned praxí. Trávila dny v divadlech – na zkouškách, v ateliérech, v šatnách.

Když jsem zjistil její rozvrh a denní program, nedalo mi žádnou potíž vejít jednou dopoledne do potemnělého hlediště, kde Ester klímala vedle uštvaneého zuřivého režiséra.

Postávala jsem asi hodinu u vchodu a dívala se na jeviště, po kterém se míhaly stínové postavy, přicházely, odcházely. Jak je to všechno směšné, říkal jsem si a poprvé po čase jsem si uvědomoval směšnost a neobvyklost svého ženského stavu, své role.

Nebylo mi o nic líp než jako muži. Ani hůř. Díval jsem se na dřímající Esterku, na její poněkud tupý profil, seděla v nepřímém nasvícení reflektorem. A tohle světlo se mi zdálo být světlem, které svléká její tvář – a její duši, protože tvář je obrys duše; světlo ukázalo tvář nenamaskovanou.

Kvůli téhle ospalé dívce, dřímající v šeru, jsem úpěl tolik nocí na nebesích, prolétal souhvězdími a plakal, plakal, plakal tak úpěnlivě, že jsem se ani za svůj pláč nestyděl. Kvůli tomuhle stvoření, které zívá ve tmě, jsem přestoupil do opačného pohlaví.

Přihladil jsem si lví kadeře.

Je mi líp jako ženě?

Ať budu kýmkoliv na tomhle světě, budu sám sebou.

To je to nepříjemné.

To je to krásné.

Už jsem chtěl vystoupit z potměšitého sálu a v jasném letním dni se rozloučit se svým bláhovým mládím, kdy jsem byl ještě mužem, když jsem na sobě ucítil pohled. My ženy ten pohled dobře známe, náhle se nás dotkne, i když toho, kdo se na nás dívá, nevidíme. Je to pohled touhy.

Pohled muže.

Kdosi se na mě díval, líbal mě pohledem, hladil mě jím po vlasech, bral mě jím za ruku a snažil se odvléct -

„Dobrý den,“ stál přede mnou šedovlasý, zlostně přívětivý, samolibý krasavec, jako ředitelé divadel bývají. „Přišla jste na konkurs?“

„Ano,“ řekla jsem okamžitě.

Nepřišla jsem samozřejmě na žádný konkurs, ani jsem nevěděla, že se tu nějaký konkurs koná. Ale jako žena jsem věděla, že každá možnost, kterou odmítnu, se nikdy nevrátí, a jak jsem své možnosti pomíjela, stávala jsem se neklidnou - Nakonec jsem se rozhodla každou možnost okamžitě přijmout - protože jakmile ji nepřijmu, začnu jí litovat. Ať je to možnost jakákoli.

„Musíte do zkušebny, vlevo,“ řekl šedovlasý ředitel a přitočil se ke mně tak, že jsem se mu musela, jak jsem vycházela z hlediště, otřít o hrud', a to jsem zatajovala dech, jak jsem mohla.

Mucholapka, napadlo mě - Ze zlostně přívětivého muže šla vůně, která byla jistě vůní nějakého exkluzivního parfému. Ale mě vybavila jinou vůni -

Vůni mucholapky.

Zavřela jsem dveře do sálu, ve kterém Esterka teď asi úplně usnula před jevištěm, po kterém poskakovaly pestré stíny.

Mucholapka.

Muž za mnou šel a samolibě se usmíval.

Vypadal jako člověk, který chce něco říct. Ale nic neřekl. Později jsem si toho na něm všimla často. Stále vypadal jako člověk, který chce něco říct, byl to prostě takový věčný člověk, který chce něco říct, promluvil jen málokdy. Asi proto se vypracoval – každý si zřejmě myslel, že chce říct to, co chce říct.

Nikdy to nevyslovil – a tak přežil vždycky všechny, kteří mluvili.

Mucholapka.

Lidolapka.

11

Když jsem vešla do zkušebny, musel jsem přimhouřit oči. Přímo do tváře se mi napřel reflektor. Bylo mi, jako bych přitiskla tvář na slunce.

Vstoupili jsme do zkušebny zadním vchodem. Přímo na malé pódium, na kterém se pohybovaly adeptky. Ředitel divadla mě tudy jistě vedl schválně – chvíli jsem byla úplně slepá – uvědomila jsem si, jak mě vzal za ruku, pak za ramena, pak kolem pasu a jak mě někam vede. Šla jsem, a neviděla nic.

„Tady se posaďte,“ řekl mi tiše, „za chvíli vás zavoláme. A nebojte se. Takové hezké dívky je sice pro naše divadlo škoda, ale –“

Viděla jsem jen oslnivou tmou a oči mě pálily, ucítila jsem dotyk, jak mě při odchodu pohladil po zádech.

Pomalou se mé oči vzpamatovávaly.

Na pódium stála hubená dívka v brýlích a volala kamsi dolů na Romea –

Jemináčku, říkala jsem si, vlastně to ani není tak směšné, že jsem se stala ženou. Tahle přijala roli, která jí sedne mnohem mň

než mně ta moje. Já jsem ve své spokojená. Na ní vidí její trapnost každý, na mně nikdo.

Jen já.

Jen já sama.

A to ještě jen někdy.

Dívka dolkala. Usedla do první řady, vytáhla z kapsy kalhot napůl snědený banán a dojídala ho.

Čekala jsem, že mě ředitel divadla vyzve, abych přišla na pódium a předvedla svůj výstup. Chystala jsem se, jak vysvětlím nedorozumění a vesele vyběhnu z divadla od Esterky i od muže, který chce stále něco říct, uletím jim do lázní... do lázní, ve kterých potkám na kolonádě černovlasý sen.

Ale ředitel divadla vystoupil na pódium. Oznámil konec konkursu.

Když se mladé ženy vytrousily ze sálu, přistoupil ke mně a podal mi smlouvu.

„Jste přijatá.“

Pootevřela jsem půvabně rty. Cvičila jsem to v bufetu po obědě, když byl bufet prázdný.

„Nedělala jsem konkurs –“

„Vy jste někdy viděla, že by záleželo na konkursu?“

Díval se na mě s tou neodolatelnou samozřejmostí gaunerů, která má svůj půvab.

Půvab pro ty, které nepoškozuje.

„Ale já nic neumím –“

„Vy jste někdy viděla, že by záleželo na tom, co kdo umí?“

Stočila jsem rty do srdíčka.

Když jste takovouhle krásnou dívkou, je svět krásný.

A jednoduchý.

Tak jednoduchý.

Muž se zatvářil, jako když jsem ho viděla poprvé... byla jsem si jistá, že teď teď něco řekne. A věděla jsem, co chce říct. Věděla jsem –

Ale zase nic neřekl.

Jen natáhl ruku k vypínači – – – a vypnul reflektor.

12

Koneckonců být herečkou není tak špatné. A být herečkou a milenkou ředitele divadla není už vůbec špatné.

Několik měsíců mě neobsazoval a nechal mě školit u soukromých učitelů – naučila jsem se chodit v kostýmech, trochu i akrobacii. Tu jsem uměl i jako letec. Tříbila jsem si výslovnost –

Po měsíci mi sehnal roličku ve filmu. Pak roli číšnice v jednom seriálu. Všimla si mě tehdy i kritika.

Před Vánocemi jsem dostala první větší roli.

Hrála jsem princeznu v představení pro děti. Můj mileneček říkal, že je lepší otrkat se před dětmi, ty jsou hloupé a líbí se jim všechno.

V půli listopadu jsem seděla v šatně a Esterka, která si přivydělávala v divadle po večerech i jako maskérka, mi líčila blond make up. Přejížděla mi konečky prstů po tvářích.

To je situace, říkala jsem si.

To je situace.

Prohlížela jsem si Esterku v zrcadle. Nanášela mi líčidlo na obočí – princezny musí být vždycky blond. Nešlo, abych měla blond paruku a uhrančivé obočí.

Esterka. Takové slonbidlo. Měla na sobě svůj starý pytel. Pama-toval jsem si, jak jsem jí složil hlavu do klína a plakal – musel jsem být tehdy úplně vyšinitý.

Nešťastná láska - říkal jsem si teď větu, kterou jsem kdesi vyčetl - je jen náš přehnaný dojem, že někdo je o mnoho lepší než ti ostatní.

Konečně neměla ta Esterka špatný čumáček, takový důvěřivý, hladký - už jsem věděl, koho mi připomíná...

Telátko. Milé, čistotné telátko.

Až jsem se musel dát do smíchu.

Škubla jsem hlavou a Esterka cukla štětečkem na řasy.

„Někoho mi připomínáte,“ řekla zamyšleně.

Mlčel jsem.

„Ale nevím koho,“ pokračovala bezstarostně. „Vy jste hrozně krásná. Chtěla bych být jako vy. Kulísací se o vás bavili. Slyšela jsem je. Říkali, že takovou štabajznu nám musí závidět i Ústřední divadlo.“

Nasadila mi blond paruku.

Bylo to konečně docela hodné telátko.

Jak jsem mohl vzít kvůli němu do ruky nůž a zarážet si ho do hrudi - to jsem nechápal.

Esterka doskákala pro kartáč. Bylo v ní příliš mnoha energie na to, aby mohla chodit.

Kartáčovala mi kostým.

„Vy musíte mít lidí, co vás milují,“ zazpívala závistivě. „Ale já mám taky kluka. Chcete ho vidět?“

Než jsem stačila odpovědět, pootevřela dveře a za nimi stál, zřejmě už dlouho, mladík v krátkých kalhotách a bílém tričku. Měl zavřené oči a opíral se o rám dveří.

Esterka měla se mnou asi hodně práce a mladík usnul vestoje.

Esterka zadupala a mladík otevřel oči.

„To je on,“ kývla Esterka, „ten můj vůl.“

Byla mile vulgární, nahrazovala si vulgárností odvahu. Bylo to milé plaché telátko, které se potřebovalo skrýt za silná slova, jako se filozof skrývá za úsměv.

13

O Vánocích jsem odjela se svým divadelním ředitelem do lázní. Svůj černovlasý sen jsem nepotkala. Ani jsem o to už nestála. Sny nejsou příliš výhodné.

Nejsou pohodlné.

Nevyplácejí se.

Za nocí, kdy jsem sedala sama v pokoji, zatímco můj milenec trávil noci se společností, do které mě nepouštěl – aby mě prý někdo neodloudil –, jsem si představovala svůj budoucí život. Na jaře jsem měla točit jeden film a v létě exteriéry do druhého, na obzoru byl dokonce jeden celogalaktický seriál a dva mladí básníci mi přinesli verše, abych jim je recitovala v poetických kavárnách. Práce jsem měla hodně. Dokonce práce, která mě mohla těšit.

Ale když jsem se procházela po kolonádě zavěšená do šedohřívého milence, nudila jsem se tak, jak jsem se snad nenudila, ani když jsem si za svého osamělého letu mezi hvězdami četla jednu kuchařku za druhou.

Všechno mě nudilo.

Flámy.

Přípitky.

Obdiv.

Snad se rouhám. Ale nebyl jsem na to stavěný. Neměl jsem žádný důvod k nespokojenosti, a přece jsem byl nespokojený.

Začal jsem pít.

Od svého pobytu v lázních jsem zřídka kdy šla spát bez láhve pod polštářem. Pila jsem sama. A to je to nejsmutnější pití. Když jsem ale pila, bylo mi dobře.

A vydržela jsem hodně pít – měla jsem cvik. Kadeti leteckého učiliště toho panečku vypili.

Spřátelila jsem se s Esterkou. Chodívala za mnou i do mého bytu, svěřovala se mi se svými starostmi, uklízela mi. Chtěla se také dát k divadlu a musela jsem naslouchat, jak memoruje monology, velmi špatně a velmi dlouho.

Když jsem jí recitaci pochválila, byla šťastná a slibovala, že mi i vypere.

Večer jsem s ní chodívala na procházky. Čekala na mě u zadního východu z divadla, zachumlaná do neforemného kožíšku. Ředitel divadla si nepřál, abych se stýkala s muži, nechtěla jsem ho dráždit. A tak jsem trpěla i společnost toho malého telátka.

Ředitel divadla byl ostatně ženatý – a neměl v úmyslu se rozvádět, musel trávit se svou ženou hodně času.

I když jeho žena o mně asi věděla.

Bloumala jsem s Esterkou pod nesmírnými nebesy, po kterých jsem léta plul, než jsem se kvůli ní rozhodl opustit oblohu. Esterka obracela svůj tupý, dojatý čumáček k obloze.

Občas jsem se nezdržela a vykládala jí o všech těch hvězdách, o létání, po kterém se mě zmocňoval stesk. O navigacích a dalekých letech, Esterka ke mně obracela svou růžovou okouzlenou tvář a šeptala: ‚Vy jste tak chytrá! To je neuvěřitelné, vy jste ženská, a tak chytrá Vy jste tak chýýtrá!! To je neuvěřitelné, herečka, a tak chytrá...‘

Měl jsem chuť odletět.

Nasednout do první rakety a odletět.

Ztratit se mezi těmi mrazivými světly na obloze.

Člověk přemýšlí o všem možném, říkala jsem si, jenom ne o sobě.

‚Ty spanilá huso,‘ říkal jsem si.

Snoubila se ve mně ušlechtilá lyrika a zoufalství.

V té době jsem začal být slavný.

Fotograf, který byl řediteli divadla zavázán, pořídil několik sérií mých fotografií. Proběhly vesmírnými žurnály.

Měla jsem na nich maličké plavky – fotograf mě nechtěl fotit nahou. Říkal, že pak by snímky nebyly tak pikantní.

Mé fotografie se staly proslulé. Jak jsem se dozvěděla, letci si je lepívali na palubní desky svých navigačních ústředen.

I já si tam kdysi lepíval fotografie...

14

V únoru jsem našla na svém kosmetickém stolečku v šatně dopis.

Byl psán neforemným rozcuchaným písmem.

Psal mi Oskar, ten spící mladík, kterého mi jednou představila Esterka.

Prý mě miluje, zhubl už o devět kilo, nemůže spát. Má mými fotografiemi vylepený celý pokoj.

Vyhodili ho od dvou zkoušek a tří zápočtů. Jak jen otevře učebnici, nevidí písmena, ale moje oči, nevidí číslice, ale vidí moje rty –

Zkusila jsem si na jeho dopise rtěnky a vybrala si tu, která se mi zdála nejlepší pro Desdemonu. Ten večer jsem totiž hrála starého dobrého Shakespeara.

Pak jsem se zasnila.

Dopisů mi chodilo mnoho a vyznání lásky také. Jako každé herečce, která hraje princeznu – snad v každém muži je podvědomá touha milovat princeznu.

Ale tenhle dopis mě vzrušil.

To je situace.

Přebrala jsem milence dívce, která mě kdysi odmítla, ještě jsem jí ho tedy nepřebrala – ale pokud má touha své paragrafy jako trestní zákoník – byl už Oskar můj – –

Po představení jsem šla zase s Esterkou domů. Byla zachumlaná do kožíšku a posmrkávala.

Má prý strach, že ji Oskar nemá rád.

Pomsta... Říká se, že pomsta je sladká, ale tahle moje mi byla tak hořká. Ten maškarní ples trvá už příliš dlouho. Nic mi nechybělo – ale měl jsem jistotu, že já chybím něčemu – a tahle jistota byla snad nejpříjemnější, než kdyby něco chybělo mně.

Mluvil jsem k Esterce o životě – ani nevím přesně o čem – ale o životě, odjakživa jsem uměl mluvit o něm. A dojímat se tím.

Už jste si všimli, jak řeči o ničem nejvíc dojímají?

Byla vděčná.

Když se se mnou loučila, chtěla mi líbat ruku, malá ušmudlaná postavička v plandavém kožíšku.

Vypadá jako strašidlo, napadlo mě a řekl jsem jí, že vypadá tak hezky jako nikdy a že se k ní Oskar jistě vrátí.

Vytrhla mi ruku z kapsy a políbila.

Pak utekla do tmy.

Co je to láska? Ticho a slzy.

Zvrátil jsem hlavu do oblohy. Musím s tím skončit.

Měl jsem všeho dost.

Muži byli neodbytní. Režisér jarního filmu mi dával najevo, co ode mě čeká, tak neomaleně, až mě to uráželo. Samozřejmě, každá herečka musí splnit režisérovi jeho práva – když jsem přijímala nabídku na film, přijala jsem i toto. Ale jeho neomalenost mi vadila. A pak – vypadal jako gorila. Přátelé, “ pilot Orfeus se rozhlédl kolem sebe poplašeně a zamžikal, „nepřejte si nikdy milovat gorilu.

Navíc kolem mě kroužil i kameraman filmu a režisér letního filmu pro nás dva zajistil společný víkend – prý se budeme radit o pojetí postavy... Novináři kolem mě začínali létat jak supi – a víte, čím se platí za interview? Stála jsem tam s hlavou zvrácenou k hvězdám a zrovna čichala, sála ti ticho vlídných rozsvícených pustin...

Přede dveřmi mého bytu stál Oskar s kyticí růží.

15

Mladých hereček se v jistém okamžiku jejich dráhy zmocní jistá ochablost, povolnost – přistupují na kdeco – tehdy začíná často jejich životní zklamání, ale vždycky jejich kariéra.

Já se tomu okamžiku přiblížila tehdy. Ani jsem se nebránila, když mě Oskar políbil. Odemkla jsem a s jeho polibkem na rtech, s vůní Esterčiných rtů na ruce – abych se vyjádřila v duchu jedné špatné erotické hry, kterou jsem tehdy zkoušela ve sklepním divadle – jsem vařila kávu.

Esterka ještě utíkala nocí, okouzlená mou útěchou – a já rovnala do vázy růže od jejího chlapce.

Chápete, co je to cítit hnus sám nad sebou?

Musela jsem se vzdát zábran, jinak bych ani nebyla herečkou – horolezec se nesmí bát výšky –

Což o to, zábran jsem se zbavila, nebo lépe, zbavili mě jich. Ale kdesi ve mně zbyl stále kousek svědomí, který teď v noci začal růst a zvětšovat se, jako když roste krystal.

Pichlavý krystal –

Uvařil jsem kávu, usedl s Oskarem na široké lůžko – židle jsem doma neměl, i tenhle byt jsem bral, jako všechno, za provizorium.

Vyprávěl jsem mu o tom, že jsem vlastně ženou necelý rok. Nevadí, nevadí – tvrdil a snažil se mě políbit aspoň do vlasů, když jsem před ním ucukával tváří.

Hovořil jsem o tom, že ho nemám rád, ale hovořil jsem o tom svým hláskem, něžným jako kožešinka koťátka, odmítal jsem ho svými rty, které jsem ve chvílkách nepozornosti ze zvyku točil do srdíčka – věděl jsem, že ho nepřesvědčím –

Nakonec jsem mu řekla důvod své proměny, i když jsem nehovořila o Esterce.

Namluvila jsem mu, že nemohu milovat jeho, protože mám vážné plány na sňatek s jedním známým hercem, kterému se on nemůže vyrovnat.

Vstal a rozpačitě se kymácel.

Pak vyběhl z bytu.

Nechal otevřené dveře.

Zavřela jsem je a dívala se z okna, jak utíká a mizí v tmě.

Vypila jsem svou i jeho kávu, on se své ani nedotkl, šla jsem spát. Čím víc kávy jsem vypila, tím líp jsem spala.

Byla jsem už taková.

16

Odjela jsem na jarní natáčení.

Nesouhlasila jsem se svým způsobem života – ale souhlas se způsobem našeho života přece není návod, abychom žili jinak.

Když jsem se po půldruhém měsíci vrátila do divadla, čekala mě zase v šatně Esterka, aby mi navlékla blond paruku pro roli princezny. Kolik rolí mě ještě čeká, jedna bizarnější než druhá, říkal jsem si a připínala jsem si náušnice.

Esterka uchopila do dlaní zrzavou paruku ze stojánku, zabořila do ní tvář a rozplakala se.

Takový řezavý zrzavý pláč.

Oskar se s ní rozešel. Přestal studovat a odjel.

Utěšoval jsem ji, jak jsem mohla.

Večer po představení mě vyprovázela až k domu. Nevím, jak tak ke mně mohla přilnout – ve své domýšlivosti jsem si namlouval, že ve mně miluje jakýsi lidský základ, který ve mně ocenila až teď – Ale asi to byla obvyklá dívčí příchýlnost, kterou by Esterka věnovala třeba štěňátku, kdyby nějaké měla.

Necítil jsem k ní ale už ani stín lásky. Nechápal jsem svou vášeň, která mě vedla k tomu, že jsem vzlykal a řtil se nebesy a vzal nůž a přiložil si ho k hrudi –

Řekl jsem Esterce, že jsem unavená. Že ji nevezmu k sobě na kávu, jako jsem někdy brával.

Přikývla, vyvzlykla a pomalu se belhala do tmy.

Přede dveřmi bytu na mě čekala blondýnka s kyticí růží.

17

Ani jsem Oskara nepoznal.

Zatvářil jsem se co nejunaveněji, aby si ta neodbytná ctitelka nemyslela, že si kyticí růží vykoupí právo na můj čas.

Byla to krásná blondýnka, to jistě.

A byla mi povědomá.

Chvíli se na mě dívala, mlčela, byl to už trapný pohled.

„Oskar,“ představila se.

Odemkl jsem a ukázal dovnitř:

„Tak pojď.“

Oskar se vyzula z lodiček.

„Abych nenašlapala.“

Vařily jsme kávu spolu, dvě opuštěné ženy v tom velkém tichém městě, vařily jsme kávu, pily ji a mlčely.

Viděla jsem, že dívka je na tom jako já. Na dně. Nezmůže se už na nic. Tak jako já. Ani na odpor.

Ani na souhlas.

Ani na zoufalství.

Pak jsme si sedly na gauč, jedly oříšky, vyprávěly.

„Milovala jsem tě, protože jsem byl hloupý,“ řekla Oskar.

Ani já, ani on jsme neměli náladu na filozofické řeči.

Oskar vyprávěl o nových plavkách, jaké viděl, o svítících stuhách do vlasů, jaké teď zase přišly do módy. Seděl si na patách, s opatrně podhrnutou sukní, aby si ji nepomačkal.

Natočil jsem si během jeho vyprávění vlasy na natáčky. Absurdnost téhle situace mě drtila.

Oskar štěbetal o laku na nehty, který si chce opatřit na léto, a ukazoval mi, jak se mu lámou nehty. Pak zavedl řeč na jednoho plavčíka, který ho zve na cestu motorovým člunem kolem pobřeží –

Říká se, že si nemůžeme vybrat svou roli na tomhle větě, uvažoval jsem v duchu, ale copak si ji každý nevybíráme?

Neříkáme, že nemáme právo si svou roli vybrat, jen proto, abychom si omluvili sami před sebou svůj špatný výběr?

Oskar popisoval pikantní tetování, jaké má jeho plavčík na pravém rameni – a já měl poprvé v životě chuť skočit z okna.

18

K ránu jsme se loučili. Oskar se hihňala u dveří a děkovala mi za ten nápad, jak se zbavit lásky ke mně...

„A Esterka,“ zašeptal jsem...

Oskar se rozhihňala a nemohla se zastavit, až jsem jí musel dát herdu do zad.

„Ta dopadla,“ smála se Oskar, „ty i já, ty i já... stejně bychom se jednou měly my tři holky, já, ty Ester, sejít a všechno to oslavit...“

Odcházel a já se díval na jeho krásnou siluetu, jak zahýbala k obzoru ve světle pouliční lampy, jak se mu zaleskly krásné vlasy, Oskar byl nejkrásnější světlovláska, jakou jsem na světě poznal.

Vrátil jsem se do garsoniéry, musela jsem si ještě přeprat prádlo a pak jsem také chtěla chvíli ležet, dívat se na slunce, které pomalu vcházelo do okna, dívat se na svítání a přemýšlet o tom všem a snít...

Ve váze mi voněly růže od Oskara.“

19

Pilot Orfeus se rozhlédl po posluchačích, ale neviděl je. Jistě zase stál tam u toho dávného okna, díval se do noci a čichal vůni růží...

„Natočila jsem letní seriál a začala se stávat sexbombou. Moje plakáty zdobily nároží ulic a řidiči, kteří kolem nich projížděli, zpomalovali a dívali se na mou nehořlavou pleť. Teď už jsem si byl jistý, že jsem jen atrapa, teď už jsem měl jen nudu a zklamání, jen jsem se ploužil z ateliéru na jeviště, ze studia k recitačnímu stolku... Dostal jsem několik opravdu výhodných nabídek k sňatku -

Ale pekelný kruh se uzavřel.

Sedal jsem ve svém pokoji, plném stuh a věnců.

A snil.

Snil o nešťastné lásce.

Kdybych byl dobrá herečka, jistě bych našel ve své nové existenci zalíbení – ale nebyl jsem dobrá herečka. Byl jsem jen oblíbená herečka. Hrát mě nebavilo, nechápal jsem, co z toho diváci mají, když stojí fronty před biografiy jen proto, aby zahlédli pár decimetrů mé nehořlavé kůže.

Jako všichni zklamaní romantikové i já byl cynická.

Svého ředitele divadla jsem opustil, od té doby, co jsem se začal stávat superstar, jsem na takového maličkého bezvýznamného ředitele neměl čas.

Střídal jsem muže, kteří mi mohli být užiteční. Nedělal jsem – jak jsem s hrůzou zjišťoval – lidi na chytré a hloupé, na hezké a ošklivé, na dobré a zlé, ale jenom na použitelné a na nepoužitelné...

„Neměj tak otrávený výraz,“ křičeli na mě fotografové a já zas a zas a zas a stokrát pootevírala rty, dívala se do kamery a vysunovala bradu tím způsobem, který, jak tvrdili producenti, dokáže vyvrátit zeměkouli jako starý Archimédův pevný bod ve vesmíru...

Když jsem se dozvěděla, že se Esterka po zprávě o Oskarově proměně také nechala operovat, a je z ní muž, ani mě to příliš nepobavilo. To už je asi poslední stadium, řekla jsem si, už je to s tebou, holka, špatné, už tě nebaví ani klepy...

Užívala jsem v té době plno prášků na uklidnění a plno prášků na povzbuzení. Někdy jsem se až smávala, že se snažím pomocí dvaceti prášků dostat do toho stavu, v jakém bych byla, kdybych žádné prášky nejedla.

Jednou mě Ester navštívila.

Byl to mladý muž, samá ruka, samá noha, takový upřímný klacek – a viděl jsem mu na očích, že se mu líbím.

To je situace, řekl jsem si.

To je ale situace.

Bylo to zvláštní – i mně se teď Ester líbil. Ale věděl jsem, že on snad ne, ale já jistě cítím mezi námi nepřeležitelnou bariéru. Teoreticky by snad bylo přirozené, kdybychom se teď sešli – ale já k tomu měl odpor, už když jsem Ester stiskl ruku.

Mohl jsem ho milovat jen teoreticky.

Přišel se se mnou rozloučit.

Byl jsem rád, že neví, že jsme se už jednou sešli, že jsme jednou spolu letěli mezi hvězdami, že jsem ji jednou miloval tak, až jsem se vzdal sám sebe.

Přemohl jsem se a stiskl jí ruku.

Usmála se na mě. Rozplakala a utekla.

Co je to láska? Ticho a slzy.

20

Jen několik zasvěcených producentů vědělo, že jsem se v létě stal mužem a odletěl na navigační raketu.

Pro další kasovní úspěch mých starých filmů to ututlali – báli se, že by to nebyla reklama – úspěch krásných hereček je podmíněn touhou po nich – a jak by mohli diváci toužit po mně, kdyby věděli, že ten starý vousáč létá nad jejich hlavami?

Vrátili mi mou původní pleť, nemám ji už nehořlavou. A broskvovou ji už nemám vůbec – spíš narcisovou, jak je žlutá od tabáku – Zestárl jsem, zvráskovatěl – koho by napadlo, že po těchhle rtech

jednou šílely statisíce mladíků? Že kvůli těmhle očím se nemohly celé noci zavřít oči tolika mužů?“

Pilot Orfeus si nacpal dýmku a podíval se do vysoké tmy. Hvězdy zářily vlídně, ironicky.

„Létal jsem a vzpomínal na dobu, kdy jsem byl nejkrásnější ženou vesmíru, létal jsem a usmíval se. Čas od času mi na mou navigační raketu, které jsem zůstal věrný, poslali nějakou studentku. Uklidila mi, smetla popel z dýmky. Zase říkali přátelé, že moji raketu cítí, jak páchne tabákem na vzdálenost celého světelného roku. Zase mi říkaly uklízečky, že se diví, jak v tom svinčíku vydržím. A s tou, která se divila ze všech nejvíc, jsem se pak oženil.

Jednou mi přišla zajímavá pošta. Svatební oznámení,“ usmál se Orfeus, „Esterka si brala Oskara. Potkali se znovu – a Ester Oskara okouznil. Já si myslím, že v tom nebyla náhoda, ale že Ester tak dlouho slídil, až Oskaru – nebo Oskara – našel. Prostě Oskar nechal kvůli němu svého plavčíka. Nejdřív mysleli, že se vezmou jen tak – ale pak se nechali operovat – takže když jsem je potkal po letech kdesi na letišti, jak běží s kufry – byla to zase Ester jako dřív. Nohatá a rukatá paní. Jen kostnatější než v mládí a nosatá. Oskar se klátil jako tehdy, když mi nosil kytice růží. Každý držel v jedné ruce kufr a v druhé ruku toho druhého –

Byl to šťastný pár.

Vidíte,“ Orfeus se rozesmál, „říká se, že trojúhelník byl už v umění popsán ze všech stran. Ale myslím, že my tři jsme udělali trojúhelník, nad kterým by žasl Pythagoras i Casanova.“

Vyfoukl kouř z dýmky a díval se, jak se rozplývá. Jako naše trápení, jako naše zoufalství se rozplývá, zbude jen čistá, jasná obloha, napadlo Klause, nejmladšího z posluchačů, ale mlčel, protože byl dostatečně sebekritický, aby takovou banální myšlenku vyslovil nahlas.

„A víte,“ obrátil se Orfeus tváří od temné oblohy k posluchačům, „že jsem se byl podívat v kině pro pamětníky na jeden ze svých starých filmů – a že jsem se až divil, jak jsem byl zamlada hezká holka?“ Teskně si přejel šedivějící knír. „Ale kdo z nás je jako zamlada? Pokud se už v mládí nerozhodne, že takový bude pořád.“

Eduard Martin
Největší skandál v dějinách lidstva

Ilustrace na obálce z Pixabay.com
Korektura Martina Němcová
Technická redakce Petra Kučerová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 15. 11. 2024

ISBN 978-80-274-4270-6 (epub)
ISBN 978-80-274-4271-3 (pdf)
ISBN 978-80-274-4272-0 (prc)